TUDOR ARGHEZI

CARTEA CU JUCĂRII

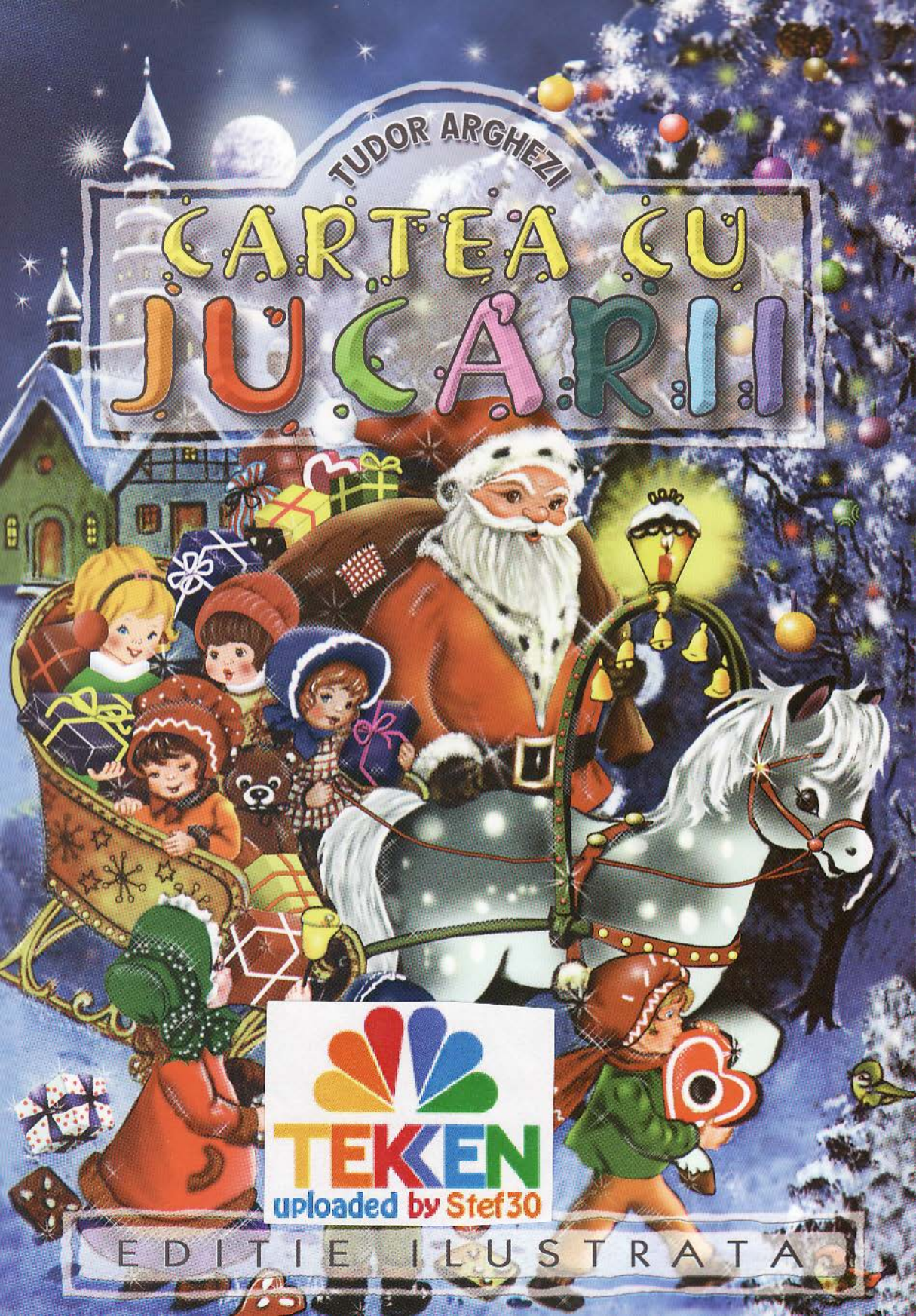

TEKEN
uploaded by Stef30

EDITIE ILUSTRATA

TUDOR ARGHEZI

CARTEA CU JUCĂRII

Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate Editurilor Tudor Arghezi şi Regis. – O.P. 55, C.P. 19, Sector 1, Bucureşti.
Tel/Fax: 021.222.26.16.; 0722.399.599; 0729.114.209.
www.regis.ro

ISBN 973-95523-2-3

TUDOR ARGHEZI

TEKKEN
uploaded by Stef30

CARTEA CU JUCĂRII

Copertă şi vignete de MITZURA ARGHEZI

Ediţie îngrijită de Traian Radu

EDITURA TUDOR ARGHEZI
& EDITURA REGIS
Bucureşti

Sumarul prezentului volum îl reproduce pe cel al ediţiei din anul 1958, apărut la Editura Tineretului, sub directa supraveghere a autorului, la care s-au adăugat titlurile ***Omul de aur*** şi ***Uriaşii***, eliminate de cenzură.

FATA DE DEMULT

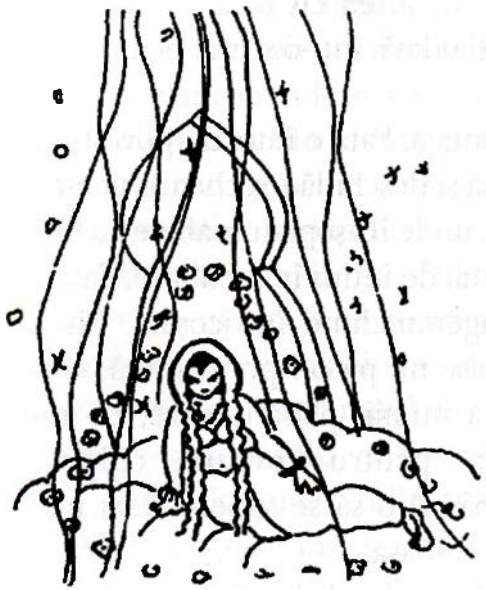

O fată cenușie cu jarul ochilor în plete negricioase, ca bălăriile sărate ale mării, a fost osândită odinioară să i se reteze capul cu securea, pentru o greșeală. Pe vremea din poveste, stăpânii puteau să scurteze viața cui pofteau, cu nejudecată, pentru că nici o judecată nu era mai dreaptă decât a lor. La necaz și la chef, numai muzica și sângele, amestecate, puteau să-i potolească și nici o ispravă, nici bună, nici rea, atât se asemănau isprăvile bune cu isprăvile rele ale stăpânilor, nu se puteau trece, după rânduială, fără tăieri și înjunghieri.

Fata cenușie a cerut stăpânului să o cruțe, făgăduindu-i să-i spuie seara povești, să-i legene cruzimea cu basme frumoase, dacă se va îmbuna să o ierte până la isprăvitul poveștilor ei; și numai după aceea să o trimită gâdelui împărătesc.

Împăratului i s-a părut făgăduiala plăcută. Dete porunci și primi pe Fată la picioarele lui, să șadă pe o papură de catifea cusută cu aur și să-și depene, în auzul lui, furca de basme. În copilărie, Fata făcuse covoare, care începeau tot din furca de tors, se răsuceau în suluri și gheme, se vopseau cu coji de copac și buruieni fierte în vase de aramă, se prindeau în războaie și, urzindu-se tari, se țeseau,

bătute cu pieptenele de fildeş. Acum, la curtea celui mai puternic împărat din ţara depărtată a răsăritului de soare, ea se legase să scoată de-a dreptul covoarele din furcă, fără războaie, fără văpsele, fără nici lână nici mătase, ci numai din vorbe, aşa cum fac stelele lumină numai cu văzduh.

Împrejurarea era grea şi munca Fetei cumplită. Din pământ, din zare, din flori şi din închipuiri trebuiau să se zămislească poveştile care îi întârziau zilnic moartea cu o zi. Când nici nu începuse, ea se temea că se va opri odată, într-o seară, pe negândite, şi firul povestirii se va rupe.

Întâia poveste, a serii celei dintâia, Fata o întocmi povestind, în clipa în care stăpânul binevoise să-şi deschidă urechea şi să asculte. Păşind stăpânul în odaia de sidef, unde îl aşeptau roabele cu brăţări de aur la mâini şi la glezne şi sofaua de întins în ascultare, Fata încă nu ştia ce are de povestit şi, îngenunchind înfricoşată, căuta în mintea ei un început. Ea se bizuise nu pe o ispravă ştiută, ci pe o taină sufletească, pe o pornire a inimii, plăsmuitoare, ca atunci când din necunoştinţă scotea, pentru covoare, chipuri şi împărecheri. Dacă va tăcea, stăpânul o să se supere şi va trimite neîntârziat la moarte pe fata mincinoasă.

Închinându-se la ivirea lui printre slugile împărăteşti, ea găsise, ridicată pe genunchi, taina din tainele sufletului, aceea care face din nou cu putinţă meşteşugul dintru început al lui Dumnezeu şi scoaterea vieţii din nimic. Ea povesti în prima noapte până la revărsatul zilei şi stăpânul izbutind să nu adoarmă, rămase vrăjit pe sofa şi făcu semn cu mâna că Fata poate pleca la hodină.

De atunci, în fiecare seară, în fiecare noapte, Fata cenuşie a povestit şi în fiecare zori de zi viaţa îi sporea cu o zi. Şi i-a stat capul pe umeri încă o mie şi una de zile şi de nopţi. Stăpânul avu timpul să uite osânda şi Fata rămase în palatul împărăţiei, în cancelaria cu hrisoave, zapise şi sigilii, cu însărcinarea să scrie tot ce a povestit, pe piei de căprioară tăbăcită cu lustru, ca să rămâie împăraţilor urmaşi zestre şi podoabă a gândului şi a cuvântului, în ceasurile de hotărâri pripite şi de nehotărâre.

Scriitorul de povestiri din împărăţiile de mai târziu urmează pilda Fetei cu pielea cenuşie, care s-a destrămat de-acum câteva mii de ani, şi s-a topit, prin preajma fluviului Eufrat, în lutul moale, de subt o piatră albă, pusă pe mormântul ei, nedezvelită de valuri şi de şacali. Ca să nu piară şi ca să i se pară că trăieşte ziua îndoit, odată cu el şi odată cu împrejurarea povestită, el povesteşte zi de zi, a sufletului şi a pământului, o împrejurare. El trebuie să îndreptăţească zi cu zi fărâma de pâine pe care o gustă şi picătura de vin care i-o înmoaie. În ziua când nu a ştiut să povestească nimic, simte gâdele apropiindu-se cu săcurea şi mânia împăratului, care-şi scoate mulţumirea din chinul povestitorului, poruncind pitarului să-i taie merticul de pâine şi să-i sfărâme urciorul.

Fata povestise împăratului ei timp de o mie şi una de nopţi, împreunând năzăreala gândului şi basmul cu lumea, puind cântecul să viеţuiască şi să zburde ca omul, ascunzând pe oamenii de pe poteci printre dălii şi stupi şi pitind fetiţele în leuştean şi busuioc. Scriitorul are timpul mai mic, pentru că şi împăratul lui e mai mare – şi va povesti, ca Fata cenuşie, de la care a învăţat taina dulce a sufletului amar, tulburată de vărsarea pâraielor lucii din întuneric într-însa, o mie şi una de clipe...

POVESTE CU OI

Nici o jucărie nu e mai frumoasă ca jucăria de vorbe. Copiii, ca şi oamenii mari, sunt mai simţitori la vorbe decât la fapte, plăcându-le mai mult decât faptele făcute, faptele povestite. Şi, dacă povestea miroase a minciună şi minciuna este ticluită bine, povestea şi atunci le place mult; de unde un scriitor scoate învăţul că închipuirea e mai adevărată decât adevărul şi că viaţa trebuie răscolită, ca să fie scrisă pe placul cititorului mare şi al ascultătorului mic.

Cu o poveste izbutim şi noi să astâmpărăm rânduiala copiilor răzvrătită. La strigătul: „Staţi că vă spui povestea cu racii", – toate uneltele de joacă sunt părăsite. Nici o păpuşă nu-i place fetiţei, ca un rac spus şi spilcuit cu suliman din gând, şi nici o maşină nu mai duce gândul băiatului, ca o visare.

Fata se urcă pe masă şi se culcă pe ea, ascultând de aproape desfăşurarea lucrului scornit pe loc şi care, cu o clipă mai devreme, nici nu se pomenea. Baruţu e vesel. Miţura fixează în spaţiu mişcarea icoanelor atârnate de cuvinte, nu le aprobă, nu le dezaprobă, le judecă şi le strecoară în priceperi, şi câteodată face o legătură frumoasă între două momente depărtate sau între două

cioburi de idee. Ochii ei sunt absorbiți în lumea stelelor, cu care încep să semene, scânteietori și nemișcați.

Baruțu se bucură de înfățișarea de pe dinafară și de îmbucarea pe fețe a bucăților din care se înjghebează povestirea. El nu muncește; măsoară și încadrează și-i place luciul vorbelor, ca un lac proaspăt, întins cu pensula moale pe un ciob. El stă pe scaun ceasuri întregi, participând cu o pâlpâire înceată la licărirea lucrurilor, în care se uită ca într-o vitrină. Neastâmpărul lui se liniștește îndată ce începe povestirea și, pe scăunelul lui, Baruțu se face băiatul cel mai ascultător.

Ieri s-a făcut, după-masă, povestea unui măgar care avea de tovarăș o pisică. Pisica aducea măgarului tot ce trebuia pentru o căsnicie de gospodină, și măgarul a trăit, ca un boier leneș, o grămadă de ani, până ce, din senin, și poate că și din pricina vârstei, pisica s-a îmbolnăvit...

Copiii n-au voit să știe cum se împăca un măgar cu o mâță și unde ședea tânăra pereche, în proprietate sau cu chirie într-un apartament. Îmbolnăvirea pisicii li s-a părut firească. I-a făcut să râdă amănuntul că pisica zăcea subt o plapumă de păpușă și că își culcase durerea de cap, înfășurată într-o basma cu dantelă, pe o perină de puf brodată cu numele ei și purtând un fluture într-o fereastră tăiată cu foarfeca în fața de olandă subțire.

Pisica tușea puțin și, slăbindu-i vederile, n-avea ochelari ca să citească.

—Destul te-am ținut eu pe tine, a zis oftând pisica. E rândul tău să umbli și să aduci.

—Natural! au adăugat copiii, mișcați de boala pisicii și convinși de sprijinul pe care trebuie să și-l dea prietenii și frații.

—Și după ce a spus așa, ce a făcut măgahu? întrebă Baruțu, rostindu-se, ca de obicei, din gâtlej, unde mama i-a pus, ca la muzică, o zbârnâitoare.

—Ce să facă? A ieșit din casă fără nici un gând deslușit, dar a nimerit la un baci bătrân, care sufla în fluier în mijlocul oilor fermecate.

—Sunt sărac și amărât, a zis măgarul, că mi-e familia bolnavă. Nu râde de mine, am spus adevărat: am și eu o familie. Eu sunt capul familiei, și familia mi-e pisica.

—Și vrei să nu râd încă o dată? zise baciul. Cine a mai văzut măgar și pisică făcuți să se înțeleagă? Haide! fii serios, măgarule, și treci între oile mele, că tot s-a pierdut măgarul meu.

—Nu pot, că mă așteaptă pisica să-i duc de mâncare.

—Să nu mai răspunzi, că te cotonogesc, zise baciul. Vezi bâta asta? Numaidecât ți-o culc pe spinare de câteva ori.

Copiii, tulburați de întorsătură, scrutară când ochii lui tătuțu, care asculta și el, foarte supărat și el pe cioban, când ochii maicii, care făcea povestea, scărpinând câteodată capul fetiței, în părul căreia, castaniu, își strecurase un deget a mângâiere.

—Stați să vedeți ce s-a întâmplat! zise măicuța, asigurând astfel auditoriului că tot răul spre bine este. Întâi, măgarul, care se gândea numai la pisică, fu silit să se supuie, și baciul, pornind cu turmele din loc, pe pășuni, i-a împovărat spinarea cu toate câte trebuiau duse de cineva, și cu merindea unchiașului.

Au umblat așa patruzeci și cinci de zile:

—Dar ce face pisica? întrebă, tresărind, fetița. N-are pe nimeni. Într-adevăr, în patruzeci și cinci de zile se poate întâmpla orișice.

—Mi se pare, interveni tătuțu, că ai greșit numărul zilelor. Ia vezi, nu cumva sunt numai zece, cincisprezece, douăzeci, zise el, căutând să nimerească numărul mijlociu. Nu, au fost numai cincisprezece zile, cred, zise tătuțu, simțind că douăzeci se făcuseră, și cu scăderile lui, prea multe.

—Ai dreptate, m-am înșelat, zise măicuța. Luasem zilele potopului, cu ploile lui de o lună și jumătate. După o mai bună socoteală, nu cred să fi trecut măgarul, în pășuni, peste cincisprezece zile.

—Cel mult! apreciază Baruțu.

—Adormind odată baciul în pădure, înainte de asfințit, măgarul îl văzu sforăind cu gura căscată și o luă la fugă îndărăt și ajunse, a treia zi, la pisică, mai povesti măicuța.

—Bine, dar ce-mi făcuşi? îl mustră pisica. N-am pus în gurița mea, de când ai plecat, o picătură de apă.

—Uite ce ți am adus. Ia din spinare.

Şi se puseră pe mâncat şi pe băut, în dăsagii măgarului găsinduse, pe lângă brânză, mămăligă, slănină, şi două tivgi cu lapte bun. Când s-a crăpat de ziuă, pisica, uitându-se, ca să se oglindească, în geam, şi ca să-şi aşeze puful dintre urechi în felul cum i-ar fi stat mai frumos, văzu o lume neagră şi albă în bătătură, cum nu mai văzuse niciodată.

—Nu te înfricoşa, zise măgarul. Asta e averea noastră. S-au luat oile după mine. De acum nu mai avem nevoie de nimic – şi cum eu sunt cam puturos, că-mi place să dorm câte cincisprezece ore pe zi, totul vine, nu se poate mai nimerit.

Aci, Baruţu trase cu poftă un căscat mare, căruia, din pricina volumului, i se zice acasă: un căscat număru unu. Şi râse de plăcere, gâdilat de un început de stuf somnoros primprejurul genelor lui codate.

—Să-ți prezint, zise măgarul, pe al treilea membru al familiei, pe Grivei. Şi-a ridicat nasul, de subt fereastră, la tine. Uite-l, ăla de colo.

—Între noi, zise pisica, se hotărâse o ură de moarte, încă de la început.

—A fost o prejudecată. S-a isprăvit. De azi încolo, tu, pisică, vei fi cu câinele ca o soră mai gingaşe.

Şi plecară măgarul, pisica şi căţelul, cu oile lor, ca să străbată lumea. La marginea oraşelor, pisica vindea laptele muls de Grivei, făcea iaurt şi lapte, cum îi zice Baruţu, „covăpsit". Pe câmp, dormeau cu toţii grămadă – şi Grivei avea nişte colţi! Când, ce să vezi? Pe un buştean, suferea un bătrân slăbănog, într-o pustietate. Era baciul.

—Va să zică, zise unchiaşul, aşa te-ai purtat: mi-ai furat oile.

—V-am furat eu pe voi? a întrebat măgarul pe berbeci. Berbecii deteră din cap că nu. S-au luat după mine! Şi nu v-a fost bine cu

mine? a întrebat măgarul din nou. Lumea oilor și a berbecilor dete o behăire veselă, salutând cu picioarele dinapoi. Vezi? zise măgarul.

—N-ai să-mi dai ceva să duc la gură? că mi-e foame, zise baciul.

—Bagă mâna în traista asta și scoate, zise măgarul.

Și cum și-a băgat-o, așa și-o și trase baciul laba mâinii, din dăsag înapoi, zgâriat de pisica adormită la cald.

—Ai greșit dăsaga, zise măgarul. Caută în părechea lui.

Aci, baciul fu mușcat de un pui de câine, care visa.

—Bine i-a făcut! ziseră copiii. El a râs de familia lui și era să dea în măgar cu bâta.

Dar săracul baciul era bătrân și slăbit de puteri. Măgarului i s-a făcut milă și s-au întovărășit să meargă împreună și să facă o familie mare cu toții – ceea ce s-a și întâmplat. Astăzi pisica doarme în cojocul baciului, iar câinele se încălzește lângă burta măgarului, care se culcă pe o parte și cască și el.

Urmarea, pe altă dată, dacă ne mai aducem aminte.

Un somn lin începu să se cearnă peste un sfârșit de poveste atât de fericit, și fiecare și-a luat păpușa lui în brațe, ca să o puie în așternuturile albe. Tătuțu duce legănând fetița și, de pe scăunel, în patul din odaia mică, măicuța, pe cel mai gras, pe băiat...

SPECTACOLE

Din pricina unei precocități intelectuale perverse, Baruțu confundă literatura cu untura...

—Ai să iei întotdeauna numai trei la limba română! a strigat la el tătuțu, jignit în pedagogie.

Baruțu nu încearcă nici o emoție. Îi lipsește, prin aberație, bunul simț al meritului, patriotismul catalogului și civilizația matricolei generale. Ba, cu gândul la prăjituri, el s-ar mulțumi cu trei și nici nu se gândește la zece, pentru că i-a explicat de multe ori măicuța la ce se poate aștepta după atâtea bucăți.

De altfel, aritmetica lui se prezintă anarhic. Numărând prunele, el zice: una, două, șapte, unsprezece, cinci – și mănâncă, e adevărat, câte douăzeci și două la o singură masă, pretinzând că a mâncat patru. Numărăm prunele care au rămas, numărăm sâmburii, și tot atâtea ies, patru.

Și nici nu se poate altfel, de vreme ce copiilor lui tătățu li s-a făgăduit că nu vor fi dați niciodată la școală și că, toată viața, ei se vor scula la prânz. Și, școala, cum o vrea tătuțu, e fără domnișoară bătrână cu ochelari, fără examen și fără certificate. Tătuțu scrie pe blocul de desen rațe, Mițu face rațe, și Baruțu face rațe, după el.

Dacă rața trebuie să facă „mac! mac!" tătuțu face ca rața; și toată școala din jurul mesei, după cină, face în cor, ca rața și ca tătuțu: „mac! mac!" Și fiindcă tătuțu scrie toate rățele din profil, ca să semene mai bine, și totdeauna cu ciocul la stânga, fiindcă e mai lesne, dacă Mițu nu e mulțumită că rața are numai un ochi, tătuțu scrie doi ochi de-o singură parte a capului și rața iese întreagă. Și, la urma urmei, după dorința lui Baruțu, tătuțu poate să-i puie unei singure rațe ochii de la opt rățoi, fiindcă totuna e, și tot doi ochi ies la socoteală.

Dar și tătuțu e cât se poate de împăciuitor și se ferește de dificultățile didactice. La o numărătoare controlată, oricum ar fi luat-o, lui Baruțu i-au ieșit câte nouă degete la o mână. „Dacă vrei tu, Baruțule, bine, și să știi că, la urma urmei – îl lămurește tătuțu – opt cu cinci, douăzeci și doi cu trei, e la fel... Ce folos să știi să numeri, când o să te faci mare, o mie de prune? Tu n-ai să poți mânca mai mult de nouă. Restul ce te privește? Crezi că tătuțu te face precupeț? Tătuțu vrea să se răzbune pe Societate, pe Stat și pe liberul arbitru, și o să te facă, Baruțule, leneș: asta e meseria ta. Ți-am ales-o de pe acum și ai să vezi ce bine ajungi."

Viața e o jucărie și toate sunt făcute numai pentru joacă. Mițu și Baruțu știu asta bine, de la tătuțu, care se joacă toată noaptea cu un condei și o bucată de hârtie și toată ziua se joacă de-a fuga, umblând după cai verzi. A! o să le arate el odată un cal verde și lor. Numai să nu-l cereți pentru voi de tot, că tătuțu nu dă. Atâta și-a păstrat și pentru el.

Mițu se gândește la altceva: ce face Bărbierul din Sevilla? A fost odată la operă și l-a văzut. De atunci, Bărbierul din Sevilla i se pare că toată ziua cântă la radio și la gramofon. Este și drept, Bărbierul din Sevilla are o grămadă de frați, care toți cântă, fiindcă tătuțul lor, Bărbierul din Sevilla cel bătrân, i-a învățat să cânte, așa cum tătuțul Mițului și al Baruțului îi învață pe ei să doarmă, să scrie pe hârtie rațe și pe părete, la lumina lămpii, să facă seara, iepuri de umbră, cu degetele încârligate.

Și se mai gândește Mițu la ceva. Ea nu înțelege deosebirea dintre operă și cinematograf. Cântă amândouă și joacă amândouă. Dar parcă e altceva.

—Bărbierul din Sevilla e om adevărat? întreabă Mițu.

—Desigur, om adevărat, răspunde tătuțu.

—Și Rio Rita e fată adevărată? întrebă Mițu.

—Tu ce crezi? întrebă tătuțu.

—Nu știu, răspunde Mițu, voind să fie adevărată și presupunând totuși că poate să nu fie adevărată de tot. Dar dacă nu-i adevărată, cum ar putea să nu fie adevărată?

La operă s-a lăsat cortina și a pierit tot Bărbierul din Sevilla. La cinematograf s-a făcut lumină și s-a șters toată Rio Rita din pânză. Ce e asta?

—Ce să fie, Mițule?... Lasă că o să-ți spui eu altă dată, zice tătuțu, fugind de întrebare.

—Vreau acum! cere Mițu.

—Acum nu se poate.

Mițu e convinsă că tătuțu e mai prost decât este. Dacă nu-i poate lămuri nimic, e clar: e prost. Mițu stăruie și tătuțu provocat și orgolios că știe, intră în niște detalii ridicule, care au convins-o definitiv pe Mițu că tătuțu are minte mai puțină decât măgarul ei de carton, care dă din cap, aprobă totul și nu-i în stare să spuie nimic.

În sfârșit, Mițu are o idee: să joace în cinematograf, cu Baruțu, intrând amândoi în pânză și făcând o boroboață cu Rio Rita. La această veselă știre, Baruțu bate din palme și râde zgomotos cu toată gura, cum știe să râdă el.

—Iau și toba! zice Baruțu.

—Nu e nevoie! afirmă măicuța. Cum să jucați voi în film, fără să fiți poftiți?

Dar Mițu are o idee pentru toate complicațiile. Ea propune să invite la ea acasă pe domnul Burgheni, directorul de la cinematograf, să-l puie la masa ei cu scaune mici, să-l servească ea

cu farfuriile de la păpuşi, să-i arate jucăriile şi maşina ei de călcat, să-l pupe mereu şi să-l conrupă ca să o puie în film cu Baruţu.

—Bine!... primeşte tătuţu.

—Discuţia rămâne la recuzită. Baruţu voia să intre în film cu toba. Miţului i se pare că toba s-a murdărit şi-l sfătuieşte să lase toba acasă şi să ia mai bine racheta. Lui nu-i place racheta. Ei îi place racheta. Atunci ia racheta ea şi el mingile.

Lui nu-i plac mingile. Ia tot ea mingile; el o să ia cuburile. Nici cuburile nu-i plac, el vrea numai toba. Ba da, o să ia şi trompeta! Nu se poate! trompeta face scandal.

Tătuţu şi măicuţa, care au trecut în odaia de alături, sosesc la timp. Miţu şi-a vârât mâna la Baruţu-n păr, iar Baruţu a prins pe Miţu de falcă. Trag amândoi şi, cu mâna liberă, pumni pe nevăzute. Argumentează şi plâng.

Procesul a ţinut cinci minute şi părţile, obligate să se sărute, ceea ce s-a făcut numaidecât – au fost duse la culcare...

AMĂRĂCIUNI

În fiece zi Baruţu trebuie să aibă o decepţie nouă, constatând că toate lucrurile merg de-a-ndaratele faţă de sincerile lui dorinţi. Fragilitatea obiectelor cu picioare şi roţi l-a uimit, şi sensul întrebuinţărilor, mereu contrariat de realităţi, cere de la el o schimbare de principii. Nu mai ştie pe ce lume trăieşte, căci între el şi viaţă se interpun sistematic o voinţă, un agent, o fatalitate. Cineva îi strâmbă proiectele toate.

S-a suit pe spatele scaunului, ca să ajungă deasupra dulapului, unde se găsea vioara, şi în loc să dea de vioară cu mâna, a dat cu fruntea şi nasul de parchet. Această încheiere s-a petrecut brusc, tocmai în momentul când el îşi ridica piciorul să calce pe creştetul rezemătorii. Cineva l-a îmbrâncit şi a căzut. S-a uitat; nu era nimeni în odaie. A luat un băţ ca să bată scaunul şi s-a nimerit cu băţul în cap. Şi căzătura i-a jupuit nasul şi i-a umflat o buză. Cui să se plângă? Îl ceartă toată lumea, de acord să zbiere la el. Şi ce supărător e accentul interogativ al mustrărilor! „De ce te-ai suit pe scaun? De ce te-ai întins la vioară? De ce ai căzut? De ce?..." Totul începe cu: de ce? Bietul Baruţu încă nu ştie că forma interogativă are să se ţie de el întâi patru ani, apoi încă şapte ani şi alţi vreo cinci,

în cazul când o să fie silit să se facă persoană cultivată şi să îmbrăţişeze o profesiune intelectuală. Şi pe urmă ţine toată viaţa.

Omul are simţul juridic dezvoltat, şi ceea ce-l deosebeşte de animalele, lipsite de suflet, este, pe lângă cunoaşterea de Dumnezeu, semnul întrebării.

Baruţu îşi mai dă seama că omul e simplist şi mărginit şi că tot ce a putut el să născocească pentru menţinerea autorităţii lui, căpătată prin injurie, a fost un ton răstit urmat de semnul întrebării: o jumătate de doi, dedesubt cu punct. În constrângerea răspunsului stă tot secretul dominaţiunii acelor idioţi cu păr care se numesc taţi şi tătuţi. Dacă s-ar duce să ceară să fie frecat la vânătăile buzei şi ale sprâncenii, întâi nu l-ar mai pupa nimeni şi, al doilea, toţi l-ar întreba: „De ce te-ai suit? Nu ţi-am spus să nu te mai caţări? De ce nu asculţi"? Numai interogative! Ce palme ar trage el în dreapta şi în stânga, dacă nu i-ar fi mâinile aşa de mici şi de caraghios imitate după labele tătuţului şi ale măicuţii! O să vie această fericită vreme vreodată? Nu vine, Baruţule, niciodată. Tocmai când ar trebui să ceară socoteală de un trecut întreg de întrebări, de răcnete şi de apăsări, se face şi Baruţu tătuţ – şi gata.

Şi ce lesne se fac băieţii tătuţi! Vezi o fată cu ochii lungi şi cu o migdală de fildeş în colţul gurii surâzătoare, te încurci în genele ei întoarse, o iei în braţe şi o faci măicuţă. Şi iar vine, vorba aceea, barza, pe care Baruţu începe să o cam bănuiască, şi iar vin Baruţii mici şi Miţucii, şi comedia cu scaunul şi cu vioara se repetă, şi se repetă, la fel, şi interogatoriul...

A voit să taie el, cu furculiţa şi cu cuţitul lui, căpătate de la bietul tata-mare, care a murit, o aripă de pui, şi a sărit farfuria tocmai dincolo de masă, mânjind pereţii cu o flegmă mare de sos, îngroşată cu tocătură de morcov. Ce scandal! S-a răsturnat paharul cu sifon peste piper! S-a repezit toată familia să micşoreze accidentul! Şi a ieşit o porcărie! Măicuţa îşi curăţa fusta de mătase, pe care o îmbrăcase pentru întâia oară atunci, şi tătuţu se scutura de morcovii şi tăieţeii din cravată, întinzându-i pe jiletcă şi mâneci. Măicuţa zbiera: „Nemernicule! ce să mă mai fac cu tine?" Şi dacă

n-ar fi fost tătuţu, care îşi desfăcea cocăriile din mustaţă, zicând: „Nu e nimic, s-a întâmplat!" chestiunea s-ar fi isprăvit cu măcel.

Altceva. Cu cele mai bune gânduri, Baruţu a găsit un ciocan şi un cui şi a dorit să bată cuiul în oglinda dulapului şi nici n-a intrat... Ba, ce e mai mult, s-a crăpat toată oglinda ca de trăsnet, în zigzag, de-a curmezişul între colţuri.

O ispravă atât de mare nu se poate acoperi, cu nimic. Baruţu a cerut, pe subt ascuns, la bucătărie, un dop şi o sfoară, ca să dreagă oglinda, însă nu a izbutit, el fiind un băiat prea mic. Mijloacele lui industriale, afară de cui şi ciocan, sunt reduse. El nu are strung, nici rindea, nici fierăstrău, nici fier de tinichigiu; are numai scuipat, şi cu scuipatul n-a făcut ispravă. A uns oglinda, şi nu s-a lipit. A lins-o cu limba. Când se uita în oglindă i se părea că e tăiat în două şi că are o pereche de nasuri şi patru buze. A chemat şi pe pisică să-l ajute, fiindcă pisica ştie multe şi ştie să prinză şi şoareci, fără cursă, şi nici pisica nu ştia meşteşugul ce i s-a cerut.

De aceea, Baruţu s-a hotărât să fugă într-altă odaie, ca să nu ştie nimeni că el ar fi trecut prin încăperea cu oglinda, şi acolo s-a pus să coasă la maşină, până ce a încurcat atât de serios aţa pe dinăuntru, că talpa maşinii nu a mai vrut să calce, şi roata s-a înţepenit.

Baruţu a fost prins tocmai în biroul lui tătuţu, unde rupsese penişele şi creioanele cu o plăcere accelerată, tocmai când destupa sticla de cerneală ca să încerce cum curge pe postav.

Să nu-i mai aducem aminte ce a urmat. Să-l lăsăm în colţul unde l-a pus măicuţa, cu botul în părete, numindu-l cum e mai rău: canalie, scelerat şi tâlhar.

JUCĂRIILE

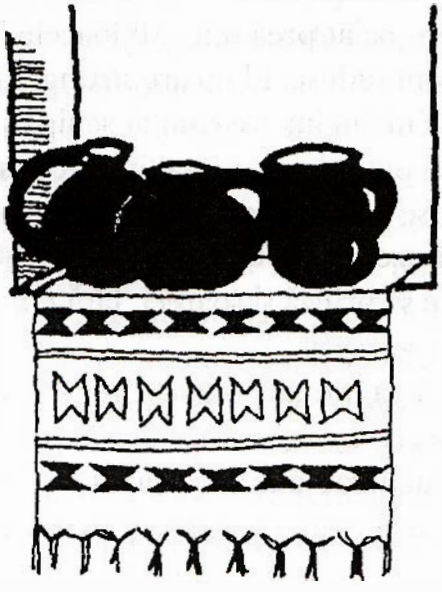

Am făcut pentru tine o povestire mică, mică de tot, cât o batistă. M-am deșteptatat din somn dinaintea ferestrei, acoperit pe de-a-ntregul de soare, și ridicând capul din perini, ca dintr-o groapă cu nimburi, m-am uitat în munți și am râs. Mi s-a părut că mă scol de unde mă culcasem azi-noapte, dintr-o albie de râu care cântă, furnicată de soare, și de-a lungul căreia curge borangicul printre năframe și giulgii de mătase. Se întocmise, fără să știu, din nou, toată împrejurimea, și stihiile dumnezeiești, ale miracolului din aer și din pământ, voiau să dea o pildă de zi fericită, pierdută, fără alți martori decât viței, în eternități.

Mi-am încercat cuvintele în dreptul urechii, ca niște ulcele smălțuite de pământ, ca să le văd cât pot să sune și cât ar putea să tacă, și mi le-am încercat și-n zarea soarelui, ca niște ouă proaspete de găinușă albă. Mi-ar fi trebuit alte cuvinte, și nu am, sărac, dar fermecat în gospodăria mea fulgerată din patru părți, pe toate ferestrele, de soare. În fundul cerului, un munte, care trebuie să fi fost foarte înalt, avea un pisc în zăpadă de sidef și dinaintea casei mele un cal vișiniu păștea în iarba verde până la munți. Din ce să rup povestea asta mică, pentru tine, și de unde să o încep? Sunt ca

un lăcătuş de aur care vrea să făurească un belciug şi ar trebui să strice o trâmbiţă sau un chivot ca să facă belciugul pentru staul. Şi i-ar trebui fier, şi are aur: şi i-ar trebuie cuie, şi are mărgăritare. Aş vrea să fac un lacăt pentru coşarul iezilor de curând născuţi şi să fie gata până diseară, când noaptea se va strecura la ei prin crăpături.

O povestire mică, moale ca un fir de aţă trecut prin ac şi tocmai atâta cât este nevoie ca să coasă doi nasturi de sticlă la pieptul păpuşii. Mosorul e plin şi nu-i găsesc căpătâiul, şi aţa nu trebuieşte ruptă şi desfăcută din înşirarea ei liniştită pe mosor.

Ai băgat de seamă, copila mea, aceea care nu ştii să citeşti povestirile scrise şi niciodată n-ai să auzi povestirile grăite, jumătate de umbră şi jumătate de nefiinţă, cum te găseşti tu, undeva în închipuire şi, desigur, nicăieri, dar totuşi continuu prezentă în marile mele aşteptări? Ai băgat de seamă, tu, că aş vroi întotdeauna să povestesc, şi numai pentru tine, lucruri leneşe, gândite fără zgomot, fără tumult şi fără sânge, lucruri înăbuşite de un oftat, desene curate şi simple, broderii cu scamă mai puţină, şi cu firul golului şi al aerului mai mult, împletite împreună, povestiri din toată închipuirea?

Meşteşugul nostru este cel mai inefabil şi mai mincinos, fata mea de lumină şi de răcoare – şi cel mai scump plătit din pricina gingăşiei lui. Am alergat vara întreagă ca să prind în palmă un bondar cât o coacăză coaptă, şi l-am ţinut o iarnă în pumnul închis – şi nu era nimic, atunci când, într-o noapte cu bolţile pline de struguri, i-am dat către stele drumul din închisoarea lui. Baba Gherghina îşi aduce acasă, din pădurile scuturate, ramurile şi gătejele în spinare: în vatra ei o să troznească jarul şi va învia cenuşa. Noi culegem, una câte una, crengile care cad, vârfurile prea depărtate ale plopilor, frânte de greutatea platoşelor de stele; culegem în poală nucile seci, cu voce lăuntrică, ale tuturor copacilor din grădină, ale aducerii-aminte, dragostei şi suferinţei; rodul cu găoace al tuturor livezilor care nu rodesc. Născocim, cu cinstita bună credinţă a grădinarului, care adună fructe adevărate pentru gură, şi livada şi recolta.

O povestire e o jucărie. Ți-am spânzurat de pereți o mie de jucării, și toți copacii din pădurile muntelui alb, la piciorul căruia paște lumină verde calul nostru roșu, sunt plini de maimuțoi cocoșați, de îngeri cu elastic, pe care i-a prins în codri dorința noastră de a da vocilor vântului o îndreptățire, și pustietății molcome dintre frunze o viață împărecheată cu oameni, reduși în mucava.

Ți-am făcut o povestire, cu gândul. Nu știu ce povestește gândul. Din cioburile de porțelan ale azurului spart azi-dimineață de ciocnetul soarelui în toartele lui, adun cu pensula unui fulg răsucit broboane de lumină. E o povestire mică, scrisă fără slove, pe un solz de pește, și care trebuie citită cu ocheanul. Ca să o citim, trebuie să o ducem diseară sus, în dreptul lunii, și să o așezăm pe polița Casiopeii. Vom păși la noapte încet pe turla bisericii din sat până-n scânteia crucii și acolo, în vârful picioarelor, ne vom întinde până la constelații.

POMUL CU PĂPUȘI

Pentru că ați fost cuminți. Pentru că nu ați bătut azi toba cu vătraiele în fundul cazanului de rufe. Pentru că nu ați aruncat farfuriile pe geam. Pentru că nu ați rupt vârful de la toate creioanele, pe care le ascut o dată pe zi. Pentru că nu ați lăsat apa deschisă, ca să înece casa. Pentru că nu mi-ați uns clanțele cu dulceață. Pentru că nu mi-ați băgat cutia cu tutun în foc. Pentru că nu ați îndreptat ceasornicul cu ciocanul, nici nu mi l-ați prăjit. Pentru că nu mi-ați fiert pantofii. Pentru că nu mi-ați scos nici un ochi și nici nu mi-ați croit hainele din nou, haidem să vă duc, haidem să mergem, dimpreună cu Grivei, scumpii mei copii, fetița tătuțului și băiatul măicuții, afară, pe câmp.

Întâi o să trecem prin buruieni amare, prin pături de pelin, prin horbota de mușețel cu nasturi galbeni, și când vom ieși puțin din grădina sălbatică, picioarele vă vor mirosi a Poala Maicii-Domnului, prin care vom merge desculți, eu cu labele mele mari, voi cu călcâiele voastre ca niște coltuce trandafirii. Să nu mă întrebați prea multe lucruri o dată, că mă încurc. Să nu fiți curioși să aflați de ce este pământul negru, iarba verde și cerul albastru, că nu știu deloc. O să ne iasă pasări înainte: rândunele ascuțite, vrăbii grăsulii și cioroi d-ăia marii. Tăceți din gură, că nu știu pentru ce zboară și cum. Și să nu dați cu pietre în mine, că mă bag în iarbă,

mă culc şi nu mai merg, până ce fiecare din voi nu mă pupă de zece ori, unul pe o parte şi celălalt pe alta, pe muchiile urechii şi pe un ochi închis.

—Ce spusei? A! mi-aduc aminte. Fiindcă aţi fost cuminţi, o să mergem să vă arăt ceva, dincolo de apă şi peste drum de moară, unde Moşul cu barba cât cânepa şi cu sprâncenile cât peria de haine macină toată ziua făină de cozonaci. Să nu faceţi gură când trecem pe lângă moară, ca să nu iasă Moşul în prag şi să ne ameninţe cu degetul lui lung cât un băţ cu măciulie: că dacă iese, eu o iau la fugă, şi ne prinde Moşul din urmă, şi ne pune să-i facem perişoare de mălai pentru şoarecii morii, că are opt sute.

Când vom trece apa, o să vă iau în cârcă pe amândoi – unul călare pe umărul drept şi altul pe stângul – ca să nu vă prindă racii de picioare şi să vă gâdile subt talpă. O să vedeţi în apă un prost mare cu doi copii în spinare, aplecaţi pe iaz. Să nu mă întrebaţi cine sunt ăia. Şi să nu râdeţi de mine, că mă pui jos în râu şi trec apa de-a buşile cu voi şi fac prin apă: coac, oacaca, coac! ca broscoiul ăla de colo, care şi-a scos botul verde din apă ca să credem că nu este el şi să ne sperie.

O să vă arăt un pom în care cresc păpuşi, din care pricină pomul se cheamă păpuşoi, adică tată de păpuşi. Păpuşile astea n-au mamă, au numai tată, dar nici nu vă închipuiţi ce mai tată au: cu douăsprezece mustăţi şi douăsprezece ţăcălii de ţap, toate roşcovane: aşa e neamul lor; de stat la soare mult s-a pârlit. O să vă arăt o pădure care face păpuşi îmbrăcate gata şi încheiate la şapte cămăşi albe, peste care tata lor a tras şi un halat verde-deschis. O să vedeţi păpuşile sculate în picioare pe pom şi înfăşurate în stihare.

O să vedeţi păpuşile cu părul roşu creţ. Le luăm cu noi şi le tundem şi le schimbăm hainele; pomul cu păpuşi e um pom deştept: tot el face şi mărgele galbene de chihlimbar, pe care le mănâncă iepurii noaptea la lună.

Asta e numai un petic din tot ce o să vă arăt. Dacă o vrea tătuţu – şi trebuie să vrea, că, dacă nu, îl batem cu ciorapii măicuţii – o să vă arăt o grămadă de lucruri, peste apă, peste deal şi dincolo de locul unde bombăne albinele şi mârâie ursul.

JUDECATA

Într-o singură săptămână, Baruţu a intrat de două ori pe calea faptelor penale, devenind criminal. Joi a scuipat un domn bătrân şi sâmbătă a scos limba la două cucoane tinere.

A scuipat pur şi simplu, aşa cum se scuipă. Şi-a făcut scuipat precugetat şi, cu toate că a stropit prost, în toate părţile deodată – câţiva stropi şi pe nasul lui – el a scuipat. Nu interesează cantitatea de scuipat, ci actul buzelor de a scuipa. El putea să scuipe uscat, sau pe jumătate uscat, cum s-a şi întâmplat, şi tot scuipat rămânea. Bagă de seamă: el n-a scuipat pentru că i-a trecut un miros pe la nas ori pentru că era praf în Cişmigiu; a scuipat un domn bătrân. S-a dus la domnul bătrân, a stat în faţa lui, şi a zis: „Te cuip" şi l-a scuipat.

Pe domnul bătrâm nici nu l-a ajuns scuipatul lui Baruţu, pentru că, ziserăm, tot pe sine s-a scuipat. Dar e de judecat gândul rău, şi acesta a fost judecat.

Joi, el scuipase o dată, dar sâmbătă a scos limba de două ori. A scos-o şi a ţinut-o niţel scoasă, ca să arate pornirea de ofensă. Limba lui Baruţu, o fi ea roşie şi frumoasă, când iese la iveală, dar nu-i mai puţin adevărat că limba nu trebuie să iasă din teaca ei niciodată, decât dacă se găseşte pe ea un păr, pe care-l duci cu supa la gură. Nu numai că părul nu e bun de mâncat, dar te mai gândeşti al cui a fost, când a căzut în castron, şi te apucă un strănut al stomacului

cu greață. Dar, fără pricină, să scoți limba la două cucoane, înseamnă că ești rău crescut și că măicuța nu te-a învățat nimic. Ce folos că atunci când ai dat mâna cu cineva te-ai ploconit, dacă scoți limba când te întâlnești cu două cucoane?

Asta nu se mai poate ierta subt nici un cuvânt, niciodată și deloc. A mâncat, e sătul, acum îi vom face numaidecât bagajele, ca să-l trimitem pe câmp, la țigani. Până diseară Baruțu va fi dat jos din căruță și lăsat în pustietate cu geamantanul lui. Dar merită să mai stricăm pe el un geamantan? Îi punem într-o basma ceva, facem o legătură și-i de ajuns. Deocamdată, îl dezbrăcăm de haine și-l lăsăm în cămașe. Ne pare rău că i-am cumpărat alaltăieri pantofi. Nu e nimic! Avem cui să-i dăm. Pantofii vor fi purtați de un băiat care nu scuipă, iar hainele, de câțiva băieți care nu scot limba la oameni. Toate hainele vor fi împărțite mâine dimineață, pe stradă. Pentru ce să le mai păstrăm, după ce am aruncat pe proprietarul lor la țigani?

O să-i punem în legătură o pâine neagră, ca să aibă la noapte, și o zi, două, să nu moară de foame, căci țiganii au nevoie de el să-l puie să sufle cu foalele la potcovărie. Lasă, că atunci o să se învețe minte să mai scuipe și să mai scoată limba. Un țigan șașiu, și știrb de gura toată, o să-l bată toată ziua cu frânghia.

—Noi o să trecem cu Mițu în automobil pe acolo, să te vedem muncind înădușit, negru de cărbuni și cu un șorț de piele legat cu sârmă pe burtă. Și din automobil o să te amenințăm cu degetul și o să ne încruntăm la tine. Degeaba ai să plângi, noi nu ne dăm jos din automobil, mergem la plimbare mai departe, și seara ne întoarcem pe alt drum și n-ai să ne mai vezi: o singură dată ajunge.

—Poate vrei să iei și pisica în legătură, să-ți ție de urât?

—Pisica e mai cuminte, nu stă cu el, vine acasă. Pisica nu trebuie să se facă ucenic de lăcătuș.

—Haide! Ești gata? Te-ai dezbrăcat? M-am uitat pe geam: a venit căruțașul.

—Domnule căruțaș, vino pe din dos și așteaptă nițel la bucătărie. Cred că până la înnoptat o să ajungeți.

Și pe urmă vine noaptea neagră, de prin buruieni... Și o să bată vântul negru... Și or să-l miroasă broaștele, apropiate de el, cu botul lor rece... Și pe urmă o să se împiedice de el cerșetorul orb, care

cântă sâmbăta prin curte; el acolo stă. S-a dus lumina electrică, s-a isprăvit cu covoarele, cu jucăriile! Adio pat moale cu somieră! Chiar astă-seară desfacem patul şi-l dăm; să nu mai rămâie nici urmă de Baruţu. A vrut să fie ţigan, îl facem ţigan. De altfel, tot de la ţigani a fost luat, pe un ciur cu mălai. Să se întoarcă la ei! Să-i crape buzele şi genunchii de frig şi să facă pe călcâie coji. Ţiganul nu o să-i dea portocale şi banane; o să-i dea de ăştia, după ceafă, calcavuri. Şi o să mănânce fiertură de maţe, din strachină, de jos.

—Ei, haide, scoală-te de pe scaun!

Baruţu a stat cu fruntea plecată, ca un acuzat ce este, şi n-a suflat. Din când în când, o mişcare cocoşată din umeri, arăta că voia să ofteze. Dar ce, aşa se poartă un băiat cuminte cu lumea? O scuipă? Scoate limba?

De la un timp, Miţu a căzut şi ea pe gânduri şi se vede singură acasă, fără Baruţu, pe care nu-l va mai trage de breton şi care nu-i va mai răspunde cu nici un ghiont. O singură ceaşcă de lapte se va găsi dimineaţa pe masa copiilor, şi un scaun va fi gol. Iar la masă, ea, Miţu, o să stea singură între doi babalâci. Ochii lui Miţu se ridică din meditare, cuprinşi de o undă de lacrimi, şi zice Miţu:

—Îi vine să plângă... fără să ştie că-i plâng ochii ei.

Şi, din scaunul ei, până la Baruţu, ea face o singură săritură, îl ia în braţe şi îl sărută. Baruţu e desfiinţat în toate mândriile lui. Tătuţu şi măicuţa au vorbit azi mai gros ca întotdeauna. S-a hotărât! Baruţu iese încet dintre scaun şi masă, vine către măicuţa, care s-a sculat în picioare, ca să-i dea legătura, păşeşte resemnat şi cu ochii în jos, îşi frământă vârful degetelor, încurcate ca într-o aţă de păianjen.

—Nu mai fac!... geme Baruţu, nădăjduind.

—Nu mai face niciodată!... adaugă Miţura.

—Păi, a venit căruţaşul...

—Spui tu, Miţule, că n-are să mai facă niciodată?... Bine...

—Domnule căruţaşule, du-te acum şi vezi-ţi de treabă... A zis că nu mai face...

Împăcare generală. Nu se va mai vorbi niciodată de scuipat şi de scoaterea limbii. A reapărut bucuria. Dar emoţiile au obosit pe Baruţu care zice:

—Mă duc să mă cunc...

O IZBÂNDĂ

Ultima hotărâre a fost ca Baruţu să fie trimis intern la o şcoală de băieţi. Acolo el se poate încăiera, de câte ori îi vine pe zi, poate să dea şi, mai ales, să pape bătaie. Când va fi posomorât, căutând pricină de gâlceavă, o să-şi găsească numaidecât adversari, şi când va fi vesel şi zgomotos, iarăşi o să fie un coleg de patru ani şi jumătate care să-l puie la locul lui. Şi, la internat, un pedagog mizantrop, cu chica neagră lucioasă, ras de mustăţi şi cu buzele strânse, vinete de misticism, se va uita toată ziua, ca un demon fotografic, pe subt sprâncenele lui verticale, şi însemnându-l într-un carnet de buzunar, în vederea porţiilor de mâncare, îl va lua şi de-o ureche şi-l va duce să-l trântească-n genunchi pe un coridor.

Ce crede el?! Că tot aşa o să meargă viaţa, fără cultură şi responsabilitate? Să dea cu mingea-n geam şi să-l pupe măicuţa că l-a spart? Să facă trenuri din scaune, covoare şi cărţi, răsturnate în toată casa, şi să plece cu trenul la Predeal, călcând peste furculiţe şi perii de dinţi, şi omorând, poate, Doamne fereşte, şi oameni trecători? Toate au o margine şi timpul lor. Întâia copilărie s-a

isprăvit, devenim bărbaţi şi trebuie să începem a ne gândi la existenţă şi la datoriile omului în societate.

—Nu-ţi convine, hai? Crezi că se ajunge cetăţean, şi mai ales bun cetăţean, fără muncă? Te înşeli. Ia să te judecăm niţel. Ai învăţat tu ceva, de când eşti? Nu ştii nici o poezie şi nici un cântec? Alţii, la vârsta dumitale, domnule, spun pe dinafară tot soiul de frumuseţi. Îndată ce vine cineva în vizită, soseşte şi băiatul cu poezia lui, stă drept şi începe... Stai, de când te-ai născut, de-o viaţă de om, în bulevardul Elisabeta, şi nu ştii, măcar, cine e Elisabeta.

—Ba ştiu, răspunse Baruţu.

—Ia să vedem! întreabă tătuţu.

Baruţu tace, ca şi cum ar şti şi nu ar consimţi să se împărtăşească. El are ştiinţa ermetică şi orgolioasă.

—Prea îl întrebi şi tu repede şi dintr-o dată, observă măicuţa.

—Vrei să-l iau mai pe departe? întrebă tătuţu. Mi se pare că suferă de preciziune şi de timiditate ştiinţifică, adaugă tătuţu, adresându-se măicuţii. Dar cum să-l iau pe departe în materie de Elisabeta?

—Întreabă-l şi tu, întâi, dacă ştie ce-i un bulevard şi vino pe urmă la bulevardul Elisabeta. Fii metodic, ce naiba! Ştiu că prea prost nu eşti...

—Metoda adevărată, explică tătuţu, consistă în a întreba întâi de Cotroceni, apoi de Sfântul Elefterie şi de Calea Plevnei...

—Când eşti logic, nu am ce zice, aprobă măicuţa.

—Dacă n-aş fi fost logic nu s-ar fi ales de capul meu nimic, răspunde tătuţu, cu un aer administrativ şi ca şi cum s-ar fi ales de capul lui ceva.

—E adevărat, se vâră cucoana-mare, trei lucruri guvernează viaţa: întâi voinţa, al doilea munca şi al treilea fidelitatea.

—Ai uitat pe al patrulea, adause tătuţu: logica. Zugravul care ne-a vopsit bucătăria era de altă părere, dacă-ţi mai aduci aminte. El zicea că, în viaţă, întâi e pictura, şi al doilea liniatura.

Văzând că s-a încurcat, cucoana-mare se preface că-i trebuie ceva din altă odaie; mi se pare ochelarii, căci se cam uită chiorâş.

Noi ştim ce va să zică asta; o să se răzbune altă dată; pân-atunci, cum zice dânsa, ne-o coace.

—Dar ce faci cu metoda bulevardului? întrebă măicuţa. Uite, Baruţu aşteaptă ca să-ţi dea un răspuns.

—Tu ştii ce-i un bulevard? întrebă tătuţu pe măicuţa. Că eu nu ştiu.

—Asta-mi place! zice măicuţa. Şezi în bulevard şi nu ştii ce-i un bulevard? Bulevardul începe la Palatul Cotroceni, trece pe la Cişmigiu, taie Calea Victoriei, taie Calea Moşilor, taie strada Traian şi sfârşeşte la Obor.

—Întâi, te cam pripeşti, răspunde tătuţu. Ai uitat Schitul Măgureanului, unde stai şi aştepţi, şi ai tăiat prea repede câteva străzi, unde la fiecare stai câte un sfert de ceas, până fluieră vardistul şi face cu cotul; vreau să zic agentul de circulaţie. Şi ai uitat şi sensul unic.

—Dar ce, te duci cu automobilul, ca să înveţi ce-i bulevard? întrebă măicuţa, vexată. Noi vorbim: pe jos.

—Să mă ierţi, răspunde tătuţu. Cum ai luat-o tu, cu trece şi cu taie, nu se poate merge decât în maşină. Dar vreau să-ţi spui că şi cu maşina te prea grăbeşti. Asta, primo. Secundo: tu nu mi-ai spus ce-i un bulevard; mi-ai spus numai cât e de lung bulevardul Elisabeta.

—Lodzic! interveni Baruţu, care, simţind puterea de analiză a lui tătuţu şi fiindu-i frică de întoarcerea la definiţie, s-a dat de partea lui.

—Sigur că e logic, adause Miţu, absorbită până atunci în pudrarea cu «Raşel» a unei păpuşi.

—Te combat, uite, şi copiii, precizează tătuţu. Zi că nu ştii ce-i un bulevard şi ne împăcăm.

Măicuţa jignită în tabela ei cu noţiuni, dar desigur s-a şi întrebat în sine ce-i un bulevard şi a văzut că nu ştie.

—Are felinare, bănci, copaci... zise măicuţa.

—Dar are şi pietre, şi asfalt, şi canalizare...

—Atunci?

—Atunci e stradă ce spui tu, nu e bulevard! zise tătuţu concludent.

—Nu-i totuna? întrebă măicuţa.

—Vezi bine că-i totuna bulevardul cu strada, când vorbeşti de stradă, zise tătuţu, dar nu-i totuna când vorbeşti de bulevard.

—Cum numeşti tu asta, care, într-acelaşi timp, şi este şi nu este? întrebă măicuţa, apelând la resursele intrinseci ale lui tătuţu.

—Nici prea-prea nici foarte-foarte, răspunse tătuţu.

—Adică, întreabă măicuţa.

—Adică: ala, bala, portocala. Cioc, boc. Treci la loc.

—Om serios eşti dumneata? întreabă cucoana-mare, care-şi găsise ochelarii. Tată de copii? Lumea care nu te cunoaşte crede că e cine ştie ce de capul dumitale.

Tătuţu însă a câştigat o victorie mare. Miţu şi Baruţu, reprezentând ultima generaţie au asaltat pe tătuţu din două părţi, cu cele mai eficace proiectile: mii de pupături.

—Te iubesc! strigă Miţu, animată de un lirism imens.

—Te iubec! vociferează Baruţu.

PAPUC

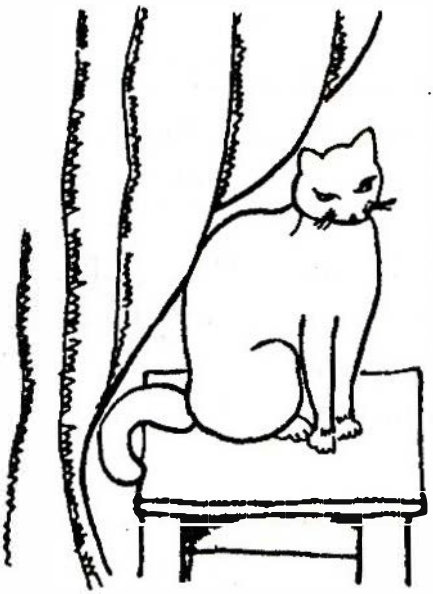

Motanul Papuc, poate că cel dintâi din neamul lui de jaguari, degeneraţi până la prinderea şoarecilor domestici, suferă de strabism. Privirea lui şaşie, orientată anapoda, îi dă un aspect ciudat şi o autoritate de gravură chineză. Pestriţ ca un şal şi ros ca un ghiozdan, în toate colţurile, la bot, la ceafă, la genunchi şi în vârful urechilor, discret şi taciturn, el îşi petrece timpul, construit pe marginea mesei rotunde ca un animal decorativ, şi examinează viaţa apartamentului chiorâş.

Infirmitatea lui se traduce, credem, prin dificultăţi de văz şi printr-o nevoie monastică de nemişcare şi tăcere. Capul lui imprudent se ciocneşte ca un pumn de picioarele mesei, de scaune şi de geamuri şi se pare că Papuc vede câteva ore mai clar şi câteva ore mai puţin. Mâţele îl admiră mult mai puţin decât noi şi de câte ori iese din casă, el e victima unui fapt divers, regretabil, condus de o pisică sau de un cotoi agresiv.

Cunoscut printre mâţele din cartier ca pisoiul prost al mahalalei, cu Papuc s-au suprimat formele şi nuanţele care se succed între întâlnire şi bătaie. Nici un adversar nu mai găseşte util să se imobilizeze la o distanţă de atac faţă de el. Dialogul a fost suprimat; ocara miorlăitului, care durează între doi luptători pe casă o jumătate de noapte, nu mai e necesară. Nimeni nu mai are

nimic să-i spuie şi toţi trec de-a dreptul la căile de fapt, repezindu-se, înşfăcând spinarea, rupând cerbicea şi trântind în dreapta şi în stânga, alternativ şi sonor, capul trist al lui Papuc.

Pe toată suprafaţa pământului, Papuc, părăsit de toţi, are un singur apărător, pe stăpânul lui, şi sigur de această unică însă eficace ocrotire, înainte chiar de a fi simţit măseaua duşmanului după ceafă sau laba cu cinci undiţe în cojoc, el dă un strigăt deznădăjduit, care ieşind din accentul vocal, normal al pisicii, conţine jalea unui prunc atacat de hienă. În scris, apelul lui ar putea fi reprodus cu câteva silabe vorbite, la lectură, din gâtlej şi cu gura căscată: Aoa, Oaoa, Ioaoa, Oiaio, Ieoieoieo.

Numaidecât, stăpânul erumpe cu geamurile deschise brusc în afară, producând o panică şi un tumult pe acoperiş, al cotoilor, care fug; sau se aruncă în curte cu o stinghie cu care izbeşte într-un coteţ de câteva ori, alarmând pisicăria. „Papuc!" cheamă stăpânul – şi Papuc soseşte răspunzând: „Miorlau"; ceea ce înseamnă şi: „mulţumesc", şi: „am mai scăpat o dată", şi: „viu imediat". Poate că pisoii procedează cu Papuc sumar şi din pricină că-l ştiu protejat neobişnuit de sistematic, în dorinţa de a-i trage bătaia, pe care niciodată n-au dus-o la capăt, şi de cele mai multe ori nici n-au început-o, înainte de a se produce marele tămbălău de geamuri, de tinichele lovite, de bulgări şi de voci injurioase. În ajutorul lui Papuc, ameninţat cu tăvăleala, sar câteodată toţi părtaşii familiei stăpânului şi servitorii, fiecare cu ce se găseşte în mână, un vătrai, un cleşte, o mătură, un baston şi orchestra care izbucneşte, cu alai de vânătoare, înspăimântă urechea cotoşmanilor adunaţi, ca nişte laşi, zece pe unul – şi acela chior – cu un zgomot haotic de meteori dezlănţuiţi.

Nimeni nu se deprinde cu infirmitatea lui, şi nici Papuc. El crede că, orişicum, inima lui caldă şi pasiunea naivă de a mângâia farmecile îndrăgostite ale unei speranţe vor găsi, dacă nu azi, mâine, o corespondenţă zadarnic visată şi căutată.

—Papuc, Papuc! resemnează-te odată pentru totdeauna şi rămâi lângă sobă, unde ochiul stăpânului tău cu barbişon se ridică uneori de pe hârtii la tine, şi surâde blajin ochilor tăi încrucişaţi.

FIULUI DUCAMIN

Copiii stau îngenuncheaţi, fiecare în patul lui alb, împrejmuit cu zăbrele. Cu faţa către răsărit, ei sunt îmbrăcaţi de noapte, în cămăşi ţărăneşti, cusute cu arnici roşu la fată şi albastru la băiat şi legate, la gât, cu şnur asortat. Pieptul atletic al lui Baruţu (patru ani) nu-l încape bine cămaşa, spintecată până la vale. Măicuţa corectează ţinuta: acoperă golul.

MĂICUŢA: Se vede şi nu şade frumos.

BARUŢU: Se vede bunicul?

MĂICUŢA: Vede Dumnezeu buricul.

MIŢU (cinci ani, fluidă şi lungană): Nu ţi-am spus?

(Baruţu şi-a deschis nişte ochi imenşi, resemnaţi: ba i-a spus! Genele lui negre, dese, încovoiate, au o lucire de metal.)

MĂICUŢA: În numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh. Amin.

MIŢU: Numele Tatălui şi al Fiiului Duh. Amin.

BARUŢU: Numili Tatului şi... Cum ai jis?

(Ca să-şi facă semnul crucii după regulă, el şi-a strâns toate degetele tare, ca şi cum s-ar teme să nu-i scape din mână ceva şi, cu pumnul întors, caută anevoie punctul precis din frunte.)

BARUŢU: Na-m jis „Ducamin".

MIŢU: Eu nu pot să zic „Fiiului Duh".

MĂICUȚA (rar): În numele Tatălui... și al Fiului... și al Sfântului Duh... Amin.
MIȚU: Ba nu! N-am putut să zic: „și al Sfântului Duh..." Mămico, să nu mai zicem: „În numele Tatălui..." Nu e frumos!
MĂICUȚA: Bine, să nu mai zicem „În", dar zicem pe celelalte curat.
MIȚU și BARUȚU (odată): Numele, numili, Tatălui Duh, Fiului Duc amin.
MIȚU: De ce mă încurci?
BARUȚU: Tu mă încunci.
MIȚU: Prostule! lasă-mă să zic eu mai întâi...
BARUȚU (trist): Jice că jice ea întâi...
MĂICUȚA: Vai, ce păcat mare! Nu vă mai ascultă Dumnezeu rugăciunea.
MIȚU: Nu ți-am spus? Se supără Dumnezeu.
BARUȚU: S-a supărat pe tine. Eu jic sumos.

(Mițu a rămas cu gândul undeva. Vrea să afle ceva.)

MĂICUȚA: Hai, încă o dată! Să nu necăjim pe Dumnezeu.
BARUȚU: Nu ți-am spus că se supănă?
MIȚU: Mămico!
MĂICUȚA: Da.

(Mițu își alege cuvintele și dezlânează ideea încet, silindu-se cu căutătura, cu cazna umerilor și cu degetul arătător, purtat pe la bărbie, pe la tâmple și prin aer, să se deslușească.)

MIȚU: Unde stă, mămico, Dumnezeu?
MĂICUȚA: Fiindcă ne ascultă?
MIȚU: Da.
MĂICUȚA: Unde să stea? În cer.
MIȚU: Și nu cade?
MĂICUȚA: Cum să cadă? Are o căscioară cu prispă, cu flori dinaintea ușii, pe care le udă cu stropitoare, ascultând rugăciunile copiilor.
MIȚU: Da?...
MĂICUȚA: Dumnezeu e un sfânt bătrân, cu barba mare, albă.
MIȚU: E părinte Dumnezeu? Ca părintele Atanase?
MĂICUȚA: Vezi bine că e părinte. Poartă și el tot haine lungi și mătănii, însă e mai bătrân. E foarte bătrân.

MIȚU: Și de ce nu pui pe Costache să-i ude florile, dacă e așa de bătrân?
MĂICUȚA: Îi place să-și îngrijească florile singur. Așa e Dumnezeu.
MIȚU: Când ne ducem la el, să ne dea crăițe?
BAUIȚU (brusc): Eu veau și un cal.
MĂICUȚA (cu ochii la tătuțu): Nu e drum la Dumnezeu...
(Mițu vrea să înțeleagă și urmărește un gând tăcut.)
BARUȚU: Să ne suim pe casă. (Lăudăros.) Eu l-am văzut pe Mudnezeu, dân pom.
MIȚU (ironică): Parcă te-ai suit vreodată, tu, în pom!
BARUȚU (dezarmat și încurcat): Ba m-am suit. Știu eu...
MĂICUȚA: S-a suit și el pe coada măturii o dată și a căzut cu mătură cu tot.
(Baruțu e jignit. Mițu râde.)
MIȚU: Nu-i așa că nu s-a suit în nici un pom?
MĂICUȚA: Ce, e pisică? Numai pisicile se urcă-n pom.
BARUȚU (hotărât și răzbunător): Nu mai jic Numili Tatului!
MĂICUȚA: Dacă nu zici, nu-ți mai trimite Dumnezeu nimic.
BARUȚU (cu părere de rău): Ce?
MĂICUȚA: De toate. Mere, portocale...
BARUȚU: Menele și pontocalele le aduce Dumitu.
MĂICUȚA: Tot nerod e. Crede că le aduce Dumitru singur. Dar lui Dumitru cine i le dă?
BARUȚU (convins): Mudnezeu!
MĂICUȚA: Vezi?
MIȚU (analitică): De ce zice Dumitru că-l „costă", când cumperi tu?
MĂICUȚA (mușcându-și buzele): Dumitru nu știe ce spune... Acum, noapte bună, copii. E târziu. Ne mai închinăm și mâine seară.
BARUȚU (singur, înveselindu-se până la bărbie): Eu veau să-mi dea un cal viu... Și un bici.

CĂTUNUL DE STICLĂ

În satul unde m-a prins pe neașteptate zăpada, drumurile s-au înmormântat într-o singură noapte și o pustietate albă a pus pe câmpie stăpânirea ei miraculoasă. Noua stihie nu seamănă cu nimic și parcă s-a petrecut într-adevăr o minune totală. De la ivirea luceafărului, de aseară până în zorii zilei de hârtie, culorile toate s-au topit într-o singură culoare, de lumină adormită, care acum visează.

Întâi, stelele și luna s-au pogorât, pe când visam cu copiii, până la pământ, și au rămas, de jur împrejurul colibelor și până în marginile depărtate ale zării, înrădăcinate. Și, ca firele de păpădie, care înfloresc în gămălii umflate, de păinjeniș, s-au depănat de toate razele și pulberile lor argintate, și scrumurile lor nepipăite au zburat și au căzut. Și, mai târziu, popoarele de îngeri mici cât scatiii, au venit și le-au așternut fiecare cu o batistă de olandă, cu care, unul altuia, îngerii șterg lacrimile și sudoarea. Și trebuia să vie, și desigur a venit, și o arătare de icoană, pe care noi nu am văzut-o, pentru că ne-a furat somnul și ne-a dat în leagănul cald toată noaptea. Veniți din paturi lângă mine, voi, copiii mei, așa, încet, și târâș prin așternut, ca să vă povestesc cum a fost și cum are să mai fie, până la Crăciun, până la Bobotează și până mai târziu, când stelele și îngerii vor veni iarăși să-și ia cenușile și scutecile înapoi...

S-a mai întâmplat şi alt lucru neobişnuit. În mijlocul satului, ne-am pomenit cu nişte urşi, apropiindu-se de obloane şi căutând să zărească înăuntru, ca să ceară pat şi puţină căldură. Vânturile din munte s-au năpustit pe ei, au urlat pădurile cu clocote nemaipomenite, cărările ştiute s-au astupat, bârloagele au fost pierdute, şi-bieţii urşi au rătăcit până la primăria şi biserica noastră. Prin întuneric, oamenii au crezut că au venit Moş Crăciun şi Sfântul Petru să scrie, trimişi de împărăţia de sus, numele fetelor cuminţi şi ale băieţilor care nu s-au zgâriat şi nu s-au bătut, ca să le aducă daruri. Cam aşa umblă, în luna lui decembrie, cu catastivele, luminate de un felinar – câteva nopţi de-a rândul – solii cercetători, luând însemnări şi ştiinţe, pe la toate casele, de la pisici, de la căţei şi de la cioci. Să nu credeţi că dacă dai un ghiont, dacă furi o bomboană, dacă muşti din felia de unt a fratelui, dacă îţi înfigi mâna în părul surioarei şi tragi, să nu credeţi că nu ştie numaidecât Dumnezeu. Lumea e plină de ochi, vorba se duce din gură în gură, şi când nu o scrie nimeni în vederea Crăciunului, tot se află – prin vrăbii, prin veveriţe, prin toate păsările şi lighioanele, care nu sunt puse degeaba pe lume. De vine uliul şi se roteşte pe sus, de ce se uită la el găina, raţele şi hulubii? Găina spune, şi uliul duce vorba mai departe.

Luminându-se niţeluş, oamenii au găsit urşii colindând prin sat şi, speriaţi, au ieşit cu furcile şi i-au gonit. Cu vântul împotrivă, cu oamenii împotrivă... În vizuini îi aşteptau puii, copiii lor cu botul mare, cu ochii mici, şi vedeau, la ceasornicul din părete, că părinţii întârzie şi nu mai vin. Ursul mângâie dulce cu laba lui de fier, când îşi dezmiardă puii, făcându-şi-o de mătase şi de catifea, şi mama ursoaica îşi face nasul moale când şi-l vâră să-i gâdile între şale. Unde s-au dus urşii alungaţi din sat, nu ştie să ne spuie nimeni: până la primăvară, când încep să se întoarcă nevăstuicile la staul şi florile încep să scoată scufii albastre şi albe, din arăturile cârtiţei negre...

POVESTEA BRADULUI NEGRU

În ziua pomilor Dumnezeu a zis:

—Vreau să-mi faci şi altfel de copaci decât cei cu ramurile despicate şi chinuite, cerşind soarele şi ploaia cu braţele la cer. Văd împrejurul meu multe soiuri de copaci cu frunză, cu frunza tremurătoare ca roiurile de fluturi, ridicaţi din petice mici, şi pomi roditori cu feluri de feţe, galbene şi roşii. Am muşcat din catifeaua cu suc a perelor aurii, atârnate de crengi, ca nişte tivgi pline cu lapte închegat şi dulce. Am rupt cu dinţii carnea aguridă, sticloasă, a merelor domneşti care sună în coşuri ca tărtăcuţele de lemn. Am supt strugurele mare al prunelor brumate, cu sâmburele ghimpat şi amar. Am sorbit picătura lucie, de zmeură, a vişinilor încălecate, câte două, şi am văzut şi chipul nou cum le-ai prins prin foi, ca pe nişte clopoţei legănaţi de ată. Şi am înjunghiat şi pepenele verde, cu coaja de marmoră malachită şi cu miezul roşu nisipos, de fagure de zahăr. Bostana ta e o minune, căci pe sfori întinse pe pământ ai făcut să crească ghiulele şi globuri. Crezut-ai că nu are să-mi placă, de te-ai pregătit să le strângi dintr-o dată, trăgând frânghiile şi târându-le prin întuneric în mare?

Diavole fermecător! Mi se pare că ai voit să mi-o iei înainte, şi pân-a nu fi fost Săptămâna Facerii isprăvită, ai încercat un om

vegetal întocmind căpățâna – ici negricioasă și dincolo bălană. Te mai prinsesem, într-altă parte, începând un Adam roșcovan, cu țăcălia de șiac, în nuca de cocos. Lasă, rândul omului are să vie, și pe al meu m-am hotărât să-l încerc cu mâinile mele. Tu fă-mi un pom cu frunză și fără frunză, cu o frunză tare, care să nu îngălbenească niciodată ca teiul și să nu se scuture niciodată. Îmi trebuie să acopăr munții și veșnicia pietrei. Deasupra, pe piscuri, am pus chivăre de zăpadă și, în dreptul zăpezii, albinele de argint ale stelelor, vecine cu ele. E nevoie de un copac, de subt creste până la poale.

Diavolul, care la început muncea cu Domnul laolaltă și, poruncit de Domnul, făcuse toată argintăria și zmalțurile palatului ceresc – streașini de aramă nouă, pridvoare în cele patru colțuri mari ale lumii, învelite cu perdele de odăjdii și așternute cu borangicuri albastre și verzi – și-a chemat meșterii și ucenicii risipiți prin pădurile de gutui și nuci prin șesuri, și ceru de la ei o închipuire nouă.

—Vreau să-mi faceți, zise Daivolul, un pom drept, cu ramurile drepte, cu frunzele drepte, un pom neasemănat cu pomii și care să se pară că pogoară întreg din văzduh. Am văzut în stânci o țâșnire-n sus de apă: faceți-mi o pădure din trunchiuri de fântâni.

Începutul se făcu pe baltă, unde, locul fiind mai întins, lucrul e mai lesnicios. Până la ivirea în coama vântului a secerii albe a lunii, care se aseamănă cu o brățară ruptă și cu o margine de talger de sticlă, balta s-a umplut cu bețe lungi cu fulg, și sulița trestiei fu socotită drept o născocire potrivită cu gândul Domnului, închipuit. Lucrătorii măsurară atunci depărtarea dintre creste și stele, și în dreptul fiecăruia înfipseră o suliță în plumbul rece al munților zgrunțuroși. Vârful pomului nou căuta cu sfârcul în sus, și ramurile lui, din zeci de umeri, se răzimau pe piatră, ca o pajură, ca o pajură cu sute de aripi de fier. Dacă vârfurile fură lănci, frunzele fură undrele, sule și ace.

Și se făcu noapte. Și se aprinseră luminile toate în codri și, fără să știe, noaptea se ivi în seara pomilor, ca pomul cel dintâi de Crăciun, înstelat.

NA UNECHE...

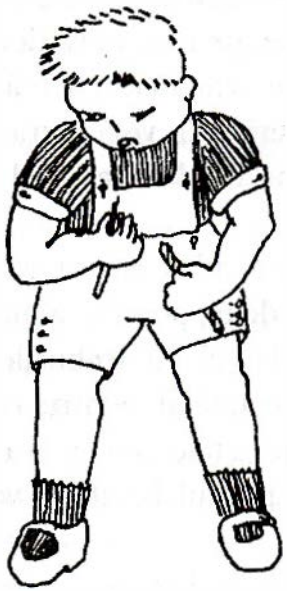

Cel dintâi lucru care a uimit un an de zile pe copii a fost ceasornicul de buzunar. La săritura ciudată a capacului s-a adaos tictacul, ridicat la ureche. Muzicalitatea monotonă a bătăii avea pentru auzul lor un farmec, desigur complicat, de vreme ce ore întregi ascultându-l, surâsuri delicate se succedau, ca orele luminii, pe figura lor trandafirie.

A fost, întâi, destul de greu de descoperit urechea, Baruţu crezând că aude cu nasul sau cu falca. Mâna lui, grasă, purta ornicul pe la bărbie şi împrejurul gurii, prins cu toată palma, ca un săpun. I se părea că ascultă cu sprânceana, cu dinţii, cu limba, cu gaura cefii albe, ignorant în auz, ca tătuţu când scrie, nesigur dacă îşi aduce aminte cu degetul mic şi dacă gândeşte cu inelul.

Baruţu a fost, însă, mai fericit ca el, că, lipindu-şi odată, din greşeală, capacul ceasornicului de ureche, a descoperit! Căci tătuţu e şi mai prost decât băiatul lui, cu cercelul cărnos al urechii tăiat în catifea de cocă de cozonaci. Şi aşa se şi cuvine: să fie mai prost. A citit că oamenii cugetă cu creierul şi că mintea e adunată întreagă la cap, şi a nu crezut niciodată, fiindcă niciodată nu a ştiut cu capul cum simte Baruţu cu urechea. El socoate că judecă pentru el

altcineva, care nu-i el, şi că-l împinge aşa, din senin. „Stai, mă, îngerule!“ zice câteodată tătuţu noaptea, şi copiii întreabă din somn: „Cu cine vorbeşti?“ şi tătuţu răspunde: „Cu cine să vorbesc? Cu diavolul de înger“.

Baruţu nu a ştiut în schimb, pe unde se deschide capacul şi că trebuie împins, ca să sară, un ţumburuc. Şi nici tătuţu nu l-a învăţat, păstrând secretul tehnic pentru atunci când Baruţu o să aibă mustăţi şi o să fumeze ţigări cu carton. Ticălosul de fabricant a făcut resortul numai pentru pipăirile tari şi l-a ascuns înăuntrul toartei, cu meşteşug. Mai are tătuţul câteva taine, pe care le va dezvălui în patru ochi, după ce Baruţu se va face mai mare. Până atunci, confuzia, incertitudinea şi presupunerile îl vor lucra ca să-i dezvolte, cum zice domnul Adamescu de la etajul al treilea, intuiţiunea.

Auzind că pisicile fată, Baruţu ne-a adus vestea că găinile Tătanei au fătat patru ouă. Noi n-am râs de el, pentru că nu a greşit decât cuvântul, treburile pisicii fiind la fel cu treburile găinii. Numai Miţu l-a batjocorit, pentru că e fată şi pentru că ştie o grămadă de taine, pe care le tace; toate fetele sunt mai deştepte decât băieţii, până la şaisprezece ani; rândul băieţilor vine mai târziu.

Problema ceasornicului s-a făcut însă mai mare, în pat. Miţu, auzind în perină bătând un tictac, a căutat ceasornicul dedesubt. A întors cearşaful, s-a uitat subt saltea, şi-a purtat mâna de-a lungul păretelui, pe covor, şi nu a găsit nimic. Tătuţu i-a explicat că fiecare om a mâncat un ceasornic. Măicuţa i-a spus că tătuţu spune, ca de obicei, prostii, şi i-a dat o explicaţie şi mai năzdrăvană, că bate inima şi că oamenii au o inimă mare, care bate la fel cu ceasornicele de buzunar. Dar tot tătuţu, probabil, spune mai adevărat, căci de unde până unde să bată inima, care nu se vede, ca un ceasornic care se vede?

A rămas aproape stabilit că măicuţa nu cunoaşte tot aşa de bine lucrurile ca tătuţu, care uneori ştie tot, absolut tot. Dacă n-ar şti el tot, de ce l-ar tot întreba numai pe el copiii câte în lună şi-n soare?

Ei au încredere mai ales în tătuţu pentru că tot ce zice el e adevărat. Măicuţa le-a spus să nu mănânce prea multe bomboane, că se strică dinţii, pe când tătuţu îi îndoapă pe nevăzute cu bomboane, şi dinţii sunt bucuroşi să rnuşte din umplutura cu ciocolată; bei apă rece şi trece. Măicuţa le-a spus să nu se murdărească pe haine, şi tătuţu le-a spus: murdăriţi-vă bine şi tăvăliţi-vă în pământ, şi e mai bine cum zice tătuţu. Nu le-a spus tot măicuţa să nu se joace cu chibriturile, că fac pipi în pat? Tătuţu toată ziua se joacă, aprinde la chibrituri şi ţigări, şi n-a făcut niciodată... „E adevărat numai o parte din ce zice", le-a spus tătuţu. „Când fumează măicuţele, atunci să ştiţi că aşa se întâmplă".

Pormă, tătuţu şi-a asigurat de mai nainte toate succesele. El nu răcneşte nici la Baruţu, şi mai ales nici la Miţu, pentru că e fetiţă, şi fetiţele nu trebuiesc obişnuite cu amărăciunile – pe când măicuţii îi scapă când câte o vorbă urâtă, când câte o palmă peste mâinile copiilor. Tătuţu zice că nu trebuie să loveşti obrazul, pentru că e sfânt, şi nici mâinile, pentru că mângâie obrazul. Dacă vrei să dai o pălmică, dă-o la spate, jos de tot, căci până cauţi unde să dai, trece supărarea, şi în loc să dai o palmă, dai o pupătură – şi-i mai bine. Tătuţu se bagă-n toate celea şi strică mereu cheful măicuţii de-a se repezi. Măicuţa zice că o creştere bună se capătă printr-o singură regulă, pe când tătuţu zice să se capătă prin câte două, care se bat cap în cap, susţinând că Miţu şi Baruţu trebuiesc deprinşi cu „controversa", cu „pentru contra" şi cu „contra pentru". Şi tătuţu trebuie să aibă dreptate, pentru că el nu se supără niciodată, râde mereu şi, la urmă de tot, pupă mâinile măicuţii, şi măicuţa i le pupă pe ale lui – şi începe o pupătură între toţi, de câteva ori.

Numai la creioane se schimbă niţeluş principiile.

Miţu zice:

—Tătuţule, te iubesc... Dă-mi un creion şi o hârtie.

Baruţu zice şi el:

—Tătuţule, te iubec... Dă-mi un chion şi o hetie...

Tătuţu zice:

—O să le rupeţi vârful.

Miţu zice:

—Nu.

Baruţu răspunde englezeşte:

—Tş! lipindu-şi vârful limbii îndărătul gingiei de sus.

Şi amândouă vârfurile se rup numaidecât: unul roşu şi altul albastru.

—Ce v-am spus, că o să-mi rupeţi creioanele?

—Ea le-a rupt! răspunse Baruţu.

De la ceasornic, Baruţu a rămas cu ştiinţa că lucrurile se deosebesc cu urechea, semănând cu mopsul Bebi, care le deosibeşte numai cu mirosul. Cărţile, cutiile, tabacherea, bastonul, umbrela, condeiul de buzunar, le apreciază cu auzul, consternat că nu se repetă în toate tictacul, care trebuie să se găsească în miezul tuturor obiectelor uzuale, şi le verifică la contactul cu suprasimţul lui, ducându-le rând pe rând „na uneche".

DOMNIȚA PULHERIA

Scriitorii sunt aleşi de Dumnezeu ca să mângâie oamenii cu graiuri noi şi cu povestiri frumoase şi ca să le facă viaţa mai dulce şi mulţumirile mai adânci.

Pe vremea când nu era tiparul, când nu era hârtie multă ca azi, când nu erau cărţi pentru toată lumea, nici scriitorii nu se prea osteneau să scrie şi nu aveau aşezare. Ei pribegeau ca şi cântecele lor fără cuiburi, din loc în loc, străbăteau ţările cu scripca subsuoară şi pretutindeni unde se opreau, îşi tânguiau povestirile, în tăcerea poporului, adunat la desfătare şi dăruit de Dumnezeu cu minunea sfântului auz.

Îndată ce cântăreţul îşi ridica pe strunele viorii arcuşul, se isca în oameni voia neînţeleasă de a frământa pământul şi de a se arunca spre cer ca şi cum li s-ar fi deşteptat aripi năpârlite la călcâie: ei se prindeau de mâini şi de mijloc, părechi, şi jucau.

Însă povestirea era pentru ascultare şi numai pentru zbuciumul de sine. Povestirile se spun şi înfloresc lucruri întâmplate şi oamenii au fost întotdeauna lacomi să le cunoască şi să înveţe din cele petrecute câte ceva; mai ales că firea şi avântul cuvintelor şi împletitura de cânepă aspră a durerii capătă, trecută prin graiuri calde, o moliciune

de mătase şi-o pojghie de lumini. Când povestitorul putea să le zdruncine sufletul cu povestirea lui, oamenii se bucurau cu mirare şi ziceau că într-adevăr pribeagul cântăreţ fusese trimis de către Cel de Sus.

Părerea celor ce ascultă este adevărată.

Un povestitor din acele vremuri, de care vorbim, era foarte trist în povestirile lui şi furtunos şi jalnic în toate cântecele de dragoste şi ospăţ. O umbră se lăsa peste el şi ascultători, pe dată ce povestea, iar dacă începea să cânte, se înnopta ca de ploaie. Lucrurile, în vreme ce cânta el, se dezlânau ca dimia lăbărţată, se veştejeau opărite în lanuri întinse, ca nişte grădini fierte de pâclă, se jigăreau ca penele mari de aripă, jerpelite cu tăişul dinţat al unui briceag ruginit. Totul se vedea zidit pe dedesubt din scrumuri, închegat din cioburi mânjite şi din cenuşă. Totul se risipea, ca la trecerea unui fier de călcat arzător, purtat pe verdeaţa şesului nouă, de mâna uscată a relei ursitoare. Şi cântăreţul şi ascultătorii lui se posomorau: printre cuvintele aruncate în povestirea lui se surpau prăpăstii cu gemete şi jăluiri.

Cântăreţul Iosif stingea fericirea în toţi flăcăii şi mâhnea duminicile fetelor, care totuşi îl chemau necurmat la horă, să le cânte, simţind trebuinţă neastâmpărată de vorbe de pustietate.

Iosif cântăreţul nu era trist într-adins. Firea lui era mâhnită din născare şi el cânta ca să jevrească, şi fără pricină hotărâtă.

—„De ce-oi fi eu mereu mâhnit?" s-a întrebat odată Iosif, răzimat, într-o pădure, şi ascultând glasul codrului clocotitor, cu fluiere şi vuiete line. „De ce sunt eu numai în durere şi îngrijorare, iar copacii şi cerul şi lumina şi gătelile mari ale lumii sunt atât de ademenitoare şi de fermecate?"

Şi cum sta el şi se iscodea, parcă amărât şi de scripca lui, spânzurată de ramuri, cu picioarele la bărbie, cuprinse în braţe, i se păru că aude un murmur printre mesteacănii albi, de-a lungul plocatelor aşezate unele peste altele.

Îşi deschise ochii. Credea că visează. În faţa lui, venea spre el un convoi ciudat. O domniţă mică, înaltă de o şchioapă, se uita în sus şi zâmbea, cu bunăvoinţă. Purta rochie lungă de horbote subţiri de

argint, cu o coadă făcută parcă într-adins, ca să o silească a păşi încet. Se oprise puţin, pentru că îşi pierduse una din cizmele de aur, cu care o încălţau, acum îngenuncheaţi şi zoriţi, zece cărăbuşi negricioşi, ajutaţi de zece viespi ca sulfina. În faţa Domniţei, pe măsură ce făcea un pas, cincizeci de meşteri păianjeni, împărecheaţi cu cincizeci de fluturi, urzeau covorul împărătesc al păinjenişului alb, încrucişat cu borangicul galben. O mie de greierii, aplecaţi pe cimpoaie, însoţeau în rânduri alaiul, iar furnicile negre, înaintea ţesătorilor, netezeau drum, acoperindu-l cu păturl moi de pământ cernut. O mie de cobze, purtate de ţânţari în mantii lungi şi străvezii ca smaraldul, ţineau isonul cimpoierilor duioşi. În clipa în care s-a zvonit că iese Domniţa, toată pădurea s-a pornit să cânte cu toate vieţuitoarele şi frunzele ei, ca o sută de mânăstiri adunate laolaltă: cu clopotele dezlănţuite şi cu coruri de maici mici în noaptea Învierii.

Iosif cântăreţul îşi zise:

—Până acum nu am înţeles ce slujbă fac atâtea jigănii şi gâze. Ele îngrijesc de făptura Domniţei... Dar nu îndrăzni să glăsuiască, să întrebe, sau să se mişte, de teamă să nu facă greşeală.

Domniţa veni până-n dreptul ciubotelor lui.

—Întinde mâna şi ia-mă de jos încet şi aşează-mă în palma ta noduroasă, l-a rugat cu vocea ei de lăcustă, Domniţa; căci am să-ţi vorbesc ceva la ureche.

Atunci, două bufniţe mari, înveşmântate în catifea, s-au repezit de sus, pe umerii lui Iosif, de priveghe. Dacă ar fi fost să-i pricinuiască vreun rău Domniţei, cele două păsări – Funinginea şi Bezna – i-ar fi scos ochii amândoi, ca nişte nasturi, şi după ele ar fi căzut deasupra făptaşului de rele vârtejul vulturilor albi, care ori de câte ori îşi părăseşte Domniţa tainicul palat, din stâncile pădurii, o însoţesc, pe fundul zării pretutindeni.

Pe margini, veneau în pâlcuri scroafele mistreţilor, fiecare din ele cu câte douăzeci şi patru de purcei sălbatici vărgaţi, şi cu ţâţele pline de lapte. Îşi făceau loc prin ramuri cu coarnele, cerbii urmaţi de ciutele sfioase cu priviri de micşunele, pe care vitejia ţanţoşă a

oamenilor cu pușcă, neștiutori de rostul lor în lume, le vânează, ca să le mănânce frumusețea.

Abia întinse palma Iosif, vrăjit de cele ce-i fuseseră poruncite, că păianjenii și gândacii de mătase i-o îmbrăcară cu pufuri. Și când șezu pe podul pălmii lui, Domnița i se destăinui:

—Cu toate că străbați pădurile mele din copilărie, tu nu ai auzit de mine niciodată, zise păpușa. Eu sunt Domnița Pulheria, aceea care face frumoase lucrurile urâte. Am venit să te întreb și eu: de ce numai plângi și de ce numai suferi?... Nici tu nu știi, bietule Iosife! Uite, ți-am adus o oglindă. E oglinda descântată a bătrânilor cântăreți și a sfinților apostoli. Unii o pierd și oglinda rămâne pierdută. Alții o găsesc și acelora le-o dau. Te poți vedea într-însa întreg, dar mai poți vedea și printr-însa, ca printr-o sticlă de cleștar. Pune-o la ochi și nu te mândri de ce-ai văzut...

Iosif văzu și nu putu să spuie nimic în aiureala ochilor lui luminați de beția cerească. Fața i s-a înseninat întinerită. În suflet i se deslușì întâia oară șoptirea fântânii săritoare a bucuriei.

—Vezi? și-a zis. Eu cercetam până acum înlăuntrul lucrurilor și mintea nu mi-a dat nici un răspuns. Acum văd lucrurile pe dinafară, așa cum sunt.

Și Iosif găsi o rostire nouă în graiul viorii lui. Puse oglinda rece în sân și porni către sat. Era în ziua Paștilor și sătenii, în straie albe, aflaseră minunea și-l așteptau, ghicindu-l după sunetul viorii ce se apropia de biserica Sfintei Fecioare.

—De aci înainte, Iosife, ai să ne iubești și ai să ne dezmierzi, a strigat la el, din ușa cârciumii, văcarul. Șezi colea și cântă...

ȘTII ROMÂNEȘTE?

Tătuțu ne-a povestit că țara Elveției, făcută din smalțuri albastre de ape și smalțuri albe de zăpadă, stă între lacuri și munți și că poalele munților, întinse din pisc în pisc, ca niște năvoade la uscat, leagănă în văile lor firimituri de sate și cârduri de biserici. Și toți munții, pleșuvi, printre dârele de pășune și verdeață, par frământați din miez de pâine de secară. Ne-a spus că toată Elveția e ca o ladă cu jucării făcută de Dumnezeu într-o zi când, aducându-și aminte de copilăria lui, a voit să glumească și să surâdă. Coastele pășunilor sunt cutreierate de vaci mici, gălbui și cărămizii, cu câte o stropitură vânătă prin petele roșcovane și albe, iar de grumazul vacilor, care dau lapte cu ciocolată, atârnă clopote, sunătoare ca muzicile și ca la liturghie. Așa că văile cântă din fund până-n creștetele cele mai înalte și dacă se scarpină taurii, clocotesc în vuiete furtunoase.

Pe muchia crestelor de piatră uscată, acolo unde fruntea muntelui dă în prăpăstii și se scobește pe dedesubt, ca sprânceana, crește floarea roșiatică înstelată, a cărei mireasmă întrece gingășia lacrimii și a oftatului: micșuneaua muntelui, ciclamena. Pentru ca să o miroasă, singur eretele stâncii este în stare să ajungă teafăr până la tulpina ei subțire, de ață. Dar băieții și fetele se duc și ei, din șes, să-i caute primejdiosul ascunziș. Dacă un băiat din cei mari, cu

sacul în spinare a putut să-şi strecoare, nevătămat de moarte, pipăitul prin troscotul ţepos, până la rădăcina ei şi să o smulgă, şi o aduce în dar fetii cu ochii mari, care visează şi se neliniştește de câte ori aduce venind din munţi, din depărtare, mugetul cirezii prinsă de nori şi ploaie fără acoperământ, darul lui e un semn înaintea inelului strecurat în degetul logodnei.

Mulţi băieţi au căzut cu floarea-n mână din gingia prăpastiei în negura ei de jos şi nu s-au mai logodit. Este un loc, unde muntele, încovoiat de jur-împrejur cu un părete de cetate, îşi ţine râpa rotundă, ca un horn uriaş dinaintea pasului celui din urmă al drumeţului de munte. Acolo, poteca, îngustată la talpa unui singur picior, se opreşte şi se curmă. Dacă a sosit încet, drumeţul stă în loc, încremenit de gol şi tăcere: ochii lui pot citi pe păretele rotund al râpii numele, îcondeiat cu roşu, al celor care au sosit mai puţin încet şi au căzut în groapa de piatră, pierdută în bezna dinlăuntrul ei. Numele acestor flăcăi e însoţit de o cruce şi de însemnarea anului când crucea s-a ivit pe lume în locul tinereţii lor. Toţi călătorii care au iuţit un sfert de pas, chemaţi de o şoaptă sau ameţiţi de zarea ruptă-n gura râpii au rămas acolo, jos, la fund.

Dar nu toate drumurile sfârşesc aşa, şi foarte puţini călători, faţă de numărul mare al drumeţilor de munte, care sosesc vioi cu florile acasă, nu se mai întorc. Dacă ai intrat într-un cimitir, ţi se pare că a murit lumea toată, în desimea mormintelor albe. De obicei, stolurile de băieţi şi fete se duc şi se întorc cântând, plecând sâmbăta la munte şi întorcându-se duminică, seara târziu. Cu pături în spinare, drumeţii dorm unde apucă şi se trezesc cu veveriţele în bradul de care norocosul şi-a spânzurat o traistă, o pălărie şi bâtul lung, cu vârful de fier.

Pe un drum de jumătate munte, tătuţu urca, într-o sâmbătă după-amiază, muntele, singur, printre vii de razachie coaptă. De-a lungul sârmelor întinse între pari, şerpuiau vinele grele de ciorchini rumeniţi ai unei podgorii frumos îngrijite, la care licărea căutătura cuminte a vreo zece copii.

—Ce faceţi voi, frumoşilor, aici? i-a întrebat tătuţu pe franţuzeşte.

—Ne uităm la strugurii ăştia copţi, răspunse un copil bălan.

—Nu vreţi să mâncaţi? a întrebat tătuţu.

—Nu e voie! au răspuns toţi copiii, cu părere de rău.

—Cine v-a spus că nu e voie? i-a întrebat tătuţu.

Şi ei răspunseră, care: „mama", care :"profesorul", care: „pastorul".

—Nu-i adevărat! răspunse tătuţu. Pentru copii e voie orişice. Duceţi-vă şi rupeţi.

—Ne vede domnul proprietar, răspunseră copiii, care începuseră să se bucure că, măcar cu gândul, ar fi putut să guste din strugurii îngrăditi.

—Domnul proprietar e în capătul celălalt al viei, zise tătuţu. L-am văzut fumându-şi pipa, când am trecut încoace. Şi dacă vă prinde, ce-o să vă facă? Dacă ar şti că voi staţi aci, cu ochii la strugurii lui, el ar veni tot pe fugă şi v-ar da să vă săturaţi.

—Proprietarul e zgârcit şi ne bate.

—Voi sunteţi cu toţii elveţieni? a întrebat tătuţu.

—Elveţieni, răspunseră copiii toţi.

—Eu sunt roumain, a zis tătuţu, şi o să vă învăţ româneşte. La noi, când copiii se uită la struguri, vine proprietarul singur şi le dă o poală. Îi bagă-n vie şi le zice: „mâncaţi".

—Mon Dieu! ziseră copiii.

Şi ştii ce a făcut tătuţu? A pus copiii pe iarbă. A scobit o groapă cu hârleţul lui de alpinist dedesubtul gardului ghimpat, s-a târât pe burtă până la struguri şi s-a întors cu pălăria plină cu vârf şi au mâncat toţi copiii.

De bucurie, ei au tăbărât pe tătuţu şi l-au pupat ca pe un drac, cu admiraţie – şi pupăturile au făcut mai mult decât strugurii viei întregi.

Tătuţu şi-a mai întors o dată capul, ca să-i salute, după ce trecuse de hăţişurile dealului şi intrase în munte, dar copiii nu se mai uitau la el. De-a buşile, ei intrau singuri, în vie, acum, ca nişte şobolani.

Şi tătuţu, căruia i se făcuse dor de ţară, a fost tare mulţumit că elveţienii învăţau româneşte...

CEXO, BEXO...

TĂTUȚU: Vrei să nu mai fii băiat?
BARUȚU: Cu nochie?
MĂICUȚA: Cu rochie, ca toate fetele. Cu dantelă, cu fustă pe dedesubt roză.
BARUȚU: Așa nozâ și notundă... cu fori?...
MĂICUȚA: Și cu o brățară subțire, de aur, la mână...
BARUȚU: De auh și cu măhțișoh!... Veau...
MĂICUȚA: Însă trebuie să fii cuminte, dacă nu mai vrei să fii băiat. Altfel nu se poate.
BARUȚU: Miciu e fată și nu e cuminte. M-a bătut...
MĂICUȚA: Cine ți-a spus că Mițu e fată? De unde știi?
BARUȚU (se gândește, uitându-se la tătuțu. Adevărat, de unde știe? Ridică din umeri și se buzează): Nu tiu... Miciu jice.
MĂICUȚA: Mițule, tu i-ai spus lui Baruțu că ești fată?
MIȚU (corectă și adultă): Nu-mi aduc aminte să-i fi spus.
TĂTUȚU: Bravo, Mițu! Am început să vorbim ca domnișoarele mari. Ce-ați mai citit azi?
MIȚU (râzând): S-a turtit mingea de tot.
MĂICUȚA: Răsuflă. Las-o nițel, că se umflă singură.
MIȚU: S-a făcut ca o bălegută.
BARUȚU (a cui e mingea mică, vexat): Nu e ca o bălegută. Mingea lui Miciu e ca o bălegută.
MIȚU: E ca o bălegută turtită.

BARUȚU: Jice că e ca o băleguță tuhtită...
MĂICUȚA: Și dacă zice! Ea zice, ea aude...
BARUȚU: Am aujit și eu.
TĂTUȚU: Ascultă, Mițule, să nu mai turburi auzul băiatului.
MĂICUȚA: El nu mai e băiat. S-a făcut fată.
BARUȚU: Nu mai veau.
MĂICUȚA: Nu mai vrei să te faci fată... cu dantelă?...
BARUȚU: Nu.
MIȚU: Eu nu-i dau rochiile mele...
BARUȚU: Jice că nu-mi dă nochiile...
MĂICUȚA: Lasă, că-ți face ție măicuța alte rochii (se apleacă la urechea lui Baruțu)... mai frumoase.
BARUȚU (iluminat): Mai sumoase?
MIȚU (către tătuțu): Ai auzit?
TĂTUȚU (la urechea lui Mițu): Nimeni n-o să aibă niciodată rochii mai frumoase ca Mițu.
MIȚU (la urechea lui tătuțu): Nu-i așa că nu-i adevărat?
TĂTUȚU (la urechea lui Mițu): Cum o să fie adevărat? Și cum o să se facă Baruțu fetiță, gras cum e și cu capul mare?
BARUȚU (întunecat de gelozie, către măicuța): Vezi?
MIȚU (discretă): Mie mi-a spus tătuțu ceva.
TĂTUȚU: Dacă i-ar fi spus numai ceva, n-ar fi nimic, dar tătuțu i-a spus multe...
BARUȚU: Jice că i-a spus munte...
MĂICUȚA: Ia, vă rog, să nu mai vorbiți pe șoptite...
BARUȚU: Tătuțule! Nu-mi spui și mie ceva?
TĂTUȚU: Vmo-ncoace, să-ți spun și ție ceva.
MIȚU (dă fuga la stânga lui tătuțu. La ureche): I-ai zis numai așa: lui nu-i spui nimic.
TĂTUȚU (la urechea lui Mițu): O să-i spun: oxo, roxo, mixo, pixo, cexo, bexo, zurna, burna.

(Mițu râde cu pumnul la gură.)

BARUȚU (din dreapta lui tătuțu): Pune guha na uneche.
TĂTUȚU (în urechea lui Baruțu): Băieții nu se fac fete, nici fetele băieți.

MIȚU: Ce i-ai spus?
BARUȚU: Mai ji.
TĂTUȚU (în urechea lui Mițu): Tătuțu, când se gândește la tine, pe stradă, te pupă-n gând și-ți zice Pițuca. (În urechea lui Baruțu.) Are tătuțu un băiat cu carne de caisă. (În urechea lui Mițu.) S-a întâlnit tătuțu cu niște vrăbii care au întrebat: „Ce mai face Mițu?" și tătuțu le-a spus că Mițu râde toată ziua.
MIȚU: Tătuțule!
TĂTUȚU: Ce e?
MIȚU: Te iubesc!
BARUȚU: Tătuțule! Te iubec.
MIȚU (personaj): Mă imită...
TĂTUȚU: Pe Mițu o iubești? că Mițu te iubește.
BARUȚU (nesigur): Dacă mă iubete Miciu, o iubec...
MIȚU: Pupă-mă, ca să te iubesc.

(Pupătura mare, ca o ștampilă, a lui Baruțu, dată bine, cu un oftat. Mițu îl pupă, din greșeală, pe un ochi deschis. Țipă Baruțu.)
MĂICUȚA: Da ce s-a întâmplat de țipi? Mițule, ce i-ai făcut?
BARUȚU (căscând ochiul și gura odată cu ochiul): Chedeam că m-a chionât.

(Tătuțu, măicuța și Mițu râd. Sosește Bèbi, cârnul, și se oprește în crăpătura ușii, uitându-se cu capul curmeziș. A simțit că e de joacă și a venit să participe.)
BÈBI: Hau, hauau... (Așteaptă.)
TĂTUȚU: Vrea să se lupte cu Baruțu. Uite-l cum stă. Haide, Bèbi, șau pe Baiuțu...
(Bèbi îl apucă pe Baruțu de un picior și-l dă jos și năvălește pe el, ciupindu-l de burtă, dându-se înapoi și iar ciupindu-l de burtă.)
BARUȚU (leșinat de râs): Mă gâdână!...
TĂTUȚU: Bèbi!
BÈBI: Mrrr!... Bau!...
TĂTUȚU: Hai să facem fată pe Bèbi. Adu pălăria...
MIȚU: Bèbi e fată, tătuțule...
TĂTUȚU: E băiat...

MĂICUȚA: Zău că e băiat!
BARUȚU: Ba e fată.
MIȚU: Sigur că e fată.
BARUȚU (la urechea măicuței): Nu-i așa că Bèbi e fată?
MIȚU (la urechea lui tătuțu): Nu-i așa că e fată?
MĂICUȚA (la urechea lui tătuțu): Le-ai spus tu că e cățea?
TĂTUȚU (la urechea măicuței): Nu le-am spus nici așa, nici așa.
MĂICUȚA (la urechea lui tătuțu): De unde or fi știind?
TĂTUȚU (la urechea măicuței): Tu, când erai mică, de unde știai că cocoșul nu e găină, și că găina nu-i cocoș?
MĂICUȚA (la urechea lui tătuțu): Nu mă face să râd... Ia uită-te la ei cum examinează cățeaua.
MIȚU: Ce ți-a spus?
BARUȚU: Ce i-ai spus?
TĂTUȚU (joacă, și se strâmbă, și declamă ca un actor): Oxo, roxo, mixo, pixo, cexo, bexo, zurna, burna...
MĂICUȚA (diversiune): Hai, mergeți la plimbare?
MIȚU ȘI BARUȚU (cu entuziasm): Oxo, roxo, Oxa, noxo. Zurna, burna. Zuna, buna...
TĂTUȚU: O să vă spui, pe stradă, povestea umbrelei care se deschide pe dos...

ROBUL

Dragă băiete, noi trebuie să ne tragem prin timpuri dintr-un lung şir de robi. Nu-mi explic într-altfel, gândurile ce ies treptat din întunericul meu adânc. Cineva îmi spune mereu „Nu e voie!" tocmai atunci când mă pregătesc să mă bucur de ceva. Şi ascult!

Cu vremea, am aflat tot felul de plăceri interzise şi m-am obişnuit cu suferinţa că nu e voie nimic. Am ascultat porunca dar m-am ascuns mereu într-o ipoteză: „Nu e voie! bine: stăpânirea mea începe acolo unde a celorlalţi sfârşeşte". Şi încet, ferindu-mă de bunătăţile ţărânii, m-am apropiat, fără să vreau, de o zare, care seamănă cu cerul şi de un tovarăş care seamănă cu Dumnezeu. Bine, nu e voie: la urma urmei, am bucuriile mele.

În fiinţa mea de pământ au intrat, câte puţin, ceara azurului şi icoanele de argint ale apelor şi nu mai semăn nici cu ceilalţi, nici cu mine. Poetul şi apostolul au dreptate: lucrurile se înţeleg pe marginile cuvintelor şi cuvintele nu sunt de ajuns ca să înţelegi: e nevoie de har. Aci, niciodată vocea nu s-a sculat de pe salteaua ei ca să mă oprească; aci e voie. Aci mă simt în casa mea, în casa codrilor, a fântânilor şi a vulturului negru.

Beat de voie bună și cu paharul ridicat, m-am oprit în mijlocul dănțuirii, am căzut pe gânduri și am aruncat cupa de cristal de părete. „De ce nu mai joci?“ M-a întrebat cobzarul. „Nu e voie“, am răspuns. A râs cobzarul și râsul s-a dus învârtindu-se în vârtejul horei, din gură frumoasă în gură frumoasă. Mai târziu, a venit la mine un moșneag trist și m-a întrebat: „Ai spus că ceva nu e voie – și am aflat în capul pădurii și am venit să-ți spui că ai dreptate: nu este voie“. Și a mai venit un flăcău cu sprâncenele îmbinate și tot așa mi-a spus.

Dar mă răzvrătesc. Cum să fie voie pentru toată lumea și numai pentru mine să nu fie! Este voie! am strigat, uite că este voie – și cu pieptul înainte, ca o platoșă amenințătoare și cu o spadă lucie în pumn, am pornit către ceruri. Și de colea, din sulfină, a ieșit un greiere și a zis: „Nu e voie“. Și de dincoace, din păpădie, a ieșit o veveriță roșie și mi-a spus: „Nu e voie“. Și a trecut peste mine și o pitulice și tot așa spunea zburând, că nu este voic. Într-adevăr, nu era voie. Pieptul mi s-a încovoiat și-am pierdut scânteia lungă a spadei din cotor. Răzvrătirea mea era răzvrătire de rob.

Dacă n-aș fi fost neam îndătinat de robi, nu m-aș mulțumi să fac bine mereu și să mă mulțumesc pentru mine cu greutățile, cu corvezile iubirii, cu aratul din șira spinării a bucuriei altora. N-aș zice în fiecare ceas: „lasă, eu pot să mai aștept; nu e nimic, ei să fie veseli și fericiți“. Am un dar de a cădea în genunchi și de mă duce vreme lungă pe genunchi, cu bunăvoința în spinare, de robitor. Unde se strânge iaz mai adânc, tocmai acolo iau oamenii în cârcă și-i trec pe uscat. Sunt carul tuturor, sunt barca tuturora, sunt hambarul lumii, și mie, pentru mine, nu-mi rămâne nimic. De ce să-mi rămâie? lasă, așteaptă. Veniți câini bătuți, flămânzi și bolnavi, voi care nu aveți nimic în tot întinsul cuprins între stele; veniți și culcați-vă în mine: lăsați-mi mie râia și bubele voastre; lasă, eu pot să aștept. Câtă-mi va mai fi așteptarea mea veșnică, de clopotniță singuratică, pe un pisc? Bun e Dumnezeu! lasă, așteaptă.

Și când nici nu caut, nici nu mă bucur, nici nu surâd; atunci când sunt cu totul singur în viața ce-a fost și în viața ce are să vie, aș

vrea, în puterea nopții, să mă lenevesc puțin, întins între zodii și mângâind capricornul. Mi-e frică. Nu știu de ce mi-e frică. Nu e voie! Nu e voie să te răsfeți. Și pentru că nu e voie nici de odihnă, ca nu cumva să visez frumos, muncesc. Sunt un rob: trebuie să muncesc. Și muncesc cu toate vitele sufletului meu, înjugate la întuneric. Și mă izbăvesc. Nu mai mi-e teamă de nimic. Din mormântul ostenelii mele, îngropat în bulgări de piatră, mă ridic. Ce bine a fost! Și, deodată, lumea care mă stăpânește, lumea cu voie, mi se arată ca o gândăcărie măruntă cât meiul și grișul, adunată pe un coltuc de pâine cu unt.

Lasă, nu e nimic, așteaptă...

O LOCOMOTIVĂ ȘI O GARĂ

Am fost însărcinați cu două mandate de încredere și ne căznim să le ducem la împlinire.

Băiatul ne-a cerut un tren, un tren lung, comandat la gară, pe măsura lui, căci vrea să se facă „mașinist". Trenul să fie cam atât de înalt, cât ne-ar ajunge nouă la bărbie, cu locomotivă adevărată, care merge cu foc. El va mânui aburul și fluierul și va trece prin gări cu mașina sforăind și nechezând. Și nu se va opri decât atunci când va crede el, ca să bea apă și să mănânce o prăjitură. Va porni iute și va străbate toată țara, departe, și va trece, ca să-l vadă, și pe strada unchiului Sesis, dând un fluier gros în fața porții, la numărul zece. Dacă o să vrea să se suie și pisoiul Papuc în tren, el îl primește, însă cu luare-aminte să fie, că trenul o să meargă repede și dacă i-o veni ameteală nu o să mai poată sări din tren. Mai bine să rămâie acasă, după sobă.

Fetița îl și privește cu necaz cum o să conducă el trenul; dar ca să cumpănească lucrurile, ea ne-a comandat o gară, unde o să se oprească negreșit trenul fratelui ei. Dacă nu vrea să se oprească, ea pune un geamantan pe „lenie" și dă trenul peste cap. Orgolios, băiatul crede că trenul o să taie geamantanul în două și, ca să nu

piardă un obiect de călătorie atât de scump, o povățuiește să și-l ție în mână, căci locomotiva lui trece negreșit. O să vedem. Până una alta, trebuie să fie gata întâi gara și tocmai după aceea trenul; ceea ce este natural, călătorii din tren neputând să cumpere bilete și țigări din câmp și având nevoie să se uite și la ceasornicul mare de peron. Băiatul cere întâi trenul. Întrucâtva i-am împăcat, învoindune ca, pe când vine trenul, din partea cealaltă să vie și gara. Perfect! I-am convins să primească.

Însă gara să nu fie o gară mare, ca gara Câmpina. Fetiței îi trebuie o gară pe măsura trenului comandat de frate-su, o gară mică, o gărică: totul să se prezinte cam ca un coteț de câine, cu o firmă în față, arătând numele gării. După câteva inspirații, ne-am oprit la gara „Mak-Mak", a cărei inscripție va fi deslușită, noaptea, la un bec electric. Punem într-o lampă niță electricitate și o agățăm de firmă: asta merge lesne. Chestia e: ce ne facem de hamali și de personal? De la șeful de gară până la frânari, fetița vrea oameni mici de tot și vii, nu suflete de tinichea. Și vrea mulți de tot, ca să umple peronul stației Mak-Mak. Serviciul poștal să fie și el aproape microscopic, cu scrisori și plicuri cât boabele de linte și cu timbre, înțelegi, cât de mici. Obiectând că nu o să le poată lipi, ea răspunde să nu ne împiedicăm în amănunte, căci serviciul poștal îl face ea în întregime, telefon și telegraf.

Nevasta șefului de gară să stea sus, la o fereastră, și să privească trenul răzimată în cot. Să fie decoltată și să se pieptene cu cozi. Odată cu gara mobilată și cu funcționarii, trebuie comandată și o nevastă de șef. Lasă, că găsim gata, la magazin. Nu se poate, trebuie special comandată. Bun. Comandăm și asta. Gata? Nu, nu e gata. Nu se poate gară fără cățel. Ne trebuie și un cățel mic de tot, care o să iasă atât de mic încât se pierde sau îl mănâncă muștele. Defel! Cățelul o să stea în geam pe marginea ferestrei, lângă nevasta șefului de gară. Ea o să aibă grijă să nu-l scape jos, căci distanța până la peron e mare: 35 cm., o prăpastie. Toate bune. Poșetele și umbrelele pierdute vor fi păstrate la casa de bagaje. Foarte bine; o să comandăm și câteva poșete și umbrele pierdute. Dacă o babă o

să piardă o legătură cu covrigi, asta rămâne proprietatea gării; căci dacă nu se mănâncă se strică.

—Îmi dai şi mie un covrig, întreabă îngrijorat băiatul.

—Mă laşi să conduc şi eu locomotiva? întrebă fetiţa.

Întrebarea e lapidară. Stai, să se gândească. Problema se complică. Pentru un covrig ridicul să-i dea pe mână o locomotivă?

—Nu mai vreau covrigi! răspunde hotărât băiatul. Mai repede se poate lipsi de un covrig decât de o locomotivă.

Fetiţa reclamă cu lacrimi, subit apărute în lumina ochilor. Şi ea pesemne şi-a făcut socoteală că un covrig nu-i aşa de mult.

—Zice că nu vrea covrigi! se plânge fetiţa.

—Eu cred că el îţi dă locomotiva, dacă îi dai şi tu gara niţel.

—Nu dau gara! decide fetiţa răstit.

Ideea gării, concurenta trenului, l-a înduplecat pe băiat să o dorească.

—Zice că nu-mi dă gara! se vaietă băiatul.

Strânşi cu uşa, căutăm o soluţie şi încercăm o propunere.

—Tu n-ai să poţi conduce toată locomotiva – îi demonstrăm băiatului – pentru că n-ai decât două mâini şi trebuiesc mai multe. Tu o să conduci fluierul şi sora ta fumul.

El preferă fumului fluierul şi preferă să stea pe cărbuni şi, de la distanţă, să facă maşina să şuiere. Trenul a şi plecat. L-auzi: pif!paf! –pif! paf! – Băiatul ţipă entuziasmat, fetiţa nu mai poate de bucurie. Dar...

—Să nu uiţi, tătuţule, gara!... notează fetiţa.

Puşi de acord, îi îmbărbătăm, punându-le în locomotivă şi un sifon rece, din care vor bea amândoi când le-o fi sete. Şi ca să-i stea trenului mai bine, hotărâm de comun acord să punem sifonul deasupra locomotivei, lângă coş.

Aşteptăm să ne vie locomotiva şi gara...

BALONUL SPART

Din două baloane de cauciuc transparent, cumpărate din mâna conducătoare de aştri multicolori a vânzătorului de băşici, unul a crăpat. Evenimentul s-a petrecut pe neaşteptate, ca la toate lucrurile umflate şi trecătoare. A pocnit o dată, şi copiii şi-au întors capul, cu impresia că cineva a „mâncat" o palmă. De sus, cobora o sfoară fără suflet, cu o zdreanţă de cauciuc spânzurată de ea. Orice dialog rămânea zadarnic. În ochii lui Baruţu se roteau lacrimi dramatice, şi un geamăt îi rupse gâtlejul gras. Când plânge, frumosul Baruţu nu mai seamănă cu sine şi cu nici una din fotografiile lui. Gura lui, croită plastic pentru surâsuri de garoafă, cu arcul mlădios şi sprinten, îşi pierde linia şi expresia; maxilarul deschis i se cască după regulile artelor japoneze; îşi arată aproape toată limba. Un răget de mare sinceritate îi deschide toată orchestra vocală, însoţit de o gârlă de lacrimi. Cu ce se poate înlocui un om? Cu nimic. Şi mai puţin un balon.

Totuşi, baloanele au asupra oamenilor superioritatea că sunt identice, oarecum. Am încercat o minge, un cerc, am făgăduit un cal, o puşcă: toate lalolaltă nu echivalau, în momentul dezastrului, cu balonul, şi ne-am dus prin lume să căutăm un al doilea balon.

Suferința lui Baruțu era cu atât mai greu de vindecat cu cât un martor permanent sta de față, ca să-i aducă aminte că nu toate baloanele se sparg. Balonul Mițului, surâzătoare și trufașe, plutea în aer, galben și roșu, sfidând răscoacerea materialului și dilatația solară fierbinte. Ba mi se pare că balonul fetei se făcea mai mare și mai ispititor, pe măsură ce aducerea-aminte a balonului băiatului se micșora. Din ce în ce mai lucios și mai fraged, el își permitea capricii și fantezii în jocul cu văzduhul.

Dragă Baruțu, e primul tău balon plesnit. La patru ani nu este prea devreme. Lacrimile tale vin dintr-un punct al iluziei, care va izvorî de-aci-nainte totdeauna. E un simplu început, și fii mulțumit că, murind, balonul a pocnit. Se mai găseau în inimile lui o voce și un entuziasm. Baloanele tale viitoare, cele mai multe, se vor dezumfla fără zgomot, sleite nesimțit, fără să bagi de seamă decât în momentul când, numărându-ți ațele, cele mai multe vor atârna în jos, târâte moale de o pungă goală. Asemenea baloane nu se vor mai putea umfla niciodată, căci nu va mai fi vânt.

Te necăjește balonul surioarei, mai ager și mai dârz decât nădăjduia și ea. Ne vom plimba în tot orașul cu el ridicat și vioi și ne vom duce acasă, îi vom da drumul în odăi, și mâine, tot atât de tânăr și de nou, se va înălța și mai sus. Așa sunt baloanele, fătul meu. Într-o parte pielea de cauciuc a fost mai tare, și bășicile scoase din ea s-au ivit cu o durată mai lungă, deși prețul fusese la fel. Și, cu baloanele tale dezumflate, vei întâlni baloanele care nu se mai dezumflă, și te vei mâhni. Nu te mâhni peste măsură, băiete, căci, la urma urmei, trebuie să-ți spui un secret: și balonul lui Mițu o să pocnească.

Totul stă, știu, în durata celor câteva ore, a celor câteva zile și în bucuria de-a te fi putut folosi de ele. Aci n-aș avea ce răspunde. Experiența, de existența căreia o să afli atunci când nu vei mai avea ce face cu ea, recomandă răbdarea, exact pentru timpul dezumflării și pocnirii baloanelor colorate. Îți vine cumplit de greu să asimilezi această idee, dar ea se cheamă înțelepciune, tot un balon, care crapă mult mai des decât baloanele de gumă. Fă-te de

pe acum înţelept, de la o vârstă când în loc de javră limba ta peltică rosteşte vahză, şi când gura ta întortocheată pronunţă jivaji drept vizavi. Căci înţelepciunea adevărată e mai bine să fie peltică, prunceşte decât complicată, în silabele ei dure, de gângăveala marilor înţelepciuni.

Şi nu te mai uita cu atâta poftă la balonul Miţurii. Văd că insinuările mele de scepticism n-au la tine nici o trecere, băiete. Singurul lucru care ţi-a luat gândul de la baloane a fost o bicicletă verde, pe care călărea un băiat cât tine de mic. Ai tăcut cât a trecut: ai vrea o bicicletă. Şi iar te apuci să răcneşti! Trebuie să-ţi mai spui ceva: că dacă te plângi afară din cale de mult că ţi-a crăpat balonul, se poate întâmpla să te alegi şi cu o bătaie; nu e voie să te jelui. Lumea e veselă şi n-are timp de oftatul tău. M-ai înţeles?

Baruţu îşi făcuse şi el socoteala. Pe furiş, s-a repezit la balonul valid, a smuls de sfoară şi a voit să-l spargă, ca să provoace, imitativ, o durere la fel şi să satisfacă răzbunarea. Vai! ce s-a întâmplat! Balonul nu s-a spart, ci a pornit în sus, departe, în fundul marilor seninătăţi.

Nu mai plânge, Miţule! S-a dus acolo unde se duc toate baloanele, la Dumnezeu...

UN CIOB DE PRIMĂVARĂ

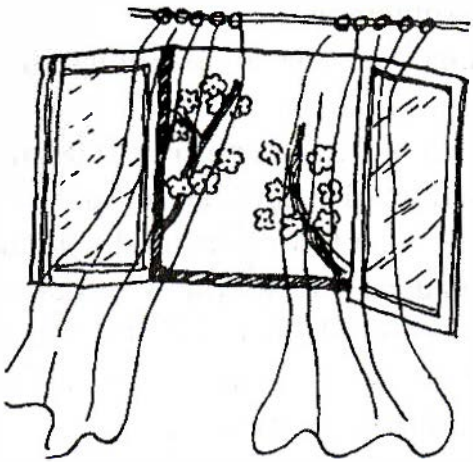

Odaia dă în stradă, peste peticul de grădină cu pomi în desfăşurare, împrejmuit cu zăbrele. Au înflorit caişii deodată, peste noapte, mai nainte ca frunzele să li se fi desfăcut. Le-am găsit dimineaţa furcile ramurilor cu totul albe, ca şi cum ar fi fost înmuiate în lăpturile groase ale nopţii şi ar fi îngheţat pe ele varul de argint al lunei şi de sidef, covăsite proaspăt în fildeş. În două zile, caisul s-a îmbrăcat în bumbacul selenar şi a stat în geamul meu – prevestitor de bine – ca o panoplie cu mii de steaguri mărunte, ca nişte roiuri de fluturi albe, spânzurate în aer deasupra tulpinii.

—Sunt rufele spălate azi-noapte, ale stelelor, întinse ca să se usuce şi uitate pe ramuri – şopteşte Gnomul meu, pe care-l văd ieşind cu barba încâlcită şi cu catifeaua hainelor tăvălită, din desişul sufletului meu de pământ, atent la basme şi poveşti.

Într-adevăr, într-altă noapte, cămeşile, iile, bastistele şi scufiţele minuscule ale rufăriilor cereşti au dispărut. Poate că un iepure cu coşul în spinare a venit, le-a încărcat pe toate şi, pe o potecă neştiută, umblând în două picioare şi răzimat în ciomag, le-a dus în dormitorul curat al virginalelor lacrimi. Poate că o lăcustă mare, albastră le-a transportat pe scara Căii Lactee într-o roabă de cristal. Poate... Florile caisului au pierit, iar în locul lor se ivesc frunzele, ce

cresc din ceas în ceas şi au acoperit pomul întreg, cu gingaşe îmbrăcăminţi tremurătoare.

În rând cu caişii au înflorit spumele violete ale liliacului, purtate pe vânturi de ramuri subţiri, ca nişte pămătufuri de fulgi pentru scuturatul oglinzilor soarelui de sus. Ce modistă harnică şi-a expus, de Florii, pălăriile în verdeaţa fragedului liliac? Dar penele lui de struţ au fost furate, una câte una, jumulite de mâna mică şi sălbatică a copiilor, agăţaţi de garduri, ca să prade avutul imaterialilor din uzinele Botanicii subterane.

Deasupra florilor din grădină, pe atlazul azurului palid, alunecă săgeţile rândunelelor, ca într-o stampă.

Şi va înflori, iată, şi gutuiul, după ce frunzele au crescut deplin, ca să primească florile rare, aşezate câte una, cu o simetrică economie, în cuiburile lor. Locurile le-au fost rezervate din vreme în punctele unde frunzele se întâlnesc cap în cap şi brodează pentru evenimentul ştiut şi ţinut secret al unei flori, un leagăn rotund, un blid neted, verde, în mijlocul căruia va sta, legănată de adieri, ceaşca albă, trandafirie a florilor de porţelan.

Gnomul meu bătrân şi naiv s-a urcat în pomii ţepoşi. Din colivia lor pentru cuci, el numără, însemnând pe răboj cu briceagul, petalele ce se deschid. Dar fermecat de frageda drăgălăşie, Gnomul se uluieşte şi îşi crestează degetul arătător. O boabă de sânge se scurge pe faianţa catifelie a florilor de gutui.

BĂTRÂNII DIN INSULĂ

În insula Trandafirie, a Mării de Aur, se iviseră din ceruri sau din pământuri sau ape, o pereche de tineri sfioşi, un băietan negricios, cu sprincenile îmbinate şi o fată cu cosiţa ca firul de soare, care umblau goi şi se jucau printre fructe şi ierburi păroase, cu aroma tare.

Insula Trandafirie este locul adevărat, în care s-au născut din ceruri, din pământuri sau ape, cei dintâi oameni ca noi. Deosebirea dintre ei şi tot ce mai fusese înainte era că omul, cu toate să subţire şi înalt, adică supus căderii de la sine, s-a sculat deodată drept în picioare şi a mers pe punctul cel mai îngust al trupului său, ca o arătare ciudată. Tălpile lui erau satinate şi el însuşi s-a numit pre sine Fiul Plopilor, mirat, fără îndoială, de înrudirea făpturii lui zvelte cu făptura copacilor încremeniţi, sălciile de-a lungul plopilor, plopii în dreptul soarelui şi cedrii pe margini de râpi, ascultând murmurele din adânc.

A fost în timpurile acelea neînchipuite, urzite cu frumuseţi de basm, în care s-au desprins din tipare şi s-au lepădat de osânda pământului robii rădăcinii, târâtori mai nainte ca dovlecii şi slobozi numai pe măsura vrejului, ramurii şi tulpinii.

Pasările au putut străbate văzduhul plutind pe aripi, ființele dezlipite din mâl și-au putut alege un drum.

Pe om, de atunci îl poartă o putere deosebită, care lipsește încheieturilor lui numeroase și moi. Uitați-vă la el, mergând ca o făclie și întrupând linia verticală. Zadarnic i-ați răzima de părete cadavrul: din firea lui plutitoare a pierit în ceasul morții cumpănirea. Mortul cade în genunchi, se rostogolește, se surpă; oasele și arcurile și-au pierdut tonul nevăzut, ca orgile nemaiatinse de mână străină.

Jocul primilor oameni, de care povestim, din Insula Trandafirie, se prelungea, cu mari odihne de visare și somn, de-a lungul și latul țării ieșite din ocean, adormind alături de un izvor și trezit în leagăne de trestii și-n aroma pomilor de cauciuc. Trupul scânteia trecând printre plante, de o pată de soare, gonită de o pată de umbră, ca o ramură curgătoare, și în jurul capetelor înflăcărate licărea nimbul metalic. Și jocul li se sfârșea mereu și începea neîncetat, puternic și nesățios, încât freamătul și oftatul crepuscular umpleau insula și pădurea, ca un parfum făcut pentru auz. Pe subt smochini și banani, ei s-au înmulțit cu timpul, mușcându-și sânii și înfrigurându-și coapsele urzicate fierbinte. Iar sânul cu mura neagră al primei mume a fost văzut hrănind în lumina fără margini a lumii, câte cinci șase prunci deodată, dolofani și naivi ca niște mistreți, născuți peste an. Degetele lor scurte, boante și groase morfoleau ca într-un aluat darnic de lapte, și nasul cârn, înfundat în ploști, se înăbușa de guițat și de plăcere.

Într-o zi răcoroasă, familia toată scoborând în luncă, ochiul lui Dumnezeu a numărat patruzeci și doi de copii, din care patru urmăreau convoiul pe bușI, zgâriați de zmeuri și mângîiați de piersici pitici. Și ochiul lui Dumnezeu se încreți de un surâs binevoitor, căci Dumnezeu, care mai târziu a vorbit mult și în multe limbi, s-a sfiit atunci să grăiască și s-a ascuns mulțumit, după munți, ca un tată bun. Și astfel, toți pruncii crescură nebotezați, ca niște păgâni adevărați, însă frumoși.

Cum și de unde s-a arătat calul înaintea lor, nu se știe. Adevărul este însă că le-a ieșit întru întâmpinare calul, căruia i se urâse undeva, printr-o peșteră și că ceata omului a rămas uimită de ființa

şi de strălucirea lui. Apropiindu-se, surâzând cu marile lui măsele şi mişcând nările a bucurie, copiii i-au dat fragi, sulfină şi fulgi de cereale. Părinţii l-au bătut dulce pe spinarea lucie şi neagră. El scoase un nechez şi rămase tovarăş.

Încălecaţi şi culcaţi pe spinarea lui şerpuitoare, locuitorii Insulei Trandafirii putură merge mai departe, în inima şi pe marginile fermecate de talaze, ale ţării lor necunoscute. Cu el au suit piscurile până-n catapetesme şi au scoborât în văile negre, de unde ies în privelişte râurile neodihnite. Au cercetat pădurea maimuţelor, care i-au alungat cu migdale şi nuci. Au tăiat de-a curmezişul districtul cu mii de culori, al papagalilor cu voci de păuni şi curci. Şi au cunoscut peşterile scorburoase cu fluturi mari de catifea, cu libelule şi străvezii efemere. Au văzut ţapii sălbatici, ciutele delicate, elefanţii cu coada la cap şi dintr-o călătorie depărtată au adus cu ei o vacă de zimbru blajină, cu ugerii grei. Într-alte călătorii, au învăţat de la vulturi să înjunghie şi să fure şi au făcut vulturi dintr-o creangă îndoită şi ciocuri din săgeţi. Şi atunci au prăsit în preajma bordeielor şi câini cu urechile ciulite. Şi a durat această viaţă de învăţături noi şi de agerimi ale minţii până ce calul a murit...

Ei nu ştiau în Insula Trandafirie că poate calul muri, că se poate face moartea de la sineşi, că este viaţă şi că este moarte. Moartea calului s-a petrecut în ziua cea mai frumoasă, când de dincolo, de peste oceanul de aur, începuseră să se arate păsări mari, albe, în ispita zării, fluturând în stoluri. El s-a culcat ca un om şi a rămas nesimţitor.

Întâia oară, viaţa tribului a încercat durerea deznădejdii şi întâia oară părinţii şi copiii au plâns şi în pâlcul lor numeros li s-a năzucit că sunt singuri şi dezmoşteniţi. Şi pentru că ceata lor îşi croia drumul pe marginea râului liniştit, i-a ispitit gândul să se uite în el mai afund.

Şi în oglinda curată a împletitelor ape, ei au zărit patruzeci şi patru de bătrâni...

GREIERIȘUL

Odată cu stelele se ivește glasul clopoțeilor nevăzuți, ca un sunet al lor. Explicarea că greierii sunt niște gângănii iuți, care scot un șuier monosilabic din frecarea unor surcele anatomice proprii, științifică și aparent exactă, nu satisface nici pe tătuțul pedagog. Obișnuiți din instinct că nu sună decât materiile metalice sau cristaline sonore sau sufletul întraripat al cântecului, aruncat prin fluierul unui cioc sau prin trâmbița vocii, imaginea scobitorilor de dinți frecate până la melodia punctată, pare o stupiditate de zoolog.

Căutăm alte pricini și alte imagini, mai bine primite. Clopoțelul face parte din muzică și este acceptată și ideea stelelor cu clopote mici. Ele sună chiar în cer, cele mai depărtate, ca niște boabe de plumb introdus în găocile stelare. De alte stele, spânzură până la fereastră, pe fire de argint, păinjenoase, clopoțeii minusculi, în felul acelora de nichel, cusuți pe cingătorile cățelului cârn. Un vânt slab mișcă beteala firelor și leagănă sunetul în întuneric.

Dar mai repede greierul este o pasăre care colindă întunericul cu un clopoțel legat la gât cu o panglică albastră, ca la porumbieii tipăriți pe cărțile poștale, destinate felicitărilor anuale, porumbiei mărunți ca niște colibri, sau și mai mici, ca niște fluturi. Ba nu! clopoțeii, de mărimea gămăliilor de ace negre, sunt legați cu o

bucată de mătase la grumazul de catifea al fluturilor chiar. Nu a intrat într-o seară, pe când tătuțu spunea povești, un fluture mare pe geam, urzit din funingini aurii și negre, cu ochii ca două mărgele de briliant cărămiziu și-n creștetul capului cu un scârlionț de agată? El trebuie să fi avut un clopoțel atârnat de piept. Dacă nu a sunat intrându-ne pe fereastră, este că se găsea la oameni buni, unde fluturii mari și mici intră fără frică. Dar afară, în spațiul cu bufnițe și cucuvăi, care sunt și ele niște fluturi cu pene și cu ochii de gheață, nu se știe ce se întâmplă și Domnița Pulheria, regina de-o șchioapă a fluturilor, vrea să știe cu auzul, câți clopoței la câți fluturi zboară-n lume, după ce mâna ei, deschizând cuferele de sticlă, le dă drumul la fiece scăpătat.

Clopoței singuratici și nebuni nu pot să fie, umblând pribegi ca puful de păpădie, după vânturi, mânate lin de-a lungurile lumii. Poate să fie, cine știe? cântecul cobzelor mici, de la vitrina magazinelor de jucării, unde o mâță cenușie cântă și o mâță albă, cu tamburină, joacă după cobză – dar cine știe dacă o fi adevărat? Tătuțu spune și minciuni.

Adevărul este că nimic nu se localizează mai greu ca sunetul greierilor de noapte. E o voce fără situație, fără dimensiuni și fără direcții. Ți se pare în același timp că e în zece locuri în pământ și de jur-împrejurul văzduhului tău. Toate sunetele au o localitate, afară de greierișul, universal și unanim. O sută de greieri în câmpie par o sută de mii de glasuri, care se frâng și se întind neîncetat ca niște degete de sârmă și cleștar, cu câte zece falange, cutreierând pe dâra cârtițelor și printre tulpini. Metaniile de chihlimbar se deșiră și se înșiră, și noaptea pare locuită și colindată de călugări mici, mii de călugări mici, care ziua stau în mânăstirile sobolilor ridicate ca vârful căciulii în căldura soarelui fierbinte.

Dac-ar fi prin apropiere niște sălcii, cu petale de mărgean care-și ciocnesc în răscolire sforile verzi cu muguri vibrători, am crede că a intrat în lac luceafărul să se scalde și că sălciile s-au înfiorat. Dar nici sălcii, nici ape încete nu sunt în bătaia auzului, din zarea pridvorului nostru.

POVEȘTI DE ADORMIT DE-A-N PICIOARE

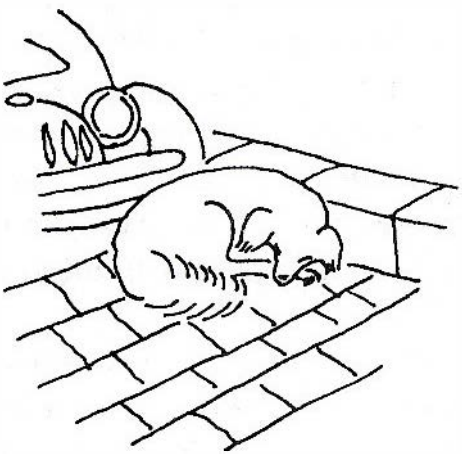

Câinii sunt cei mai inteligenți pietoni și au înțeles locomoțiunea mecanică fără ciudă și fără spirit agresiv.

Până acum patruzeci de ani, unii din ei mai puteau să latre, protestând că locul calului a fost luat de motor: azi nu mai latră nici unul. Viteza, demarajul, auspuful, cauciucul, beșica țipătoare, clacsonul, trompeta electrică au intrat în seria obiectelor admise. Sunt sigur că s-au învățat să deosibească după ureche o marcă de automobil, numărul cilindrilor și în orice caz apreciază distanțele cu preciziunea măsurătoare a unui kilometror. Dacă vrea să treacă drumul, câinele așteaptă să treacă pe dinainte-i întâi automobilul. Dacă e în drum de-a trece, știe să se oprească lângă roată: A! uite unul care s-a încurcat, fuge prea iute și o să se încrucișeze direcția cu nefericita lui spinare. Vă înșelați: a trecut și câinele teafăr și automobilul glonț.

În drumul mașinii noastre, pe aceeași stradă, stă întotdeauna tolănit un câine bătrân. El știe și ce fel de oameni sunt în mașină. Trebuie să fi auzit o dată vocea lui Mițu, care a țipat: „Bagă de seamă, tătuțule, că doarme un câine în mijlocul străzii: să nu cumva să-l calci!" Niciodată câinele nu s-a ostenit să se scoale și, ca să nu-l supărăm, suntem nevoiți să ocolim.

Repetatul rac! rac! rac! al trompetei nu foloseşte la nimic. Câinele ştie ceva şi nu se înşeală.

Odinioară, când transportul se făcea cu trăsura, iuţeala moderată a calului, deasupra căruia biciul vizitiului făcea oficiul de undiţă fără rezultate, semăna cu mersul pe jos şi Grivei avea tot timpul să mai stea şi să mai pornească. Singura noţiune mecanică îi venea de la bicicletă, o caricatură cu două roţi subţiri şi un om călare, care da inestetic din picioare, cocoşat pe ghidon. S-a întâmplat că un biciclist nătărău a lovit în febrilitatea lui velocipedică un câine. Biciclistul era numaidecât pedepsit şi dat cu capul de caldarâm.

Cu automobilul nu merge tot aşa şi e mare nevoie să ne ferim. Uite-l ce frumos se uită-n stânga şi dreapta căţelul mic cu coada de fulgi, care a zărit peste drum un camarad de seama lui. Când nici nu te aştepţi, apare o limuzină: să ne gândim întâi foarte bine. S-a uitat. Şi-a văzut, asigurat, de drum.

La început, când ieşise automobilul, au fost schilozi şi au fost morţi. Răposatul Lascu, care a murit înainte de a vă fi născut voi, era un duşman înverşunat al vitezii. El voia să mănânce negreşit o roată de automobil şi se ţinea cu dinţii după fuga ei, gata să o prindă, ca pe o minge, şi gata să o scape. Bietul Lascu se specializase în cursa înainte şi îndărăt. Se ducea la un kilometru cu un automobil şi se întorcea cu alt automobil, ca să ia neîntârziat cursa înapoi. Deşelat de oboseală, el trebuia să renunţe, după câte o sută de asemenea kilometri şi, cu burta-n sus, dormea două ore întregi, surâzând de visul unui succes, până ce-l deştepta ciocul găinii. Din eroare, umblând după purici şi uşurându-l zilnic de scărpiniş, găina îl nimerea într-o ţâţă neagră, şi atunci Lascu, sărind în picioare, ocăra găina două minute.

Ce s-a întâmplat, nu ştiu, dar într-o bună zi, Lascu n-a mai dat fuga după automobile şi s-a purtat cu ele, până a închis ochii, de-atunci, încoace prudent, lăsându-şi coada la pământ.

Dar căţeaua Fetiţa, pe care de asemeni voi nu aţi apucat-o? Deşteptăciunea ei o să vă fie povestită de tătuţu, într-o sumedenie de isprăvi. Un singur lucru nu ştia Fetiţa: să citească. Lascu, mai tânăr şi mai îndrăzneţ, a nărăvit-o să alerge şi ea după maşini. O

dată, o maşină mare a prins-o dedesubt şi i-a scâlciat obrazul. De atunci s-a vindecat dar a rămas rânjită ca un domn senator, care şi-a pus gingii şi măsele noi, la dentist. Credeţi că s-a mai ţinut după automobile?

Cât priveşte pe Pussy, căţeluşul nostru de canapea japonez, care, din pricina unui nas cât un nasture de gheaţă şi a unor sprincene stufoase, se uita ca pe de lături şi chiorâş, al naibii! se învăţase cu automobilul închis. Unde staţiona un automobil, el se suia şi se culca pe canapea şi fiindcă şoferii nu-l cunoşteau sportsmen şi nu dădeau drumul maşinii, căţelul se apuca să latre, ham! ham! ca să pornească.

Câinii s-au civilizat, au învăţat legile circulaţiei. Ei mai ştiu că în Bucureşti maşinile ţin pe dreapta şi că se plătesc. N-aţi văzut pe mopsul domnului inspector că nu se dă jos din trăsură până ce şoferul nu-şi primeşte plata şi până ce nu-l aude răspunzând: „Să trăiţi, mersi"?

Pe vremea flaşnetei, chiotele instrumentului erau însoţite de jălania câinilor din cartier. Lumea credea că le lipseşte simţul muzical. De unde! nu le plăcea instrumentul şi probabil că nici valsul. Uite, câinii noştri cum ascultă de binevoitori posturile din Europa la radio! I-aţi auzit vreodată urlând, la Beethoven, la Wagner, la Grieg? Niciodată.

Pe vremuri a fost un neam de oameni, latinii, din care se trage şi proprietarul nostru. Ei nu aveau nici telefon, nici telegraf, însă toate poruncile de la Roma se duceau a doua, a treia zi, după ce fuseseră date, în toate părţile împărăţiei, până în mările mari. Cum făceau ei, nu se ştie nici la Şcoala de pe bulevard, unde se ştie tot. Dar câinii ştiu bine cum îşi împărtăşesc ştirile. De la Bucureşti la Braşov, la Cluj, la Arad, la Pesta, Viena, până unde vrei, se răspândeşte noaptea, hau! hau! din mahala în mahala, din sat în sat, când lumea doarme şi luna scoală căţeii, ultima noutate. Dacă un „Ford" a strivit un câine la şosea, ştie toată Europa, cel mai târziu în zece ore.

Zic! Nu-i adevărat! Tata Ford n-a strivit cu maşinile lui nici un câine, niciodată. Că e unchiaş bun şi cumsecade...

—Bag seamă, Baruţu, că ai adormit... Şi ţi s-au făcut şi ţie ochii mici... Să vă fie ruşine!

PĂCĂLEALĂ

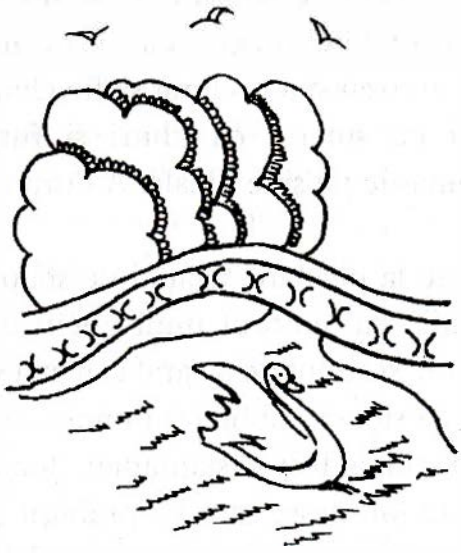

Un pedagog de literatură franceză, de la care s-au inspirat, probabil, fără să mărturisească şi ascunzându-i cartea în cel mai depărtat sertar mai multe celebrităţi, învaţă pe oricine să scrie literar, după douăzeci de lecţiuni, prin imitarea marilor scriitori. Să te pui în fiecare zi cu caietul dinaintea unui autor, ca pictorii copişti la Luvru, şi să imitezi sistematic. În nu ştiu câţi ani, devii scriitor cu merite incontestabile şi toată lumea se miră cum ai devenit.

Trebuie să fie un adevăr în eficacitatea spiritului de imitaţie şi probabil că natura, care patronează identicele funcţiuni ale generaţiilor succesive la oameni, la tuberoze şi la căţei, şi-a făcut marele tiraj animal şi vegetal existent, ţinând seamă de principiul măimuţărelii şi stabilindu-l în legile ei. Natura reproduce: imitează. Însă, ca să nu observe indivizii că joacă în realitate ca proştii, într-o horă cu muzica nevăzută şi cu parteneri constanţi de la facerea lumii, îi păcăleşte cu sentimentul entuziasmului şi cu iluzia că inovează, trecându-le bagajele în instinct.

Eroarea sau binefacerea pedagogului francez consistă în recomandarea actului imitat voluntar, care, este drept, a dat numeroşi autori, începuţi cu traduceri din Maupassant şi stabiliţi în

zodiile lui Taine. Mai interesantă trebuie să fie cealaltă imitație sinceră, obsesia, care într-adevăr generează în toate artele o sumedenie de ucenici și sateliți, destinați să se ridice și să zboare în jurul unui ins artistic nou, ca pulberea ridicată în scânteierea lunii, de fuga unui telegar.

Baruțu practică involuntar dezideratele culturii, asimilând expresia lucrurilor văzute. Zi cu zi, el aduce din plimbările lui, descoperirile noi, pe care nu le mărturisește – însă le reproduce. Când zice: „Sunt un cal" și face din copite și din grumaz, el a văzut un cal și i-a plăcut. A dorit să aibă un tren și a preferat să fie chiar el trenul ce-i trebuia, umplând cu șuiere, cu aburi și fum apartamentul, străbătut în pas gimnastic pe șine ideale. A dorit să fie colonel și s-a făcut colonel.

Telefoniștii cu gheare ramificate la picioare, agățați de stâlpii de telegraf, i-au sugerat o instalație, cu ajutorul unui ghem de sfoară, legând clanța ușii de un scaun, scaunul de o carafă cu apă și parcurgând în zigzaguri și ocoale, cu sfoara, mobilierul unei odăi. Când a deschis cineva ușa, dezastrul a fost instantaneu, toate obiectele sărind răsturnate din locul lor, peste care s-a prăbușit și litrul de apă din carafă. A fost o lapoviță, neprevăzută de spiritul de imitație, care credea că ghemul de sfoară, desfăcut și înnodat pe lucrurile din casă, are să cânte și să vorbească.

Singura creație nebănuită logic este bătaia care urmează unei experiențe prea complicate. O bătaie, de bună seamă, inexpresivă și suportabilă, în care supără cu mult mai mult intenția decât pedeapsa. De când a fost tuns pe scăunel cu mașina gospodăriei, care dusă de mâna inexperimentată bărbierește a măicuții, ciugulește capul ca barza și-l lasă pestriț și năpârlit pe alocuri, ca o blană de pisică bolnavă, pedeapsa lui Baruțu întârzie prin căutarea locului de aplicație, și necazul descrește. Dacă nu-ți apuci dintr-o singură dată adversarul cu o ciupitură repezită-n păr, pipăitul până să ajungă la moalele spinării se catifelează și te vezi mângâind un pantalon întins cu o palmă distrată și evazivă.

Baruţu îşi aduce acasă ideea, cu discreţia cuvenită, din dorinţa de a se produce într-o ispravă, pe care nimeni nu o ştie în afară de el. Se cunoaşte că tăinuieşte ceva, după clipirea ochilor şi strângerea gurii. Odată i-a trebuit un lac, pe care nu-l avea în apartament, cu pod peste lac; şi nu l-am fi putut obţine aproximativ decât deschizând toate robinetele din baie şi bucătărie şi lăsându-le să curgă în odăi. Posibilitatea l-a fermecat şi a rămas adânc mâhnit că nu am realizat-o. Baruţu vroia un Cişmigiu la domiciliu, ca să intre în baltă şi să treacă pe dedesubtul podului, ca o lebădă. Toată ziua a trăit într-o atitudine de picioare cu tălpile înotătoare, de aripi grele şi de fulgi albi, crescuţi pe toată întinderea burţii.

Singurul inconvenient al lacului visat era că o singură lebădă pe o suprafaţă mare, lucie, întinsă, s-ar fi putut îneca. Îi trebuia lebezii o lebădă, ca să fie două, împărecheate, el, Baruţu, rezervându-şi rolul de lebăd băiat. Toate propunerile făcute surorii deteră greş, Miţu refuzând să fie lebădă şi preferând rolul dc luntre cu motor; ceea ce iarăşi nu se putea, din pricină că lebăda s-ar fi putut ciocni cu barca şi dacă nu se răsturna barca, se scufunda lebăda negreşit.

Urmară tratative, începând cu o cutie de bomboane, care pe Miţu a lăsat-o indiferentă, cutia trebuind abia cumpărată şi Baruţu neavând bani, pentru că nu poartă buzunar. Baruţu a oferit atunci o păpuşă cu braţul scrântit: preţul fu socotit prea mic. Scoase un iepure dintr-o cutie, fără cojoc. Ademenire neserioasă; iepurele era un animal banalizat de o lungă întrebuinţare şi încă de la Crăciun, de când îi dispăruse nasul, semăna cu totul altceva decât cu o vieţuitoare din neamul lui. „O să-ţi cumpăr un automobil", propuse Baruţu, ca un amant care şi-a şoptit darul ispititor, la uşa actriţei din cabină. „N-ai parale", răspunse Miţu, cu un accent ironic de baletistă.

Rămânea ameninţarea „Te iau de păr". Argumentul s-a dovedit ineficace. Mai rapidă, Miţu trase lebădului o palmă: lebădul plânse şi voi să muşte, şi iluzioniştii fură despărţiţi dintr-o încăierare pe parchet. „Nu vrea să fie lebădă!" se plânse Baruţu.

Ieri ne-a adus o scamatorie. A văzut copiii din parc jucându-se cu o pietricică ascunsă în palma închisă, cu pumnii strânşi. Dacă se ghicea pumnul cu pricina, râdeau toţi copiii, dar ei râdeau şi dacă nu era ghicit. Baruţu n-a înţeles scamatoria şi crezând că are nevoie de două lucruri şi nu numai de unul, a căutat până ce a găsit, şi s-a prezintat să tragă pe „ăi doi" pe sfoară. Cei ăi doi sunt tătuţu şi măicuţa, pseudonime critice pentru un limbaj secret, între Miţu şi Baruţu.

Îl auzim sosind împiedicat, pe sală, într-o coadă de mătură lungă, cu care, voind să intre în odaie de-a curmezişul, nu a putut să se strecoare. Izbutind să încapă pe uşă, a venit să ne păcălească numaidecât, cu mătura într-o mână şi în cealaltă cu ibricul de cafea.

—În care mână, întrebă Baruţu, e mătura şi în care mână ibricul?... Ghici!

CÂINELE

Deasupra mormântului, învelit cu frunză de toamnă, a trecut o noapte, a trecut o zi. M-am dus azi să i-l privesc cu adâncă tulburare. Iluzia că a fost cu neputinţă; uimirea că totuşi el a murit, că a murit pentru totdeauna, că nu o să-l mai întâlnesc ascultându-ne pasul, ridicându-se în două picioare, vorbind şi aunţând sosirea flaşnetei – sentimentul că toate acestea nu se mai întâmplă doare.

Mă duc la farfuria decorată cu flori din care se adăpa; mă aplec şi mă uit în apă să-l văd... La masă, nu mai pot să stau decât cu picioarele zgârcite subt scaun, atent să nu lovesc amintirea câinelui care aştepta la toate prânzurile la picioarele mele. Când îl loveam niţeluş, fără voie, el venea repede să cerceteze dacă am greşit cu ceva şi dacă l-am lovit ca să-l pedepsesc: el lua o înfăţişare de „nu ştiu să fi făcut ceva, în orice caz nu m-am gândit să-ţi fac rău" şi nu se mai întorcea la locul părăsit, decât după împăcare. Ne împăcăm aşa: el surâdea din ochi şi legăna coada, eu mă lăsam pe capul lui şi-l puricam la rădăcina nasului, în gaura din frunte, îi morfoleam urechile ca pe nişte zdrenţe mari de catifea şi – în sfârşit – câinele ridica şi botul, ca să-i scarpin beregata. Dosul mâinii pe beregată şi

pântec, la încheietura pulpei, erau dovezile supreme de plăcere pentru el și de prietenie fără umbră.

Ca să fie pipăit pe pielea trandafirie a pântecului, constelat cu câteva grăunțe de țâță, rânduite pe marginile unui buric negricios, câinele căuta canapeaua din dormitor și între perinile canapelei se întorcea cu burta-n sus, deschidea simetric picioarele dinapoi și pe cele dinainte le strângea, ca să facă loc, lăsându-le moi din încheieturi.

Figura în atitudinea lui exprima o mare mulțumire, arătându-și reversurile și devenind un câine nou, câinele cel de pe dedesubt, pe care îl cunoștea numai familia lui. Buzele negricioase, întoarse cu căptușeala lor trandafirie, pestriță, mătăsoasă și uscată, înfățișau o gură de pește. Organ cu organ, construit cu delicatețe și belșug, el era desfătat cu mâna, cu obrazul și cu vocea. Singur buricul se gâdila. Masajul energic al pieptului proeminent și chilug îi da sănătate. Strângerea ușoară a vârfului labelor dinainte în podul palmei, îi stârnea un zâmbet satisfăcut, în auzul mângâierilor fără sens, derivate din numele lui sau dintr-un cuvânt scâlciat. Muța... Maimuța... Tușcanu... Fușculanu... Tușchi... Mușchi... Fușchi... Muțanu... Muțan... Danu... Fanu... Panu... Muțănescu... Muțanski... Muscalan...

Labele lui puternice în talpă și fine în gambe aveau pufuri între degete variate... Când se întâmpla în stradă să calce într-un scuipat, de care-i era o evidentă scârbă, el venea în trei picioare, scuturându-și-l pe cel umed, ca să fie șters cu o frunză, cu o bucată de jurnal.

Mângâierea continua cu pipăiri variate pentru fiecare mușchi, cu un oftat gemut când i se apăsau brațele, mai cărnoase, și pulpele între palmă și degetul mare. La punga neagră și rece, dacă i se atingea din eroare, câinele scotea un mârâit care însemna: interzis! Pe mijlocul burții, o pensulă groasă de stuf îl consacra bărbat și voinic. Inocentă lipsă de rușine.

Ceremonia nasului se petrecea de câteva ori pe zi, pentru cercetarea temperaturii și a sănătății lui inegale. Capul prins în

palmă era ridicat cu botul în sus, obrazul ni se apropia de el şi primea sau un tampon de gheaţă sau o senzaţie de aspră uscăciune de piele. Notele de liceu stabileau gradele de competenţă. Căldicelul se cifra cu 7-8. Recişorul cu 8-9. Frigul cu 10. Îngheţul cu 12. Numărul polar era rostit sacramental, cu vocea mare, ca să-l audă toată lumea.

Natura împodobise pe Pussy cu câteva varietăţi de păr alb şi cu o a şasea calitate de păr negru, velur, rezervat urechilor, lucrate din ibrişin şi dublate cu atlas de nuanţă. Alb pe toată mantaua, culoarea herminei se termina în creştetul capului, subţiindu-se ca o cărare între urechi, pe frunte şi lăţindu-se din nou dedesubtul ochilor, cuprinşi vioi, negri şi adânci în petalele negre ale urechilor. El semăna cu o viziune albă mascată cu ochelari de motociclist. În jurul gâtului, valul părului suprapunea patru-cinci rânduri de gulere Stuart, argintii. Pe spinare, lâna devenea rigidă. Pe şolduri, se friza în scârlionţi de mătase, pe pulpe aluneca ondulată şi, coada, groasă, era ca un scul bogat de bumbac şi mătase, desfăcut în vârf. Pe picioarele din faţă firul devenea metalic până la labe. Deasupra labei se desfăcea un pinten mare, sincer, din care unul într-o zi s-a rupt.

În mers, învârtită, coada atingea jumătatea spinării, şi tictacul cozii devenea rapid şi elocvent, îndată ce drumul îi era tăiat de un câine simpatic. De obicei el frecventa tot atât de puţin semenii lui, ca şi tătuţu pe alţi tătuţi. O vizită sumară în jurul cozii îl edifica imediat asupra străinului, ca o singură frază citită dintr-un autor. Dezgustat, el pornea înainte.

Dar în vreme ce coada manevra sprintenă pe şolduri deasupra, urechile căpătau o expresie de inteligenţă analitică. Firele urechii se ridicau încurcate, zbârlite creţ, şifonate, făcându-i câinelui un cap de dantelă. Ochii deschişi în întregime se rotunjeau în negura petelor capului, în cercuri de un efect de ametist şi de aur. Câinele cocheta în jurul unei domnişoare din căţei.

Momentele lui de sarcasm şi spiritualitate! Uneori, răsturnat, el îşi răsturna şi volumul urechilor, odată cu capul. Urechile atunci i

se deschideau lungi, terminate cu vârfuri ascuție, desfăcute ca niște aripi de liliac. Și ochii i se strângeau cu o dorință de șiretlic și haz.

Apoi, înfățișările lui de seriozitate, de melancolie, de filozofică interioară scrutare, de contemplare, atunci când pe covor și răzimat în picioarele dinainte, strâmbate fiecare în câte o parte, el lua înfățișarea unei statuete compusă caricatural! Căutătura lui fixă de bleg înțelept, de „moș".

Plimbările lui, întotdeauna supravegheate și moderate de o chemare la realități, erau urmate de o scăldătură lungă pe țoale, de aruncături subite pe o parte, de o răsturnare, de o ridicare bruscă, urmată de altă cădere bruscă, urmată de tăvăleli imense, de gemete, de sforăiri rapide, încheiate cu o îngrămădire generală a velințelor de pe parchet. El sta un moment pe spate, cu picioarele în aer. Cu o labă distrată își făcea vânt să alunece cu covorul pe parchetul ceruit sticlos. Sau, culcat pe o parte, imita șarpele călătorind târâș, ca un înotător lungit pe umăr.

Din acest exemplar genial al formelor, al mișcărilor și al vieții sufletești a rămas un mormânt învelit cu frunze gălbui. Și va rămânea, poate, o povestire, pe care tătuțu ar vroi-o frumoasă, la care va scri cu gingășie și durere, ca să-i lase amintirea întreagă. Și poate că această literatură fără intrigă și peripeții va face pe cititor mai atent față de căței, bun față de câini, milos pentru lumea prietenilor statornici, a tuturor tovarășilor cu patru picioare ai nefericitului și sălbaticului om.

Povestirea unui câine frumos e povestirea tuturor câinilor; a câinilor părăsiți, izgoniți, pribegi din orașe și sate, bătuți, bolnavi, ocărâți de câte un gazetar fără cămin, fără familie, fără țărână, cu aversiune față de un animal care nu se mănâncă și nu cântă.

Și nu e nevoie ca un câine să fie lup, mops, dobermann, șpiț, setter, griffon, ca să merite o atenție respectuoasă. Toți câinii sunt câini, de neam și ne-neam, și cei mai de preț îs câinii boemi, fără vatră, fără patrie, fără ogradă...

PEȘTELE ROȘU

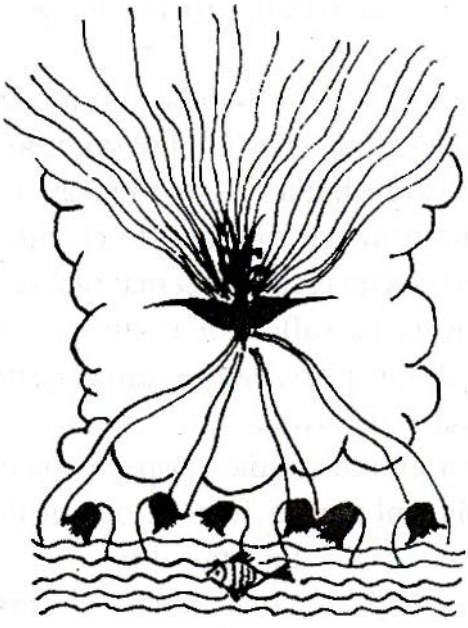

Într-un urcior de cristal rotund plutesc pe dungă, imobili ca niște frunze de aramă, peștii domesticiți ai aurorelor depărtate. Închiși în trei elemente care sunt numai felurile deosebite ale unei singure și aceleeași divine materii: lumina, ei licăresc în aerul invizibil, în lichidul diamantin, în păretele vasului, construit în curba unui reflex; ca și cum viața lor împărătească s-ar petrece într-un punct astral, străjuit cu luceferi. Rareori s-au alcătuit laolaltă mai multe și mai ciudate însușiri dezbinate, ca să dea naștere unui corci mai neasemuit.

Metalele, pietrele scumpe și florile adunate la strigarea unei fantasme vrăjitoare, prin Domnitorii lor, pitiți în peșteri și scorburi, și prin trâmbițași, s-au învoit într-o zi, pentru o singură dată, unele cu altele, să se căznească să dea la iveală o frumusețe nouă, iscată din închipuirea lor. Fiecare din dobitoacele alese ale pământului, văzduhului și apelor a pus firimitura lui din ceea ce avea, știa, dorea și putea, pentru săvârșirea minunatului mare lucru măreț. Ele veneau ca rânduneaua cu boțul de lut în cioc, pe care-l strivește pe marginea cuibului început; căci, după zapistul scris pe o coajă de

mesteacăn şi iscălit cu zece mii de nume, care de care mai gingaşe, făpturile şi jivinile aveau îndatorirea să aducă, la câte un ceas din noapte, pe rând, prafuri şi mărgele.

Muncindu-se cu stâncile, târâş, paraliticul şarpe, osândit să umble fără picioare, să se sprijine fără genunchi, şi să se arunce, din păduri în păduri, fără aripi, ca o nălucă mlădie, lungă, a venit cu cel mai scânteietor solz al neamului lui cu rubedenii multe, şi l-a pus dar, în tiriziile de foi de aur ale vracului, însărcinat cu strângerea materiilor prime. Şi şarpele a plecat ca un pârâu, care ar merge cu izvorul după el.

Într-o pungă de borangic, părăsită de o crisalidă, fluturii au adus câte puţin din aproape nepipăita făină, cu care ei se pudrează în faptul serii pe spinare şi pântec. Contribuţia fusese dumicată cu economie de pe aripile tuturor fluturilor cu mustaţă de chiciură catifelie şi talc, această pulbere fiind cea mai scumpă şi mai rară din toate gătelile necântărite ale lumii: ceaţa sufletelor călătoare, cu care gâzele se ciocnesc în zborul lor prin haosul ultramarin. Silicate, bichromate, fluorură şi oxalaţi de azur...

Păuniţa şi-a scuturat de scântei arămii coada, snop cu spicul rotund, cu cinci curcubeie, în mijlocul cărora fulgeră ochiul de smarald, cu lumina de micşunele, al fiarelor din Apocalips.

Mai darnic şi mai jertfitor, sticletele şi-a dat ochii amândoi, care au şi fost păstraţi neatinşi pentru peştele roşu şi puşi de-a dreapta şi de-a stânga obrajilor, deasupra penelor înotătoare. Şi cum se făcuse beznă deodată şi sticletele orb rămase locului, nemaiputând pleca, milostivitu-s-a de dânsul piticul, care şi-a scos mărgăritarele negre din paftale şi le-a împrumutat sticletelui ca să vază.

Ariciul şi puii lui au fost aduşi pe o tavă cu lustru, rânduiţi unul lângă altul, ca periile berce într-o trusă de voiaj. Ei au dat undrelele şi acele cu gămălie pentru şira spinării şi oasele fine, fără să cugete la undiţi.

Din tabachera uitată printre arici s-a ivit capul broaştei ţestoase.

—Mulţumim de bunăvoinţă, au grăit piticul şi vraciul; nu avem ce lua de la dumneata.

Şi broasca ţestoasă a purces devale, ca un sărac.

Columba vişinie a dat puţină mătase din stofa pâlpâitoare de luciri a guşii. Ursul, intrând în încăperea muntelui cu ţurţuri de piatră, învăluit într-un nor albăstrui de muşte, ţinea o labă ca o mână, în care ar fi păstrat ceva preţios.

—Am un bob de zmeură pentru el, zise ursul, gândindu-se la chipul ce trebuia să se nască din daruri şi meşteşuguri.

—Pune-o aci, în foaia de aur, răspunse vraciul.

Dar prostul o pierduse pe drum.

Ca o mireasă, învăluită până la grumaz cu zaimfuri străvezii, apăru Efemera, zeiţa verzuie a libelulelor nocturne, îmbrăcată în aripi de patru ori mai lungi decât fiinţa ei de nefiinţă. Ea se aduse toată şi toată se dete, ca un lucru, în întregimea lui puţin.

Lebăda ceru pentru viitor locul de profesor de înot, cu condiţia să-l prindă plutind şi să-l mănânce. Ea trebui să se depărteze dimpreună cu tovarăşii ei, barza cu ciocul portocaliu, raţa şi gâscanul coxalgic, alungaţi de cobolzi.

Florile fură nespus de gentile faţă de viitorul băietan, pus la cale de puterile zămislitoare de frumuseţi.

Primele sosite, într-un şir de lungi legănări, au fost lalelele, ca nişte fecioare zvelte cu amforele purtate pe creştet. Fiecare a vărsat în tidva de sidef a vraciului diamantul unui fulger de rouă, din cofele lor fragile şi multicolore, brăzdate cu râuri de cămeşi româneşti. Leandrii aduseră garoafele lor, trandafirii ca miezul de pepene verde. Măceşul s-a desfoiat ca o ninsoare moale.

Păpădia dete bumbacuri pentru o saltea cât latul mâinii, care avea să fie cuibul de născocire.

Muşeţelul, chimenul, sunătoarea şi muştarul aduseră în ploşti cât bobul de mazeri, doftorii şi unsori. Izma dete picătura ei glacială, pentru ca apele să fie de-a pururea proaspete şi reci. Lavanda, sucul ei de zilnică întinerire. Tiparoasa, făclii pentru botez. Salcia, trestia, papura, panglici au adus şi funde.

Apoi, au sosit din pământ viermii tuturor metalelor şi pietrelor, viermele de fier, viermele de plumb, viermele de agată, viermele peruzelii şi fiecare din ei cu prinosul lui potrivit, câte o scânteie.

În pofida ghiersului lor oftător, pasările cântăreţe nu aveau ce da, afară de bună vestire, ca nişte lăutari ce ar fi trebuit răsplătiţi la urmă cu seminţe. Proiectul cerea ca noul născut să fie splendid, însă tăinuit.

Întârziaţii cerbi, cu ruşinoasele ciute, ajunseră târziu la staulul cu daruri. Ei aduseră pe coarnele lor înalte fâşia ştergarului albastru, întins, care trebuia să fie scutecul cel dintâi al unui prunc, visat omenesc.

Şi se opriră înşelaţi în pustietate şi magii, care porniseră cu totul într-altă parte din ţările lor parfumate către Nazaret, însoţiţi de şapte câini cu lătrătura de lup. Vraciul şi piticul încercară să-i lămurească:

—Duceţi-vă mai departe, peste mare, în ţara lui Irod. Noi nu facem răscoală, ci numai artă japoneză. Ne-am pus de gând să urzim limpezimile îngheţate şi să dăm universului de ape un peştişor cu icre de cilic şi cu tricou de purpură, bătând în verde struguriu...

Peştele roşu, nemişcat în linia undei, înfăţişează munca inspirată a miilor de bijutieri şi zugravi, care au luat parte la făurirea lui de carne minerală, hrănită cu străluciri şi adăpată cu luciu. El doarme îngropat în soare, curat în zalele lui, rece şi senin. Zămislit fără bărbat şi femeie, podoabele lui nu sunt făcute ca să placă unei părechi, aleasă din fuga unei strechi de jigănii. Giuvaerul lui mistic are o destinaţie în ipoteză, în aparenţă şi în supraghicire.

Ceasuri şi zile întregi, el zace-n echilibru cu ochii fără pleoape, în acelaşi punct, spânzurat în aţa apei, ca de o undiţă din stele. Din făptura lui, care nu mai poate să contempleze, de când reveria s-a făcut fiinţă şi l-a învăluit, porneşte ca din toate clopotniţele şi din toţi oamenii, un fir în necunoscut, pieziş, încurcat de vânt şi netezit

de bănuială. În rând cu semenii lui, el trăieşte dus cu mintea şi nesimţitor, ca şi cum s-ar afla singur în univers şi mulţumit de singurătatea lui. Sunt doisprezece peşti în borcanul de cristal, doisprezece episcopi liturgisitori în odăjdii şi nici unul nu-l cunoaştc pe celălalt, care-i stă alături, inflexibil, de câteva luni. Zămislitorul i-a scutit să se caute după adieri şi miros, păstrându-le intactă silueta prestigiului ceresc.

Numai mâţa izbuteşte să le supere suprema imobilitate şi distanţa. În smaraldul galben al ochilor ei, sihaştrii borcanului de cristal s-au oglindit, ca nişte adaose crepusculare. Bărci ancorate la marginea vasului cu lumini, ei se desfac şi trec încet la fund, scufundaţi în rigiditate, în vreme ce norul fumuriu cu coama umflată fâlfâie vioi împrejurul liniştii imaculate. Ticăloasa ar face din atâtea tezaure, îndesate într-un trup sfânt şi geometric, o îmbucătură. Ea socoteşte că, vrăjită, fiinţa de văpaie va ieşi ca un şoarice roşu din borcan şi va veni să fie mâncată din dragoste şi devotament. Ideea o îmbată şi-o face seducătoare.

Cu botul trandafiriu, cu tâmpla, cu grumajii, cu şalele şi cu coada întreagă, pisica mângâie vasul de jur-împrejur, se strecoară dulce. Nădăjduind că poate fermeca auzul, ea îşi drege un glas linguşitor şi mic, ca pentru privighetori. Insul nu va întârzia să iasă şi să vie: vocea care-l cheamă este prea insinuantă ca să-i reziste. Peştele trebuie să fie un pui de papagal, iar borcanul o colivie, din acelea, de care pisica a mai jefuit.

Mâţa s-a ridicat la marginea vasului de cristal şi priveşte înlăuntru. Îşi duce laba înainte, ca să prindă. Ca o cucoană catolică înmănuşată, şi-a udat mâna în aghiazmă. O scutură şi fuge.

În naivitatea ei ştiinţifică, mâţa crede că şi-a ars o labă în acid sulfuric şi că unghiile îi vor cădea de suferinţă.

Apa rece i-a carbonizat-o.

ȘPUGAL

Tătuțu nu se supără lesne, dar câteodată vine și el supărat. De unde vin toți tătuții, de la biuou. Nu se poate tătuț fără biuou. De ce e supărat? De o-ameni. Ce sunt o-amenii? Niște o-ameni, adică mulți de tot, cum ies duminica de la șpugal...

Un an întreg Mițu a fost la șpugal, și iarna și vara, ca să se joace pe zăpadă și iarbă. De ce-i zăpadă și pe urmă iarbă? Vin succesiv, de patru ani... Ce e șpugal? E un joc cu mingea, la care se uită o-amenii! Și șpugal este și câmpia netedă, îngrijită, cu rânduri de bănci împrejur, unde bat cu botul ghetelor o-amenii mingea. Mițu i-a zis șpugal dintr-o dată și nu s-a mai zis fotbal în casa lu Mițu. Lu Mițu, pentru că e fetiță. Când e vorba de Baruțu, se zice lui.

Are și Baruțu o minge de șpugal, umflată cu pompa de bicicletă, dar el nu o nimerește niciodată în buric. Pune mingea pe iarbă jos, leagănă piciorul și dă! Și iese strâmb. Mingea fuge diagonal. Baruțu e foarte supărat și-l roagă pe tătuțu să-l ajute, dar tătuțu nu poate să-l ajute așa, ca să creadă Baruțu că el a lovit mingea-n burtă drept. Și se nasc incidente. Uneori piciorul lui Baruțu trece peste minge și dă în gol... Dar Baruțu a mai văzut și a doua figură la șpugal. El ține mingea cu amândouă mâinile, ridicată până ridică și piciorul. Și-i dă drumul mingii, atunci ca s-o izbească piciorul și s-o arunce-n sus. Asta n-a putut să realizeze

Baruțu niciodată, coincidența dintre minge și picior. Piciorul nu ochește mingea nicidecum, dar trântește pe Baruțu jos – și totdeauna Baruțu nimerește fără greș, cu mingea lui din tricou, de pământ. Și iar se supără că el poate să facă numai ceea ce nu vrea.

Când cade, Baruțu sau zice „mă doahe", dacă-l doare încet, sau se face urât, plângând cu gura căscată, dacă-l doare tare. Dar trece numaidecât.

—Lasă, c-ai să nimerești, Baruțule, mingea, când te-i face mare.

Dar iar se supără Baruțu, dându-și seama că trebuie timp.

Baruțu se supără mereu, și mereu nu mai e supărat. Surâsul lui alternează cu bosumflarea instantanee, și figura lui, când senină, când întunecată, clipește ca un far: câte o secundă.

Măicuța îi povestește lu Mițu:

—Când erai mică de tot, în cărucior, te ducea mama la șpugal și te făcea să râzi așa: îți arunca o batistă pe ochi, te ascundea subt batistă, și repede trăgea batista îndărăt. Și tu râdeai.

Mițului îi place să-i vorbească măicuța de ea, de când era mică. Dar Baruțu iată-l că îngroașă puțin buzele și întreabă cu îndoială:

—Am mers și eu?

Baruțu încă nu se născuse, și măicuța râde:

—Tu nu erai, răspunde măicuța.

—De ce nu eham? plânge Baruțu.

—Fiindcă nu te adusese.

—De ce nu mă adusese? plânge Baruțu mai tare.

Atunci măicuța îl liniștește.

—Erai și tu la șpugal, zice măicuța.

—Da? răspunse Baruțu, fericit. Și mă jucam și eu cu batista?

—Te jucai și tu cu batista. O dată tu și o dată Mițu. Uite băiatu, nu e băiatu; nu e băiatu, uite băiatu!

Dar egalitatea de tratament o supără pe Mițu, care înțelege inexistențele și existențele treptate. Ea se supără într-alt fel, gândindu-se cu ochii. Tătuțu îi face inima să-i vie la loc, șoptindu-i la ureche, ca să audă numai ea, că nu-i adevărat. Măicuța zice așa, ca să nu plângă Baruțu. Baruțu nu era la șpugal. Baruțu nici nu se născuse.

Și astfel Baruțu trăiește cu iluzia de înainte de-a fi fost și râde că se bucura când nu era.

—Prostule! zice măicuța. Și-l sărută.

ABECETARUL

Ion D. Marinescu este elev în clasa I-a primară şi stă îngândurat pe un scăunel, speriat de literele abecedarului. E într-a şaptesprezecea zi de şcoală. În mâna lui minusculă condeiul e mult mai greu ca piatra cu care dă în sus, mult mai complicat ca praştia, ca ţurca şi coinacul. El poate merge pe bicicletă însă nu poate să ţie condeiul după cum i se cere.

—Mă ustură deştiul, se plânge Marinescu, căruia la şcoală îi zice ca lui tată-su, om în vârstă, cu inele, cu ceas la brâu şi cu mustăţi. Lui i-ar plăcea mai bine să-i zică la şcoală Ionel, ca acasă.

Dar nici acasă vorba Ionel nu mai sună ca până în luna lui septembrie 1927, când au intrat în viaţa lui programul, Domnul, Şcoala, Tabla, Catalogul... El simte că de aici înainte totul va merge numai cu program şi certificat şi că orice om străin o să aibă dreptul să se amestece în sufletul lui, desfătat până atunci de mama, care nici ea nu mai seamănă cu ce era, apărând programul şi „abecetarul" cu sălbăticie.

Toată lumea s-a învoit să-i puie în mână un condei, un băţ mic cu peniţa-n vârf, şi să-l tortureze, silindu-l să facă litere după model. Când îl ia de jos, el se uită la condei, ca la un lucru pe care nu-l poate stăpâni, care poate să ia foc şi să-l ardă pe mâini, cine ştie? Ar vrea să facă un căţel sau o pisică şi trebuie să facă nişte lucruri care se numesc *Bî, Dî, Fî* şi *Zed*, şi să le ţie minte pe toate, cum se scriu şi cum se rostesc, cu toate că sunt aproape la fel.

Şi, nedespărţită de toc, e sticla cu cerneală. De unde a mai ieşit şi sticla cu cerneală? După cât se vede, această apă neagră nu se mai întrebuinţează la altceva nimic, decât la scris. Dai drumul tocului în cerneală şi-l scoţi mânjit şi cu el te mâzgăleşti pe degete, pe haine, pe nas. Ionel e acoperit de cerneală, parcă ar fi fabricat-o el în albie şi în lighean, înainte de a fi umplut sticla cu ea.

Cerneala nu exista înainte de septembrie 1927. Ce caută cerneala în viaţa lui, ca să i-o îndurereze în fiecare zi? De dimineaţă până seara, nu-i vorba decât de cerneală şi de alfabet. Şi, cerneala asta e un element diavolesc; cu cât te ştergi de ea cu atât se întinde mai departe. O ai întâi pe două degete, pe urmă vine pe cinci, trece pe mâna stângă, iese pe obraz, o găseşti seara când te dezbraci pe cămaşă. Parcă e vie şi umblă singură. Într-o zi, când a voit să se spele de cerneală, ca să nu-l mai vază mama lui, se făcuse negru şi săpunul şi mânjise odaia întreagă şi două prosoape şi se prelinsese o pată şi pe căţel, singura rubedenie adevărată, ce-i mai rămânea intactă lui Ionel din toată familia, intrată în abecedar şi în program.

În cele din urmă, el a mai învăţat o ameninţare pe care nu o ştiuse:

—Ai să rămâi repetent!

Nici nu începuse bine anul şi el se vedea destinat să rămâie repetent, fără să priceapă ce se ascunde dedesubtul acestui cuvânt pronunţat cu desperare. Deocamdată, el îşi închipuia că o să rămâie cocoşat sau şchiop, şi se temea.

Condeiul lui Ionel e vrăjit. Până nu-l înmoaie în cerneală, el e uşurel şi se învârteşte lesne, ca o furculiţă, şi mai lesne. Îndată ce l-a înmuiat, condeiul se schimbă. Se pironeşte pe caiet şi nu se mai

mişcă, deşi el trebuie dus numai cu cele trei degete, cu care te închini. Şi trebuie dus în sus, apoi dus în jos, apoi întors de jos în sus şi dus învârtit. Ionel face tot ce poate între scăunelul şi masa lui mică de lucru, scoală scăunelul pe două picioare, îşi opinteşte genunchii în masă, apasă cu cotul, se încovoaie din umeri, scoate limba, îi vine să strănute. Alaltăieri, nu ştiu cum s-a sprijinit în toate astea, că au sărit masa, scăunelul, condeiul, cerneala, şi abecedarul deodată, toate, în zece părţi, ca dintr-un arc, şi Ionel a rămas repetent, în mijlocul odăii, pe spate, şi cu picioarele în sus.

—Leneşule! o să-ţi rup urechile, dacă mai faci aşa, s-a răstit, mama lui Ionel. Stai aici lângă mine şi scrie... Fă pe *a*.

—Nu poci... Nu poci deloc, plânge Ionel, răzbit. Mamă... Vino să te pup...

—Ia, te rog, să fii serios... escrocule! îi răspunde cu cruzime mama lui... – şi Ionel se apleca pe caiet cu nişte lacrimi cât strugurii, atârnate de gene. Trebuie să poţi!

Ionel ar vrea să facă pe *a*.

—Nu-ţi place cartea, ticălosule...

—Ba-mi place, zice Ionel, cu frică şi dezgust.

—O să te dau la fierărie, să cari cu spinarea... L-ai făcut pe *a*? Cum se face... *a*?

—A?... a... ştiu!

—Nu ştii nimic, eşti un prost – un cerc şi o coadă.

—Era să spui şi eu... zice Ionel.

—Ia spune atunci cum se face *bî*?

—*Bî*... *bî*... da... se face... *bî*... stai că ştiu; E cu coadă de purcel.

—Desigur că e cu coadă de purcel, dar coada vine la urmă, nu se începe cu coada. Bagă-ţi mintile în cap – îi zice mama lui încruntată – că mă scoţi din răbdări... Tragi o linie de jos în sus, de la stânga la dreapta fără să-i dai drumul, te întorci cu linia sus, de la dreapta la stânga, aluneci în jos, întorci în sus şi faci o codiţă de purcel... Ai înţeles?

Ionel tace.

—Ai înţeles?

Ionel tace.

—Ai înţeles ori nu ai înţeles?...

—Mă doare aici, îngână Ionel, clipind din ochi şi ducând mâna la frunte.

Sfârşitul e întotdeauna înspăimântător. Mama nu-l bate pe Ionel, căci vrea să-l facă să înţeleagă de vorbă, însă îl face „prostule, dobitocule, puturosule; când eram ca tine ştiam zece poezii, pe dinafară", şi câte altele, care-l ruşinează cumplit pe Ionel, mai ales poeziile, căci el nu a învăţat nici una.

Dar e mult mai grav, că i se fac bagajele, ca să plece, să plece în lume singur, cu geamantanul târâş. O să se facă seară, o să plouă, şi el o să se ducă pe drumuri pustii, o să meargă aşa mereu şi o să-l mănânce raţele.

ÎNTRE MIȚU ȘI BARUȚU

Mițu a stat la ușă, așteptând pe tătuțu, ca să-i comunice un lucru grav. Baruțu nu a fost cuminte. Nu numai că nu a fost cuminte, dar a fost impertinent. Baruțu s-a emancipat. A ocărât pe mama-mare! I-a răspuns răstit! „Nu veau!" și a repetat de câteva ori că nu vrea, posomorât și bătând chiar cu pumnul în scaun, unde-i ajunge mâna mai bine decât pe masă. El era singur cu mama-mare, la care îndrăznește să zbiere, pentru că mama-mare nu l-a „ciupit" niciodată. Noi zicem „ciupit", fiindcă nu putem zice „bătut". Facem din două degete un cleşte mic şi, ca şi cum am prinde un purice, vârâm cleştele în părul gros al lui Baruţu şi muşcăm din păr niţel, cu pipăitul dintre unghii. Atât şi nimic mai mult dezlănţuie o vijelie de ţipete şi dă drumul unei vărsări de lacrimi, de parcă Baruţu ar avea zece ochi în tot obrazul.

După ce s-a răstit la mama-mare cu pumnul, a bătut în parchet cu piciorul de câteva ori. Asta, mama-mare nu i-a putut-o trece cu vederea şi i-a răspuns, necăjită, aşa: „N-o să mă sperii eu de o broască de copil". Cuvântul broască l-a jignit, şi Baruţu a răspuns: „Nu sunt o boacă!" din care pricină mama-mare a râs. Baruţu nici nu ştie să zică broască, şi se supără şi face tărăboi. Foarte urât! Baruţu ar putea să fie mai cuminte.

—Dar ştii, tătuţule, ce i-a mai zis mamei-mari?

—Ce i-a mai putut zice, Doamne?

—I-a zis: „Eti o poată".

Auzind aceste lucruri, lui tătuţu era să i se facă rău. Nemaipomenit! Să-i spuie mamei-mari Baruţu că este proastă! Pe ce lume se trezeşte şi de unde vine dezordinea asta? Ce i-a făcut lui mama-mare, că să cuteze asemenea ocări? Nu i-a dat cu linguriţa la cafea, de câte trei şi patru ori „mâstână" cu zahăr, pe subt ascuns, ca să nu vadă Miţu? Nu i-a adus mereu câte o bomboană, două, în poşeta ei cu o cheie mare, care de-abia încape, şi cu o cheie mică? Nu l-a descheiat repede în Cişmigiu ca să facă pişa limpede, într-o rază de soare? N-a furat pentru el, când nu vedea sergentul, câte o floare? Toate sacrificiile posibile le-a făcut mama-mare, şi el tot nesimţitor a rămas! Toate ca toate, dar acest lucru nu se mai iartă.

—Pe ticălosul ăla, care m-aude de după uşa din fund, am să-l pedepsesc. Stai, mojicule, să-mi pui pălăria şi mănuşile în cuier! Voi veni numaidecât la tine şi vei vedea ce vei păţi! Îţi vorbesc într-adins gramatical, ca să simţi din acest viitorul întâi că totul s-a sfârşit între noi şi că te aşteaptă sintaxa resentimentelor mele.

Raportul lui Miţu nu s-a terminat încă de tot. În costumul ei tirolez decoltat, cu braţele goale şi cu un şorţ roşu cu volanul creţ, ea povesteşte agitată, frământând cu o mână mărgelele cu perle mărunte ca arpacaşul, de la gât, şi gesticulând cu degetul mâinii drepte şi ridicat în aer. N-a mai pomenit nici Miţu atâta grosolănie. Ea o trage câteodată pe mama-mare de firele de păr de pe neg şi îi vâră şi câte un deget în ochi, ca să vadă cum îi stă, dar vorbe urâte nu spune totdeauna. Apoi ea e fetiţă; mama-mare se supără şi pe urmă se împacă. Dar purtarea lui Baruţu, care e băiat, e revoltătoare; şi cu atât mai mult cu cât chiar adineaori, cu un minut înainte de a păşi pragul tătuţu, el i-a strigat şi ei: „Te bat", dar repede de-a lungul sălii, borţos, şi s-a ascuns tocmai în odaia din fund, de unde ascultă şi clipeşte din ochii lui mari, ca din două buzunare.

Când ocăra pe mama-mare mai rău, tocmai intra în odaie şi măicuţa, care a auzit! „Ce-ai zis, Baruţule? l-a întrebat şi măicuţa. Am auzit bine, ori m-am înşelat? Ai făcut-o pe mama-mare proastă?"

—Ştii ce-a zis atunci Baruţu, tătuţule? A zis că nu a zis că e mama-mare proastă, a zis că e proastă pisica...

—O să mă ocup imediat de aceste lucruri nepermise, i-a răspuns Mițului tătuțu, dar întâi aș vrea o guriță. Așa, pe obraz, pe gât, pe frunte, pe ochi. Asta dă poftă de mâncare.

Și, Mițu s-a pupat cu tătuțu o grămadă, și ochiul de hoț gelos al lui Baruțu, se strecura câteodată, tocmai din fundul coridorului, pe crăpătura ușii.

—Acum mă duc să facem dreptate și să pedepsim pe Baruțu, a zis tătuțu, și s-a dus după Baruțu, care s-a ascuns și mai în fund, în baie.

Și tătuțu, negăsind altceva în drum, a luat în mână o bătătoare de muște.

—Unde ești? a căutat tătuțu prin baie. Te-ai ascuns în coșul de rufe?

Și știi ce a făcut tătuțu? A stat acolo, în baie, cu Baruțu, pe care și l-a întins pe genunchi și l-a mâncat de tot, de subsuori, de burtă, de gușe și de toate părțile lui grase. Și Baruțu, în loc să plângă, râdea în hohote și se zvârcolea.

Dar a pățit-o și tătuțu, că a venit mama-mare și i-a găsit în baie pe amândoi și l-a făcut pe tătuțu de două parale.

—Frumos îți șade și dumitale, cal bătrân! Ce autoritate vrei să mai aibă părinții la copii? Când eram eu mică, nici nu suflam dinaintea tatii, Dumnezeu să-l ierte.

Mițu, înțelegând că și mama-mare a fost odată mică, s-a gândit nițel și a râs de n-a mai putut. Dar tătuțu e om prevăzător, are de toate la el și a schimbat cursul lucrurilor, dând mamei-mari un pachet cu halva, de care mamei-mari îi place mult, lui Mițu o brățară cu mărgele roșii, și lui Baruțu un pistol, care face pac! și scoate fum. Și valvârtej ne-am dus toți trei la masă și ne-am suit pe genunchii lui tătuțu, luând fiecare câte un picior.

Singura neînțelegere, care s-a aplanat prin câteva mutări de pe un genunchi pe altul și înapoi, a fost că Mițu credea că piciorul pe care sta Baruțu, și Baruțu că piciorul pe care stătea Mițu, era mai bun.

IEPURII ȘI CRAPII

Dacă stați cuminți și nu vă mai ghiontiți în pat, o să vă spui povestea cu iepurii și crapii... A! tu mai vrei să dai o dată cu piciorul și pe urmă să te liniștești? Nu mai zic nimic. Îmi închid buzele cu atâtea zăvoare câte măsele mi-au rămas, și tac. Pentru niște copii care se bat, care se ciupesc, nu se mai află povești. Lăsați-mă să mă culc. Mi-am pus boneta cu ciucure-n moț și am intrat în așternut. Peste câteva minute nu se va mai auzi decât vuietul vântului din strungă și motorul meu pornit la întuneric. Să stingem lampa; bună seara!

Să nu o sting, că v-ați astâmpărat? Bine. Să încercăm. Dar pe tine, unul, te cam umflă râsul și celălalt te uiți încoa cu ochi de hoț. Pungașule! te ghicesc; nu-ți umblă gânduri bune prin cap. Ia mâna de la gură. Bun. Mai râdeți o dată, și gata. Acum!

„Iepurii și crapii!" Iepurele ședea lângă un snop de săcară și da din urechi ca din două dește. Era un iepure cum nu s-a mai văzut, cu unsprezece picioare; zece de fugit și al unsprezecelea de rămas pe loc din fuga cea mai mare, ca o frână de picior. Dar fiecare picior era de o culoare, negru, roșu, alb, cafeniu, cenușiu și așa mai departe, labele iepurelui fiind încălțate de Dumnezeu cu unsprezece ciorapi despărecheați, scurți până la genunchi. Când fugea, iepurele nu mai

semăna cu nimic și animalele răpitoare, văzându-l, se înfricoșau de el, ca de un măgar care ar fi umblat prin păduri cu guler și cravată, cu pălărie de paie, îmbrăcat în redingotă, și din pantaloni afară, ieșindu-i pe dindărăt, coada cu pămătuf.

—Ia să mă iau eu după ființa asta pestriță, a zis un crap de unsprezece kilo și cinci sute de grame! Vreau să văd și să mă dumiresc, că nu mi se pare lucru curat.

Crapul, se întâlnise cu el la marginea heleșteului, unde iepurele se dusese să bea apă, tocmai în locul unde crapul scosese mustățile din baltă ca să soarbă aer. Ei s-au ciocnit bot în bot amândoi; peștele s-a scufundat și iepurele a croit-o de-a fuga. Crapul crezuse că vede apropiindu-se de ochii lui un crap cu păr și cu urechile date pe spate, iar iepurelui i se păruse că vede-n lac un iepure fără urechi și cu solzi, ceea ce nu mai pomenise nici un iepure niciodată.

Sărind din apă pe uscat, crapul făcu numaidecât și el câteva picioare și ca să-l ajungă pe iepure mai degrabă, nu știu cum îi crescuseră dedesubtul pântecului și patru roți. Fugea iepurele, fugea și crapul, și au fugit atât de mult unul după altul, până se făcu noapte și rătăciră drumul amândoi.

—Ia mai bine să mă culc, și-a zis iepurele, rupt de oboseală. Ticălosul de crap s-a încurcat în mărăciniș.

Tot așa zise și crapul.

—Până la ziuă sunt câteva ceasuri; mai bine să le dorm. Pentru întâia oară mă culc departe de ai mei, pe pământ uscat. O să mă cam doară oasele fără o saltea de nămol. Blestematul acela a fugit mai repede ca mine și cred că nici nu o să-l mai ajung. Îndată ce se face ziuă, caut un drum mai iute, intru în vreun pârâu din apropiere, care mă duce repede acasă, în heleșteu.

Culcându-se crapul, pământul nu fu atât de tare cum socotise el. Dimpotrivă, se simți întins ca pe o perină bună de puf. Crapul nimerise nu se poate mai bine, așternutul subt el era chiar căldicel. Zise: „Doamne ajută!" și adormi.

Singur iepurele nu se simțea destul de potrivit așezat.

—Parcă mă apasă ceva pe spinare, îşi zise el, şi parcă miroase a peşte. „Doamne ajută!" şopti şi iepurele în gând şi adormi.

Când se lumină de ziuă, crapul şi iepurele dormeau fără să ştie, unul peste altul. Visând, crapul se băgase în iepure de tot şi iepurele ţinea pe crap cu labele îmbrăţişat. Ochii crapului se deşteptară întâi şi deteră de ochii iepurelui, care se trezi atunci. În tăcere şi uimiţi, ochii lor schimbară căutături înspăimântate.

—Poftim! asta mai lipsea, zise fiecare în cugetul lui.

—Eu mă scol binişor şi mă duc să-mi văd de treabă, îşi zise iepurele, şi voind să se ridice nu putu, că parcă-l ţineau nişte legături de labele de dindărăt. Şi când voi să se ridice şi el, crapul fu lovit în cap cu un mănunchi de leuştean.

—Vi s-a făcut de ducă? răcni la ei un om cu căciulă. Mai aşteptaţi niţel că de-abia s-a deschis piaţa.

Într-adevăr, copiii tatii, peştele şi iepurele erau în piaţă de vânzare...

Dar voi aţi adormit amândoi... Povestea are un succes nemaipomenit.

CRÂMPEI DRAMATIC

Domnişoara Miţu Domnica: patru ani. Domnul Baruţu Iosif: trei ani.

Se sărbătoresc patru ani de naştere şi un an de botez. Baruţu îşi aminteşte de preot şi crede că mai vine o dată să-l scufunde în cazanul rece. Îl caută din ochi, şi posomorârea îi umflă nasul şi-i face un zbenghi cu o zgâire a frunţii. Ar vrea să ofteze. Mama stă pe o canapea, cu fata la dreapta şi cu băiatul în stânga. Fata ţine în braţe o păpuşă nouă; băiatul are un automobil.

MIŢU: Te iubesc, mamă.

BARUŢU: Eu te iubec.

(Miţu şi Baruţu nu admit nici un *şi* în declaraţiile lor. Ei sunt „Aut Caesar, aut nihil".)

MAMA: Eu vă iubesc pe amândoi şi voi sunteţi copiii mei cuminţi.

MIŢU: Baruţu nu e cuminte. A dat cu mingea în supă, pe maşină.

BARUŢU: Miciu nu e cuminte. A a'uncat... a sticat... a spaht...

MAMA: Tu cauţi, Baruţule, o minciună. Miţu n-a făcut nimic.

MIŢU: Nici nu te-am spus că ai tras iepurele de coadă şi a ieşit.

(Buza-n jos a lui Baruţu. Capul plecat. Se uită pe subt sprâncene. E vinovat.)

MAMA: Nu e nimic. Azi de ziua voastră, treacă-meargă. Mama nu vă ceartă. O să vie musafirii. Le ieşiţi înainte fiecare, daţi mâna, îngenunchiaţi niţel, cum v-am arătat şi ziceţi: „Poftiţi". Haide, să

vedem, mai ţineţi minte? Eu viu pe uşă, sunt o cucoană, şi voi mă primiţi.
MIŢU: Vreau eu să fiu cucoana. Tu, Baruţu, faci un compliment.
BARUŢU: Vreau să fiu cucoana eu. Nu fac un compliment.
MIŢU: Tu nu eşti o cucoană. Tu eşti un prost.
BARUŢU (ţipând subit): Jice că sunt un post.
MAMA: Iar vă certaţi... V-am spus că de ziua voastră nu ne certăm.
BARUŢU: Miciu scoate limba la mine şi-mi face semn că sunt un post.
MIŢU: El a scos limba la mine.
(Mama prinde pe Baruţu cu limba afară. Confuz, el nu mai cutează să-şi tragă limba îndărăt.)
MAMA: Te-am prins! Dacă n-ar fi ziua ta de botez, te-aş pune la colţ, ca să te înveţi minte.
(Baruţu şi-a băgat limba la loc, îşi roteşte ochii şi nu mai ştie ce să zică. Scoate un suspin.)
MIŢU: Iar ni s-au înecat corăbiile cu pisici...
BARUŢU (vexat): Jice că iah ni s-au înecat cohăbiile cu pişici.
MAMA: Ce vezi rău în asta? S-au înecat corăbiile, dar pisicile au scăpat.
(Baruţu râde gândindu-se cum au înotat pisicile.)
BARUŢU (ciulind urechile): A sunat! Auzi! A sunat...
MAMA: A căzut o furculiţă la bucătărie. Nu a sunat nimeni.
(Miţu râde.)
BARUŢU: Miciu râde.
MIŢU: Cum să nu râd? A căzut o furculiţă şi el crede că a sunat.
(Baruţu plânge, batjocorit, şi arată pumnul.)
MIŢU: Acum arată pumnul şi zice că mă bate.
MAMA: Miţu e mai mare ca Baruţu şi nu stă frumos, Baruţule, să-i arăţi pumnul.
(Argumentul e neînţeles. Baruţu totuşi se pleacă.)
MIŢU: Uită-te, mamă, la mine: de ce te uiţi la Baruţu?
BARUŢU: La mine să te uiţi.
MIŢU: Nu vreau să se uite la tine: e mama mea.
MAMA: Sunt mama voastră, mama lui Miţu şi mama lui Baruţu.
BARUŢU: Eşti a mea de tot.
MIŢU: A mea de tot.

(O pupătură pe obrazul mamei, care a depăşit mijloacele de invenţie ale lui Baruţu. Părându-i rău că nu a pupat el întâi, stă puţin pe gânduri, se repede şi sărută stângaci, de două ori, pe mama, pe obraz.)

MAMA: Când erai mică, Miţu, te uitai la lampa electrică din tavan, şi râdeai.

BARUŢU: Şi eu mă uitam la lampa electrică.

MAMA: Tu plângeai când te uitai la lampa electrică.

MIŢU: El plângea fiindcă era urât. (Se ajustează cu cochetărie.)

BARUŢU: Auzi? Auzi? (Lasă iar buzele în jos. Îşi scobeşte un nasture, reflectând.)

MAMA: Acum a sunat cu adevărat. Sculaţi-vă şi ieşiţi. Va să zică: daţi mâna şi faceţi un compliment.

(Musafirii intră odată cu toţii, întâmpinaţi de copii.)

MIŢU (către doi domni): Ce mi-ai adus?

BARUŢU (către două cucoane): Mie ce mi-ai adus?

(Se desfac pachetele la uşă. Ies câini, raţe, muzici, păpuşi, pe care copiii şi le grămădesc în braţe.)

MIŢU: Ale mele sunt mai frumoase.

BARUŢU: Ba ale mele sunt mai frumoase.

MIŢU (pedantă): Tu nu ştii, tu eşti un prost mic.

BARUŢU: Tu eşti o poastă mahe.

(Baruţu îi dă în cap cu un cărucior. Miţu îi trânteşte în cap o păpuşă. A început bătaia.)

TATA (se apropie): Ce-i acolo, gălăgia asta?

(Copiii îşi aduc aminte de compliment. Se uită unul la altul. Râd. Miţu face o genoflexie la crocodil. Baruţu salută calul.)

MIŢU: Bonjur, crocodil.

BARUŢU: Bonjuh, calule, poftiţi.

MAMA (supărată): Ne-aţi făcut de râs!

TATA (luându-i în braţe pe amândoi): O să vă povestesc la masă războiul aricilor cu porcii mistreţi.

(Se închide uşa.)

GHEMUL DE PĂINJENIȘ

Desfăcând corespondența, tătuțu a găsit câteva scrisori de la câteva domnișoare mici și una de la una mică de tot, care să-i dea voie să-i zică Fetiță.

Copiii mulțumesc lui tătuțu, bătrân dar tot de-o șchioapă, două, sufletești, și el, că s-a gândit să facă, și pentru ochii lor de văpaie și pentru gurița lor trandafirie, câte o povestire. El a făgăduit mai multe, dar dacă nu o izbuti să fie totdeauna pe placul celor mai plăcuți cititori, doriți și de scriitorii mari, necum de un hoț de vorbe, ca tătuțu, să nu fie tras de urechi. Face și el numai ce se poate. Smerit și totuși teafăr, el se căznește, o dată mai bine și o dată mai rău, să tragă, fudulindu-se, din sac, basmul cel mai fraged și mai curat.

Tocmai se pregătea să scrie povestea ghemului de păinjenișuri, când s-a milostivit Fetița cu scrisoarea ei. Se gândea el la ghem, lua firul în mână să-l deșire și, dându-l peste cap, să înșire ghemul al doilea cu mătasea ghemului dintâi. Firul i s-a tot rupt, lipit pe câte un deget, cum se lipește păinjenișul de obraze și gene și te silește, ca să te scapi de el, să-ți purici fața și să te strâmbi.

Ghemul de păinjenișuri tătuțu l-a găsit într-un cuib de pițigoi, dintr-un plop. Împărăteasa potârnichilor umblă noaptea prin razele lunii cu un pitpalac pe umeri, care se rotește în bătaia lină a vântului de printre

snopi, cu strănuturi și cu un miorlăit. Când trece împărăteasa, care-i o țigăncușă, alaiul de lăutari ai miilor de pitpalaci o primesc cu cântecul lor de ciocănele de lemn, bătute în toci de fag mititele. Dar împărăteasa ofta că la curtea ei gândacii de mătase adormind uitaseră meșteșugul și războaiele nu mai aveau ce urzi. Prapure rotunde de fire de lumină albe luceau în dreptul lunii, întinse între ulmi și mesteceni, ca niște plasă.

—Cine face rotogoalele astea de scamă arginitie, a întrebat împărăteasa potârnichilor, luna sau altcineva?

—Păianjenii, au răspuns sitarii, al căror cioc lung vede până departe. Le-au furat într-o noapte meșteșugul, adormind gândacii cu farmece diavolești, și au fugit cu el în pădure și s-au pus pe tors. Numai că mătasea nu mai e așa de bună. E ca mierea viespilor, care tot anul nu ajung să umple fagurii lor uscați. Abia întinde păianjenul plasa și firul s-a și rupt, adiat de o frunză.

Împărăteasa vroia să vadă mai de aproape. Pe întinderea unei batiste de opt colțuri, țesută din firul furat, văzu alergând un unchiaș de păianjen gros, ca o boabă de chihlimbar în luciul unei oglinzi.

—Aduceți din firul ăsta pentru războaiele încremenite ale împărăției noastre, a poruncit împărăteasa.

Atunci începu prădăciunea. Păienjenișurile toate, până la marginea pădurii, fură adunate, în vreme ce păianjenii alungați, pregăteau alte stofe, care și ele erau la rândul lor furate. Dar în zece ani de zile abia s-a putut întocmi un ghem cât o minge, care nu cântărea mai mult ca un fulg de subt aripa potârnichii: Cine l-a pus în cuibul pițigoiului n-am avut știre; destul că împărăteasa s-a posomorât...

Povestea ghemului de păienjenișuri putea să fie mai lungă. Adevărul este că stând adormiți ca pisicile, gândacii de mătase s-au trezit că și-au adus aminte meșteșugul – și atunci, de ce să o mai lungim? Ei se apucară de urzit horbote ușoare, broboade cu flori întortocheate mantale și catifele de multe culori. Iar mătasea plumburie a hoților cu câte șase picioare, a rămas de prins mușteie și țânțarii.

ÎNTÂIA DEZILUZIE

Mițu și-a pus mânușile de piele ale tătuțului și parcurge grădina cu mâinile uriașe ale unui monstru pitic. Și-a pus și o pereche de ghete de ale lui și, în sfârșit, și o pălărie, cu marginile până la umeri. Ea vrea să sperie lumea – nici mai mult, nici mai puțin.

„Unde se duce momâia fără cap, cu labele de pelican?" întreabă vrăbioii, care sar din pământ ca niște bulgări cenușii în sus.

„Cine-i cocoșatul care trece?" se uită gâștele.

Pisoiul crede că s-a îmbrăcat curcanul, și câinii, nedumeriți, stau mai departe, ciuliți pe jumătate și cu o ureche moale, dată pe ceafă.

Pentru ca înscenarea să izbutească, tătuțu a luat-o la fugă, măicuța după el, și toți din casă s-au ascuns, tremurând de groază. Numai Baruțu știe. El afirmă că personajul care bâjbâie prin curte, crăcănat de ghete și orbit de pălărie îi este cunoscut.

—Eu știu că este Miciu, da' nu vreau să spui, repetă Baruțu.

Dar cine-l crede?

Mițu și-a mai adaos la costum un baston gros, pe care, ca să-l poată duce drept, ca o cârje, trebuie să-l ție mai de scurt.

—Du-te încet și dă-i pălăria jos, zice Baruțu, care ar vroi să se apropie.

Cu toată certitudinea lui, el începu să se sfiască de noul animal cu mânuși.

—Nu poci, Baruțule. Mușcă.

—Nu muccă, răspunde Baruțu, cu oareșcare nesiguranță.

—Mușcă, dă cu bastonul, dă cu ghetele și trage palme cu mânușile mari.

—Daaa? se miră Baruțu.

Convingerea lui e cu totul zdruncinată. El a văzut pe Mițu încălțându-se, puind pălăria, luând bățul. Știa că e Mițu, dar parcă nu mai știe. S-o fi strecurat Mițu pe undeva, din ghete și din pălărie, și acum umblă singure ghetele, mânușile, pălăria și bastonul.

—Vreau să te pup, tătuțule! zice Baruțu emoționat.

El caută adăpostul cel mai apropiat, pe când Mițu își cheltuiește activ caricatura în atitudini. Ghetele dansează sau pășesc foarte măsurat, ca și cum ar urmări un șarpe care trece în pământ. Bastonul dezechilibrează uneori personajul, opintit și revenind în văzduh. Iată, Mițu s-a luat după scroafa cu purcei, care fug dintr-o bucată, ca niște damigene cu dop. Baruțu și-a înstrăinat complet figura primitivă a caricaturii și, văzând porcii rupând-o de-a fuga, nu mai are de ales. El se alătură de tot.

—Mă doae picioalele, tătuțule...

Baruțu vrea să fie luat în brațe. Pus pe umăr, la o distanță bună de piticul cu pălăria pe ochi, el scoate un suspin de ușurare.

Dar a venit timpul să-l liniștim.

—Bravo Mițu! aplaudă lumea, sosind din toate colțurile.

Mițu scoate pălăria și salută până la pământ.

—Ai văzut că era Mițu? Nu te mai uita așa: e Mițu.

—Da? se miră el încă o dată și cu totul confuz față de sineși.

Succesul l-a mușcat însă de inimă și vrea și el să facă pe momâia, ca să guste din cabotinaj. Căutăm să-i explicăm că, într-o împrejurarea dată, arta permite o singură maimuță și că imitația imitației, imitația maimuței, e de două ori un plagiat care, în loc de

felicitări, implică huiduială. Baruţu nu vrea să ştie nimic şi, fiind tot al nostru, îl lăsăm să încalţe ghetele, cu stângăcie, să puie pălăria, fără meşteşug şi mânuşile. Îi este necaz că a intrat în rândul imitatorilor reproducători, dar se supune, ca să nu scape crâmpeiul de glorie care îl flămânzeşte. Fără entuziasm, el întinde băţul, ridică palma, îşi desface piciorul. Şi cade în ligheanul cu apă al găinilor, sărindu-i pălăria şi pierzându-şi bastonul. Ochii lui stupefiaţi se uită la noi şi, văzându-ne că nu râdem, Baruţu îşi dă drumul şi plânge descurajat.

Ridicându-l din zeamă şi găinaţ, Baruţu are şi un argument.

—Te-ai murdărit peste tot şi miroşi a coteţ, îi spune tătuţu.

—Pentu că sunt mic, tătuţule, răspunde Baruţu, consolat...

CONTROVERSĂ

Controversa fusese pricinuită de naşterea celor patru pui de pisică.

Toţi eram de părere că doi pisoi erau vărgaţi cu cenuşiu şi alb, că al treilea se înfăţişa aproape violet, ca şerbetul de cireşi amare, ultimul fiind ca negrul-de-fum. Însă nu ne înţelegeam în amănuntul care face cotoiul feroce şi mâţa docilă.

—Sunt doi pisoi şi două pisici, afirmă măicuţa, mulţumită de misterioasa simetrie a naturii. Două părechi. Dăm una Tătanei, şi are să ia una lăptăreasa.

—Nu e nici un cotoi, răspunde tătuţu. Câteşipatru sunt, uniform, nişte pisici. Natura dumitale nu-i atât de prevăzătoare, ca să o feliciţi. La noi au ieşit toate pisici; vecinul, sunt sigur, a căpătat şapte cotoi: deficit.

—Uite, pipăie şi vezi răspundea măicuţa, ridicând pisicile în dreptul luminii, la fereastră, cu pântecul către ochi.

Tătuţu punea ochelarii cu plăsele groase şi cu sticla rotundă, examina cu sinceritate şi răspundea:

—Te-ai înşelat. Patru pisici.

—Nu simţi un bob de arpacaş, moale şi încă nedesluşit? E cotoi!

—Nu simt nimic. Şi când nu e nimic, e mâţă, răspundea tătuţu. Măicuţa invoca, vexată, sentimentul bunului simţ.

—Orice om în toată firea vede că este vorba de doi cotoi şi două pisici.

Tătuţu replica într-o doară, ca să vateme certitudinile măicuţii, cu definiţia triunghiului scalen şi citate din Herodot. Măicuţa, mai slabă în clasicism, argumenta experimental, polemizând cu ironie şi regretând că natura nu pune pisicilor fustă, criteriu sensibil pentru proştii de bărbaţi.

—Dacă mai insişti, zise tătuţu, te zdrobesc, citindu-ţi din Tartampion. Nu mă face!

Măicuţa, care nu a fost la studii de specialitate, ca tătuţu, crede că Tartampion e un profet arab, pe care tătuţu îl ştie pe dinafară, în dialect original, – şi Tătuţu, laş, titanic şi victorios cu orice preţ, ne chiorăşte cu prestigii false. Nu mai e mult, Baruţu o să se facă mare şi o să înveţe carte numai ca să controleze pe tătuţu, care prea ştie multe şi ne face impresia că vehiculează minciuni. Totuşi, cotoii măicuţii au rămas cotoi, şi nici unul nu şi-a schimbat poziţia lui.

—Eu zic că avem de-a face cu nişte banale pisici, încheie tătuţu. Dacă ştiam, nu lăsam pe Floricica să se plimbe noaptea pe învelitoare, cu toate rugăminţile cotoilor de la fereastră.

—Nici nu se mai poate discuta: sunt două pisici şi doi pisoi! a punctat măicuţa.

Energia de ton a tătuţului a zdruncinat însă în secret covingerile măicuţii, care, ascunsă într-o odaie şi crezându-se nevăzută, lua pisicile pe rând, suflându-le în blana burţii, ca să descopere parcă un purice fixat pe pielea lor de atlaz.

—Vezi că te îndoieşti? o surprinse încurcată tătuţu, scoţând capul de după dulap.

Miţu şi Baruţu au asistat intrigaţi la examinarea puilor de pisică, ea – ciulind nişte ochi mărunţi şi tari, de veveriţă, el – holbându-se enorm. Între amândoi se făceau schimburi de nedumeriri şi de scânteieri de posibilităţi. Se petrecea, evident, un lucru foarte nou şi foarte interesant, mijind în instinct, dar ei nu

pricepeau cu desăvârşire nimic, căutând să se apropie târâş-grăpiş, ca prin întuneric. Intenţia lor scăpăra de întrebări, pe care nu ştiau să le formuleze, nepricepând ce este o pisică şi ce este un cotoi şi cum se vor putea deosebi.

Toată ziua plecaţi pe cuibul pisicii, întinsă ca o elegantă odaliscă, ei luau câte un pui, îl întorceau cu burta-n sus pe genunchi şi-i suflau în blană amândoi, căutând să vadă ivindu-se ceva senzaţional, un nasture de sidef sau o limbă de minutar. Sunau pisoii la ureche, ca mingea, care are ceva înăuntru, şi pisoii nu sunau a nimic. Puneau un deget undeva, căutând „arpacaşul". Ei au crezut că totul trebuie căutat subt bărbie, pe înghiţitoare, şi gâtlejurile fuseră explorate minuţios.

Controversa trecuse la ei. Solidarizată cu măicuţa, Miţu afirma că are doi cotoi şi două pisici, iar Baruţu, adoptând în totul vederile lui tătuţu, răspundea că mâţele erau „pişiţi".

PAPAGALUL ŞI RÂNDUNICA

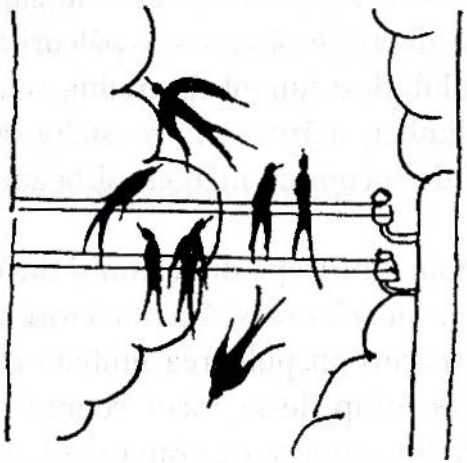

Din colivia lui, Cocò se uită pe fereastră la slobodele rândunele. Lui, libertatea nu i-ar folosi nicidecum şi-i pare rău. Ca să se bucure de aer şi zare, el ar trebui să fie în ţara lui de rodii şi banane, unde văzduhul, mai pictural decât în exilul european, pune culori de floare vie şi-n penele păsărilor; într-alte continente, întunecate.

Pământul lui, cu adevărat de aur şi rubin, în care pădurile cu ramuri şi frunze sunt în întregime de cristal, se găseşte la sfârşitul câmpiilor semănate cu floarea-soarelui şi grâu, în apropierea basmelor şi vecin cu parcurile fermecate, cu moşiile şi proprietăţile lui Dumnezeu. Ca să zboare atât de mult, aripa lui, adormită de umbra ceţurilor şi degerată în avânturi de lungile nopţi mohorâte ale unui emisfer pizmaş, s-a dezvăţat. Aţipirile fără sfârşit şi leac în colivia de fier, construită în colivia mare a lumii, i-au îngreuiat încheieturile şi l-au îngrăşat – şi până-n patria visurilor, care acolo nu se mai visează ci se trăiesc obişnuit, ca pe aici, la noi, suferinţele şi amăgirile, vulpile şi pisicile aşteaptă căderea unui papagal luminos obosit, ca să-l desfacă repede ca un ciorap de catifea.

—Rămâi, mai bine, Cocò, în colivia ta cu zăbrele, în care ţi-am spânzurat de un cârlig o jucărie şi o minciună mobilă, făcută

dintr-un colac de os, pentru a te consola legănat. Prins cu ghearele sau cu ciocul de încovrigarea lui, închide ochii, fă-ţi vânt încet, între seminţe şi apa din ulcică, şi mulţumeşte-te să semeni cu o cheie galbenă atârnată de o verigă sau cu o lampă de dormitor de prunci.

Rândunelele s-au adunat pe şoseaua mare, din toate streaşinile împrejurimii, din bisericile boltite, din turlele ascuţite, cu cruce sau cu stea, din clopotniţi, din gospodării şi pătule, din grajduri şi din şcoli. Nu ştiu dacă sunt câteva mii, câteva zeci de mii, câteva sute de mii, câteva milioane, căci ochiul se deprinde să numere pâlcurile, stolurile, roiurile. Sforile telegrafului, de-a lungul drumului, sunt ca nişte metanii de negru chihlimbar, atârnate între stâlpi şi, rânduite treptat, par un gherghef de socotit cu mărgele şi boabe, înşirate pe un grătar.

O cale încă nestrăbătută de copiii lor începe din cătun şi duce dincolo de Cartagina şi Piramide, ale cărora şi întemeietori şi prădători, amestecaţi de sute de veacuri cu pulberea umflată de crivăţul fierbinte al pustietăţilor de nisip, le-au văzut venind şi plecând şi tricotându-şi din lână de lut, cuiburi, ca nişte pungi, pe şoldurile Sfinxului încremenit.

După cât se poate cunoaşte, zburătorii au organizat rândurile şi au hotărât plecarea. Ascultătorii stau locului, întorşi cu ciocul într-o singură parte. Apusul pune zăbranic de ploaie cernit şi numai câteva ceasuri au rămas până ce fulgerele îşi vor arunca săbiile ţăndări din negura tăriilor în râpele trăsnite. E o plecare nobilă, de îngeri, şi tristă, de heruvimi săraci, fără merinde, fără bagaje, înveşmântaţi în singura cămaşă de fulgi. Totul e pregătit şi ora exodului trebuie să se fi rostit până la secundă. De câteva ori, stolurile s-au ridicat, au voit să plece şi s-au întors, prinse pe firele telegrafului şoselii, ca nişte cravate şi funţi. O întârziere, o îndoială...

Mirarea lui Cocò deveni atentă. Zburătorii erau agitaţi de o preocupare. Câte un stol pleca din rânduri şi ocolea de câteva ori o streaşină de şindrilă, în subsuoara căreia atârna, ca un urcior, un

cuib de pământ și, desfăcându-se din stoluri, câte două, trei, călătoare se opreau grăbite pe cuib, vorbeau din gura cuibului cu cineva dinlăuntru și se întorceau să comunice stolului știri. O gospodină mică a întârziat să-și deretice, pesemne, odaia pentru anul viitor și surorile o dojenesc și o ceartă – și o mai așteaptă cinci minute, ca să puie totul la loc. A treia oară stolurile s-au ridicat și, prin lumină, trecură laolaltă, dese, ca o velință lungă – și nu s-au mai întors. Pe acoperișuri, se iviră cenușii, vrăbioii, bucuroși să puie stăpânire pe camerele goale.

Am luat o scară și am pus-o în dreptul cuibului de subt șindrile, la care s-au oprit rândunelele nerăbdătoare. A rămas o rândunică singură, cu ochii închiși, în agonie...

—Șșșș! dați-vă jos încet. A murit...

ARMĂSARUL DE BUMBAC

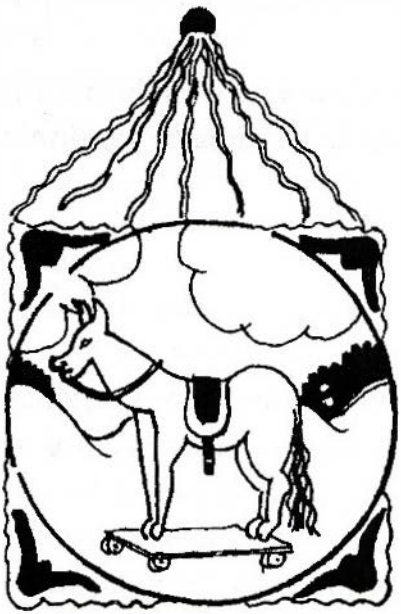

Dragă Baruțu, îți trimit prin poștă un armăsar. Nu te speria. L-am legat bine într-o cutie de mucava, i-am pus ca împăraților egipteni, de-ale mâncării, în cutia lui, nițel fân în bot, ca să-l găsească pe întuneric și un pumn de flori de mușețel, pentru după masă. De sete o să mai poată răbda până la tine acasă: dă-i apă cu lingurița, bagă-i nasul în pahar.

Ia te uită ce falnic armăsar ți-am ales! Ai vrut întotdeauna un cal: am căutat un armăsar. Armăsarul față de cal este un sergent-major pe lângă un civil; strașnic în uniformă, cu cizmele tari, cu sabia bine strânsă pe șolduri și cu pinteni muzicali.

Gura armăsarului tău e nițeluș căscată și moale cam. O zăbală de mușama îi gâdilă nechezul. Mai bine, că nu spumegă; ți-ar umple cutia cu bale și s-ar îneca armăsarul. Ochii lui sunt, mi se pare, de sticlă și seamănă cu ai câinelui tău de pe masă, cu ai ursului din dulap și cu ai curcanului din etajeră. În privința ochilor, toate dobitoacele tale, cu care călătorești prin apartament și curte, în căruță, sunt frați. Mi se pare – vreau să-ți spun la ureche, la urechea ta rotundă și carnată ca o mânătarcă, ceva, – că și ursul și armăsarul ies de la aceeași croitoreasă.

Tu nu știi prea bine cum s-a făcut lumea. Întâi, Mudnezeu a făcut iarba, florile și apa, ca să le mănânce și să le bea curcanul și rața. Pormă a făcut pe cățelul sălbatic, ca să mănânce bobocii de

rață. A făcut calul, care n-a mâncat pe curcan și pe cățel, dar care și-a ales mâncarea curcanului și a raței cu care se ceartă toată ziua în livadă. Când a făcut și pe tătuțu, care a făcut pe măicuța, gândindu-se să facă și el ceva, că nu făcea nimic și râdeau curcile de el, tătuțu a mâncat pe curcan. Însă cu toate că dobitoacele mănâncă ori iarbă, ori se mănâncă unele pe altele, ele se adapă toate într-un singur fel: cu apă, pe care Mudnezeu a făcut-o întâi și-întâi.

Nu-i așa c-ai înțeles, dar că ți-ar plăcea mai bine să lăsăm lucrurile baltă și să ne întoarcem la armăsar?

Coama lui o să se nimerească bine cu așteptările tale: e de coton perlé, dat prin pieptenele des. Pe spinare, poartă două șei: una albastră, de stofă, ca să nu-l bată la spinare, cealaltă, de... tot de mușama, ca hamul și căpăstrul. Unde n-au stat podoabele de la sine, croitoreasa a fost și mai prevăzătoare ca Dumnezeu, care lasă părul tătuțului, în creștetul capului, să năpârlească. A bătut câte un cătămai cuiul, cu măciulia de aur. Știu că o să te supere burta prea netedă a armăsarului, pe care domnișoara croitoreasă a cusut-o bine, cu tot ce nu este de nevoie, înăuntru. Ai să te uiți cam dezamăgit, îmi pare rău, dar ești destul de hoț, ca să nu mă mai sâcâi cu întrebările, pe care mă fac că nu le aud. Coada – ia privește ce mai coadă: zece jurubițe de arnici!

Te rog examinează copitele inuzabile: sunt din cea mai fină mușama lăcuită, ca niște pantofi de dansator. Când s-o face mare armăsarul, o să-l luăm amândoi în trăsură ca să-l ducem la potcovar. Dar te vestesc: ai să crești și tu tocmai când o să fie bine să încaleci și o să te duci pe el de-a fuga, la Băneasa și Mogoșoaia, o să înceapă cursul primar! Sărăcane! o să-ți prezint odată și cursul primar, după care croitoreasa nu știe să facă nici o jucărie.

Acum, te rog, să mă ierți, dacă are și patru rotile subt picioare. Aș fi voit să calce și să-și desfacă picioarele, singur, ca un cal adevărat. Tu trage-l de sfoară.

Așa e viața, Barițule: caii care nu pot să meargă, au trebuință de rotile și de o bucată de sfoară.

PIATRA PIȚIGOIULUI

Ne-am căznit, doi copii, o mamă și un om, să vă facem o povestire. Dacă o fi bună, nu-i vina noastră, iar dacă o fi proastă, o să ne silim altă dată mai mult. Basmul a ieșit din colaborarea tuturora: mama punea fire de bumbacuri în găurile ciorapilor copiilor, băiatul clădea un castel din pietre dreptunghiulare, iar fetița împletea pe un schelet de sârmă fire de papură văpsite, ca să iasă din degetele-i cuminți și mici un coș, în care să puie la vară patru cireșe. Și cum lucrau mâinile, mergea și gura și se croia povestirea...

Basmul începe, ca toate basmele, cu vorbele: „A fost odată", pentru că tot ce se întâmplă din lumea basmelor, s-a petrecut odată, adică pe vremuri, și nu se mai poate petrece încă o dată.

A fost o toamnă dulce și lungă, cum – nu e vorba – au mai fost și altele, însă nu la fel în totul și întocmai ca toamna aceea. Pasările călătoare, berze cu aripile mari, rândunele mici și alte soiuri de săgeți zburătoare, cu ciocul cât chibritul sau cât creionul sau cât nuiaua, ajunseseră cu bine în țara caldă, unde aveau să trăiască până ce trecea gerul și se topea zăpada de la noi. Pasările de la

Giurgiu aşteptaseră pasările din Argeş, de la Bacău şi Severin, şi după ce se adunară toate, au trecut în nori de stoluri către miazăzi, peste Dunăre, peste Sfântul Munte şi peste Mare, în Egipt, şi mai jos, în nisipurile frământate de vânturi, prin care umblă de mii de ani stafiile de piatră.

Văzând că încep să îmbătrânească şi că unele din ele nu o să mai aibă puterea să se întoarcă de două ori înapoi, pasările au ţinut sfat laolaltă şi s-au hotărât să zidească un palat.

În timpul cuvenit, toate pasările aduseră câte ceva şi răspândindu-se de trei ori pe întinsul lumii, ele grămădiră, dumicat cu dumicat, purtat în cioc, cea mai mare cetate din lume, cu bolţi şi încăperi şi cu o turlă la mijloc. În turlă fu pus paznic un vultur negru, cu o sută de ajutoare, o sută de ciori. Vulturul sta în fereastra sau pe vârful turlei, iar pe creştetele învelitorilor mai joase, în colţurile palatului depărtate, vegheau ochii de oţel ai corbilor, armaţi cu ciocuri gata de luptă şi cu gheare din acelaşi metal.

Câteva rândunici bătrâne, ca nişte maici cu comanacul turtit pe frunte, rămăseseră în palat – şi câteva becaţe. Şi, la intrare, în câte un picior, străjuiau şase cocori dobrogeni, trei de-a dreapta şi de-a stânga trei, cu gândul la nuferii albi de la Cernavodă.

Străjerii n-aveau de păzit numai însuşi palatul, ci mai ales marile averi adunate prin vârfuri şi firizi. O pasăre, cât un fluture de mică, o pasăre galbenă, ciocănise în geamul unei împărătese de prin raiurile fierbinţi ale pământului şi împărăteasa, uimită de frumuseţea piţigoiului de aur cu ciocul de os, l-a lăsat să intre. Dar după trei zile tâlharul a plecat, furând în cioc un ac de diamant fermecat, cu vârful tare şi ţepos ca pintenul de glădiţă. Acul, păzit în ziduri de marmură trandafirie, de către toţi cei o sută de împăraţi, care s-au strecurat printre timpuri la tron, avea însuşirea de-a lumina cu o scânteiere de lună până în depărtări, şi el fu pus cu piatra lui de jar alb întoarsă încoace, în locul cel mai înalt, al palatului păsăresc, strălucind ca un luceafăr mai mare.

Isprava izbutindu-i bine, a îmbărbătat inima piţigoiului de aur. El zise măicuţelor rândunele: „Staţi că o să mai aduc şi alte averi,

căci acum am înțeles cum trebuie să lucrez și nu mă las până nu umplu cu strălucire scumpe candela fără untdelemn din turla cioroiului Dumitru". Într-adevăr, cioroii fuseseră toți botezați, ca să ție de călindarul românesc și ca să se simtă juranți și legați sufletește de cetele sfinților. O sută de ciori primiseră o sută de nume, ca oamenii, și în fiecare dimineață și seară, când se vărsau laolaltă, amestecându-se, apele luminii cu apele întunericului, vulturul îl striga pe nume, ca să vadă de nu cumva, vreunul, apucat de dorul pribegiei, ar fi părăsit creasta coperișului de pază și ar fi plecat. Însă cioroii nu s-au mișcat din locul lor niciodată și totdeauna ei au răspuns de câte două ori pe zi chemărilor vulturilor, zicând „Crau, Crau" – ceea ce în limba ciorilor însemnează: „Sunt aici, fii fără grijă. Nu plec."

Cu istețimea lui, pițigoiul de aur se duse la balconul altei împărătese din tărâmurile calde, care tocmai citea o scrisoare de la tânărul ei împărat, dus departe, în cuprinsurile mării de mărgean, ca să cumpere și să aducă, pe spinări de cămile și elefanți, grâu și secară pentru supușii lui. Căci pe vremea aceea și în țările acelea unde nu creșteau bucate cu spicul gros și cu știuletele mare, ca la noi, împărații făceau treburile astea, plătind cu mâna lor și cumpărând, pe văzute și pe gustate, toată hrana oamenilor din împărății. Corăbiile aduceau în strâmtorile Mării de Mărgean butoaie cu brânză grasă, burduțe cu unt, saci cu porumb și grâu și sare. Și dădeau asemenea marfă, care în țara de unde venea se făcea de la sine, pe alte mărfuri, de alte soiuri, care și ele, în partea locului, se făceau de la sine: curmale, portocale, rodii, scorțișoare, dinți de elefant, os de broască, și mărgăritare – și schimbul trecea prin mâinile împăraților și lumea era mulțumită.

Împărăteasa era bucuroasă foarte de cele ce-i aducea la cunoștință împăratul și întrerupse citirea scrisorii, în clipa când cu coada ochiului zărise pițigoiul galben răsfățându-se în fereastră. Ea deschise cu băgare de seamă ușa cerdacului, temându-se să nu-l sperie și neștiind cu ce fel de poamă de prefăcut și de hoț avea de-a face. Afurisitul de pițigoi trăgea cu ochiul și cu urechea și sărea

jucând împrejur, sprinten şi drăgălaş. Abia se întorcea cu ciocul într-o parte, că se şi muta în partea cealaltă, îşi întorcea capul pieziş, ca să i se vadă pata cărămizie ce-i sta frumos pe guşă, ca o floare de muşcată; îi scânteia când ochiul drept când ochiul stâng – şi, vrăjită de atâtea tertipuri, împărăteasa cu greu îşi mai potolea neastâmpărul de a prinde piţigoiul, pe care vroia să-l ţie în palmă, să-l ducă la ureche, să-l mângâie cu obrazul şi să-l sărute.

A! ce şarpe de piţigoi. Când împărăteasa îi zise încet, strecurându-şi vorbele prin crăpătura uşii cerdacului: „Nu vrei să fii al meu?" el răspunse: „Cirip". Când îi zise: „Apropie-te şi vino înăuntru", piţigoiul răspunse de două ori: „Cirip, cirip". Şi când împărăteasa deschise uşa de tot, el nu fugi, ci se piti în penele lui de aur, ca o pitulice, şi împărăteasa îl luă cu gingăşie în mână, ca o minge. Piţigoiul nu se zbătu defel şi se lăsă dus în bogatele încăperi ale împărătesei.

Piţigoiul nu mai văzuse niciodată o împărătească de culoarea ei. Împărăteasa dintâi, de la care furase acul cu luceferi, fusese roşcovană la păr şi albă ca smântâna. Împărăteasa de acuşi era negricioasă şi cu toatea astea neînchipuit de frumoasă. Pielea ei era ca dulceaţa şi în albul ochilor se rotunjea o lumină ca prunele brumate; genele groase se încurcau ca fulgii; guriţa avea surâsul ca miezul sâmburilor de caise; degetele erau lungi şi moi, şoldurile înalte şi croiala fiinţei întregi a împărătesei ieşea din nişte tipare, pe care Dumnezeu le gândise mult şi le iubise.

Piţigoiul intrase în obiceiurile împărătesei: el dormea pe căpătâiul înalt al patului, cu ciocul întors spre ochii ei, pe care îl gătea cu juvaeruri. Pe trupul mic al păsăruicii încăpuseră toate podoabele, cu atât mai scumpe cu cât erau mai mărunte, ale domniţei, care a gătit-o cu mâinile ei, ţinând-o în poală şi pe genunchi. De jur-împrejurul gâtului, împărăteasa îi aninase un şirag de opt mărgăritare, cele mai strălucite din toată lumea. La piciorul stâng îi petrecuse inelul cu briliante cel mai mare din toate împărăţiile, iar la piciorul drept îi pusese o pietricică, singura din toată lumea şi a căreia licărire albastră era ca un fum. Piatra, luată

din timpurile foarte vechi, din degetul unui împărat, care supusese voinței sale toate pământurile și toate apele și biruit numai în ziua în care i se putuse ghici taina și când a putut să-i fie smulsă piatra din podoabele lui – avea puterea să vindece, să învieze morții, să întinerească bătrânețea și să prefacă toate gândurile în bucurii și fapte.

Cu această piatră la inel, omul putea să umble pe talaze și pe nori; putea să zboare, putea să afle, să știe și să învețe; putea să vorbească în limbi străine; putea să facă flori și fructe în mijlocul iernii; putea să scoboare fulgerul la poruncă; putea să facă din apă vin; putea să scoată apă din pietre; putea să schimbe pietrele în oameni și oameni în pietre; putea să vorbească în orice timp cu Dumnezeu.

Când se văzu pițigoiul de aur stăpân pe firimitura de piatră de la piciorul drept, nu-i mai lipsea nimic. Pe fereastra deschisă și-a luat zborul către palatul pasărilor, pe care avea să-l înzestreze cu niște puteri neînchipuite. Însă, ca să nu zică împărăteasa că a prădat-o (destul că o lăsa cu inima frântă), el zise pietrii să se mai facă o piatră la fel cu ea, ca să lase și împărătesei una. Cum s-a zis, așa s-a și făcut – și se mai făcu o piatră la fel, însă cu câteva puteri mai puține decât piatra pițigoiului. Noua pietricică putea cât și mama ei, foarte multe minuni să facă: nu putea să dea însă tinerețe decât împărătesii, împăratului și copiilor lor, pe alții neștiind să-i întinerească. Din această pricină, împărăteasa cea negricioasă și frumoasă și împăratul, dimpreună cu copii lor, mai trăiesc și azi, frumoși, tineri și voinici ca și pe vremuri, mutați departe, tocmai în țara de Numaidecât-de-desubtul-răsăritului-soarelui, unde, ca să te duci, trebuie să umbli pe apă o sută și cinci luni: și dacă nu obosești ajungi.

Între timpuri însă, un băiat de sătean din părțile pustietății, care păștea caprele prin preajma palatului păsăresc, văzând licăririle stelei din vârful turnului marelui vultur, s-a apucat să o bată cu pietre, socotind să o doboare. Zadarnic l-au croncănit cioroii și l-au ocărât maicile rândunici: el da cu pietre. Pietrele

dimprejurul palatului nu erau nici ele ca orice bolovani, fără chip. Dimpotrivă. Fie că acolo era locul unde Dumnezeu făcuse împărăţiile şi palatele, unele cu altele; adevărul este că fiecare piatră era un înger, o floare, un dobitoc sau un peşte, şi băiatul cu caprele arunca în turn numai cu fiinţe împietrite.

Ce-a păţit însă băiatul cu caprele, ştie numai pielea lui! Văzându-se luat mereu la ochi cu aruncături, acul cu luceferii, acul din vârful turlei, care lumina palatul, s-a necăjit şi scoborând ca o viespe, s-a năpustit asupra păzitorului de capre şi s-a pus să-l înţepe. Vârful lui intra şi ieşea mereu, în mădulare. De înţepături, spinarea făcu o cocoaşe; capul crescu cât baniţa; mâinile se arătară ca nişte broaşte ţestoase; pleoapele se umflară ca pepenii galbeni înjunghiaţi. Despre picioare şi despre ce mai rămânea din om, nu mai vorbesc. Cu toate umflăturile lui, din tălpi şi până în creştetul capului, băiatul crescu în sus şi pe laturi cât o claie de fân şi nemaiputându-se ţine pe picioare, umbla ca o băşică umflată, purtată de vânt – şi râdeau de el ciorile şi însuşi vulturul, care nu ştie de obicei să râdă. Numai glasul se mai putea mişca slobod al băiatului şi glasul băiatului se ruga să fie iertat că nu mai face, zicând că abia acum a înţeles că pasările sunt sfinte şi că palatul păsăresc este al lui Dumnezeu.

Tocmai atunci venea şi piţigoiul cu pietricica lui şi, strângând sfatul pasărilor bătrâne, începu prin a le întineri pe toate şi toate bătură lumina cu aripi noi de pui. Când veni şi el, vulturul se rugă să fie miluit, trăgându-i-se şapte sute de ani din o mie şi trei sute, câţi avea.

—Ba te facem de un an şi jumătate, zise piţigoiul, pentru că totuna e.

—Dacă zici dumneata!... răspunse vulturul. Însă atunci să-mi faci şi o vulturiţă, căci mi s-a urât singur aici, numai cu cioroii.

Vulturul s-a ridicat până în fundul cerurilor întinerit şi însoţit de o vulturoaică mândră, cu care a făcut mii de rotocoale în văzduh.

—Acum, pe băiatul cu caprele, adaose pițigoiul, să-l iertăm, și să-l facem paznicul nostru, că s-a pocăit. Aveam nevoie de un om, ca să ne păstreze pietricica în palat.

Când auzi, băiatul cu caprele s-a dezumflat tot și s-a făcut frumos ca un rege, jurându-se să păzească palatul strașnic, cu toate puterile strânse în pietricica pițigoiului.

Numaidecât, un părete de plumb gros se așternu pe uși, pe ziduri, pe turle, ca o zidărie nouă peste zidăria veche, ca și cum palatul întreg ar fi intrat într-un glonț de pușcă. Cioroii fură trimiși la treaba lor, luați pe sus de un nor adânc de corbi, care trecea din Sahara către Oceanul Înghețat. Și băiatul cu caprele, pe care îl chema Niță, și-a luat în primire cheile și comorile. Și ca să-și fudulească și el caprele lui, le-a făcut coarne de sticlă, cu fețe de curcubeie și copite de agată lustruită și schimbându-le țăcăliile în barbișoane de ibrișim și făcându-le pielea de catifea, le-a pus și câte un dăsag de aur în spinare și le-a trimis acasă cu țapul, la părinți, care erau niște săteni harnici și săraci, ca să-și cumpere pământ.

Și de-atunci, palatul e gol aproape tot anul, căci nici o pasăre nemaiputând să-mbătrânească, ele nu mai rămân neputincioase în mânăstirea lor, ci se întorc întinerite în fiecare primăvară, din țările calde, la Giurgiu, în Argeș, la Bacău, la Severin și în București...

Acum, dacă povestea noastră nu v-a plăcut, să ne iertați.

GEAMANTANUL

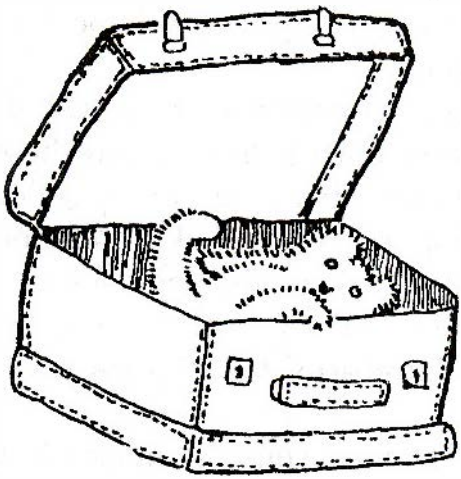

Trebuind să plece peste Olt, pe două zile, tătuţu i-a cerut Miţului, fetiţa lui, să-i împrumute un geamantan. La patru ani şi jumătate, Miţu e proprietăreasă de o mulţime de lucruri. Afară de păpuşi, ea are o furculiţă, un cuţit, o lingură şi un colac de şervet, închise într-o cutie de atlaz, cu copci şi paftale bisericeşti. Are o umbrelă de cucoană mică, gălbuie ca măduva de banană şi cu trei flori tighelite cu aur. Are poşetă şi în poşetă, oglindă, un harap de celuloid, o batistă, doi nasturi, un dop, un leu, un chibrit şi un ac. Mobilier cât vrei, pentru pisici imaginare, o maşină de călcat gulere pentru vrăbii şi ciorapi pentru greieri. Scaune pentru veveriţe mai mici decât în pădure şi toată gospodăria unui basm fără sfârşit, cu fiinţe din ce în ce mai minuscule, cu închipuiri fragede şi neverificate. Şi zestrea ei călătoare se încheie cu un geamantan, care trece din odaie în odaie, ca prin gările unui continent zugrăvit cu aurore şi tapisat cu poveşti.

—Hamal! strigă Miţura – şi vine Baruţu, bondoc şi spătos, cu ceafa lui ca fierul şi cu muşchi la braţe ca tătuţu. El ia geamantanul şi suflă ca de o greutate mare, de la canapea la scaun, dând „bagazele pentu Başov..."

De două ori pe zi, Miţu pleacă la una din staţiile apartamentului, grăbită să vadă mai repede pe unchiul Sesis şi pe

Tătana, pe care îi iubește tare de tot, ca pe o mâță și ca pe un cal și ca pe o văcuță, superlativele de dragoste ale copiilor domnului tătuțu.

—Nu vă mai stâmpărați, măi băiete? se supără tătuțu furios. Lăsați-mă să scriu... Uite, tătuțu o să facă o editură mare, o librărie, o moștenire. Baruțu o să fie director și Mițu directoare: peste cincisprezece ani povestirile lui tătuțu o să le citească toată lumea...

Baruțu privește cu o speranță și răspunde:

—Nu mai fac gălădzie: să duc bagazele la gaă și mă întoc. Miciu pleacă la Bașov. Și pomă mă duc și eu.

Tătuțului i-a trebuit insistență ca să determine fetița să-și dea geamantanul ei. Tocmai bun pentru două batiste, o pereche de ciorapi, câteva gulere, o cămașă, mașina de ras, un prosop și două flacoane, geamantanul putea să slujească o dată și el la o călătorie mai lungă decât drumul accidentat de la odaia copiilor la dormitor. Mițu ascundea însă un secret în geamantan și pitise și cheia, ca să nu poată fi descoperit, evazivă la întrebări și hotărâtă să-l lase pe tătuțu fără bagaj.

Târgul s-a făcut cu greutate și cu o chirie scandaloasă. La întoarcerea din Olt, tătuțu s-a obligat să aducă un coș cu căpșuni și un buchet cu bujori și mușețel, și să dea geamantanul îndărăt. Cheia, totuși, a geamantanului, nu a făcut parte din contract și când Mițu i-a dat-o tătuțului, arătându-i-o din depărtare, i-a mai cerut și o cutie cu bomboane. În puterea celui mai tare, tătuțu nu are ce face și se supune. El va plăti arenda până la bob.

Învârtindu-se o dată cheița în broasca geamantanului, Mițu s-a ghemuit cu capul în pumni și s-a roșit și a râs intimidată. Și pe când se ridica încet capacul, Mițu și-a dus un deget la buze:

—Tătuțule, doarme...

—Într-adevăr, înfășurat într-un jurnal, în geamantan dormea dus Ursulache, o fiară de catifea albă, pe care fabricantul de jucării a construit-o cu ochii șașii.

Mițu nu i-a dat voie să scoată pe Ursulache din geamantan și tătuțu a trebuit să-l poarte cu el printre rufe și obiecte de toaletă, până la Severin și înapoi...

O ŞEDINŢĂ DE FOTOGRAFIE

Tânărul nostru prieten Doru a făgăduit copiilor să-i fotografieze. În dimineaţa dumincii hotărâte, spălatul a mers repede, ştergerea urechilor cu tamponul de vată nu a dat loc la jalea obişnuită, suflarea nasului şi „gahgaha" cu apă caldă, iuţită cu două picături de mentă, s-au petrecut fără incidente. Din obiceiul lui de a-şi primi rândul la coadă, subt pretext că e „ocupat", Baruţu a mai reţinut pentru duminica fotografiei nazurile preferinţelor şi întâietăţilor strict personale. Luându-i urechea dreaptă la curăţat, el s-a încăpăţânat să şi-o dea pe stânga, şi nasul a trebuit lăsat la urmă. Era un fel de a-şi demonstra voinţa, ceea ce-i atrase o răstire, un ordin şi o păruială. Păruiala se practică, la domiciliul lui Baruţu, cu două degete, cum am mai spus, arătătorul şi vecinul lui cel gros, între care sunt prinse, într-un gest culegător de flori, trei-patru fire de păr şi zmucite din loc.

Zmucirea e uşoară, dar zbieratul e monstruos. În zilele când caută gâlceavă, Baruţu aşteaptă cu nerăbdare să urle, şi are nevoie de un pretext, pe care îl provoacă, ostentativ, dintr-o trebuinţă adâncă de a se transforma în victimă pedepsită pe nedrept.

Aşa, el confundă cu bună-ştiinţă piciorul drept cu stângul şi cere să i se puie pantofii pe dos, refuzând să primească pantoful

stâng în piciorul stâng: în ambele împrejurări rezultatul este câştigat. Baruţu urlă şi dacă-i pui picioarele pe podină întoarse, şi urlă şi dacă l-ai încălţat după picior.

Baruţu se poate ciocni cu capul de pereţi şi uşi de zeci de ori fără să crâcnească; nărăvaş, el ar vrea să râdă, ca de un lucru de nimic, şi izbuteşte să râdă. În concepţia lui intră orgoliul că nu trebuie să se frece la cucui. Însă, răzbit câteodată, trece în camera de alături, unde este surprins că geme şi oftează, măsurându-şi cu pipăitul zgârciul rotund ce s-a ivit în păr. Dacă l-ai văzut în această situaţie de om dureros, Baruţu numaidecât a şi început să urle, jumătate sau pe trei sferturi, de durere, şi un sfert din sentimentul ruşinii că s-a dat pe faţă.

—V-aţi vexat, domnule Baruţu? îl întreabă cineva. Vă cam ustură cucuiul. Vezi, dacă facem nebunii?

Şi atunci îi trece, ca să arate nu numai că nu l-a usturat, dar că i-ar fi făcut, dimpotrivă, foarte multă plăcere.

Dinaintea aparatului fotografic, Miţura a şi luat atitudinea care îi spune instinctul că-i stă mai bine. Dar până să se orienteze obiectivul exact şi până să se aprecieze, printr-un resort cu băşica de cauciuc, durata secundei, ea oboseşte, şi atitudinea ei, corectată de o somnolenţă a ochilor, fixaţi pe monoclul fotografic, se destramă în clipa când este „gata!" Baruţu s-a uitat un timp la aparat şi a început să se joace cu buzele de-a brum-bu-ru-ru, brim-bi-ri-ri, brom-bo-ro-ro. Comanda: „gata!" îl găseşte întors cu spatele la fotograf.

—Uită-te la domnu Doru, Baruţu...

—Miţu! uită-te ici în colţ...

—Mai la stânga niţeluş, îl roagă domnul Doru, şi el scoate piciorul în afară.

—Ţine, mă, picioarele lipite!

Baruţu îşi suge burta, crezând că mişcarea pântecului concordă cu a picioarelor, ca la maimuţoiul lui roşu, care, strâns de mijloc, bate din tipsii.

—Dacă nu stați frumos, o să ieșiți pociți. Băgați de seamă! Acum! Bun! Bine!

După developarea clișeului, ne-am găsit în fața unei scene pe care nu am avut timpul să o prevenim. Mițu a înșfăcat urechea lui Baruțu, și Baruțu se zbate ca un ied prins de un corn și se apără cu copitele, pe dedesubt.

—El a dat întâi cu piciorul! afirmă Mițu.

—Ea m-a apucat întâi de uheche! afirmă Baruțu.

Și ca să se încheie o serie de tragice evenimente, măicuța și tătuțu și-au luat fiecare copilul lui, pe care-l roade și ciugulește fiecare, în vreme ce Mițu râde în hohote, și Baruțu a leșinat de râs...

TEKKEN
uploaded by Stef30

OMUL DE AUR

Doi bărbaţi şi o fată urcă din şes, din luţernă, poala muntelui, către satul de subt păduri. Ei calcă la fel, aplecaţi pe linia coastei piezişe, ca nişte soldaţi mari, şi duc, răzimate pe umere şi în podul palmei, ca nişte arme grele, coasele, cu baioneta întoarsă. Cine nu ar cunoaşte unealta de retezat de-a-n-picioarele, fânul şi otava, şi nu ar înţelege ora de aur care se stinge în apus, pe cât se ridică în răsărit ora de argint, ar putea bănui că aceşti muncitori ai câmpului cosit purced în sus către lună. Oglindirea albă s-a şi prins, de dincolo de codrii negri, în penele de oţel ale celor trei coase care zgârie cerul.

Se pregăteşte taina odihnei, la care iau parte vacile, fumul din hornuri, lânos, ceaţa de mai multe tării, închegată printre depărtări şi rânduri de munţi, pe muchii şi cotoare. Lătratul câinilor, biruit de linişti, se îndulceşte ca o toacă. Mugetul vitelor e sufletesc şi clopotul cailor care au intrat cu clăile în şură, bate-n catifea. Fără vânt, marginea cu porumburi a câmpiei e frământată în foile lungi şi curgătoare, de o simţire.

Pace vouă! rosteşte necuvântata tăcere din amurg şi, din munţi, răsar şapte biserici cu singura turlă a fiecăreia dintre ele, ascuţită ca

un creion cu vârful lung – pe când găinilor li s-a făcut noapte și somn de timpuriu.

Fetelor și copiilor, pestriți în livadă, și care caută, fiecare pentru sine norocul în trifoiurile cu patru foi, li s-a strecurat umbra pe subt pantofi și au rămas în mână cu întuneric. Ei se ridică sfioși de negura care vine din pământ și se caută unii pe alții, ca să nu-i apuce arșița de sticlă a lunii pe câmpiile rămase singure cu ea și, fără voie, au început să cânte și, fără voie, cântecul lor încet e o rugăciune. Oamenii care se întâlnesc în drumul către sat își zic: „Bună-seara" și de fapt ei vor să spuie mai mult, căci luna și noaptea și tăcerea și oboseala le dau o fizionomie de icoană și ascund în ei înțelesuri întortocheate și temeri.

La noapte, târziu, când vor adormi toate satele din munte și pădure, când se va opri munca oamenilor de tot, se vor pogorî din creștetele piscurilor celor mai apropiate de stele, cu poteci, care răspund în vecie, – în cărucioare mici, trase de asini albi, cu catastiv și arhivă, apostolii, bătrânii și profeții ambelor Așezăminte, ca să cumpănească faptele din timpul zilei, pentru cel mai mare folos al drepturilor și al celor păcătoși. Toate aceste socoteli făcându-se vara și toamna, când nu plouă nici ninge în călimară, munca de noapte este, de la facerea lumii până azi, cu totul a stihiilor de sus.

Noaptea trecută a fost gălăgie de glasuri în bătătura noastră, uncheșii Domnului neputând să judece la fel veghea unui cântăreț, găsit cu lampa aprinsă. El scrie noaptea, cu urechea la cele negrăite, stihurile cântate în auzul luminii. Prorocul pământurilor înflorite a hotărât că el se roagă, pe când preoții tărâmurilor sterpe au socotit că blestemă; și s-au uitat și unii și alții cu nasurile turtite, prin geamul lui la el, ca să-și facă părerea cea mai adevărată, văzându-l cu ochii – și tot nu s-a înțeles. Sta răzimat în cot, așteptând ca un nerod, să-i ia cineva, nezărit, mâna și să scrie cu mâna lui – și scria o bucată de vreme și se oprea, și iar aștepta părând că vorbește cuiva și că aude vocea aceluia numai el. Și prorocii s-au gâlcevit în mai multe limbi la fereastră, ca niște cărturari pământeni, care țin silit știința și închipuirea în grădina

lor îngrădită, ca mărarul și ca leușteanul, până ce s-a putut apropia de perdeaua cântărețului un Evanghelist, obișnuit să scrie cu vorbe șoptite.

—Uitați-vă mai bine, zise Ion, Luca, Marcu sau Matei. Pe scaunul de lângă sobă stă cineva cu obrazul de aur, cu ochii de smarald și ametist și mâna lui, așezată pe un genunchi, e însângerată. L-ați văzut?

Într-adevăr, cântărețul asculta la piciorul muntelui, în cătunul și bordeiul lui, de Omul de Aur, în vreme ce adormeau și licuricii. În noaptea aceea el venise singur din bolta bolților, înaintea profeților lui...

LABORATORUL NOSTRU DE CERCETĂRI

Suişul cunoştinţei se urcă numai treptat şi anevoie. Tot ce am putut căpăta în patru ani, din afară, este că pe copii îi aduce barza şi că pe pisoi îi face pisica. Cum anume, întrucâtva o priveşte: Miţu pretinde că pe la subsuoară; Baruţu susţine, după o veche părere, pe care Miţu a părăsit-o şi el o adoptă complet, că pe gubă. Mi se pare că Baruţu o să rostească pe r din gât, căci până la primul lui majorat de trei ani, încă nu a putut ajunge să-l puie pe limbă.

Aducerea copiilor cu barza e-o idee franţuzească sau germană, ne pare rău că am naţionalizat-o în gospodărie, dar ne-a comunicat-o Cati, săsoaica şi agentul de cultură din casă. Cu toate că nu citeşte şi scrie, ea propagă principiile pe care le-a învăţat experimental prin casele pe unde a trecut. Pentru că ea ştie şi alte lucruri ascunse şi le explică într-un stil şi într-o limbă, ca să te strâmbi de râs, noi am botezat-o pe Cati: Kant, filozoful părţii noastre din apartament, dintre camera de baie şi bucătărie. Nici o idee, nici o achiziţie nouă spirituală, expusă de acest filozof, care ştie să spele şi rufe, nu vine fără argumentele principalele: „zău, conaşule!“ şi „să n-apuc să mă scol!“ pronunţate cu accent plăcut.

Odată, Cati, care colportează legenda vițelului cu câteva capete și se jură că a văzut de două ori pe dracul, o dată când se scălda în Mureș, iar a doua oară la păscutul gâștelor, pe la Vinga, ne-a povestit că un copil s-a născut cu toți dinții și toate măselele și că vorbea ungurește, dar a treia zi, fiind de o precocitate exagerată, a murit. Tătuțu a întrebat atunci dacă pruncul avea și mustăți sau dacă se născuse ras, ca deputatul sas al Ardealului, și Kant s-a supărat, rănit în simțirea lui politică, și a cerut leafa, ca să demisioneze.

—De ce s-a supăhat, tătuțule, Cati? a întrebat Baruțu. Uite că pândze.

—Tare mai ești proastă, Cati dragă! i-a spus tătuțu – și Cati nu a mai plecat, pentru că tătuțu i-a zis dragă, o vorbă, care pe ungurește însemnează: „scumpă" și se cântă la ceardaș. Dar vorba „proastă" i-a rămas și Baruțu i-a aplicat-o de-atuncea mereu, sub forma „poată".

Cu un filozof, cu o pisică și patru pisoi, cu o măicuță, cu un tătuț, cu Mițu și cu Baruțu, am avut în apartament un univers. Dacă mai punem pe Mo Cățun, care-i adevăratul Moș Crăciun, pe „Maica Domnului cu Fiul ei", cum exprimă cu o pedanterie gingașă Mițura, pe italianca din ziua duminicii, cântăreață din Rigoletto, pe harmonică și cu gura, universul nostru merge până-n Alpi, reședința preferată a unchiașului, și până la Roma.

Deși bătrână și văduvă, italianca se îngrășa o dată pe an, și de patru ani, de când ne uităm pe geam cu Mițu, și de trei ani, de când s-a ivit la fereastră și Baruțu, la cei șapte copii frumoși ai italiencii se mai adună, an cu an, câte unul. Într-o zi de praznic, ea și-a adus toți copiii, fete zulufate și băieți cu ochi albaștri, toți frumoși, curați și bine îmbrăcați, fiecare aparținând câte unui model deosebit. Singura rău îmbrăcată era italianca mamă, încinsă totuși cu un șorț bine călcat. După harmonică, sâcâită cu o dibăcie ușoară și rapidă, toți copiii italiencei, sprinteni și nervoși, cu dansul în sânge și cu saltul în talpă și călcâie, s-au pus să joace și că cânte un balet, unii învârtiți la dreapta, alții ocolind în stânga și strecurându-se

rândurile între ele şi făcându-se două cercuri, cercul mare mic şi cercul din mijloc lărgindu-se mare. Miţu şi Baruţu au bătut, de bucurie, din palme. Fără să ştie, ei au aplaudat şi tătuţu le-a spus cum se zice la teatru ceea ce fac ei şi cum este teatrul, acolo unde este.

Lui tătuţu îi place cum cântă italianca din harmonică şi glasul ei dulce şi trist. Când cântă, îl înţeapă ceva la inimă şi dacă nu ar fi măicuţa, care să-l corecteze şi care dă de obicei numai un pol, el i-ar lăsa să cadă în curte, pe fereastră, toţi polii din buzunar.

—A dracului! are „talent", zice tătuţu, cu ochii umezi niţeluş. Miţu şi Baruţu n-au înţeles cuvântul, pe care nici tătuţu, care-l spune, nu-l înţelege deloc.

—Îmi place că-şi ţine copiii, totdeauna, curaţi, răspunde măicuţa. Şi chemând-o pe italiancă sus, măicuţa i-a pus în braţe un jurnal cu câte puţin din toate, ouă, zahăr, săpun, slănină, sare, pâine şi câteva cârpe „pentru cel care vine" – „pentru cel care e pe drum"...

—Graţie! mulţumeşte italianca.

—Cine vine, tătuţule, de a zis măicuţa că e pe drum? întreabă Miţura.

Şi tătuţu zice: „Messia". El o să-i lămurească fetiţii lui cine este Messia, mai târziu, căci el vine pentru fiecare om şi pentru fiecare fetiţă, în mai multe feluri şi acum nu este timpul de examinat problema în totalitatea ei...

Laboratorul nostru de cercetări şi Academia noastră de noţiuni şi lexic funcţionează în toate zilele săptămânii.

ZĂPADA

Pentru niște păpuși, nici că s-a mai văzut țară mai curată ca împărăția mată a zăpezii. Alb în miazănoapte, alb în miazăzi, alb jur-împrejur, și alb între margini, pretutindeni. Golul din codri s-a împlinit cu broderii și urzeli albe, țesute migălos cu miliarde de iglițe și ace. Plopii s-au înfășurat în mantale lucii, satele s-au îmbrobodit cu lână rece scânteietoare. Dacă s-au surpat clădirile miraculoase de frunze, bisericile verzi și castelele fragile, armate cu ramuri de mesteacăn și cu grinzi de gorun, ele s-au reclădit în schimb într-o singură noapte de pufuri de păpădii astrale.

Drumuri și poteci călătoare, apele s-au oprit într-un gând, prefăcute-n căi. Pulberea țărânii s-a așternut strecurată dedesubtul sticlei de gheață. Ca să se mângâie de pierderea culorilor și a nălucilor fermecate din amurg, acum, când lumina s-a învălătucit cu umbra laolaltă, ca o mantie aurie căptușită cu țigaie, Maica păpușilor, Preacurata, dă fiecărui grăunte de zăpadă o floare și-l scrie cu păienjeniș. Peste noi toți, fără deosebire, cad stelele, cad fluturii unui botez de gheață.

Vifore de nimburi, furtuni de aureole, viscol de tiare, vârtejuri, calamități și epidemii de glorii... Dumnezeu bate timpul cu giuvaere.

În umbra încleştată a streşinilor de ţurţuri, trec sfinţi în stihare, şi plugarul, înveşmântat în odăjdii, merge în toiag prin Ierusalimul lui noiembrie, arhiereu încărcat cu poveri minuscule de argint.

Miresele au umplut oraşul, regii sunt fără număr. Icoanele au purces la drum, şi chiar caii sunt purtători de cădelniţi răsunătoare, pe când candeli cu focul îngheţat sclipesc în constelaţii îmbelşugate. Oameni de oglindă străbat împărăţia zăpezii, printre schivnici în şiac şi ciubote. Pe pârtii de-a lungul se înşiră iconografia fumurie a Bisericii de Răsărit şi, dimpotrivă, călătoresc statuile, ogivele şi vitrourile, rănite în spărtura sacră de câte un rubin.

Moş Crăciun e Păpuşa Mare, mitropolitul tuturor păpuşilor, străbunicul jucăriilor, născocite pentru iarnă. El nu poate veni pe noroi şi colb, pentru că giubeaua lui de purpură nu-şi roade pulpana decât pe câmpuri de zibelină, curate, măturate cu târnuri de sticlă, netezite cu tăvălugi de ametist. Cine l-a văzut călărind pe un asin prea mic şi atârnându-i picioarele prea lungi în aer, până la poarta oraşului, nămeţit, a minţit. Moş Crăciun călătoreşte pe jos, de-acolo de unde pleacă pân-aci unde ajunge, după trei luni de drum printre cătunele adormite, uimind câinii şi lupii cu liniştea lui şi încremenind corbii-n copaci. Şi nu-i numai Moş Crăciun, sunt mii de Moşi Crăciuni: căci s-a înmulţit şi Moş Crăciun de când s-au înmulţit copiii – şi fiecare unchiaş pleacă-ncoace din peşterilor lor, pe câte o scorbură deosebită, mai apropiată, ca să ajungă la timp.

De astă dată, noiembrie i-a trezit pe toţi cu o lună mai devreme, şi moşnegii, venerabili la chip şi sprinteni la picioare, cocoşaţi, pentru că aşa le stă bine şi aşa e uniforma, dar în sinea lor flăcăi, au pornit-o, mi se pare, în cele patru părţi ale lumii, siliţi ca la întoarcerea din drum să vie cu umbrele de ploaie şi şoşoni.

Cum se năruiesc ciorchinii de mărgăritare din bolţile cu viţe de metal, cum se prăvale muntele de mărgele la faţa pământului prins în iarmaroc, o singură pasăre a rămas la ţară, vrabia cenuşie, împlinită ca o cucoană dură, cochetă, cu o linie de fard lângă pleoape. Într-o groapă albă, unde s-a frânt şi desfăcut o minge aburie de ovăz, cincizeci de vrăbii vorbesc franţuzeşte şi joacă,

vioaie, o scenă de bulevard, ridicându-se în stol odată şi pogorându-se iarăşi în stol, pe acelaşi loc părăsit, la trecerea unei sănii cu tălpile unse, trasă de un telegar stil englezesc. Una din ele a furat ceva din carele cu mei ale armatei, căci fuge cu spicul unui pai lung, ca un hoţ de fire telegrafice, şi o ia peste case.

Seara, zăpada inaugurează săli imense ca de paturi albe, dormitoare ca pentru lehuze, leagăne ca pentru prunci gângavi, pensionate reci ca pentru fecioare scandinave bălane – şi până la miezul nopţii n-a venit încă să răstoarne pătura de dimie nimic. Şi atunci, paturile sunt acoperite cu flori pentru absenţi; întâi crizantemele, apoi chiparoasele, în sfârşit narcisele. Un dulău pribeag se duce greu prin petale, căutându-şi stăpâna, infirmiera – şi grădina de aclimatare a plantelor cu solzi de gheaţă este sfărâmată de un automobil cu farurile aprinse, care înaintează răcnind ca o fiară speriată, gemând în măruntaie.

Zăpada este industria în mare a fabricantului microscopic, pentru care lucrează detaliat mii de uzini de acelaşi tip şi format. Din octombrie la mart, natura şi-a rezervat singura îndeletnicire de a tăia firicele de hârtie de cristal, de a fabrica milimetri, puncte albe, virgule şi paranteze, pentru a dovedi omului, variabil şi trândav, că Alpii s-au născut dintr-o firimitură de făină. Între ferestre, pe marginea uneia dintre ele, ea mi-a aşezat, ca pe o poliţă, în fiecare geam, câte un rând bine strâns de cărţi în multe volume, tiraj suav. De jgheaburi spânzură instrumente de cristal, eprubete, pipete, pulverizatoare de Baccarat.

Un serviciu de Sèvres pentru o sută de persoane mi l-a pus pe casă, într-o tavă de muzeu. Colţurile casei sunt o imitaţie de briliant turnat a figurilor, comice şi grave, de catedrală medievală. Bucătăriile de patru etaje sunt mascate de uriaşi turţuri de orgi. Meşteşugul zmalţului, aflat de Bernard Palissy la foc, îl repetă, fiecare burlan la rece, din apă şi văzduh închegat cu transparenţe. Havuzul din parc şi-a îngheţat în aer biciul de safir.

Şi după inaugurarea tuturor acestor expoziţii de porţelan, de faianţe, de metale străvezii, de sidefuri, de materii prime vitroase,

de cvarțuri, de marmori, de aglomerate și pulverulențe, palatele lui noiembrie au stat patru zile deschise pentru amatorii de colecții. Într-o altă noapte, pereții s-au cojit de daruri, și tezaurele au pornit din panoplii și vitrine. Bibliotecile au fost desfoliate și aruncate într-un uragan de puteri active; până a doua zi, valuri de foi cu inscripții chirilice, talaze de pergamente, au căzut și s-au așternut în dezordinea evenimentului cotropitor. Piciorul călca pe o pagină din Sfintele Scripturi cu inițiala roșie și aurie, bățul sfărâma o statuetă, stârnea un fluture de mătăsuri. Borangicurile s-au destrămat, trâmbele de pânză au căzut fâșii și zdrențe, florile și-au pierdut petalele toate.

Unde mai sunt splendorile variate ale geniului, esențial, dezlănțuit orbește și trecător la întâmplare, pe milioane de kilometri pătrați dintr-o dată? Din vânt el face piatră și fier, instantaneu. Cheamă pădurile și, cu entuziasmul că se supun unui ideal, pădurile îl urmează dansând. Întreabă undele și ele răspund pasionate, în tumulturi gigantice de talaze. Și-a pus degetul pe pământ, și pământul s-a înfiorat ca zebra în sălbăticie. S-a uitat în univers, și universul, simțindu-i căutătura, și-a deschis feerile nopții. Fiecare gând al lui năvălește ca un torent și se revarsă ca o beteală de ape spânzurată-n creștetul abrupt al unei stânci, ridicată cu piscul în ceruri. Se mută gândul și se zămislesc minunile, descântecele, încântările, și-n vecia lui nu rămâne etern decât provizoriul.

Dar splendorile încep să se înmoaie și devin lichide. Muzeele, catedralele, piramidele curg pe jgheaburi de tinichea...

Cizmele lăptarului se târăsc prin foste hlamide și cârji, roțile căruții spintecă valurile sfinte din ajun: interiorul mărgăritarelor, stratificate în bancuri, sfărâmate de potcoavele calului normand, se vădește gelatinos și stricat. Fantezia lui Dumnezeu le-a considerat o secundă și, obosită de această senină bunăvoință, a trecut peste ele și le-a uitat în picioarele și lopețile locuitorilor de jos, obișnuiți să deschidă, între firmament și pălărie, un cortel.

Imperiul lichidează în întregimea lui. Cavalerismul, noblețea și ierarhia cristalină a unei lumi ce s-a visat o săptămână neclintită și definită sunt încărcate în furgoane, ca un material mort și descompus, și aruncat în gârlă.

Peizajul apare ca un câmp de luptă, în care s-ar fi războit două popoare, înveșmântate în cearșafuri și rufării, cu unghiile și cu dinții. Gloatele biruite aleargă acum despuiate către mare, ca să-și caute un refugiu și o îmbrăcăminte, după ce și-au lăsat aici cămășile maculate. Oblojeli de vată aruncate, cu noroi și puroaie, acoperă pământul, căzute de pe brațele și coapsele coloșilor înfrânți de alți coloși, care au plecat și ei, odată cu bufnițele și corbii. Aci, în mocirla vânătă de subt părete, de care se echilibrează, pipăindu-l, trecătorii, un mare general a fost prins de dușman și mușcat. Morții au fost scufundați în pământ cu călcâiul, și desfăcuți, în mărunțaie, ca niște vopsele cu ulei frecate – bravi învinși, care au știut să-și dea sufletul pe zăpadă, fără să geamă, cruzi și decișI până la urmă! Sângele celor mulți a fost atât de necăjit, încât, vărsându-se în coca humelor roșcate, s-a desfăcut în otravă.

Prin mlaștini de carne, cetățenii se duc la școală, la cafenea și ateliere, alunecând în creierii cadavrelor masacrate, fără să știe ce s-a întâmplat peste noapte și câte tragedii mute s-au petrecut și isprăvit la fereastra lor întunecată.

Moșii Crăciuni au fost apucați de moină în cetate, și s-au ascuns în hoteluri, cu bărbile albe, cu cizmele lor de lac, cu cojoacele de catifea roșie și violetă. Câțiva din ei au mâncat bătaie, din pricina unui nas ca nelumea; cârnii au scăpat.

Acum, câte unul, doi, rași englezește, se strecoară prin lumea peronului și se întorc la peșteri, acasă, cu trenul.

Până să le crească bărbile din nou, vor trece patruzeci de ani...

DANSUL LUI BARUȚU

În gospodăria noastră ignorantă – unde nu se știe nimic din actele istorice continentale, care se succed ca niște monumente mari în acțiune, ale planetei – evenimentele importante se petrec în interior închis. La noi nu se face nici politică, nici științe sociale, și nicidecum literatură. În fața bibliotecii, care se deschide, ca localurile de noapte, târziu; după ce oamenii onești și candizi au adormit (Baruțu, greoi ca o buturugă, cu brațele întinse, de înotător prin vis, și Mițu, grațioasă și-n somn, ca o amforă culcată), noi ne jucăm de-a capra, de-a iezii, de-a ursul supărat sau povestim fantezii improvizate.

Tătuțu vinde dintrun burduf de brânză, pe care-l duce în cârcă și-l ține de picioarele lui groase și de genunchii ca niște mere crețești. Negustorul de brânză trece prin odăi și strigă:

—Brânză ieftină, cine mai cumpără?

Se apropie cucoana Mițu, cu coșulețul pe mână, în șal de gospodină, și întreabă:

—Cât dai, omule, brânza?

—Din ce parte vrei, cuconiță, că prețul e după loc. Vrei de-aici? vrei de colea? sau îți place mai bine de-aici? și tătuțu ciupește încet, nu tare, din burduf, din dosul genunchilor, din burtă, din gușă.

—Vreau de-aici, cere clienta, sfredelind cu degetul între coaste; lasă-mă să gust.

—Nu gusta, cucoană, răspunde tătuţu, că nu mai cumperi deloc. Brânza asta e împuţită.

—Nu sunt bânză, zice Baruţu, sunt Bauţu!

Şi comerţul de brânză se termină pe canapea, unde punem burduful jos şi sărim pe el şi-l mâncăm, cum apucăm, aşa împuţit cum e.

Ora dansului după cină, se face cu program. Întâi dansează Miţu singură, şi Baruţu stă pe scaun, în public. Apoi dansează singur Baruţu, şi Miţu se odihneşte în stal. Finalul e dansat de amândoi. Dansatorii sunt obligaţi să joace cum îi taie capul şi în acelaşi timp să-şi cânte, născocind un ritm vocal potrivit cu ritmul mişcării. Baruţu are un cuvânt şi pentru odihnă şi pentru oboseală. După ce a dansat, el zice:

—M-am otenit, stai să mă otenesc – şi se aşază.

Dansul începe după uşă. Miţu se duce în dormitor, închide uşa, ca să-şi facă toaleta, şi stă puţin, căznindu-se să-şi puie pe frunte ceea ce Baruţu numeşte un „câlhionţ". Tătuţului, fără voia lui, după ce se rade şi se spală, i se iveşte în colţul sprâncenii un zuluf încârligat, pe care Miţu crede că tătuţu şi-l face într-adins. Zadarnic tătuţu se jură că nu vrea să-i vie cârlionţul, că el tot vine, dar, ca să împace pe Miţu, el i-a făgăduit că într-o noapte va isca un farmec, ca să-i treacă ei cârlionţul lui, cu nădejdea că va cheli mai repede, ca să dispară amintirea. Părul lui Miţu e drept şi ondularea rămâne rigidă.

Se deschide uşa. Apare Domnişoara. Tunete de aplauze. Domnişoara salută. Salutul ei deosebit nu seamănă cu nici un salut şi, ca să nu-i stricăm originalitatea, ne-am interzis să-l corectăm. În loc să se aplece înainte, Miţu se lasă pe spate cu braţele şi salută pieziş, ridicând piciorul puţin de pe parchet. Dansul a început. El poate fi chinezesc, cambodge sau grec; meritul lui este de-a fi fost inventat fără model: căci în gospodărie nu dansează nimeni. Odată a vrut şi tătuţu să joace, dar a râs şi pisica. Miţu i-a spus: „Stai jos, tătuţule, că nu melge". Miţu avea numai trei ani. Şi Baruţu i-a spus:

„Eti talaghios". Iar măicuța, ca să nu-i ucidă prestigiul în public, i-a șoptit la ureche: „Prostul mamii!" și l-a mângâiat.

Dansul Mițului e leneș, lin și sentimental. Piciorul ei, fluid, face un val în sus, care se ridică treptat în mijloc, în umăr, în brațul legănat, până-n vârful mâinii înălțate ondulat, și apoi valul întreg coboară înapoi până la tălpi și se urcă din nou cu pasul al doilea, și iarăși coboară, dând un desen de nuferi răscoliți. Și, la mișcarea gleznelor și a brațelor, ia parte și figura, ochii care se leagănă, grumazul care se clatină și vocea, mică.

Baruțu, inventiv într-alte domenii, în materia dansului e redus la rolul de imitator. Din douăzeci de dansuri inventate de agilitățile Mițului, Baruțu a prins pe jumătate unul singur, pe care îl repetă, necăjit că nu are mai multe dansuri și el.

—Altul! strigăm noi, când Baruțu joacă. Altul!

—Ata e antul, răspunde Baruțu.

Dansul lui e comic pentru că, gros și inelastic, Baruțu face mișcările și ia expresiile de figură ale fetiței. El închide ochii a sentiment și înnoadă gura a melancolie.

—M-am otenit! zice Baruțu.

—Du-te și te... ostenește! răspunde Mițu.

Și pe când îl dezbracă măicuța și, netezit cu apă rece, îl întinde și-l trage ca să crească mare, răstignit pe pat, el spune că a uitat să facă la dans o fioritură, a cărei execuție ar vrea să o demonstreze imediat.

—Ține-o minte să o faci mâine seară negreșit, îl învață măicuța. Mâine o să chemăm să se uite veverița, cioaca, șoarecele, bufnița, crocodilul...

Și el repetă, silabisind treptat mai rar:

—Ve-ve-iț-a, țioa-ca, șoa-i-ci-le...

Și înainte de-a numi bufnița, îmbrăcat în hainele de noapte, Baruțu a adormit...

—Noapte bună, copiii mamii, le-a zis măicuța – și ei n-au știut să răspundă.

Singură pendula lovește tăcerea cu mutul ei tictac, ca-ntr-o perină de puf.

CHISOAIA

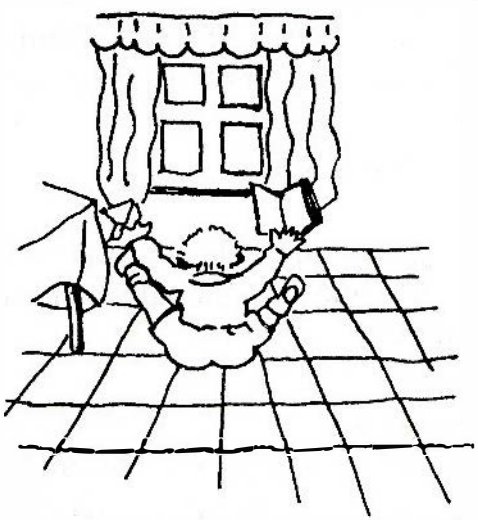

Baruțu a cerut să bage scrisoarea el, în plic. Bine.

—Baruțule, uite plicul și uite scrisoarea. Ia seama, însă, nu cumva să o cocoloșești.

După ce i-am dat voie, stă un timp și se gândește; plicul e colea și scrisoarea lângă plic. I-ar fi plăcut, probabil, să mă opui, el să insiste, eu să refuz, el să facă scandal și eu să-l împac. Din atare întâlnire de adversari iese de obicei, la urmă, o banană. Nu se știe de unde iese; el spionează încăperile, prefăcându-se că ar căuta altceva, însă preocupat stăruitor de banane și de gândul să le mănânce odată pe toate. Adică pe toate într-o zi, pentru că a doua zi iar să le găsească pe toate și iar să le mănânce pe toate.

Baruțu a bănuit că bananele sunt ascunse în dulapul cu albituri, în rufărie, și dă târcoale, întorcând câte o privire ticăloasă, urmată de un ochi lănguros și corupător. Din senin, și uitându-se la broasca dulapului, îmi spune: „Pe tine te iubec".

„Și ce dacă mă iubești?" îl întreb eu. El îmi spune că mă iubește în fața dulapului, unde nu ne aude nimeni altul afară de mine. „Poți să mă iubești – și eu te iubesc pe tine", îi mai spui eu; dar nu mai am banane.

Răspunsul meu, care nimereşte drept la ţintă, îl face să se mire ca de un dar al meu de a citi gândurile şi, după expresia ce-o ia figura lui, se înţelege că el dezbate o problemă: s-a trădat prin vreun cuvânt, pe care l-ar fi uitat, că vrea toate bananele, sau într-adevăr, am eu darul profeţiei?

„Bine" zice Baruţu, cugetător. Şi iar vrea să puie „chisoaia", cu gândul la banane, pe care le iubeşte – el spune exact – ca un pui de elefant. Totuşi, dacă parvine să bage scrisoarca în plic, simte că, deşi nu eu i-am propus acest amestec în corespondenţa mea, o banană tot o să iasă pentru meritul lui imaginar. Dar şi dacă strică scrisoarea, parcă se gândeşte el, indirect, tot la acest rezultat ajunge, deşi trecând printr-un scandal. În ambele cazuri, Baruţu pare asigurat; aşa încât el ar renunţa la scrisoare, dacă ar şti cum să ajungă la banană fără scrisoare.

Baruţu nu ştie încă înţelesul cuvântului „ieri" şi zice „mâine". „Mâine, îmi spune el, am mâncat o banană..." vrând să aducă vorba de banane. „Să fii sănătos, Baruţule, dacă ai mâncat-o", îi răspund eu, fără angajament, retezându-i gândul. El se uită la mine, ca peste ochelari, şi nu se ştie ce gândeşte afară de banană. Dar trebuie făcut ceva. Se hotărăşte. Ia scrisoarea într-o mână şi plicul într-alta, de câte un colţ, şi vrând să le împreune, le ciocneşte. S-a obosit. Schimbă plicul în mâna în care ţinea scrisoarea şi scrisoarea în mâna în care ţinea plicul. Iar le împreună, iar greşeşte. Mâna cu scrisoarea trece dincolo de mâna cu plicul. Depărtează mâinile, le apropie, le mai depărtează o dată. În sfârşit, pune pe masă plicul şi scrisoarea. Îl privesc cu sensul: „Ce ţi-am spus eu?! Dar cum şi-a făcut el socotelile, că o ia de-a dreptul:

—Veau o banană! zice Baruţu gâfâind.

NĂVODUL DRAGOSTEI

În pustietatea şesului de nisip, trăia un pescar tânăr, care lucrase zece ani la un năvod. Îi făgăduise fetei pe care o iubea, dintr-un bordei, să-i puie inelul căsniciei în degetul al doilea, lângă degetul mic, în ziua când va fi năvodul isprăvit şi când va fi prins în mare peştele cel cu neputinţă de vânat, în bărci, cu vârştile şi minciocul.

Acest peşte uriaş se apropia de ţărmuri. Fusese văzut din vremile lui Homer, răzvrătind valurile, spintecate la răsăritul soarelui, cu pieptul. Pescarii pustietăţii povesteau că el făcuse parte din herghelia de moruni a Împăratului Negru, şi că scăpase din grădinile din mare ale împărăţiei, puţin timp înaintea lui Hristos.

Năvodul fusese urzit, nod cu nod, ochi cu ochi, de singurele mâini ale pescarului îndrăzneţ, ajutat de o suveică de os lustruit, şi reţeaua lui acoperea un judeţ întreg de pustietate. Întins între răsărit şi apus şi între miazănoapte şi miazăzi, părea un vânt de odihnă, culcat pe nisipuri. Ca să-l măsori între margini, era nevoie să mergi câteva zile pe genunchi, străbătând câte un nod şi scurtând câte o sfoară.

La ziua hotărâtă, în ajun de Paşti, pescarii din lungul ţărmurilor mării trebuiau să apuce de năvod şi să-l scufunde în talaze, printre luntri. Se petrecu însă ceva nepetrecut: marea fugi din margini,

lăsându-şi mătcile scorburoase goale şi târând cu ea, dedesubtul zărilor, avuţiile vii din adâncuri. Pescarii blestemând pescarul, mutară colibele şi bărcile într-altă ţară şi, odată cu ei, porni pe spinări şi coliba fetei îndrăgostite, ai căreia ochi nu se mai puteau dezlipi de frumuseţea năvodului zadarnic. Dumnezeu se împotrivise voinţii răbdătoare a feciorului îndrăgostit şi pedepsi nesocotirea gândului de a prinde marea cu un păinjeniş.

Zile multe şi timpuri multe, pescarul fu zbuciumat de altă neodihnă, umblând pe fundul mării uscate, pardosită cu sidefuri şi fildeşuri trandafirii de scoici. Pentru că se născuse cu patima isprăvilor grele, pescuitul scrumbiilor şi al peştilor de blid, care îmbogăţeau pe negustorii de crâmpeie, de frânturi şi de fărâme, nu-l ispitea. Şi acum, dându-şi seama că a căpătat zestre neaşteptată, învierşunarea Celui de Sus, care, nebiruit, l-a ales pe el duşman dintre oameni, fără să se mândrească ci smerit, însă iarăşi hotărât, porni la o ispravă nouă.

—Voi ridica o clopotniţă din nisipuri către ceruri, ca să străpung văzduhul turtit al şesului pustiu şi să rămâie străpuns. Şi de acolo, de sus, voi căuta dragostea mea, care şi-a purtat coliba departe, dincolo de întâia zare mută şi oarbă.

La clopotniţa lui, pescarul a muncit tot zece ani de zile fără scule şi fără ajutoare, dezgropând stâncile cu unghiile şi mişcându-le din loc şi întorcându-le cu umerii şi cu opintirea, până ce le-a învăţat să umble singure şi singure să se aşeze la locul sorocit, poruncite de gândurile lui. Străduinţele şi rănile dobândite i-au frământat carnea din nou, făcându-i-o de aramă, iar însufleţirea lui a dat viaţă lespezilor, bolovanilor şi nisipului, care i se supuneau ca nişte câini şi ca nişte furnici. Pescarul descoperise înţelegerea cu pământul şi graiul nesimţit cu auzul, al tăcerilor şi al uitării.

Se auzea către mare că vânătorul de unde, care se lăsase de pescuit, încearcă o cutezare nouă şi luntraşii, îndătinaţi cu gângăniile mici ale undiţii, au râs în bordeiele lor crăcănate şi plini de fum de peşte fript. Ei erau înţelepţi pentru că stăruiau într-o muncă veche, făcută de veacuri la fel. Când se ivi temelia, ei se

apropiau duminica de singuraticul ziditor, neînțelegând ce sfârșește, dar pricepând că începutul pornise. Din duminică în duminică, turnul creștea încet, de câte-o palmă. Mai târziu, pescarii se adunau în fiecare seară, de departe, ca să-l zărească sporind cu o palmă pe zi.

Adâncit în zidirea lui, ziditorul nu văzuse că se ivise în pustietate pizma și că fiecare piatră cât pumnul era însoțită, în ducerea ei pe muchile clopotniței, de necazul foștilor tovarăși. După ce părețele pătrat se ridica de un stat de om, ziditorul aducea pe brațe și potrivea la rând, până la un stat de om, treptele de piatră roșie, ca să arate mai târziu șacalilor urmăriți de hienă pe scara clopotniței, că scara fusese udată cu sânge. Are să cadă de pe creastă, se gândeau privitorii. Treapta cu care suie, se gândeau ei, are să-l răstoarne. Dar ziditorul nici nu a căzut de pe crestele mereu înălțate și nici nu s-a răsturnat. Minunea amănuntului s-a săvârșit zilnic, zilnic așteaptă să doboare pe ziditor, și minunea întreagă a fost gătită într-o sâmbătă, ca munca Domnului, care s-a odihnit în ziua a șaptea.

Ziditorul a căutat din turn împrejurul lumii și a găsit marginile ei și marea, care fugise, și coliba dragostei strămutată. Trecuseră zece ani ca zece veacuri și ca o zi. Pescarii se uitau la clopotnița pustietății de jos, în straie de nuntă și în cămașă albă. Îmbătrâniseră toți și mulți din foștii flăcăi se apropiau frânți pe cârji, posomorâți și amari, privind în sus de-a curmezișul, ca niște găini. Rușinată se arătă și iubita, din nisip, ascunzându-și fața, învechită de tristețe, cu mâna, și neputând să-i tăinuiască pântecul, îngreuiat subt cingătoare. Ziditorul tresări.

Dar către seară, pe când se ascuțeau cremenile de argint ale stelelor albe, el văzu și năvodul, pe care îl uitase, zburând întreg și întins și împovărat dc plumbii de pe margini, la ceruri. Și stelele s-au prins de zalelc lui.

MADONA NEAGRĂ

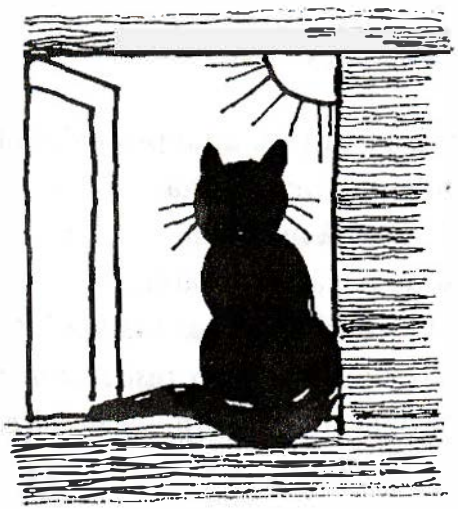

Pisica noastră neagră, cu ochii de sidef şi sulf, a fătat. Fantoma ei de catifea a scos din sân şi i-a pus în coşul căptuşit, patru boboci orbi. Lumina pornită din Vega n-a putut încă ajunge şi scăpăra în ochii lor absenţi. Tricotaţi din lână pestriţă, neagră, gălbuie şi cenuşie, ei par nişte târligi despărecheaţi, rămaşi prea mici în leagănul unui prunc şi, prinşi cu gurile de ţâţele darnice ale mamei, sunt ca nişte viermi mari îmblăniţi, ieşiţi din pământ, de subt coş, ca să mănânce mâţa de vie.

Copiii sunt fericiţi de noul eveniment şi, aplecaţi deasupra cuibului cu furnici păroase, ascultă vocile lor de vrăbii, împletite subţire pe murmurul tors de pisică, sfinx răsturnat leneş pe orizont şi supt de pantere. Ei sunt uimiţi de venirea ciudată a tuspatru pisoilor deodată şi nu s-au lămurit, de când îi examinează, nicidecum. Imaginea supărătoare a berzei aducătoare de pisoi, o resping amândoi, cu necaz: ciocul imens al pasării de apă, pe care o cunosc din balta Cernavodei şi din poze, nu i-ar fi putut purta decât găuriţi, ca într-o furculiţă, iar zborul celor patru berze s-ar fi auzit în văzduhul casei, ca zgomotul covoarelor scuturate. Altceva este aici. Ei ştiu că puii au fost „înăuntru": cum se găsesc fără semn, acum, pe dinafară? Foarte târziu, Baruţu, cu o violentă sinceritate, afirmă că pisica i-a „văsat" şi deci fenomenul s-a petrecut pe „guă" –

și afirmația lui îl satisface și a satisfăcut întrucâtva și pe Mițu, care, mai mistică și mai apropiată de instinct, rămâne dubitativă și visează cu ochii duși. Tăriile misterelor întinse străbat lumea, înlănțuite unele de altele și încovoiate, ca niște fire telegrafice cu mărgăritare fugace.

A doua seară, pisica s-a stecurat în odaia noastră și ne-a găsit la masă, întâmpinată de cuvinte mângâietoare, diminutivate pentru a fi mai fraged înțelese, și de mustrări.

—Cum ți-ai lăsat singuri copiii?... E obosită, mâța mamii... Papă puțintel sosuc cu păinișoară...

Dar instalată pe un scaun, madona neagră și-a uitat pisoii de tot și această lipsă de sentiment, brusc relevată, ne vexează.

—Du-te repede și vezi ce fac! o îndemnă măicuța.

Insensibilă, mâța își ia firul de unde l-a lăsat și toarce.

O descoperire: cuibul e gol! O presimțire: i-a mâncat! O dereticare generală verifică presimțirea. În odaia pisicii toate obiectele au fost răsturnate, întâi, cu delicatețe. Șoapte la ureche, ca să nu bănuiască de pe acum copiii celelalte mistere, criminale, ale naturii, argumentează în sensul că, după cum s-a mai auzit, mâțele și cățelele își mănâncă puii cei dintâi. Pântecul pisicii este evident, mai mare decât era acum un ceas. Trebuie pedepsită. Frumusețea jertfei de a naște este pătată de un asasinat, care nu trebuie uitat nici la pisici. Renaște teoria câinelui mai bun sufletește, și mai devotat decât pisica, reputată dușmănoasă. Murindu-i stăpâna, o pisică flămândă i-a mâncat beregata: câinele moare lângă cadavrul stăpânului ucis. Dar calul! cine se mai poate îndoi de virtuțile lui, comparativ cu pisica? Calul însă mănâncă ovăz și fân: n-ar avea ce face cu carnea de mânz.

—Stai că-ți arăt eu ție! amenință o femeie.

—Să nu te mai prind pe-acasă, că te omor cu cleștele, făgăduiește altcineva. Ticăloasa! Blestemata! Ieși afară!

Copiii nu pricep și lacrimile lor sentențioase se ivesc și pentru puii pisicii, care au dispărut, și pentru pisica în primejdie. Cu multă

greutate, împiedicăm o crimă nouă. Pisica a fost dată afară, şi acum se tânguie la uşă.

Ceasul de culcare coincide cu descurajarea. Cu capul plecat pe umăr, copii străbat odăile, ducând în mână, trişti, părechea lor de papuci. Un oftat de dureri confuze le scapă printre lacrimile abia reţinute.

—După culcare, ai să vezi, nimic nu-i mai poate stăpâni şi vor plânge toată noaptea, zice tătuţu.

—Ce să le fac? răspunde măicuţa.

Aprindem lampa, dezbrăcăm copiii, nesimţitori ca nişte manechine şi, neputincioşi ca şi ei la surâsuri şi jocuri, părem un personal indiferent, de sanatoriu, manipulând copii de clienţi. Când ridicăm plapuma patului Miţurii, dăm un strigăt cu toţii. Pisoii dormeau adânc, încrucişaţi, unul peste altul...

Mai iertătoare ca noi, pisica se întoarse de-a fuga, de-a lungul coridorului, pe unde îşi transportase puii la mai cald, se culcă împrejurul lor şi lăptându-le setea, ne mulţumeşte cu ochii, deschişi în paftale de aur...

DE PROFUNDIS

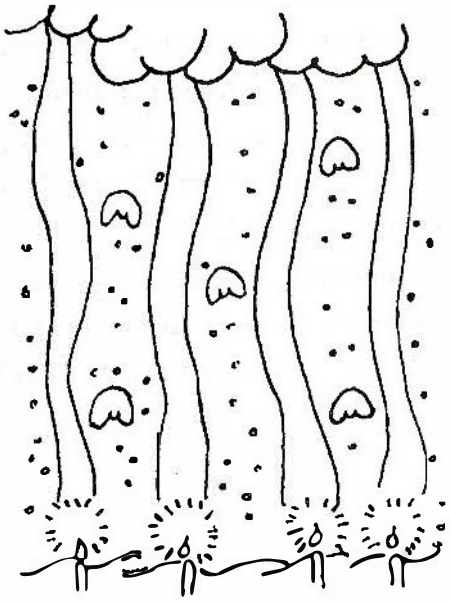

Sunt silit să întorc velinţa sentimentală şi să-ţi arăt, acum, povestea mea de mătase şi catifea, pe dedesubt, în căptuşeală. Îţi aminteşti de mama căţeaua, cu puii frizaţi, pribegi, născuţi în uliţa noastră? Între lemnăriile schelei pentru o clădire viitoare, sălăşluise un trib de câini şi copiii noştri le duceau demâncare. Fiecare căţel fusese adoptat de câte o familie vecină şi căţeaua fusese luată de către un proprietar. A doua zi, i-am văzut din nou adunaţi între lemne. Nedeprinşi cu covoarele şi parchetul, puii s-au purtat prost iar muma îşi cânta în urlete dorul şi deznădejdea. Tiptil, părinţii adoptivi aduseră puii înapoi, câte unul, şi le deteră drumul pe subt poartă şi căţeaua, scăpată supravegherii stăpânului de peste noapte, veni de-a fuga în mijlocul lor. Ei şi-au povestit cu toţii într-un grai de chiote bucuria reîntâlnirii şi muma îşi puse darurile pline dinaintea lacomelor cârtiţe albe.

Au mai trecut câteva zile peste bordeiul lor şi noaptea de ieri fu încremenită de îngheţ. Ne-am gândit pe tăcute la ei; pe tăcute, din pricina ruşinii oamenilor mari de-a vorbi tare de nişte căţei, şi ne-am auzit unii pe alţii oftând încet.

—Ce ai tătuţule? întrebară copiii. Mi se pare că te-ai gândit la ceva, zise fetiţa. Şi tătuţu, mincinos şi grav, pentru că se simţea ghicit, răspunse măicuţii:

—Mi se pare că nu se mai face împrumutul... E o criză!... Dar mi se pare că voi aţi oftat cu adevărat: vă e somn?... adause tătuţu pentru copii.

Copiii se uitară în ochii tătuţului şi tremure de lacrimi nestăpânite s-au ivit în luminile lor.

—Mergem mâine şi-i luăm pe toţi la noi, hotărî tătuţu, covârşit. O să-i ţinem întâi în bucătărie...

Copiii săriră pe el şi-l pupară cu poftă.

—Ai văzut?... zise fetiţa. Tu te gândeai la ei... Spune drept!

—Nu vream să ştiţi că mă gândesc şi eu acolo... Sunt om cu mustăţi şi oamenii nu se gândesc la căţei... O să vedeţi voi mai târziu, că ei se gândesc la datoriile cetăţeanului faţă de stat...

—Spui prostii, zise măicuţa. Copiii, ca şi mine, fură de aceeaşi părere cu măicuţa.

—Nu vrei să mergem acum? întrebară vioi şi nerăbdători copiii.

—Viscoleşte: ascultaţi. Vâjâie vântul şi trosneşte piatra. E întuneric şi nu putem intra la ei. Poarta lor e încuiată.

—Sărim peste zăbrele, propuse băiatul, stropşind consunele tari.

—Nu se vede nimic... Dar mâinc, dis-de-dimineaţă, mă duc şi vi-i aduc pe toţi.

—Te duci tu singur? întrebă fetiţa.

—Nu-i totuna, dacă vi-i aduc vouă pe toţi? Îi aşteptaţi în casă, la cald, şi vă jucaţi cu ei lângă sobă.

—O speranţă atât de repede împlinită îi făcu să bată din palme, sfădindu-se cum au să-şi împartă căţeii a doua zi. Le plăcuse ambilor copii cu deosebire căţelul cu o pată neagră la rădăcina frunţii, care da iluzia că preferatul avea trei ochi, aşezaţi la rând.

M-am sculat, foarte de dimineaţă, ca să aduc căţeii şi căţeaua. M-am dus în dreptul zăbrelelor închise şi am fluierat ca să vie muma şi nu a venit: am fluierat de câteva ori şi nu a venit. M-am

aplecat şi am chemat, cum se cheamă căţeii, bobocii de raţă şi purceii, prin imitaţii şi onomatopee, şi familia nevăzută nu a venit! Şi m-am uitat mai bine. Căţelul cu trei ochi mi-a rise chiar lângă locul de unde-l chemam. Şi toţi fraţii lui căzuseră care încotro, în zăpadă. I-am numărat, împrăştiaţi, culcaţi pe o parte, scuturaţi ca nişte miei cu bomboane înăuntru, dintr-un pom de Crăciun. Unde era căţeaua? Am stat şi am cercetat un ceas.

—Învaţă-mă ce să le povestesc copiilor noştri; căci nu le pot spune că puii au murit. Şi nu pot nici chema profetic, puterile vechi din cer, din soare şi din pustietăţi ca să învieze căţeii...

RUGĂCIUNEA DE SEARĂ

Baruțu e îngenuncheat în pat, cu coatele pe masa de noapte, dinaintea lămpii electrice, cu abajurul ca un pupitru de strană. Icoana neagră de lemn, din părete, are trei veacuri, tot atât de lesne cum Baruțu are trei ani. El își face rugăciunea cu mama și zice dupa ea „Numile Ta-tu-lui... și alu Fiului... și alu Sfu... ntului... Duc... Amin". Dar a greșit întâi mâna, începând semnul crucii cu stânga; ceea ce este un mare păcat.

Crucea se face cu dreapta și Baruțu nu știe exact care-i dreapta, ezită, se sperie, căci vorbește cu Dumnezeu, și ar vrea parcă să mai aibă o a treia mână, ca să iasă din încurcătură. În eforturile pe care le face, cu umerii, cu spinarea și uitându-se cu ochii lui, exagerat de mari și de frumoși, la amândouă mâinile puse alături, pe masa de noapte, parcă ar vrea să ducă la frunte și un picior.

Mama îi ia mâna dreaptă, i-o strânge la trei degete, și el le pune pe toate cinci, și i-o duce la frunte. Baruțu numește fruntea: ptuntea. „În numele Tatălui" a fost așezat exact în mijlocul frunții lui albe, dar „al Fiului" o ia anapoda, când spre umărul stâng, unde stă Aminu, când spre cel drept, unde este Sfântul Duh. Se ivește din nou discuția stângului, deosebit de dreptul, și iar se înnoadă rugăciunea, care începe frumos.

Se reia totul de-a capul, cu arătarea că „Numele Fiului" este „a bulic" adică: la buric. De alfel, în căutarea noului creștin se vede o stângăcie, datorită și noțiunii destul de vagi a buricului. El e de

părere că buricul este buricul, dar este nesigur, căci s-a putea ca buricul să fie și altceva. Verificarea semnului Fiului se depărtează și trece peste buric, ca și cum nu ar exista.

„Fii serios, Baruțule, că mă supăr", îi zice mama și figura lui exprimă o mare nedumerire. „Uite, ăsta e buricul", fixează mama, și el a înțeles că buricul se găsește dedesubtul nasturelui de sidef care prinde minteanul de pichet al pijamalei, pe burtă, de pantalonii largi, încheiați la gleznă. Crucea e toată gata, dar nu e numai atât. La semnul închinăciunii se adaugă o rugăciune, destul de lungă, dar obligatorie. Un copil cuminte nu se poate culca fără să spuie întâi rugăciunea întreagă – și iată de ce: Somnul e țara lui Dumnezeu, unde copiii se duc îndată ce adorm și dacă pe Baruțu îl va întâlni din întâmplare Domnul și-l va întreba: „Te-ai închinat, Baruțule, aseară?" el trebuie să nu umble cu minciuni, ci să spuie cum l-a învățat mama: „Da, Mudnezeule, m-am închinat". De altfel, mama i-a spus și cum îl cheamă pe el și cum trebuie să spuie că-l cheamă, pupând mâna lui Dumnezeu și făcând o metanie cu un picior.

„Dă-mi.. Do-amne.. sănătate" a mers. „Mie... si lui... tătuțu" a mers. „Și mămichiii... și suioaei... mele" tot a mers. Rugăciunea s-a încurcat la cuvintele „și tuturor celor dimprejurul meu". Fiind de prea multe ori *r* și limba lui Baruțu neputând să-i scoată pe toți la rând și ajutându-se mai mult cu gâtlejul, rugăciunea s-a oprit, în gura deschisă, pe jumătate. S-a renunțat. Urmarea a fost bine rostită: „Dă-mi pâine... sae... apă..." Aci Baruțu s-a oprit și a cerut să adauge „jucăii și o pucă" și i s-a permis să ceară jucării și o pușcă, deși cu explicația că Dumnezeu dă de toate, afară de puști, pe care poate că, la urma urmelor, le va cumpăra de la Moș Crăciun, dacă Baruțu va fi cuminte. Din pricina puștii care i-a fost permis să o ceară și pe care el nădăjduia să o găsească, a doua zi de dimineață, lângă cafeaua cu lapte, adusă zilnic de Dumnezeu, sfârșitul rugăciunii, trist, a fost spus cu mare bucurie: „Și mă păzește, Doamne, de moartea de năprazna". Cu moartea Baruțu s-a obișnuit de astă vară, de când omoram muștele cu stropitorul de aburi: el însuși a ucis într-o zi, fără să vrea, un fluture, peste care s-a tăvălit în luternă. Năprazna singură a rămas tărăgănată și nerostită și mama a făcut-o să se piardă în plapumă și-n perina de puf.

NEGUȚĂTORUL DE OCHELARI

Clientul, Opticianul, doamna Ferdy
Magazinul de optică „La trei ochelari"

CLIENTUL: Domnule optician, am venit să-mi dai o pereche de ochelari.
OPTICIANUL: Cu marginea de aur sau de metal?
CLIENTUL: Cu cea mai ieftină margine.
OPTICIANUL: Atunci vă servesc niște ochelari fără margini.
CLIENTUL: N-am ce face cu ei: n-am cine să mi-i ducă.
OPTICIANUL: N-am vrut să zic niște ochelari nemărginiți. Au și cei fără margini o margine... de aer.
CLIENTUL: Iartă-mă că insist. Nu mă interesează, dar vreau să înțeleg.
OPTICIANUL: Să vă dau un exemplu. Orice plic de scrisoare are o margine de aer, o margine care înconjoară marginea lui.
CLIENTUL: Vrei să-mi propui niște ochelari pătrați și cu marginea gomată? Se lipesc de sprincene.
OPTICIANUL: Ferească Dumnezeu: nu am această marfă în magazin. Am dat exemplul cu plicul ca să puteți pricepe marginea la ochelarii fără margine.
CLIENTUL: Cum? S-a descoperit marginea nemărginită?
OPTICIANUL: E o chestiune veche, mult prea veche, stimate domnule. Întâi, au fost ochelari fără margini și apoi au venit

ochelarii cu margini, ochelarii cu sârme şi ochelarii cu arc. De fapt, părintele ochelarilor a fost monoclul.
CLIENTUL: Continuă că mă interesează. Vorbeşti ca un domn profesor.

(Surâsul de satisfacţie al opticianului.)

OPTICIANUL: Nu mai am ce spune; s-a isprăvit.
CLIENTUL (gânditor): Eşti bun dumneata să-mi spui ce este un ochelar cu arc? Nu pot să mi-l închipui. Îl pui şi sare de la ochi? Atunci, la ce foloseşte?
OPTICIANUL (filolog): Este aşa numitul „pince-nez".
CLIENTUL: N-am nici o idee. Seamănă cu arcul de la canapea?
OPTICIANUL (râzând): Să vi-i arăt.
CLIENTUL: O să mi-i arăţi după ce mi-i da o pereche de ochelari fără margini... Ca să pot să văd ochelarii cu arc.
OPTICIANUL: Luaţi loc, vă rog. Ce număr purtaţi?
CLIENTUL: Numărul 37.
OPTICIANUL (râde): Imposibil!
CLIENTUL (reflectând): Port şi 42.
OPTICIANUL: Exclus.
CLIENTUL : Oare să mă fi înşelat? (Se gândeşte.) Stai să-mi aduc aminte. (Măsoară cu degetul pe marginea tejghelei. Dă din cap.) Nu! (Numără cu mâna în aer. Repede.) Am şi nr. 172. (Dă din cap.) Pardon, ăsta e numărul casei...
OPTICIANUL: Nu m-aţi înţeles. Ce număr de ochelari aveţi?
CLIENTUL: Trebuie să am număr de ochelari?
OPTICIANUL: Desigur.
CLIENTUL: Şi, dacă n-am număr, nu pot avea ochelari?
OPTICIANUL: Nu se poate avea ochelari fără număr.
CLIENTUL: Spuneai că sunt mai ieftini fără margini? Dă-mi nişte ochelari fără număr, poate că sunt şi mai ieftini.
OPTICIANUL: Oricât ar fi ochelarii de ieftini, trebuie neapărat să aibă număr.
CLIENTUL: Foarte curios... Te rog să-mi explici.
OPTICIANUL: Să vă dau un exemplu.
CLIENTUL: Ca să înţeleg pe rând, caută un exemplu cât mai aproape de plic. De pildă, tot un plic, însă dacă se poate, negumat.

OPTICIANUL: Nu se potriveşte.
CLIENTUL: A! trebuie să se potrivească?
OPTICIANUL (arată cu mâinile): Gulerul e-aşa şi ochelarul e-aşa.
CLIENTUL: Când ţi-am spus adineaori că port nr. 38, mă gândeam la galoşi. (Scoate galoşul şi-l pune pe tejghea.) Vezi şi dumneata: nu e 38?
OPTICIANUL (iritat): Când v-am întrebat ce număr purtaţi, ca optician nu mă puteam gândi la galoşi.
CLIENTUL: Şi trebuie să te superi? La urma urmei, şi ochelarii şi galoşii nu sunt tot ai mei? Şi crezi dumneata, domnule optician, că natura nu a prevăzut nici o legătură între numere? Crezi că numărul ochiului nu corespunde deloc cu numărul piciorului? Am spus că numărul meu de la casă este 172. Ei bine, ştii ce număr am la brişcă? 271. Nu vezi că în fond e tot aia? Am uitat numărul de la pălărie: trebuie să fie şi acolo vreun şapte, vreun doi... Să nu te crezi dumneata mai deştept decât natura.
OPTICIANUL (filozofic): E cu totul altceva.
CLIENTUL: Întâi, trebuia să mă întrebi nu ce număr am la sticle, dar dacă am mai purtat sau nu am mai purtat ochelari. Nu puteam să port număr fără ochelari. Dar să căutăm. Adună numărul de la galoş cu numărul de la brişcă şi cu cel de la casă şi, făcând calculele dumitale, obţinem – nu se poate altfel – numărul ochelarilor mei. Şi te întreb ceva: nu sunt toţi ochelarii de sticlă?
OPTICIANUL: Ba da.
CLIENTUL: Atunci ce rost au numerele de ochelari? Sunt unii mai mari, ca geamul de la prăvălie, şi alţii mai mici, ca geamul de la pod?
OPTICIANUL: Ochelarii se numerotează altfel, stimate domn.
CLIENTUL: Foarte rău. Zăpăciţi clientela.
OPTICIANUL: Ochelarii au numere de tărie.
CLIENTUL: Vezi? am înţeles... Unii se sparg mai lesne şi alţii mai greu (Animat.) Şi, în definitiv, de ce faceţi ochelarii tocmai din materialul cel mai fragil? Eu i-aş fi făcut de... postav.
OPTICIANUL: Dac-ar fi de postav, n-ar mai vedea nimeni cu ochelarii. Puneţi-vă paltonul în cap şi veţi constata că nu mai zăriţi deloc.

CLIENTUL: Ciudat. Nu te-ai întrebat dumneata niciodată de ce se vede prin sticlă și de ce nu se vede prin bumbac?
OPTICIANUL: Dumneavoastră nu vă e aminte să cumpărați.
(Intră doamna Ferdy.)
OPTICIANUL: Sărut mâna, cuconiță, cu ce vă putem servi?
DOAMNA FERDY: Terminați întâi cu domnul, care a venit înaintea mea.
OPTICIANUL: Cu domnul am și terminat. (Către client.) Ce vă trebuie dumneavoastră se găsește la a treia prăvălie pe dreapta.
(Clientul iese.)
DOAMNA FERDY: —Am cumpărat de la dumneata un binoclu defect. M-am dus aseară la teatru și actorii jucau cu picioarele în sus. Vede răsturnat și de-a-ndoasele.
OPTICIANUL: E-adevărat, cuconiță?
DOAMNA FERDY: Poftim, uită-te și dumneata. (Potrivește bincolul către vitrină.) Uite, trece o trăsură: fuge de-a-ndaratele.
OPTICIANUL (luând binoclul, izbucnește într-un hohot de râs): Nu mi-aș fi închipuit să fie animalele cvadrupede atât de comice când fug așa.
DOAMNA FERDY (ia binoclul): Uite un domn care poartă cravata la spate și umblă cu călcâiele întoarse.
OPTICIANUL (ia binoclul): Un câine lup fuge pe spinare cu coada înainte. Ați observat că și figurile se schimbă: uite, un popă cu barba în creștetul capului; mustățile se țin după el, libere și detașate.
DOAMNA FERDY (ia binoclul): N-am mai pomenit așa ceva. (Se uită la optician cu binoclul pus de-a-ndoaselea, dându-se înapoi.) În interior mai are un defect: depărtează lucrurile la două poște. Ce caraghios ești, domnule optician. Te-ai micșorat cât un pui de pisică!
OPTICIANUL (ia binoclul): Cuconiță! aveți dreptate. Pe onoarea mea, nu sunteți mai mare ca o gâscă.
DOAMNA FERDY (ia binoclul): Ai început să semeni cu un mojic. Cere scuze și sărută mâna.

OPTICIANUL (se execută lipind călcâiele): Să mă mai uit odată la dumneavoastră. (Vede pe client întorcându-se şi nimerind clanţa greu.)
CLIENTUL: Bine, domnule, negustor serios eşti dumneata? Îmi pare rău. M-ai trimis la vopselărie. (Pipăie şi găseşte un scaun, în care se instalează definitiv.) Să mă serveşti imediat!
OPTICIANUL (către doamnă): Luaţi, vă rog, loc.
DOAMNA FERDY: Aştept să isprăveşti cu domnul şi scapă-mă, te rog, de binoclu.
CLIENTUL (încet, către optician): Este soţia dumitale?
OPTICIANUL : De unde până unde?
CLIENTUL (încet): A zis că să o scapi de... binoclu. Să te învăţ eu ceva. Dacă face pipi în apartament, să cumperi o biciuşcă de trestie de mare.
OPTICIANUL (râde): Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.
CLIENTUL: Am avut şi eu un binoclu, însă de sex feminin. Fătase şi şase binoci şi toţi făceau pipi în casă...
OPTICIANUL: Ce credeţi dumneavoastră că este un binoclu?
CLIENTUL: O rasă de câini cârni, de toată frumuseţea.
OPTICIANUL: Confundaţi, mi se pare, binoclul cu buldogul...
CLIENTUL: Poate să ai dreptate. Al dumitale se cere la uşă?...
OPTICIANUL: Binoclul e un aparat de apropiat lucrurile depărtate.
CLIENTUL: Se pune la ochi, ca şi ochelarii?
OPTICIANUL: Desigur, însă trebuie să-l ţii cu mâna.
CLIENTUL: Atunci nu mai cumpăr ochelari. Dă-mi un... buldoglu...
OPTICIANUL: Dumneavoastră nici nu ştiţi ce vreţi să cumpăraţi.
CLIENTUL: Bine, cumpăr şi ochelari. Mai ai ceva de vânzare? Sunt dispus să cumpăr o mulţime de instrumente de optică.
OPTICIANUL (bucuros): Atunci, lăsaţi-mă să vă fac eu o colecţie completă. (Ia maţul telefonic şi fluieră.) Alo, atelierul! Dumneata eşti, domnul Franţ? Lasă, te rog, un moment şi adu-mi la magazin câte un exemplar din fiecare instrument de al nostru. (Către client.) Îmi daţi voie să vă întreb: sunteţi profesor de fizică?
CLIENTUL: Sunt profesor de dans.

OPTICIANUL: Ce faceți cu instrumentele?
CLIENTUL: Nu e rău să se găsească la casa omului.
(Franț intră cu un stoc de instrumente, duse în brațe, ajutat de un servitor.)
OPTICIANUL: Danke sehr.
CLIENTUL: Vorbești nemțește perfect. Aș vrea să învăț și eu. Dă-mi un aparat de vorbit nemțește.
OPTICIANUL: Așa ceva nu există.
CLIENTUL: Un prieten al meu are o pâlnie cu care vorbește patru limbi.
OPTICIANUL: Probabil că le-a învățat.
CLIENTUL: Nici vorbă! E o pâlnie cu patru limbi. Dă-mi deocamdată una cu o singură limbă, pentru nemțește.
OPTICIANUL (evaziv): Aparatele astea sunt în vamă. Le voi scoate peste trei, patru zile. Uite, aveți aci deocamdată un microscop, un telescop, un periscop.
CLIENTUL: Pune-le deoparte. Care-i mai mare, telescopul sau periscopul?
OPTICIANUL: Sunt de formate deosebite însă foarte portative.
CLIENTUL: Vreau să te întreb dacă un telescop e mai mare decât un episcop, pentru că un protopop e mai mic decât un episcop.
OPTICIANUL: Între optică și sfântul cler nu e nici o legătură.
CLIENTUL: A! nu e nici o legătură?
OPTICIANUL: Aci aveți un metru, un pluviometru, un barometru, un densimetru și un termometru.
CLIENTUL: Domnul Franț a uitat să aducă un kilometru. Tot se ostenește, roagă-l să vie și cu un taximetru.
OPTICIANUL (jignit): Nu ținem taximetre...
CLIENTUL: Un taximetru mic, mic de tot, ca să-i dau drumul pe birou și să mă joc cu el.
OPTICIANUL (retează): Lipsește.
CLIENTUL: Pune măcar un kilometru, tot așa, mic de tot, ca să-l țiu în sufragerie.
OPTICIANUL: O să vă comand. Aci aveți un barometru. Arată ploaia și vântul, vremea frumoasă și frigul uscat.
CLIENTUL: E bun, îl bag în răcitor și-l pui la vânt.

OPTICIANUL: Luați-vă în primire termometrul.
CLIENTUL: Îmi lipsește din casă grozav un termometru: De zece ani mă țiu să cumpăr și am uitat mereu. Nu-ți închipui câți bani am dat pe medicamente în zece ani.
OPTICIANUL: E pentru temperatură.
CLIENTUL: Dar mai cu seamă pentru vindecare. Dacă ești bolnav și iei la subsuoară un termometru, îți trece. Și mai are un folos: servește fără să se consume, ca ventuzele. Cred că dumneata, care ai atâtea termometre în prăvălie, ești sănătos tun.
OPTICIANUL: Am un guturai teribil.
CLIENTUL: Ascultă-mă și pe mine, pune termometrul... Ai isprăvit cu furnitura? Dă-mi acum ochelarii.
OPTICIANUL: Vă mai trebuia un binoclu.
DOAMNA FERDY: Văd că sunteți amator de lucruri rare. Vă recomand binoclul acesta.
CLIENTUL (șoptind): Ziceai că nu e soția dumitale. Te rog să mă prezinți.
OPTICIANUL: Doamna Ferdy.
CLIENTUL (sculându-se în picioare și complementând într-altă parte decât în direcția doamnei): Profesorul Bankuk, maestru de dans și de educația voinței prin sine însuși, telepatie, magnetism animal și sugestie. Hotel Ingliș, unde ocup un apartament.
DOAMNA FERDY (către optician): Un bărbat distins. Uite cum salută. (Către Bankuk.) Binoclul acesta prezintă obiectele sau pe dos, adică întoarse cu spatele, sau cu susul în jos, sau culcate. Ființele și obiectele în mișcare merg anapoda și de-a-ndaratele.
BANKUK (spiritual): Admirabil! e bun acasă și la căile ferate. Știi dumneata câte ciocniri s-ar putea evita dacă șefii de gară ar avea acest binoclu? Ar fi de ajuns să se uite la un tren în pericol pentru ca trenul să o ia la fugă îndărăt. Ziceți, doamnă, că mai face ceva?
DOAMNA FERDY: Prezintă obiectele culcate.
BANKUK (și mai spiritual): E bun contra gândacilor. Hotelul meu e plin de ploșnițe și gândaci. Pui binoclul și-i culci. (Către optician.) Parcă mi-aduc aminte că-mi mai trebuia ceva. (Grav.) Nu-mi poți da și un grasometru: așa cred că se cheamă.
OPTICIANUL: Grasometru? La ce se întrebuințează grasometrul?

BANKUK: Mi se pare că se atârnă de urechi.
OPTICIANUL: În ce scop?
CLIENTUL: Ba mi se pare că se numeşte grasoscop. Nevasta mea vrea să slăbească şi a încercat de toate. Mi-a spus să-i cumpăr, când voi găsi, un aparat din acelea care se agaţă de urechi.
OPTICIANUL : Înţeleg. Doriţi un telefon. Luaţi un abonament la centrala automată.
CLIENTUL: Şi credeţi că slăbeşte?
OPTICIANUL: Toţi abonaţii la centrala automată au slăbit în şase luni cu câte douăzeci de kilograme.
CLIENTUL: Îţi mulţumesc, am luat şi binoclul.

(Doamna Ferdy pleacă.)

DOAMNA FERDY: La revedere, domnule profesor.
CLIENTUL: Acum dă-mi nişte ochelari buni.
OPTICIANUL: Rămăsesem la numărul dumneavoastră. Nu mi-aţi spus ce număr aţi purtat până acum.
CLIENTUL: Dacă aş mai fi purtat ochelari, nu înţeleg de ce aş mai cumpăra alţii. Sunt de felul meu conservator.
OPTICIANUL : La purtare, numărul creşte din an în an.
CLIENTUL: Cum, creşte aşa singur?
OPTICIANUL : Fireşte.
CLIENTUL: Nu mi se pare atât de firesc, mi se pare chiar foarte bizar. La brişca mea, pe care o am de cinci ani, niciodată n-am observat acest lucru. Creşte cifra sau creşte numărul?
OPTICIANUL: Ochelarii sunt un fabricat excepţional. Să alegem numărul care vă trebuie. Luaţi loc, vă rog, pe acest scaun. (Îl conduce la un fotoliu.) Vă rog, uitaţi-vă încoace.

(Îi arată o planşă cu text de diverse mărimi. Clientul întoarce capul în partea opusă şi se uită ţintă).

OPTICIANUL: Vă rog să vă uitaţi la mine.
CLIENTUL (cu capul întors): Mă uit la dumneata de zece minute.
OPTICIANUL : În partea ceea nu mă puteţi vedea. Întoarceţi-vă spre mine. (Clientul se întoarce încet.) Acum ce vedeţi?
CLIENTUL: Ştiu eu ce să zic!
OPTICIANUL: Nu vedeţi nimic?
CLIENTUL: Absolut nimic. Dar aud o voce.

OPTICIANUL: Vocea mea.
CLIENTUL: Probabil. Cred că domnul Franț a plecat.
OPTICIANUL: Să mă apropii puțin. Nici acum nu vedeți?
CLIENTUL: Nici.
OPTICIANUL: Foarte neobișnuit. (Se apropie.) Dar acum?
CLIENTUL: Nici acum.
OPTICIANUL (vine lângă client): Mă vedeți sau cel puțin mă zăriți?
CLIENTUL: Nici nu te văd, nici nu te zăresc. Parcă nici nu ai fi.
OPTICIANUL: E un caz unic de miopie. (Opticianul trece la spatele clientului.)
CLIENTUL: Încep, ca să zic așa, să te vad. Ești la spatele meu.
OPTICIANUL: Din ce în ce mai curios! Este exact.
(Opticianul scoate ceasul și examinează ora.)
CLIENTUL: Acum te uiți la ceas.
OPTICIANUL: Extraordinar! Domnule, dumneavoastră aveți privirea dorsală... Mă vedeți cu ceafa...
CLIENTUL: Nimic imposibil. Unii văd cu coada ochiului.
OPTICIANUL (ia tabloul cu litere și-l plasează în spatele clientului): Citiți, vă rog, rândul acesta.
CLIENTUL: Nu descifrez nimic.
OPTICIANUL (mutându-și degetul pe alt rând): Citiți aici.
CLIENTUL: Tot nu văd.
OPTICIANUL: Nici aici?
CLIENTUL: Nici aici.
OPTICIANUL: Pe mine cred că mă vedeți.
CLIENTUL: Ești în spatele meu.
OPTICIANUL (uimit și căutând o soluție): Voi telefona doctorului Orlando Popescu, și-i voi cere sfatul pentru cazul dumneavoastră. (Desprinde telefonul.) Alo! 13 13... Casa domnului dr. Popescu?... Aș putea vorbi cu domnul dr. Popescu?... Aștept... Da. Domnul dr. Popescu?... Să vă expun un caz extrem de interesant... Este la mine un client care vrea să cumpere ochelari... Suferă însă de un defect... sau mai bine zis are o însușire curioasă: Nu vede cu fața, însă vede foarte clar cu spatele... Și nu știu cum să-i așez ochelarii... A! nu este casa domnului dr. I. N. Popescu? Este casa domnului dr. N. I.

Popescu? Mă scuzați. (Închide telefonul. Caută în cartea telefonică.) Sunt în cartea telefonică optzeci de doctori, pe care îi cheamă Popescu și pe unul îl cheamă chiar Popescu Dumitrescu (Ia telefonul.) Domnișoară, dați-mi trei, douăzeci și unu, zero, trei... Alo!... casa domnului dr. Popescu? Să trăiți, domnule doctor... Am un caz curios de oculism... M-am înșelat? Nu sunteți domnul dr. Poppescu cu doi p?... Sunteți domnul dr. Popppescu cu trei p?... Nici nu sunteți medic?... Sunteți doctor în drept? Scuzați, vă rog! (Către client.) N-am noroc să dau de oculist. Problema e următoarea: Dându-ne seama că dumneavoastră vedeți cu partea dinapoi, este de știut exact cu ce anume punct vedeți, ca să știu unde punem ochelarii, mai sus sau mai jos... Dați-mi voie să vă pipăi...

CLIENTUL: Mă gâdil, nu mă pipăi, că țip.

OPTICIANUL: Atunci ce-i de făcut? Ce vârstă aveți?

CLIENTUL: Vrei să cauți numărul ochelarilor în numărul anilor?

OPTICIANUL (îi pune brusc degetul pe rădăcina nasului): Ce vedeți acum?

CLIENTUL: Nimic.

OPTICIANUL (apropie degetul de ochi și-l mișcă): Nici nu dă din pleoape. (Îi pune degetul pe globul ochilor.) Fenomenal! i-am băgat degetul în ochi și nici n-a clipit!

CLIENTUL (blajin): Nu ți-am spus domnule, că am ochi de porțelan?

OPTICIANUL: De porțelan? Nu mi-ați spus! Acum se explică. De ce mai căutați ochelari?

CLIENTUL: Dumneata crezi că dacă aș avea ochi, aș mai cumpăra ochelari? Ce-aș fi făcut cu ei?

CUM A FĂCUT MAMA PE MIȚU

În casa noastră tot ce s-a făcut, de către mama noastră a fost făcut. La început, era mama. Nimic împrejurul ei nu era, decât casa și bătătura. Nu erau rațe, nu erau pisici, nu erau purcei și jucării, nu erau găini, și nici cățel nu erau – și pe toate le-a făcut mama, care face și-acum toate cu mâinile ei, pe care Mițu le pupă ori de câte ori mâinile curate ale mamei se apropie de fața ei.

La început de tot, mama a făcut cafeaua cu lapte și smântâna și, pe urmă, l-a făcut pe tătuțu, în curte, prin trifoi, ca să nu-i mai fie urât de tot. Tot mama a făcut-o și pe bunica noastră, care a ieșit nițel cocoșată. S-a cam frânt când a fost scoasă din cuptor și răsturnată, din oala cu gura-n jos, pe scândura de tăiței.

De Crăciun, la cozonaci cu Mițu, care e o harnică gospodină, alegând stafidele și mâncându-le pe jumătate, mama i-a spus cum a făcut-o pe ea, acum patru ani, tot de Crăciun. Stafidele mici, roșii, se potrivesc, pentru a fi deosebite unele de altele și de cozile lor, cu degetele mici ale lui Mițu, ca țigările cu chibritele. „Pe cele stricate le tragi deoparte și le aruncăm", i-a spus lui Mițu mama, și Mițu a găsit o grămadă de stricate – și, în loc să le arunce prea departe, le-a mâncat. „Vezi să nu te îmbolnăvești", i-a spus mama, dar Mițu

știe că nu se îmbolnăvește. Stafidele rămase, care au trecut în cozonaci, tot Mițu o să le mănânce, ciupite pe felie.

Pe Mițu, mama a făcut-o din cocă și nuci, și pe tătuțu mi se pare că din cocă și mac, fiindcă are mustăți. A luat, pentru Mițu, o pungă de făină, o cană cu lapte și cinci albușuri dc ouă bătutc și cinci gălbenușuri, și le-a frământat bine. La Mițu a pus și o bucată de vanilie și zahăr mult, cernut printr-o sită blondă. Când a fost gata, mama a scos-o din copaie și, întinzând-o pe scândura presărată cu făină, a îndesat-o, i-a tras brațele și picioarele, i-a prins încheieturile, una câte una, citindu-le câte o rugăciune, bună pentru întărirea zgârciurilor și, rotunjind între palme mărgele cât boabele de mazări, cărora le-a pus deasupra câte o unghie, tăiată cu foarfeca din margini de solzi argintii, de crap, i-a lipit degete la picioare, ca niște mărgăritare cu umbră trandafirie.

Fiindcă a voit să aibă o fată sprintenă, care să stea mai mult în picioare și mai mult să umble, mama i-a făcut fluierile lungi, atât deasupra, cât și dedesubtul genunchilor, și s-a ferit să-i îngreuieze șoldurile cu așternuturi leneșe și somnoroase. În mijlocul pântecului, a împuns semn cu unghia – un ochi închis – și, cu trei stafide negre, a făcut trei alunițe, ca să o cunoască mama toată viața, dacă s-ar întâmpla, Doamne ferește! să o piardă sau să o fure pe la marginea pădurii, vreodată, Sfânta Sfintelor, care ademenea pe vremuri, cu ochii ei de căprioară și cu zâmbetul preacurat, fetele sfioase și le călugărea într-un schit în piscurile pleșuve.

Pentru ochi a fost mai greu, căci, întâi, mama luase două boabe de piper, apoi două măsline, două migdale cu crăpătura albă. Nici una nu se nimerise, ca să scapere și să scruteze săgetând. Aici a trebuit o piuă și o alifie. În piuă, mama și-a sfărâmat cerceii și un inel, până i-a prefăcut într-un praf arzător și plămădind pulberea scânteietoare cu grăsime de piatră i-a dat căutătura ei de azi: neagră, ca un spin de diamant înnoptat pe dinlăuntru și cu o stea dedesubt.

În sfârșit, a pus-o în cuptorul de zid pentru pâine, de unde a scos-o așa cum este și se vede: frumoasă, subțire, zveltă. În cuptor

s-a petrecut însă ceva neprevăzut, că i-a venit, pe gaura de fum, în cuptor, un suflet care s-a încuibat în cocă, și care, rupt din ce lume și taine, știe lucruri noi, neînvățate și nici trecute prin gândul, vreodată, al mamei.

Cum l-a făcut mama pe tătuțu e altceva. Fiind pe atunci mai săracă, n-a putut să cumpere făină, nici coloniale, și l-a plămădit din tărâțe de mălai. A căpătat un sac întreg și a pus în tătuțu tot sacul. Altfel nu ieșea tătuțu nici așa de gros, nici așa de mămăligă.

PĂDUREA COPIILOR

Fiindcă ai fost cuminte, mă țiu de cuvânt și-ți povestesc cum era pădurea în care mă jucam eu toată ziua de vară, când eram mic.

Tu știi ce este o pădure. Mergi între copaci, în sus și în jos, înainte și înapoi, la stânga și la dreapta și pretutindeni numai între copaci, și copacii sunt înfipți în pământ, de rădăcini. Tot așa era și pădurea mea, cu deosebire că, în loc să fie lipiți de pământ, copacii umblau de colo până colo, neținuți de nimic. Câteodată, când treceam prin pădure, era acolo toată, și până să mă întorc nu mai era deloc, și a doua zi iar venea îndărăt.

Nu știu cum s-a întâmplat că pădurea asta fără pereche a fost zămislită mișcătoare. Poate că din pricina multor copii câți erau în statele care încingeau codrul de jur-împrejur, copacii au luat ceva din zburdălnicia lor și au rămas nebunatici și copilărești. Câteodată ne suiam câte zece, cincisprezece, într-un pom și el o lua la drum cu noi, ca un car cu boi, ne plimba prin toată pădurea, și se întorcea cu noi în cârcă în locul unde ne suisem. Apoi, își înmuia crengile, lăsându-le cu noi în jos, noi ne ploconeam la el, el da din vârf a „mulțumim dumitale". Pomii erau și niște tâlhari: intrau în livezile oamenilor și prădau merii pârguiți și perele coapte. Când ai să vezi vreun brad cu

poame în el să știi că ai de-a face cu un hoț. Copacul se scutura nițel, când se adunau copiii și toate poamele furate le erau dăruite lor.

Era o babă cu părul roșu în partea locului, care făcea farmece și vrăji cu pădurea copiilor, puind arborii să umble la rând, ca plopii, unul înapoia celuilalt, pe marginile drumurilor, de o parte și de alta, și dacă voia să gonească un om, înfricoșat, din casa lui, ca să i-o ia alții, baba trimitea patru, cinci molifți bătrâni de se așezau în poartă, plini de bufnițe și cucuvăi și câte unul plecat din pădure cu lună cu tot, luna aflându-se tocmai în păienjenișurile lui, când pornea copacul. Spune tu, nu te-ar apuca frica și n-ai fugi dacă, deșteptându-te într-o bună dimineață, ai da, în bătătură, de patru clopotnițe sau biserici, ieșite în timpul nopții din pământ?

Cât privește molifții, ei au și o voce ciudată, că răsună cum ar șuiera un clopot în desimea lor și uneori parcă ar purta în ei câte un ceasornic mare, care bate orele și toaca lor măsurată. Sub camilavca neagră, atârnată brazilor din creștete pe brațe, se aud șoapte călugărești, pădurile din creștetul munților vorbind adeseori cu Domnul, în limba de rugăciuni a vântului, care-i graiul către vecie al lucrurilor tainice de pe pământ.

Pădurea mea era și locuită de o mulțime de făpturi cu coarne sau numai cu copite, cu labe, degete și unghii; făpturi, unele mari, însă blajine, lăsându-se să fie apucate și prinse; zimbri cu fruntea lată, cerbi cu ramuri în cap, țapi cu zulufi de os, și mistreți, purtători de rituri ai ștampilei umede dumnezeiești, însemnată cu două litere, alfa și omega, în mijlocul unui rotogol. Noi alergam câte o jumătate de ceas după un bivol sălbatic, îl prindeam în brațe și el se dezumfla încet, dându-și sufletul întreg de bucurie.

Vrei să-ți spui adevărat? Animalele erau de cauciuc subțire și pădurea era de gutapercă – și primarul noastru le umfla în toată sâmbăta seara cu pompa de bicicletă, ca să avem cu ce ne juca duminica dimineața.

PLICUL

Baruţu vrea un plic.

—Nu-ţi mai dau plicuri, că le strici, îi răspunde tătuţu, şi mă costă unul cincizeci de bani.

—Vreau să chiu la Başov...

—Tot scrii şi nu mai înveţi să scrii. De un an, de când „chii", au mai ieşit opt romancieri şi zece poeţi. Te rog, Baruţule, fii serios. Şi să nu-mi mai mâzgăleşti plicurile, că mă supăr.

Pauză.

—Dă-mi un plic, că nu mai chiu.

—Dacă nu scrii, de ce-ţi mai trebuie plic? Acum nu e timp de plicuri. Du-te de te culcă: mi-ai făgăduit că ai să dormi două ceasuri, în toate zilele, după-masă, ca să te duc la cinematograf. Ţine-te de cuvânt.

—Mă cunc cu el! zice Baruţu.

—Cu cine cu el?

—Cu plicul.

—Şi mi-l dai înapoi nemâzgălit şi curat?

—Îl pui su'pennă.

—Bine, uite un plic. Să dea naiba să mi-l mototoleşti!

Miţu a prins de veste că fratele ei a căpătat un plic.

—I-ai dat lui Baruţu un plic, zice Miţu.

—De unde ştii?

—L-am văzut.

—Şi dumneata ce vrei acum?

—Să-mi dai şi mie ceva...

—N-am nimic de dat.

—Să-mi dai ochelarii, să mă culc cu ei.

—Cum să-ți dau ochelarii? Trebuie să citesc. Dacă-ți dau ochelarii, nu mai pot să fac nimic.

Mițu știa că nu i se pot lăsa ochelarii. Repede:

—Atunci dă-mi ceasul.

—Ai să-i spargi geamul. L-ai mai spart.

—Eram mică. Acum sunt... frumoasă.

—Și când erai mică erai frumoasă, și tot ai spart geamul. Dar ce vrei să faci cu ceasul?

—Îl pui la gât. Mă uit cât o să dorm...

—Lasă, când o să cunoști numerele de pe ceasornic, îți cumpăr unul de mână.

—Știu, zice Mițu: acu e douăsprezece.

—Ai pus deștiul pe patru.

—Patru nu-i douăsprezece? întreabă Mițuca.

—Ai dreptate, Mițule. Totuna e. Ține ceasul. Stai să ți-l pui de gât.

Aproape două ore reglementare au trecut. Tătuțu uitase, furat în povestirile unei cărți cu poze, pe care o ascunde de copiii lui, lacom să mănânce singur din dulcețurile scrise. Baruțu cască gutural, cu un mare accent de lene în vocea căscatului, scos dintr-un mare gâtlej. În privința lui, tătuțu e fără grijă: Baruțu o să doarmă mult și o să-l răzbune pe el. O să ceară toată viața să-l dezbrace și să-l îmbrace, să-l culce și să-l scoale cineva, și cum e băiat frumos, și cum tătuțu are un singur băiat, iar tătuții ceilalți au fete multe, Baruțu o să fie fericit.

A bătut de șase.

—Bună dimineața, purcei!

MIȚU (înapoind ceasornicul): Nu știu ce are, tătuțule, că se învârtește mereu.

TĂTUȚU (tehnic): I-ai rupt, desigur, acul.

MIȚU: Nu s-a rupt nimic.

BARUȚU (restituind plicul în perfectă stare): Poftim!

TĂTUȚU: Bravo, Baruțu!

BARUȚU: L-am și lipit!

UNÂT ŞI SUMOS

De mici, deosebirile, categoriile şi privilegiile se vădesc întregi, ca într-un roman construit contradictoriu. Pentru că e fată şi are un an mai mult decât el, Miţu se bucură, asupra lui Baruţu, de o autoritate căreia el i se împotriveşte, dar pe care o suportă, în parte din superstiţie, şi în parte pentru că nici nu-i displace.

—E soa mea, explică Baruţu, când a primit un pumn şi nu a răspuns.

—Şi dacă e sora ta, tu trebuie să mănânci bătaie?

Baruţu râde, aducându-şi aminte cât e de mic şi de catifelat şi de inofensiv pumnul cât o floare de leandru, al Miţurii. El ştie că dacă i-ar trage el un pumn, cum poate, buturugă dură şi optimism guraliv, autoritatea fetiţii ar fi numaidecât decapitată. Ea trage-n el ca-ntr-un burduf, şi el nu poate da: e bun. Numai când colţul pumnului nimereşte pe la nasul lui cârn şi lat, se cam supără puţin. Îl jigneşte mai mult prestigiul atins, decât o durere abia înregistrată. Baruţu e în stare să se răstoarne de zeci de ori pe rând cu capul şi cu spinarea de pereţi şi parchet, fără să-şi simtă umflată carnea cucuielor consecutive.

Pe Baruţu îl impresionează iuţeala şi nemotivarea cu care Miţu îl acoperă pe neaşteptate cu palme. În orice atitudine s-ar afla, culcată, pe scaun sau în picioare, mâna ei fragilă distribuie

douăzeci de palme cu viteza cu care își ascute măcelarul cuțitul pe vergea. El clipește iute, căutând pricină logică a vijeliei, își holbează până dincolo de sprâncene ochii, mari ca niște răsărituri, și rămâne gânditor, fără să bănuie cât îi stă nedumerirea lui de frumos. Și pe urmă, Mițu se răzgândește, face pe mama și-l pupă – și el, când e pupat așa, se zbate și refuză, până ce-și schimbă gândul și el, și se sărută amândoi, pe nas, pe ochi, pe urechi, pe bărbie, exagerând încetinirile și căutarea locurilor de pupat.

Când n-are cu cine să se culce, și după ce a cerșit atențiile mamei, disputată deopotrivă de amândoi copiii, unul pretinzând că ea e a lui toată și celălalt tot așa, Baruțu ia de o labă ursul și intră cu el în pat. Ca să nu răcească, ursul e învelit cel dintâi cu plapuma, până la gură, lăsându-i-se loc să respire. Ursul e un băiat de ispravă și se uită ca un nerod cu veșnic inocentul lui ochi albastru, care i-a mai rămas. În trei ani, i-au căzut un ochi și o ureche. Mițu și cățeii s-au jucat cu el pe subt canapea și l-au târât pe subt dulapuri, trăgându-l cu dinții.

Baruțu renunță bucuros la o bomboană de ciocolată pe care a cerut-o, dacă socoate că la bomboana lui ar fi râvnit cineva.

—Ia-o tu, zice Baruțu: mie-mi dă mămica anta...

Mițu preferă să le mănânce însă pe amândouă, când îi dă mama două bomboane, una pentru ea și alta pentru Baruțu. Sau le cântărește cu ochiul și, după ce gustă pe cea mai mare, cu intenția de a o da pe cea mică fratelui ei, mai face o socoteală și o mănânca și pe cea mică. Dar mai bine le bagă pe amândouă odată în gură, după ce le-a examinat.

Între varietățile mărunte ale vieții, cu creioanele, cu cărțile și cu pereții mâzgăliți cu compot, scapără firea lor viitoare. Mițu ondulează, dansând cu un ritm asiatic o fantezie: pune piciorul pieziș, îl ridică pe celălalt, întinde brațele, și le sucește, și gâtul ei participă la valul pe care-l improvizează ființa-i trezită de reminiscențele misterioase. Se oprește, salută, cere aplauze și trece la altceva: vrea să puie ventuze păpușilor mari sau se duce la Baruțu și-l mușcă. Sau s-a repezit Baruțu la ea, în pas victorios și a mușcat-o el. Mușcătura fetii nu-l scoate din fire pe băiat. El vine cu buzele strânse subt nas, șovăindu-și picioarele, și zice cu simplicitate:

—Mițu m-a muccat.

Mițu, în schimb, răcnește și, după ce i-a trecut impresia sau durerea, se oprește în fața lui și-i zice scurt:

—Prostule!

Apostrofa îl supără pe Baruțu mai mult decât o mușcătură și doi pumni. Reflectând, el se apropie de noi și ne raportează:

—Jice ca sunt pott...

Baruțu crede că „prost" însemnează „urât"; căci dacă-l întrebi: „Dar cum ești Baruțule, tu?", el răspunde: „Sunt sumos". Pe când „urât" are la el sensul de murdar și de mânjit.

Cugetarea originală a lui Baruțu se mișcă între serios profund și între baroc. Se uită la clanța ușii un sfert de oră, cu privirile duse cu totul într-altă lume și nu-l întoarce nimic de la filozofia lui. Dacă-l întrebi: „La ce te gândești, măi băiete, de te uiți așa și sufli?" el tace de câte trei, patru ori neîntrerupt, și răspunde râzând, ca aseară:

—Mă gândesc la o găină... Am avut o găină în pat... zice el.

—Și ți-o fi umplut plapuma de găinați?

—Nu! răspunde Baruțu, râzând și mai tare: i-am pus un șehvet...

Răspunsul ne face să râdem cu hohot, și Baruțu, încurajat ca un autor, se lansează:

—Și am mai avut ceva... adaugă Baruțu.

—Ce-ai mai avut, Baruțule?

—Am mai avut un nas în cot, zice el, și râde cu mâinile la burtă.

Și râde și Mițu, care se bucură de-o capacitate de râs extravagantă, ca și Baruțu.

—Ce zici tu, tătuțule, că o să iasă băiatul nostru? întreabă măicuța.

—Știu și eu?... răspunde tătuțu. Aș vrea să iasă un șoltic de povestitor...

Măicuții îi place, căci și ea avu parte de un asemenea mincinos al condeiului, și zice că nu i-ar părea rău.

—Ce vrei să te faci tu, Baruțule, îl întreabă Mițu, care, la patru ani, a și căpătat o minte de mătușică.

Și Baruțu răspunde cu avânt:

—Tinichigiu!

TEKKEN
uploaded by Stef30

O PISICĂ

A intrat acum două luni, în casă, cu tihnă şi simplicitate. Venea pentru întâia oară şi totuşi s-ar fi zis că a mai fost şi că-i aparţinuse ceva din apartamentul noastru, atât de familiară îi era căutătura galbenă, atât de sigur pasul, mut şi lin, cu care îşi ducea silueta de catifea prin odăi. Împărăteasa pământului întreg nu ar putea să aibă o geană mai fină, o linişte mai aristocratică, o stăpânire de sine mai liniştită, un stil mai suav decât pisica noastră străină.

—De unde vii tu, neagră ca bezna tare şi suplă ca o ceaţă din întunecime şi cum s-a întâmplat să-ţi alegi tocmai căminul nostru sălaş? Ai mai fost vreodată pe la noi, pe când lipseam, în timpul somnului nostru sau al călătoriilor noastre pe lacurile dintre trestii? Cum de-ai nimerit aici? Poate că te-a trimis cineva, pe care nu-l cunoaştem, şi care se gândeşte la noi...

—Miau! răspunde pisica şi luminile de aur ale ochilor ei lunatici s-au ridicat spre noi, cu ştiinţa că întâlnesc privirea noastră. Dumnezeu a dat un semn de înţelegere lumilor pe care le-a născocit, ochii, suvenire de ceruri, reminiscenţă de infinit. Întocmit în afară de urzeala sângelui cu carnea, ca o floare, ochiul duce cu sine o firimitură de stea şi o făgăduinţă.

—Fiindcă venişi neaşteptată, fii binevenită, mâţă. Uite sofaua: ţi-o dăruiesc. Uite oglinda, în care ai să te găteşti. În farfuria de porţelană cu două flori de smalţ vei avea un izvor de apă pentru gurița ta, ca o foaie de garoafă palidă şi roză. Copiii ţi-o vor umple în fiecare zi cu donița lor de cristal. Uite copiii...

—Miau! răspunde pisica, miau! Blana ei de lutră s-a desfăcut de-a lungul şi începând cu tâmpla şi sfârşind cu sfârcul cozii, mâţa trece de câteva ori şi se întoarce, frecându-şi blana caldă de picioarele lor goale până la genunchi.

Baruţu, care n-a mai văzut pisică, e mişcat adânc şi Mitura, care a mai văzut pisicile pestriţe, e impresionată de culoarea ei, negru-n negru, de mănuşile de velur ale labelor, moi ca nişte pensule de pictură. Bunica ştie mai multe lucruri adevărate ca noi şi tălmăceşte pisica şi culoarea ei, purtătoare de noroc.

Pisica nu a mai plecat de la noi. Pe o perină mare de mătase, uşoară ca o umbră cu broderii de fir, ea doarme zi şi noapte, ca şi cum trebuie să se odihnească toată viaţa de o grea opintire, pe care ar fi făcut-o din răsputeri într-altă existenţă. Şi pentru că noi muncim fără de răgaz, ne bucurăm că putem adăposti idolul inefabil al repaosului şi al lenei surâzătoare, în gospodăria noastră de unelte. Camera unde doarme pisica am împodobit-o cu moaştele noastre de preţ: candela, cărţile, icoanele, amintirile de la bătrâni, ceasornicul cu bătaia rară de dom, preşurile de lână tărcată ca nişte drumuri scurte boite cu soare. Un ciucure de borangic al şervetului mesii gâdilă urechea pisicii, oprită ca un fluture negru pe tâmpla ei cu mustăţi.

—De ce face aşa pisica?

—Toarce ca fusul, murmură ca marea, cântă ca vântul, şuieră ca grâul. Aşa face pădurea, aşa curge apa, aşa geme salcia şi bombăne furtuna. În somnul ei, cu auzul la pământ, mâţa ascultă vioara lumii, care cântă pretutindeni, în cele de sus şi-n celc de jos, în prăpastie şi-n piscuri şi-n creasta tăriei, şi visul ei se aude ca un ecou al viorilor din ţărână şi ape...

LĂSTUNII

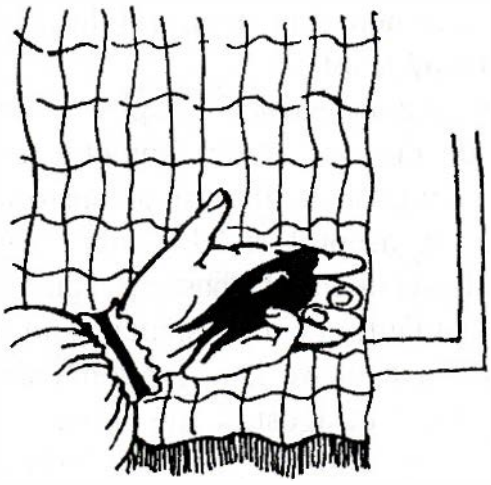

Într-o ființă de o sută de grame, legănată de un zbor ascuțit, ei reprezintă regula întreagă a vieții și cinstea naturii. Au venit din depărtările mari ale mării, cu aripile de culoarea talazului din orizont, singuratici ca marea, singuratici ca zarea. Trecerea lor dintr-o lume într-alta, despărțită de bărăgane de valuri, nu o știe nimeni și nimeni nu o poate povesti, frământată de furtuni înalte și de negrele vijelii cerești, care scutură din adâncuri necunoscute constelațiile și zodiacul. Așezată pe un fir de telefon, rânduneaua poartă prestigiul universului, văzut dintr-o planetă mai pură, fără descompuneri și putregai, unde vegetația și carnea au însușiri de metal și corindon.

Abia scoborâtă din întuneric și din lumină, ea își pregătește cula, în care sălășluiește un anotimp, curată în deprinderile ei, stăpână de sine stătătoare, neîmpărtășind cu omul și cu gângania parazitară, obiceiul de a-și fura cuibul și de-a dormi în gunoi și sudoare străină. O casă pe Argeș, o casă pe Mediterană, o casă în Egipt, printre morminte de regi, bisericile, turnurile, stâncile sunt pline de clădirile ei uniforme – ca niște urcioare de lut spânzurate de streșini. În osteneala zidirii își găsește îndreptățirea de a se odihni și de a visa în bordeiul ei aerian, disprețuind poteca pe care

își târăște momâia omul în cârji și drumurile gata făcute. Unde coboară începe și sfârșește, plecând, nouă pretutindeni, neostenită în perpetua ei mobilitate și renovare. A sosit, a stat, a plecat.

Lunaticii, chemați în somn către slăvile sticloase, se întraripează ca să urce turla catedralei, dar zborul lor șovăielnic se oprește la cruce. Ar voi sufletul să se ridice mai sus, să escaladeze cerul și pribeag printre nori să se risipească în zări, ca un parfum întors în floarea lui, dezlânat de azur. Omul scoboară însă pe brânci înapoi, îngreuiat de spinare și de genunchi și purtând în șold rana robului sângerată. Rânduneaua zboară la aștri.

Ea nu a lăsat, despărțindu-se de o perspectivă de plopi și de un lac străjuit de sălcii, nici păreri de rău, nici datini împletite cu aripile, ca niște spini. La pământ s-a uitat atâta timp cât a construit cu dumicați de lut, un balcon în dreptul stelelor albe. Un pământean s-a putut apropia de fulgii ei de înger albastru; a zburat. Însă mâna omenească nu a mângâiat făptura ei inexistentă, când a pus-o în palmă și s-a uitat la cadavrul ei de floare. Din clopotnița din care a căzut până la mâna ta, îndrăgostită de pipăirea zburătoarelor, o gămălie de suflet a găsit timpul să piară, ca să-ți lase între degete o aripă nesimțitoare. Lumea pe care o cauți știe să rămâic mută și absentă de câte ori te îndrepți către ea, să-i încerci sonoritatea.

Iată rânduneaua cântă, la desfacerea petalelor zilei. Ea s-a deșteptat pe când luceafărul i-a trecut dincolo de cuib, odată cu izvoarele din fundul pădurii, odată cu iedera și cu frunzele licăritoare ale fagilor albi. Și pe marginea streașinii tale ea cântă, începându-și ziua cu biruința. Ca o armonică minusculă, vocea ei mare, în care sună glasuri de mai departe, continuă cântecul lăsat de privighetoare neisprăvit, în bătaia lunii.

Sculați copii! Douăzeci de rândunele cântă la fereastra voastră, întortochind sunetul în sute de feluri – și faceți aripi și voi, ca să scăpați de mânjirea țărânei.

ALUNIȚA

Obrazul stâng al fetiței are o aluniță lângă nasul cârn. Ea-i stă ca un strop alb unei flori violete și pare un ochi mic, un al treilea ochi, deschis pentru informarea regiunii fragede dintre cercelul urechii și colțul gurii durd. Când surâde gura, surâde și aluniță, și când ochii se fac șireți, se șiretește și aluniță, care animează câteodată toată fizionomia. Și e cât un punct de peniță cu tuș.

Începând să se vadă în oglindă, cochetă abia ridicată pe picioare și dansându-și pasul încălțat cu papuci moi de piele albastră, fetița a crezut la început că a stropit-o cafeaua, și s-a plâns, după toate încercările de a o șterge cu colțul batistei, că „nu iese". Mai târziu, ea observase că-i vine bine și își gătea gușa, pe care i-o mănâncă mama de o sută de ori pe zi, cu o șuviță de dantelă, adăugând aluniței un motiv mai mult să iasă în evidență.

Problema discutată de părinți în auzul atent al fetiței consista anume în a se ști dacă n-ar fi fost mai nimerit așezată aluniță deasupra buzei de sus, între locul unde stofa de carne face un jgheab și între cuta zâmbetului trandafirie. Mama ar fi dorit-o potrivită de-a dreptul subt nas. Tata o prefera pe bărbie. În cele din urmă, s-a hotărât că locul întâmplării fusese cel mai bine ales.

O tristețe tulbura liniștea bucuriei, că băiatul nu avea nici o aluniță, lipsă de care el se simțea nefericit.

—De ce stai așa de bosumflat? întreabă mama.

—Pentru că de ce n-am și eu aluniță, răspunde băiatul.

Câteodată, una din păruielile zilnice printre picioarele mesei, pornea numai de la aluniță, băiatul umblând să șteargă alunița cu un ghemotoc de hârtie și fetița fugind ca să-și scape bobul de mac lipit în neștire pe fața ei.

Într-o noapte, pe când surioara dormea, băiatul, deznădăjduit de încercări și sculat între perini, plângea și el că „nu iese", presimțind că alunița s-a prins în punctul ei pentru totdeauna.

Argumentul care a potolit câtva timp amărăciunea băiatului fusese că și el ar fi avut o aluniță, pe spinare. Pentru că niciodată nu putea să o zărească, mama îi punea degetul între umeri și-l făcea să simtă că în locul atins era o aluniță mai frumoasă decât a fetiței. Această dovadă se făcea în secret, ca să nu se supere fetița că alunița ei rămâne mai urâtă. Într-o bună zi, însă, în care a examinat chestiunea mai de aproape, băiatul s-a necăjit de ce alunița lui se află pe spinare, pe când a fetiței se răsfață în văzul tuturora. Atunci, i s-a făgăduit că are să fie mutată, încet-încet, și mama s-a pus să caute, pentru descântecele de mutat alunița, o grămadă de substanțe care nu se găsesc odată toate. Un picior de gândac verde, o picătura de miere scoasă din ciocul albinei, un petec de păinjeniș, de care zboară din stele, se mai găsesc; dar era greu de furat luleaua Sfântului Petru, când acest meșter lăcătuș, pribeag prin lume, cu foalele în spate, ațipea cu luleaua în dinți. Dinții strângeau atât de tare coada lulelei, că nu puteai să-l păcălești în somn și să i-o iei din gură aprinsă. O să ne vorbim cu Mo Cățun, să ne aducă el lucrul necesar și asta numai pentru cinci minute. În cinci minute muți alunițele toate de pe oameni pe un singur om și băiatul se mângâia cu făgăduiala că el o să aibă după Crăciun o mie de alunițe, peste tot.

—Numai că o să fie pocit, zicea mama.

—Nu e nimic, că lui o să-i placă, zicea tătuțu.

—Uite, jice ca o să fiu pocit, plângea băiatul, pupând și îmbrățișând, gros cum era, pe surioara lui, impresionată.

Tata a schimbat gândurile băiatului, făgăduindu-i o pereche de mustăți și o barbă neagră, la majorat, și arătându-i documentat că o barbă stă în orice caz mai bine decât o aluniță; întâi pentru că e neagră de tot, al doilea pentru că e creață, al treilea că e făcută din fire și al patrulea pentru că începe de la o ureche și se isprăvește la urechea cealaltă. El i-a făcut și un desen comparativ, cu creionul, așa că există în familie și un document, un dosar, dosarul cu bărbi și mustăți.

Fetița însă vrea și ea o barbă, dar băiatul răspunde ca ea are aluniță și că nu se poate unul să aibă două lucruri. I se făgăduise și fetiței o barbă cărămizie, ca să nu se simtă în barba lui cea neagră băiatul nedreptățit. Totuși, el se supără și nu admite două bărbi la domiciliu.

—Uite, zice că mie să nu-mi dai barbă, zice fetița.

Tata se aplecă la urechea ei și-i șoptește: „Lasă-l să zică, taci din gură, tu o să ai o barbă negreșit".

—Am și eu o barbă, zice fetița tare, înfruntându-și fratele.

—Jice că are și ea o bahbă! se plânge băiatul.

Ceasornicul a bătut de orele nouă seara. Ce târziu e! Până la nouă, puii de găină au visat de mai multe ori și toată lumea doarme, și caii, și pisicile, și viteii, încă de mult.

Ultima temă de discutat în pat, după ce copiii s-au îmbrăcat în costum de noapte, spălați proaspăt și cu câte o bomboană în gură, este: cine a făcut aluniţa, mama, ori tata, ori amândoi.

Și toată lumea cade de acord, ivindu-se somnul, că aluniţele le face Mudnezeu.

VOCABULARUL

Generaţia energică este în vârstă de trei şi patru ani împliniţi. Imperiul oţelului, al zborului şi al iuţelii s-a manifestat. Ieri, fetiţa – îngerul şi consolarea tătuţului, mândria şi răzbunarea măicuţii – i-a înspăimântat. Cuvintele ei, limitate la portocale, ciocolată, păpuşi, iepuri, pui şi diminutive, s-a îmbogăţit cu unul. N-aş putea reproduce cuvântul infiorător pe care copila noastră l-a rostit cu entuziasm. Am văzut-o dându-se jos, târâş, de pe scaun, ridicându-se agresiv pe vârful pantofilor, aruncându-şi degetul arătător înainte, ca un dinte de furcă, şi înjurând ca un bivolar.

—Ce făcuşi, puică? i-am zis. Mi se pare că n-am auzit bine. Mi se pare că mă înşel. Unde ai găsit vorbele, pe care mi se pare că nu le-ai zis?...

—Ai auzit bine, tătuţule, nu te-ai înşelat. I-auzi...

Şi îngerul meu a repetat ingnobila înjurătură, silabisind cu o acurateţe exemplară.

—Ei bine, eu tot n-am auzit. Vezi pe fratele tău, mai mic cu un an? E mai cuminte. El niciodată nu va repeta prostiile auzite pe stradă, de la birjarii supăraţi. Limba lui nu se va spurca, sunt sigur, niciodată. Pe dumneata, domnişoară, te rog lasă-ţi păpuşa, şi treci la colţ, ca să te pocăieşti şi să te întrebi dacă e bine ce ai făcut...

Încă nu am isprăvit de așezat în conștiința copilei vinovate sentința mea grea și lapidară, de un stil reținut însă dur, că băiatul meu, al doilea înger, a doua mândrie, a doua consoloare, a venit la mine cu pumnul întins și, revoltat, m-a interpelat de două ori mai urât, m-a înfruntat cu o groaznică ofensă și, lăsându-mă mut, mi-a făcut și cu degetul întins ca un pistol. El a spălat onoarea surioarei. S-a dus în colțul unde ofta fetița, a întors-o de la părete și, holbat ca o bufniță, ne-a ocărât peltic. El nu poate rosti pe ri și pe ci și întortochează silabele pe englezește. Întinde mâinile lui groase, cu gropițe în coate, și face ca un orator.

Generația s-a asociat și ne declară război.

—Ce ne facem? întreabă mama, mușcându-și buzele, posomorâtă. Toate ca toate, dar o să ne facă de râs dacă nu le tragem o bătaie. Mâine avem la masă familia Tartarin, catolică, severă și ascetică. Înțelegi ce o să se întâmple când i-o veni domnișoarei ideea să-l bage pe șeful familiei în cinc știe ce vocabular.

—Într-adevăr, scumpă tovarășă a vieții mele, problema e dintre cele mai demne de examinat. Două, trei asemenea scăpări din vedere, și putem să ne mutăm din acest cartier, populat numai de locatari morali și de mari proprietari. Ai văzut, Miss Fowler, care înțelege îndeajuns românește, a rămas extrem de afectată și ne-a făcut atenți că fetele lordului Asquith nu înjură ca hamalii și au o ținută riguroasă. Eu îți propui să luăm fiecare, deosebit, pe câte unul. Tu ia băiatul, și eu iau fetița – și să-i judecăm în particular.

Intenția păru potrivită, și soții se despărțiră. Tătuțu a trecut cu fetița în birou, lăsând-o să meargă înainte, cu capul plecat și cu păpușa la subsuoară. Măicuța porni în dormitor, împingând din spate pe băiat, care ținea ursul de labă. Ușile fură bine închise, ca să nu transpire nimic și pentru ca lecția să fie administrată între patru ochi. Trecuseră zece minute misterioase, când ușa se dete de părete între cele două odăi, și guvernanta apăru cu un geamantan în mână. Tătuțu umbla în patru picioare, cu fetița călare în spinare, iar măicuța se gâdila, pe canapea, cu băiatul, care leșina de râs.

—Vă rog, doamnă, să-mi daţi imediat socoteala, ceru imperios, cu gingiile strânse, bătrâna domnişoară, care, încălţată cu ghete cu elastic lustruite perfect, era posesoarea câte unui nod pintenog la fiecare picior şi a unei substanţe etice superioare. Nu mai am ce căuta în această casă...

—N-ai să mai spui aşa niciodată, nu este aşa? ameninţa afectat tătuţu.

—N-am să mai spui niciodată, răspundea fetiţa.

—N-ai să mai spui aşa deloc, zicea măicuţa.

Şi băiatul răspundea, dând din sprâncene:

—Dălot!...

—Miss Fowler, zise tătuţu, stilul şi sinteza dumneavoastră sufletească au motive să fie satisfăcute. Mai staţi măcar până la primăvară, când înfloreşte ghiocelul şi liliacul capătă tonurile violetului albastru.

Lirismul aproape nordic al tătuţului a învins, şi Miss Fowler a rămas.

—Ştiţi, domnişoară, zise tătuţu, mai închidem un ochi, mai ne astupăm o ureche. Nu ştiu cum o veni pe englezeşte, dar la noi, fără vorba ceea, pe care aţi auzit-o, viaţa devine amară şi contractul social imposibil.

NU ESTE VOIE

Mițu si Baruțu au căpătat de la Tătana o masă mică și două scaune mici, de bambus. Dimineața, la prânz și seara, ei se așază, ca doi consumatori care plătesc, cu șervetele cu șireturi legate la bărbie. Mițu e mare și Baruțu e mic: Mițu are patru ani și fratele ei are trei. „Mânca-l-ar mama!" zice Mițu, când Baruțu pierde între farfurie și gura prea devreme deschisă, trei sferturi din lopata furculiții.

Privirea lui se umflă de ciudă, uimită de chibzuința mâncărilor de-a fugi din tacâmuri și de-a sări din farfurii. Întâi, ele nu vor să vie în lingura și furculița lui. Supa stă în blid și pe urmă îi scapă pe piept. Dacă ar avea și el un alt lucru, o cană sau un robinet, ca să ia din farfurie și să umple lingura cu vârf...

—Cu mâna dreaptă! strigă măicuța de la masa ei. Nu ți-am spus să nu mai ții furculița cu stânga?

Lui parcă i-ar veni mai bine cu mâna, cu care nu e voie să se slujească, și până să ia o dată, muncește din tot sufletul și dă uneori și din picior. Ceva se vede clar că-l stânjenește în mintea lui, zbârcită a nepricepere, deasupra nasului gros, cu pielea de la frunte: pentru ce atâtea piedici în calea poftei de mâncare? Fața de masă, care nu trebuie murdărită, șervet alb, farfurii, căni, pahare și, pe deasupra atâtora piedici, și linguriță, și lingura, și furculița, ca să se lungească așteptarea gurii lui, deschisă dinaintea bucatelor, ca un plisc de pui

de vrăbioi. Baruţu ar prefera sau să ducă de-a dreptul la gură mâncările cu mâna, sau să-şi bage gura în ele şi să se sature mai iute.

Odată a făcut aşa: a luat castronul cu compot, l-a băut, l-a mâncat, l-a lins de jur-împrejur şi a fost bun. El ar admite numai castronul. Dar nici nu vă închipuiţi ce s-a întâmplat atunci. Baruţu a fost făcut „porc", „mitocan", „scârbos" şi „leneş". Cuvântul porc nu l-a rănit prea mult. Sunt în curte câţiva porci, cu care el se joacă voios până-n troacă, încalecă pe ei, intră cu pantofii în mămăliga lor şi se pomeneşte călare înăuntru cocinii, fără să simtă alceva decât foarte multă bucurie. Dar l-au jignit zbierătele familiei şi tonul de insultă pe care îl luau cuvintele blajine. Poate că mai există un fel de porc, pe care Baruţu nu-l cunoaşte şi care mănâncă toată ziua compoturi cu castronul: el ar vrea să fie porcul ăla.

Mâncarea ar fi gustoasă, dacă nu ar fi atâtea reguli răcnite la fiece mişcare şi ar fi acceptabilă viaţa în genere, de dimineaţa până seara. Nimic nu e voie. Nu e voie să freci pereţii odăilor cu vârful unei creion roşu sau albastru. Nu e voie să zgârii uşile cu grebla. Nu e voie să cari pământ cu găleţile şi să faci cozonaci cu apă în mijlocul odăii. Nu e voie să dai cu pietre în lampă. Nu e voie să tai canapeaua. Nu e voie să rupi cărţile şi să verşi cerneala din călimările lui tătuţu. Nu e voie să te pudrezi cu „Houbigant" şi să te faci roşu pe faţă, după ce te-ai făcut negru la bucătărie şi te-ai tăvălit în funingini. Nu e voie să suni la clopoţel toată ziua. Şi nu e voie măcar să te culci nespălat şi să dormi cu botul tău plin de noroi în puful alb, brodat la colţ cu un gândac şi cu o floare de muşeţel. Dar Baruţu e revoltat şi de altceva. De vreme ce-l spală seara la culcare, se întreabă la ce mai foloseşte spălarea de dimineaţă, când el e curat. Şi, ştiţi câte neplăceri se strâng într-un spălat. Apă caldă, apă rece. Săpun mult. Curăţatul urechilor cu pămătufuri de vată. Suflatul nasului: o dată, de două ori, de trei ori şi: „Mai suflă o dată, că tot a mai rămas ceva" – întotdeauna.

Baruţu doreşte o viaţă ilegală, prin curte, pe câmp, la raţe, la găini, la câini, la pisici, fără trei, patru schimbări de primeneli pe zi, fără ochiul ca un scai, al măicuţii, lipit de urmele lui. Să intre subt

pat şi să stea acolo, până i-o veni să se urce pe dulap; să intre pe subt lemne; să se joace cu ciocanul şi cuţitul, să stea pe burtă în găinaţ, să calce în mocirlă până la ciorapi şi apoi să intre în praf. De când e, el nu a putut încă niciodată să iasă la drum şi să treacă de-a fuga pe dinainte, în momentul când trece un cal sau un automobil. El nu se poate plimba decât însoţit, frânat în toate voinţele lui: să umble încet când merge repede, să meargă repede când umblă încet, să stea când porneşte, să se mişte când s-a oprit, sâcâit de toată societatea civilizată.

Noroc că nu se cunoaşte cu nimeni din marea lui generaţie şi că nu l-am lăsat să se grupeze. Într-alfel, nevastă, el ar scoate un ziar şi ne-ar da la cap.

HOȚUL

În cutia cu pălării vechi sta un urs, de catifea. Dacă nu era galben ca floarea-soarelui, el ar fi fost fioros și podul întreg ar fi tremurat de frica lui. Aveam în pod doi berbeci năpârliți, trei vaci fără picioare și un armăsar, care sta în pod fiindcă era de lemn, și vopsit cu pensula verde. Dar ursul era galben și culoarea asta micșorează seriozitatea lucrurilor, nu sperie pe nimeni și au luat-o florile pentru ele. Și mai avea ursul doi ochi de sticlă, care se uitau drept în tavan. Domnișoara cusătoreasă îmbrăcând ursul, din șase petice croite frumos, cred că s-a înșelat când a trebuit să-i puie și ochii, greșind cutia ochilor de urs și luând dintr-altă cutie doi ochi de porumbiel. Un urs se cere încruntat: ursul nostru din pod se uita cu bunătate.

Ursul stătuse jos, în casă, doi ani întregi, și ajunsese atât de stricător, încât am fost nevoit să-l pui deoparte, în singurătate, și el s-a trezit în cutia de pălării, numai după ce începusem zadarnic fel de fel de mijloace de îndreptare. Croind ursul din fața unei scurteici, moștenită de la o cucoană bunică, croitoreasa nu se gândise că, fără să vrea, îi dă, prin potrivirea mădularelor, niște năravuri, pe care nici scurteica, nici catifeaua nu le avuseseră în timpul lor. Tatăl ursilor, care umblă nevăzut prin lume și îngrijește în munți de copiii lui, săpându-le peșteri, răsturnând iarna câte un

pietroi pe bârloage, spălându-i în somn, pieptănându-i și tăindu-le unghiile cu un fierăstrău de argint, face ce face și trece și pe la urșii de pâslă, pentru copii, și le dă câte un crâmpei de năravv.

Ursul nostru se nărăvise să fure, și nu fura altceva decât bomboane, ciocolată, dulceață, fructe și rahat. Când tătuțu aducea o cutie cu lucruri dulci, ursul mirosea și golea numaidecât cutia, fără să-l vadă nimeni.

—Cine a mâncat ciocolata?

—U'su, răspundea băiatul, ridicând din umeri. Nu mai e.

—Dar cutia cu bomboane englezești?

—U'su, răspundeau fata și băiatul.

Îl văzuseră amândoi. L-au prins de câteva ori cu cutiile în brațe, fugind subt canapea. L-au și bătut. Odată i-au rupt o ureche de bumbac. Doi ani de zile ursul a mâncat toată dulceața de zmeură și de chitră, caisele verzi, nucile, șerbetul. Însă el nu mânca tot borcanul, lua câte puțin, ca să nu se cunoască, scotea câte un pumn de bomboane, câteva bucăți, și le mânca pe toate, cu încetul.

Așa s-a făcut că am trimis hoțul în pod, ca să-l pedepsim și să cruțăm dulceturile copiiilor. Însă el fură și acum. Vine din pod. Noi nu l-am întâlnit niciodată pe scară, se ferește de noi, însă copiii l-au văzut de mai multe ori cum vine, cum deschide dulapul, cum desface borcanele și cutiile, cum le găsește și cum fuge îndărăt. De copii, ursul nu vrea să se ferească. Strămutarea lui în pod a fost cu atât mai bine venită cu cât învățase de la urs să mănânce zahăr, și mielul cu părul creț. Și de la miel a învățat și mingea să pape dulceață furată, cofeturi, cozonac și prăjituri. Ba mi se pare că ursul niciodată nu a mâncat ce mănâncă acum toate mingile, care înconjoară borcanele și cutiile și sug din ele tot.

Tătuțu nu bate ursul, nici mielul, nici mingile, pentru că el știe că trebuie să crească și lasă dulapurile descuiate, cutiile cu capacul nițel ridicat, borcanele cu țipla nelegată, pentru că mingile nu au degete ca să dezlege sfoara și să descuie dulapul. Totuși, într-o zi, tătuțu o să se puie la pândă, chiar în dulap. Când ursul și mielul vor veni cu linguriță în lăbuță ca să se înfrupte, o să-l găsească pe tătuțu între borcane. Și atunci nu știu care din trei va fugi mai repede speriat: mielul, ursul, ori tătuțul.

LA COLȚ

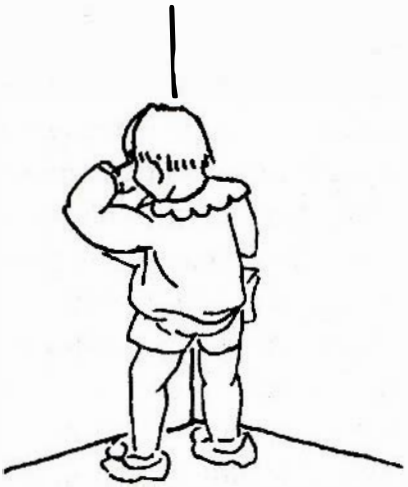

Ți-am făgăduit albumul în culori al câmpului și al munților și trebuie să amânăm, ca să te pui la colț. Apucat de un avânt nepermis, ai tras de marginea mesei și ai răsturnat castronul cu supă bătută cu ouă. Uite ce s-a ales!

Tătuțu își pusese haine noi, și pare acum că a ieșit dintr-un butoi de brânză cu zer. Capotul de mătase i s-a lipit măicuții de burtă și pantofii ei palizi, puși ca să-i facă poftă de mâncare tătuțului, când îi ies înainte la ușă, cu poalele scurte pe genunchi, s-au opărit.

Tâlharule! nu te uita prea mult pe subt sprâncene cu ochii tăi frumoși la mine. Uită-te-n jos, cocoșează-te puțin, că-ți șade bine, gros cum ești și, repede! du-te la colț. Te rog, nu-ți alege colțul care-ți place ție, de lângă dulapul cu dulceață, ca să arăți cu deștiul după ce ne vom împăca, borcanul de sticlă cu fragi. Nici nu ne mai împăcăm noi amândoi. Du-te-n colțul de dincolo și stai așa, cu nasul bosumflat, între două uși. Ai să rămâi acolo o lună de zile, nedormit, nemâncat, nespălat, să moțăi de-a-npicioarele și să te vaieți că s-a „fucat buba la tăciol". Pormă te voi muta în baie, să stai și acolo o lună de zile într-un colț: or să vie păianjenii la tine, ticălosule, și n-am să te apăr. Pormă de tot te mut în pivniță. Acolo să vezi ce are să ți se întâmple! Să te înveți să mai verși castronul cu supă.

Dintr-o cărămidă o să iasă Baba Chioara cu mătura cu funingini, şi o să se strâmbe şi o să scoată limba la tine. Dintr-alte cărămizi o să vie dihorul puturos şi o să facă „fff" ca un gâscan. Şi mai vine crocodilul cu botul ca foarfeca. Şi mai vine elefantul cu două bastoane-n gură. Şi mai vine şi popa. Atunci să te vedem ce-ai să faci dumneata, când te-o întreba toată lumea asta:

—De ce-ai răsturnat castronul cu supă?

Auzi tu? să verşi, tu, supa, de pui, bătută cu gălbenuşuri de ouă! Unde s-a mai pomenit? Îmi vine să mor de ruşine. Auzi tu? nimeni nu a mai vărsat niciodată castronul cu supă. Trebuia să mă nasc eu pe lume ca să văz acest fenomen? A! te sperie cuvântul „fenomen", tâlharule! Cum o să mai ies eu cu tine la câmp? O să te arate şi ciocile şi o să spuie în auzul meu, fără să îndrăznesc să răspund, că tu eşti ăla care ai stricat pantalonii de covercoat ai tătuţului şi fusta de soie lavable a măicuţii. O să pot eu auzi ticăloşiile tale fără să intru în pământ? Întoarce capul şi nu-ţi mai arunca ochii pe furiş la mine, că nu te iert. Nu pot să te iert şi nu trebuie să te iert; dacă te voi ierta acum, când te vei face mare, ajungi hoţ de cai.

—Bravo! zise măicuţa. Aşa lecţie, mai înţeleg.

A început să-ţi tremure niţel barba! Ţi se mişcă pe dinăuntru buza de jos! Vrei să plângi! Nu te-ai gândit ce-o să urmeze după răsturnarea castronului! Credeai că o faptă atât de cumplită este scutită de consecinţe. A! te înfricoşează cuvântul „consecinţe"? Ţi-am spus: stăi la colţ.

Du-te, fetiţa tatii, şi şterge-l pe tâlhar la ochi şi spune-i să nu mai plângă degeaba: e prea târziu. Uite, ţine batista mea: supa nu mi-a intrat în buzunarul de sus. Suflă-i şi năsucul borcănat. Mai suflă-i-l o dată. Aşa. A zis ceva? Ce-a zis? A! vrei tu să-l iert? Crezi tu că pot să-l iert? A! şi tu, măicuţă, zici, va să zică, să-l iert. Păi, o să vrea şi Grivei să-l iert. Nu vă grăbiţi. Să mă gândesc puţin. Ce-o să zic eu când ne-or arăta pe stradă oamenii cu mâna? Vreau să cuget: este vreo scăpare sau nu este nici una? Nu ştiu ce să fac. Desigur că a aflat şi primarul. Vreţi cu orice preţ să-l iert? Bine, bine, pe răspunderea voastră. Nu zic însă că-l iert, îl las numai să-mi pupe

mâna: e tot ce pot să fac... Hai, ieşi din colţ, vino-ncoace şi spune că nu mai faci. Aşa. Pupă ici. Bine. Pune-l acum pe scaunul lui. Dă-i îndărăt tacâmurile şi şervetul lui: era să le dau mâine olteanului cu cărbuni: nu i le mai dau. Du-te în pivniţă şi spune să-şi vadă de treabă Baba Chioara şi să se ducă la plimbare dihorul. Să nu mai iasă crocodilul. Să stea acasă la el elefantul, – şi popa.

Ce mai avem de mâncat? Am ajuns fără supă la friptură.

După-prânz, o să ducem pantalonii şi fusta la spălătorie.

... Şi, cum vream să vă spui, cămila de postav a ieşit într-o zi din cufărul cu boarfe şi s-a dus, mormăind, la geamantan, ca să mănânce dulceaţă de catifea. Dar mai bine vă povestesc după iaurt...

GRĂDINA CU SOARE

Bună dimineaţa, soare! De zintâi april, tătuţu te salută. Ai cam întârziat şi ai ţinut să dai creptate călindarului ţărănesc. Tu eşti mai ştiinţific decât Institutul Meteorologic şi decât amatorii autodidacţi ai deprinderilor lui Galileu şi Tycho Brahé, de mult osândite. Tu ai refuzat să fii de părerea savantului teolog Georgescu, care ţi-a luat-o înainte şi ţi-a făcut socoteli de nu te mai puteai mişca. Ai dat zăpadă şi Crăciun de Paştile oamenilor învăţaţi şi ţi-ai păstrat aşternuturile de aur şi florile pentru Paştile noastre. Ia te uită cum tc primesc în Ierusalimul Cişmigiului panseaua şi ramurile, despletite în pieptenele vântului încetinat.

Au ieşit întru întâmpinarea copitelor mici ale asinului tău alb, însăuat cu cergi împăturite, toţi copiii zulufaţi, trandafirii şi albi, care te-au căutat cu cârligul în sobă toată iarna prin lânăria moale şi fragedă a cenuşii. Bine-ai venit sănătos! Încă de azi-noapte s-au auzit încercându-şi arcuşurile şi cobzele pisicile nopţii, greierii carc torc, la întunericul stelelor, firul de unde l-a lăsat mâţa când s-a culcat. Tătuţu nu crede în fiinţa greierului zburdalnic, cum n-a

crezut nici în Paștile trecut. Clopoțeii cu sâmburi de cireșe, care sună de câte ori îi clatină vântul, sunt arătările auzului, goale.

De-a lungul grădinii se plimbă un grădinar ciung, semănătorul cu o mână validă, al frumuseților cu mireasmă. El ochește grădina, din față și pe dungă, mai de la stânga, mai de la dreapta, ca un zugrav care caută zâmbetul cel mai fin în asemănarea cea mai bună. Trimite violetul puțin mai către lac și roșului îi face loc mai în fund. A! mărgăritarul: te-am prins: tu sunai ca greierii din cojile tale de măzăriche, aninate în aer de câte o mustață. Și boii, care trag de carul cu ghivece de garoafe, s-au înveșmântat și ei în odăjdiile soarelui, aproape să îngenunche subt epitrahil și să se spovedească...

—Stai frumos, că vine „căpitanul!" Mițu! nu e voie să pui mâna. Baruțu! să nu rupi.

Un fluture galben canari străbate stofa soarelui, adâncă și dulce, ca un fulg de tămâie.

Căpitanul e un paznic înalt, mai mare peste paznici, cu scârlionți răsuciți, trași de vârfuri pe subt nas. El și-a împărecheat o uniformă de ofițer, care nu aparține nici unei armate cunoscute, chipiul de la Comună, tunica de la Teatrul Național și moletierele de la Operă. La mâna dreaptă îi atârnă de o curea cu streang o vână de bou, împletită, purtând inscripția: „Salutări din Ocnele Mari", și în cleștele degetelor de la mâna stângă el ține în dreptul gurii un trabuc. Are și decorații, puse pe piept ca într-o verigă de chei și care atestă un timp de pace îndelungat, o mare bravură de sedentar. El se uită, ca și grădinarul, pe diagonală, afectând, fără să-l știe, simțul de perspectivă al acestui constructor de ronturi și mozaicuri în zigzag. Și când a trecut un domn bine îmbrăcat, îl salută cu înțelesul unui respect colegial.

Se vorbea într-un roman de demult de un călăreț fără cap, care colinda câmpia și pădurea, dus de un cal priceput în peripeții. Căpitanul trece prin Cișmigiul principatului cu pești de aramă printre luntri, ca un călăreț fără cal, dominând lumea vegetalelor de petale mici și parcurgând zeci de kilometri inutili, cu trabucul și cravașa. Între marinarii cu fes ai heleșteului de beton, el e silvicultor și reprezintă Codrul.

În cântarul cu limba de orologiu cade un ban prin zece înghiţitori de metal din stomac într-alt stomac, şi limba se mişcă pe un cadran cu kilograme. Baruţu are douăzeci şi Miţu nouăsprezece kilograme exact. Gâlceava se iscă din pricina cifrei: nici unul nu ştie dacă douăzeci e mai mare decât nouăsprezece şi fiecare e satisfăcut cu cifra lui, găsind-o mai bună decât pe a celuilalt, fără să ştie nici că exprimă greutăţi. A pus tătuţu un ban şi a ieşit numărul cel mai bun, anume. Cifra de fetiţă e neapărat mai frumoasă. În cântar, înlăuntru, e o înţelegere, sau cu tătuţu sau cu Maica Domnului, care tot de tătuţu ţine.

Tătuţu ştie tot, poate tot, vede tot, face tot: nu încape îndoială. El a înfiinţat şi Cişmigiul ca să-şi plimbe copiii, şi, ca să le facă plăcere, a pus în Cişimgiu şi ceasul acela roşu, pe care Baruţu îl numeşte „tântal". Şi soarele tot tătuţu l-a făcut. Şi bananele le-a făcut el. Ceea ce nu are nici un înţeles serios şi pare o păcăleală, care nu prinde, este că tătuţu ia banane şi dă din buzunar hârtie. Hârtia nu o face tot el?

Ce ruşine o să-i fie lui, când copiii se vor afla că tătuţu nu a făcut niciodată nimic...

ÎNTR-O NOAPTE DE FLORII

Tot aşa era odată, către Paşte, în copilăria mea. Viscolul a început să se arunce peste satul nostru, tot aşa, din senin. Firele salciei negre se făcuseră verzi şi se desfăceau mugurii la vişini, amăgiţi de câteva zile, deodată calde şi mari. Dezgropaserăm trandafirii, după sfatul albinelor, ieşite grămadă din buduroaie. N-au obiceiul lucrurile să mintă, pe câmp, şi în grădină, şi se îndeamnă unele pe altele să iasă de unde au stat o iarnă ascunse. Un fluture galben azi, un fluture mâine, cărămiziu, omida născută mare dintr-o dată, capătul ierbii se trezeşte şi, lepădate de scutece şi de bârloage, vietăţile cu aripi, rădăcini şi picioare se văd ieşind câte una. Nici musca murdară nu e rău venită în cele dintâi zile de lumină, când ramurile şi vrăbiile îşi dau bună dimineaţa, după o noapte amorţită de câteva luni.

Oamenii la fel. Dezlipesc fâşia de hârtie din crăpătura ciurciuvelei şi dau ferestrele de părete. Noi încă nu dezgropasem, anul acela din copilărie, via, dar apucasem să sculăm din muşuroaie trandafirii, care simţiseră încă din pământ că se pregăteau livezile de vară. Ridicate din adormire, crăcile de nuiele dădeau din fiecare ochi câte o ivire nouă, încolţită ca un sfârc de lână roşcat. Am făcut focul datinei din frunzele adunate cu grebla şi am sărit fiecare de două ori cruciş peste el. După focul de la Mucenici, timpul rău nu mai cutează să se întoarcă şi tot ce poate fi urât în primăvara

începută e ploaia, ploaia caldă, care îndeamnă şi mai mult buruienile să crească.

Iarna noastră nu mai avea sfârşit şi se înnoiseră într-o iarnă douăzeci de ierni. Se ducea o pătură de zăpadă şi se aşternea fără multă întârziere alta. În răgazurile frigului se juca soarele cu satul, puindu-şi în toate geamurile ochii şi uitându-se pe urdinişele de la stupi. Am numărat chiar douăzeci de ierni, iar a douăzeci şi una le-a întrecut, în ajunul Floriilor, pe toate. Vântul a durat nu ştiu câte zile şi zgomotul lui de tocilă s-a frecat de casa noastră zi şi noapte, valurile lui ne-au bătut, de-a valma cu ninsoarea, ne-au dezvelit odăile, ne-au descoperit pătulele, bordeiele şi grajdul. Stuful ridicat snopi era trântit pe pământ şi risipit mormane de surcele.

Rămăsesem cu soru-mea fără mamă, de Buna Vestire. Ne murise tata cu un an înainte şi, după el, ea, la un an împlinit, şi amândouă fetele, de opt şi de şase ani, am fost luate din sat şi duse în satul mătuşii, în casa ei, între copiii ei. De ce murise mama, care era tânără, care cânta frumos şi cosea tot atât de frumos, n-aş putea şti să spui, dar murise tot de boala tatei, care tot de Buna Vestire închisese ochii. Cum se zicea la noi, s-a înnegrit. Şi-a dat sfârşitul cu o lumânare aprinsă în mână, tot ca pe la noi. Te vede o vecină ca nu mai ai de trăit, şi până vine popa, dacă vrea să vie în toiul nopţii, fie că vrei să mori, fie că nu ai vroi, îţi aprinde lumânarea, şi-ţi pune cotorul ei în palmă. Înţelegi că nu mai ai de trăit şi că trebuie să mori, şi mori. Nu este prea greu să mori, când ai ştiut cum se face de moarte: te supui.

Mai târziu, am aflat la oraş cam de ce ar fi murit mama la douăzeci şi şapte de ani, inimoasă, subţire ca o fată mare, oacheşă şi cu ochii albaştri. Mâncase peşte şi peştele care se vinde la ţară, pentru proşti, e stricat. Mâncase peşte şi tata. Oamenii se deprinseseră cu legea asta şi parcă ar fi fost poruncă de Sus să mănânce peşte ca să moară, altă boală neputându-se arăta aşa de iute cu o moarte de a doua zi.

În vederea Floriilor, când la noi în Moldova se fac în toate casele cozonaci, mătuşa mea se îngrijise de la târg de douăsprezece pungi de făină şi o căpăţână de zahăr, pe care le-a pus într-o papură pe marginea de deasupra vetrei, de unde da în fund cuptorul, şi la

dreapta şi stânga sobele din amândouă odăile, la mijloc cu tindă. Oameni nevoiaşi, cu toată îndestularea măsurată a casei, unchiul şi mătuşa se munciseră tot postul şi încă vreo câteva săptămâni până-n post, să strângă bani pentru făină şi zahăr. Ouăle ni le făceau găinile noastre, care aveau grija creştinească să înceapă la timp, ca să fie în Sfânta Noapte roşite gata şi încondeiate.

La încondeierea ouălor tot mama fusese cea mai dibace: îi aduceau din sat femeile coşuri pline, ca să le facă frumoase şi, ea, cu un condei al ei, înmănuncheat din fire de păr de porc şi cu cerneluri pregătite cu ştiinţele ei, din buruieni şi rădăcini, le da înapoi, cum era tocmeala, înjumătăţite, îmbrăcate cu tot felul de chipiuri născocite, ou după ou, şi toată lumea cunoştea ouăle Ilenei.

Despre unt, el era făcut tot în bătătură, din laptele vacilor noastre. Aveam făină de păpuşoi, dar făina de grâu trebuia cumpărată din târg, pe bani. Trâmbele de cânepă şi de in, făcute suluri şi adunate în dulap, cu toate că erau multe şi mătuşa se căznise cu ele toată iarna să le dea la război, şi la lumina zilei şi noaptea cu lampa, n-aveau în anul acela preţ. Au trebuit strânşi de unde s-a putut banii scumpi, de făină şi zahăr.

Era, va să zică, în seara de ajun de Florii şi cutreiera un viscol care a ucis înmugurirea. Mătuşa trebuia să se scoale de cu noapte şi să frământe coca. Copiii au fost scăldaţi în albie în tindă, câteşişase.

Un ţipăt se auzi din zloată, la uşă. Unchiul a deschis să vadă ce-i, şi în dreptul luminii văzu în zdrenţe, tremurând de frig, mai mult goală decât îmbrăcată, o femeie. A băgat-o în casă, i-a fost milă de sufletul ăsta de femeie prigonită de crivăţ şi biciuită-n spinarea despuiată. Îndată, femeia s-a pitit lângă vatră şi, trecându-i dârdâiala, mătuşa i-a dat o haină de-a ei, i-a dat să mănânce. Femeia povestea că o bate bărbatul în toate zilele: în sâmbăta Floriilor a şi aruncat-o în vifor, întorcând cheia în broască, după ce a dat-o afară. La cald, adormi, strânsă la vatră; se rugase să fie lăsată să-şi petreacă noaptea la noi.

Mătuşă-mea se spălase şi ea pe cap şi lăsând albia cu lături în tindă s-a dus să se culce între fete. Unchiul, în odaia de alături, dormea cu băieţii. Patul se întindea ca în arhondaric, la mânăstire,

cât păretele cuptorului şi lat că puteam dormi curmeziş iar în ungherul cel mai moleşitor sta culcat pe spinare cotoiul, cel mai fericit motan din Horodniceni.

Trecuse o parte din noapte şi s-a simţit că vine un frig de afară. Ieşind unchiul în tindă, a găsit dată de vânt în toate părţile uşa deschisă, de cu seara încuiată. Un troian de zăpadă trecuse pragul în mijlocul tindei. A sculat mătuşa. Femeia adăpostită în casă pierise. Făcură mai mare flacăra lămpii aţipite. Împrejurul albiei podina era plină de făină şi pungile goale şi mototolite în care fusese păstrată erau împrăştiate prin tindă şi lăturile mătuşii, groase de făină, fuseseră frământate cu stafide. În mijlocul albiei se topea încet căpăţâna de zahăr şi toată tinda era un ciob de ouă sfărâmate. Clanţa uşii, pe unde plecase femeia găzduită, era mânjită de aluat.

—Să mai laşi în casă oameni necunoscuţi! zise unchiul, care se puse să cureţe podina de coji şi de făină călcată de picioare ude.

—Rămaseră de Paşti copiii fără cozonaci, suspina mătuşa, care ştia că nu mai avea cu ce să cumpre din târg.

Supărarea fu mare de Dumineca de Florii şi nu se potoli până la toaca vecerniei, când satul a mai aflat ceva. La o jumătate de poştă de sat era o moară de apă, care măcina toată săptămâna porumb. Moara luase foc de dimineaţă şi s-a stins după-prânz. Întrebarea era cum arsese fără foc.

Înainte de a închide moara, morarul o cerceta întotdeauna cu băgare de seamă. De ziua Floriilor şi de Săptămâna Mare părea să fie un semn rău. Zvonindu-se că a fost găsit şi un om ars în moară, cu tot viforul, satul, fiind şi duminică, porni într-acolo. S-a dus şi unchiul cu mătuşa.

Era adevărat că se aflase şi un om apucat de flăcări în moară. L-au văzut şi s-au uitat la trupul făcut aproape tăciune. Era o femeie. Mătuşa cunoscu şi haina, pe care i-o dăduse la înnoptat femeii ca să se învelească. Arsese pe jumătate şi trebuie să se fi zvârcolit, că a fost găsită zgârcită pe o parte şi trebuie să fi ţipat, căci gura i-a rămas căscată. Cine putea să audă un geamăt în urletul vântului mare?

Mâinile şi braţele goale îi erau acoperite, parcă ar fi tras până la coate nişte ciorapi de cocă.

O POVESTE DE-A MAMII

Mi-aduc aminte că eram mică și aveam acasă douăzeci de oi și patru capre. Nu știu ce neam de oi ar fi putut să fie, că toate fătau câte doi și chiar câte trei miei și aveam în tot anul cincizeci, cu iezii caprelor cu tot. Abia veniți pe lume, ei se întorceau în loc, pe niște picioare lungi, subțiri și șovăitoare și se și duceau să sugă, de parcă i-ar fi învățat cineva. A treia zi, mieii începeau să se joace, pe când iezii erau gata de joacă de cum se nășteau, ca și cum și până atunci umblaseră în două picioare și veneau de la hora iezilor, prinși unii cu alții de labe, ca de mâini.

Mieii și iezii erau ai mei și turma mea ținea până pe la Paști, când se împuțina cu câte unul. Îmi spunea mama că unul se duce la Iisus, că altul o ia către Maica Domnului, și mă pomeneam că toți au intrat în Rai – și credeam că trebuie să fie adevărat, de vreme ce-mi zăream uneori turmele pe cer înghesuindu-se ca norii de lână cu zulufi. Unde se duceau și iezii, nu am aflat, și-mi închipuiam că diavolii ăștia mici nu s-ar fi simțit bine decât lângă diavolul mare, cu care aveau asemănare. Mieii stăteau la mângâiat și le bătea inima tare când îi îmbrățișam și-i țineam lipiți de inima mea. Dar iezii țâșneau din brațele mele cât colo, fără cel puțin să cadă ca mieii în genunchi. Nu putea nimic să-i facă să se împiedice cumva și să nu rămâie totdeauna în patru labe. Și-mi fugeau din brațe, nu cum se

fuge ca să scapi: mai făceau în drum câte două, trei schimonoseli, fără trebuință la fugă și care le stăteau bine.

—Iar o să-i duci tu la păşune, că sunt ai tăi, Domnico, îmi spunea mama și niciodată nu eram mai bucuroasă ca atunci când intram în pajiște și în pădure cu mieii și iezii mei, care mă cunoașteau.

Dar trebuia să-i cunosc și eu bine și să-i deosebesc de mieii și iezii străini, cu care, pitindu-se unii de alții printre ferige și sărind unii peste alții ca să se sperie, se adunau turmele mici ale fetelor celorlalte. Ne așezam împreună și povesteam, și turmele se amestecau. Ne întorceam pe seară-n sat cu o singură turmă amestecată, dusă din urmă de opt, nouă fete, mici cum eram și noi.

Mama le-a pus mieilor și iezilor noștri câte un cercel roșu de arnici, care le atârna de câte o ureche și-i lovea și la nas. Mieii întorceau capul, ca un om cu chică și care vrea să și-o dreagă scuturându-se din ceafă. Însă iezii găseau cu cale să fac giumbușuri, dacă ciucurele le gâdila o nară. Săreau ca pisicile, încolăcindu-se în aer, aruncau din picioarele dinapoi și o apucau repede la stânga și fără să mai stea să se gândească, numaidecât la dreapta, se uitau îndărăt dacă i-am văzut și își luau îndată ochii de la mine, prefăcându-se că s-ar fi uitat într-altă parte.

Dacă aș fi fost mai cuminte, n-aș fi lăsat nici oile, nici caprele să plece la Maica Domnului și la Dumnezeu și le-aș fi ținut lângă mine. Aș fi avut azi câteva mii de oi, pe care le-aș fi smuls și tuns și aș fi străbătut lumea cu turmele niele, din vârful munților până la baltă și mare. Aș fi mers călare, femeie în toată firea, pe măgar, mânat în hăț bătut cu argint, i-aș fi pus măgarului meu cercei cu clopoței de aur, care ar fi sunat cum cântă greierii lin, încet, încet, însoțită de ciobănițele și de câinii mei de stână. Și chimirul mi-ar fi fost lat și plin și în el ar fi stat și două pistoale. Căci una era Domnica în ținutul nostru de haiduci și am avut putere să răstorn în trântă dreaptă patru voinici dintr-o smucitură.

Dar a venit într-o zi hoțul ăsta care stă la masă cu noi, care suflă și ascultă. Nu știu ce-a făcut, ce-a dres, că m-a apucat cu ochii de inimă, în locul unde bătea inimia mieilor, și m-am dus, mulțumesc lui Dumnezeu, după el!

Aș fi avut oi și capre multe, dar nu v-aș fi avut pe voi, mânca-v-ar maica să vă mănânce.

CHEILE

Miţu si Baruţu au mai crescut şi încep să comploteze.

În ceasurile scurte dintre păruieli şi ghionţi, daţi şi primiţi, înţelegându-şi interesele de generaţie mai bine, ei îşi dau seama că au datoria să se organizeze împotriva marilor adversari: măicuţa şi tătuţu, unchiul Sesis şi mătuşa Tătana. Libertăţile lor au văzut din experienţă că sunt limitate de reguli şi dogme. În ordinea morală nu e voie nimic, iar în ordinea materială totul e încuiat. Afurisiţii şi tartorii au dus perversiunea până la rafinamentul dulapurilor cu broască, blocate cu o fărâmă de metal trecută pe o verigă. Cu toate că, nemişcate şi blânde la locul lor, s-ar lăsa de bunăvoie cotrobăite, dulapurile sunt ca şi cum nici n-ar fi acolo unde se găsesc, căci stau în buzunarele asupritorilor, unele la măicuţa, altele la tătuţu.

De la bucătărie până la dormitoare, numai dulapuri de toată mărimea şi înălţimea. Nu e odaie fără un dulap cel puţin. Te întrebi de ce mai e nevoie de dulapuri dacă sunt odăi, şi ce rost mai au odăile dacă mai ai şi dulapuri, chei la odăi şi chei la dulapuri. E absurd. Şi mania cheilor cu broască merge şi mai departe. Chiar în dulapurile încuiate, dacă umbli la ele, dai de saltare încuiate, şi în saltare, de cutii încuiate. Nemaipomenit!

Odată, Baruţu a găsit uşa unui dulap crăpată şi a strigat numaidecât pe Miţu. Descoperiseră, în sfârşit, drumul la tainele mari, şi au intrat amândoi în dulapul cu haine. Decepţia le-a fost serioasă, trezindu-se amândoi între pantaloni atârnaţi de cârlige şi fuste şi dând şi de alte rafturi încuiate. Dulapul mai avea şi patru uşi, iar la mijloc o grămadă de poliţe, până sus. Ce rău e să fii mic, şi mai ales ce nedreptate! Tot ăia sunt de vină că eşti mic: puteau să te facă mare dintr-o dată, să nu aştepţi să creşti cât le-o place lor, douăzeci de ani. E o înţelegere secretă între părinţii din toată lumea. Ei se prefac că se gâlcevesc unii cu alţii pentru tot felul de pretexte, dar în fond sunt de perfect acord: copiii trebuie să fie mici şi să stea mici o viaţă întreagă. N-ar vrea şi Baruţu să aibă mustăţi? De ce n-are mustăţi? N-ar vrea şi Miţu să puie fustele mamei? De ce nu poate? Fiindcă e ţinută mică într-adins, să nu poată să se gătească.

Au dus la dulap scaune, s-au suit pe ele şi au dat de cutii încuiate. De cine le încuie ăia, dacă nu de ei ? Situaţia asta trebuie să se sfârşească. E de netolerat. Te pupă toată ziua cu ipocrizie şi ascund de tine tot. Vreau sinceritate şi lucru pe faţă, ori totul, ori nimic.

Un zgomot de explozie a venit de sus şi un vaiet cu ţipete a izbucnit.

—Unde sunt copiii? a întrebat tătuţu.

—Adineaori erau pe aci, nu ştiu unde s-au băgat, a răspuns măicuţa, înspăimântată.

Au dat fuga din două părţi pe scări, şi un spectacol dramatic s-a desfăşurat dinaintea lor, în dormitor. Dulapul cel mare, cu patru dulapuri, era răsturnat peste Miţu si Baruţu, şi a trebuit o jumătate de ceas ca să poată fi scoşi de subt dărâmături, din haine, din rufărie şi ciorapi. Le căzuseră în spinare, ca o avalanşă de lucruri îndrăcite, dulapul, şi toate cutiile de lemn şi carton s-au prăbuşit, lovindu-i fiecare cu un colţ undeva. O umbrelă îl nimerise ca un cioc de barză pe Baruţu în ceafă şi făcătorul de rele zbiera afirmând că l-a „omolât".

A fost prima revoluţie adevărată din familie, şi răniţii trataţi la infirmeria gospodăriei cu fricţiuni şi oblojeli, s-au dezumflat abia

după patru zile, cât a durat și așezarea lucrurilor la loc. Numai ridicarea dulapului în picioare a ținut o jumătate de zi, demontat cu șurubelnița și montat bucată cu bucată.

Modest și lingușitor, Baruțu s-a așteptat și la o bătaie pe nădragi, dar măicuța l-a cruțat, mulțumită că dulapul l-a prins înăuntru și nu l-a strivit.

—Nu mă bați, mămico? a întrebat Baruțu.

—Îmi pare bine că e cel puțin conștient și logic, a zis tătuțu, ca un înfumurat.

În împrejurările cele mai grele el spune vorbe umflate, tot ca să-și ascundă gândul de ei.

—Las' că te-a bătut el, Dumnezeu, a răspuns măicuța.

Va să zică, și Dumnezeu are o înțelegere cu ei... Nu mai e în viața asta nici o libertate. Când nu te vede că te strecori binișor pe scară tătuțu, se ține după tine Dumnezeu. Nu mai poți nici să sufli de atâta camarilă. Ce-i atunci Baruțu? Jucărie și bătaie de joc?

Procesul s-a judecat după ce au fost scoase pansamentele. La picior, Baruțu a rămas cu o zgârietură adâncă. Buricul unui deget i-a rămas mușcat de o casetă, în care și-l vârâse ca să ridice capacul. Fusese scos de subt boarfe cu degetul prins în deschizătura de metal. Flagrantul delict era evident: voia să forțeze capacul, dar nu l-a ajutat Dumnezeu, care ține cu părinții. Cum vrei să mai aibă o părere bună copiii despre el, când face poliție pentru ăia?

La proces au fost citați și Colonelul și Tătana, și n-au lipsit din Curtea cu Jurați nici pisicile, admise în calitate de apărători, întrucât ele, cățeii și găinile sunt în solidaritate cu ei. Din motive însă speciale, în legătură cu intendența, găinile, rațele și gâștele, cu toate că acuzații cereau o largă publicitate a dezbaterilor, n-au figurat în instanță. Cocoșul Ioniță s-a mărginit să ia informații pe la fereastră, înălțându-și un ochi până la geam și comunicând poporului, din când în când, impresiile diformate, din ședință. Colonelul s-a prezentat în uniformă și cu decorațiile pe piept. Văzându-l că și-a pus și pe „Mihai Viteazul" Baruțu și-a dat seama că se va petrece un lucru grav și a sfeclit-o. Mai ales că unchiul Sesis, indiferent de zâmbetul lui, nici nu l-a băgat în seamă.

—Nu te mai uita așa la mine, i-a atras atenția tătuțu. E prea târziu. Te-am dat la Curtea Marțială și vei fi judecat după Codul Justiției Militare.

S-a isprăvit, nu mai era nici o scăpare. O să-l mănânce ocna.

Pentru solemnitatea justiției, acuzații au fost ținuți în coridorul de la baie. Intrând în sala de ședință, colonelul a tușit pentru pregătire, și sabia lui s-a lovit de pardoseală, de gresie, ca de o lespede grea de eșafod. „E gata?" a zis, și a sunat din clopoțelul cu care altădată era chemată la sufragerie Cati. „E gata!" i s-a răspuns. Aprodul care striga pe împricinați era soldatul de ordonanță al domnului colonel. O să vadă și el, Baruțu, acum, cc-i un colonel. Nu mai e Sesis în civil, care îl răsfăța pe genunchi și pe care îl trăgea de cioc, cu o lipsă de respect tolerată binevoitor. O tresă groasă și trei subțiri: patru trese de aur. Și epoleți. De sabie, nu mai vorbim. Se trage afară lungă, lungă de tot, și taie. Cu sabia asta domnul colonel a ucis la Mărășești o mie, mi se pare, de turci.

Soldatul a strigat pe întâiul acuzat. Vrea să vie și Mițu. Nu se poate. Fiecare când e chemat. Acuzatul e adus de soldat, cu ochii-n pământ. Nu s-a știut când venise și părintele. Aștepta și el pe scaun la masa juriului. Toate autoritățile erau adunate. Vorbește colonelul, cu condeiul în mână, fiindcă se fac și acte.

—Ia mâinile de la spate, stai drept și răspunde.

Baruțu nu putea să stea drept și să-și ia mâinile de la spate. Ținea într-o mână bilele și în cealaltă un corn.

—Cum te cheamă? a întrebat domnul colonel președinte.

Baruțu s-a speriat. Unchiul Sesis a uitat cum îl cheamă.

—Baruțu! răspunde tărăgănat Baruțu.

—Ce nume e ăsta?... Ăsta nu e nume de judecată... Spune cum te cheamă legal!

Baruțu s-a uitat la tătuțu, dar tătuțu nu se mai uita la el. Trage cu coada ochiului la măicuța, dar nici măicuța nu se mai uită la el. Întoarce ochii la Tătana, dar nici Tătana nu se mai uită la el. Are de-a face numai cu Sesis, dar nici el nu mai e Sesis, e domnul colonel și domnul președinte.

—Te-am întrebat cum te cheamă și nu mi-ai răspuns. Răspunde.

—Nu ştiu, răspunde Baruţu, şi o lacrimă îi umple fiecare ochi, în faţa marii singurătăţi în care se simte deodată izolat.

—Câţi ani ai? mai întreabă preşedintele.

Se gândeşte, descurajat. Nici asta nu ştie. Dar îşi aduce aminte ce a răspuns odată argatul Petre la aceeaşi întrebare când a fost angajat.

—Sunt bătrân, răspunse Baruţu.

Neaşteptatul răspuns a tulburat într-atât auditoriul, încât, la un semnal al domnului colonel, acuzatul a fost repede scos afară şi dus la baie, ca să aibă vreme juriul să râdă.

—Cum ieşim din încurcătură? a zis Sesis. Ne trebuie imaginaţie.

Dus la baie, Baruţu a plâns lângă Miţu, care a plâns şi ea văzându-l că plânge.

—Ce ţi-a făcut, mânca-te-ar mama? l-a întrebat Miţu.

—Sesis nici nu mai ştie cum mă cheamă, a gemut Baruţu, simţind că trăieşte o împrejurare care îi da dreptul să fie disperat.

—Ai spus că m-am agăţat şi eu de dulap? l-a întrebat Miţu.

—N-am spus nimic...

—Ai spus că am căutat cerceii mamii?

Baruţu tăgăduieşte, făcând cu limba în cerul gurii un zgomot cum suge purcelul.

Apare soldatul.

—Sunteţi chemaţi amândoi, zise soldatul.

Baruţu face loc soru-sii să treacă.

—Intră tu întâi, zise Miţu.

—Ba intră tu întâi, zice Baruţu. Eu am mai intrat o dată întâi.

Ciorovăiala la uşa şedinţei face pe Sesis să o deschidă.

—Iar v-aţi luat la ceartă? întreabă colonelul, care îşi scosese sabia şi chipiul. Abia ne judecăm de dulap...

Fiecare din copii începe o explicaţie şi nu se poate pricepe nimic.

—Staţi jos! zice unchiul Sesis.

Baruţu dă fuga la măicuţa şi Miţu la tătuţu. Solemnitatea a degenerat. Nu mai e nici masa în mijlocul odăii, nici juriul încremenit pe scaune. Îi vine lui Baruţu inima la loc.

—Uite ce ne-am hotărât, zice unchiul Sesis. Nu vă mai judecăm, nu vă mai pedepsim! (Copiii sar la el să-l pupe.) Vă dăm vouă cheile de la toate dulapurile. (Entuziasm.) Să le ţineţi voi, la voi... Când o trebui ceva din vreun dulap, umblaţi voi şi scoateţi voi tot ce trebuie.

Atunci, verigă după verigă şi snop după snop, de prin buznare, de la cingători şi de prin cuie, cheile le-au fost puse grămadă pe masă şi date în primire: cheile din toată casa, cheile din toată curtea, de la piviniţă, de la magazii, de la cotețe, de la murături şi de la bijuterii, de la lemne şi de la haine, de la cămară şi de la rufărie, de la cărbuni şi de la dulapurile cu cărţi.

—De azi încolo, veţi avea voi doi grijă de toate şi tătuţu şi măicuţa or să stea şi or să se joace. Voi faceţi ceaiul, mâncarea, voi puneţi untul pe pâine, voi o să lucraţi şi o să aduceţi parale. Tătuţu şi măicuţa au demisionat, şi chiar acum se duc în curte să se dea în leagăn. Voi să pregătiţi masa, că mâncăm la voi.

Gândindu-se mai bine, Miţu şi Baruţu ar fi preferat să fie judecaţi şi condamnaţi. Erau vreo sută de chei dinaintea lor şi le examinau: unele găurite, altele cu bold. Semănau unele cu altele, dar o strâmbătura deosebea cheie de cheie.

—Azi facem tot noi masa, zise măicuţa. Voi, luaţi cheile şi duceţi-vă la dulapuri. Vedeţi ce-i în fiecare dulap, ca să ştiţi, şi pe urmă le ţineţi la voi. Ia tu patru verigi şi tu patru verigi.

Cam codindu-se, dar totuşi bucuroşi, copiii au încercat la toate dulapurile, şi nici unul nu s-a deschis. Au luat cheile la rând şi de-a-ndaratele, o verigă după altă verigă, au apăsat în uşi cu genunchiul, au scos limba, ca să meargă cheile mai bine; degeaba. Au fost chemaţi la supă:

—La masă, copii!

Câte o verigă cu chei, una după alta, a fost adusă la măicuţa pe masă, opt verigi pline cu chei mai lungi şi mai scurte.

—Uită-le! a zis Miţu.

—Ţi le dau îndărăt, a zis Baruţu. Nu se potriveşte nicăieri nici una.

URIAȘII

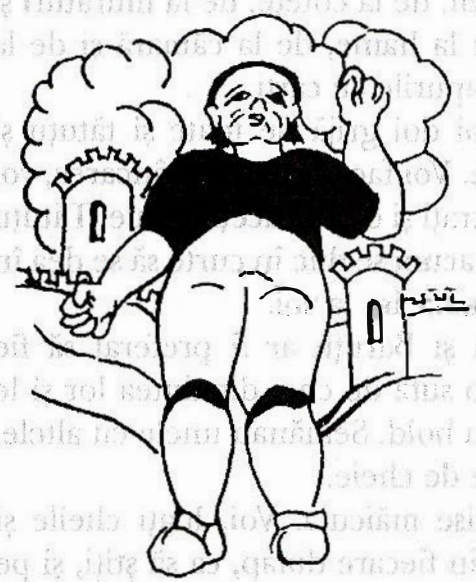

La început, erau uriașii, pasările, dobitoacele, pădurile și oamenii. Nici o ființă nu era mărunță, căci Dumnezeu voia să arate puterea lui, dar și să vadă bine făpturile de pe pământ, când se va uita din ceruri la ele. Șerpii, râmele, șopârlele nu se ascundeau căci nici n-aveau de ce să se ascundă, nici loc destul de mic pentru o pitire. Șarpele era cât Dunărea de lung.

Animalele toate mâncau iarbă; iarba creștea tot anul, nu era iarnă și omnul se hrănea cu poame. De ce s-ar fi ascuns unele de altele, dacă nu era nici o primejdie? Gustul că se mănâncă făpturile între ele a venit mai târziu, când firea s-a răzvrătit și s-a stricat și a rămas stricată.

Dar de prea mult bine și oamenii și dobitoacele s-au săturat și neavând ce face decât să mănânce și să doarmă, s-au supărat că sunt supuse lui Dumnezeu și au voit să ia locul lui.

Întâi, omul neputându-se lupta cu el, a început a prigoni animalele, ca să și le supuie, până va veni și rândul lui Dumnezeu. Dacă șarpele era cât un râu, dacă vulturul era cât o jumătate de cer, omul era cât cele mai înalte turnuri de azi. Avea, după măsurătoarea noastră, cinci sute optzeci de coți până la cap, capul de șaizeci de coți, brațele și picioarele de o sută și o sută optzeci de coți și spi area îi era lată de două ori cât temelia unei biserici în

lung. Un om ca noi nu s-a fi putut urca pe un om de-atunci, nici când sta culcat, decât cu scări înădite şi răzimate de colţul umărului aceluia. Numai copiii oameniilor de pe vremuri erau cât Curtea de Argeş, la născare şi creşteau iute şi nu mai mureau. Că nici moarte nu fusese încă.

A fost şi înmulţirea uriaşilor o pricină de trufie, văzându-se mulţi şi venindu-le ruşine să fie supuşi de un singur Dumnezeu, de care trebuiau să se şi roage când le venea o poftă de ceva. „Ce să ne mai rugăm de el?" începeau ei a murmura. „Luăm noi singuri ce şi cât ne trebuieşte". Dar nu puteau şi le lipsea chibzuinţa, lucru care şi mai vârtos îi îndârjea.

Dumnezeu auzea toate, dar îi lăsa să vadă ce fac.

Dumnezeu le da pe lângă hrană, îmbrăcăminte, după ce le dăduse bunul cel mai mare, pe care un ghemotoc de pământ, cum fusese omul întâi şi-ntâi putea să-l capete: viaţa. Îmbrăcămintea omului era frumoasă ca răsăritul şi ca apusul şi ca mătasea de zale a lunii şi făcea parte din pielea lui, ca arama, ca aurul şi argintul. Creştea şi se înnoia singură, de două ori pe an, ca să fie totdeauna proaspătă, parcă scoasă nouă din dulap. Şi omul nici nu se ostenea să spele, atât era de fericit. Vântul, care a rămas şi până în ziua de azi, dar cu alte însărcinări, trecea peste veşmintele lui ca un burete înmuiat în metale şi răcoare şi-l şlefuia dormind, făcându-l ca oglinda. Şi nu era nici praf, nici noroi, că şi pământul era curat şi lucea ca sticla, ca să nu păteze pe om şi animale, înveşmântate şi ele ca florile bogate şi bine mirositoare. Deschideau aripile să zboare şi îmbălsămau văzduhul cu miresme frumoase.

Dupa răzvrătire, Dumnezeu i-a dat omului tânţari, muşte, purici şi păduchi şi a pus pe limba lor otravă, ca să-l muşte când le va supăra şi ghimpi ca să-i înţepe şi cu spatele. A dat vitelor coarne, ca să-l împungă (el a născocit blestematul cuţit) şi măsele ca să-l apuce şi zdrobească.

Oamenii s-au învoit să se pregătească a năvăli în cer, bătându-l câtva timp cu gogoloaie, spărgând soarele şi luna ca nişte geamuri, şi prin găurile făcute în tărie să poată cotropi. Dumnezeu îi lăsa şi se uita la ei din depărtările stelelor cât scânteia. Ei adunară zeci de ani, poate sute de ani, strânşi laolaltă, bolovanii risipiţi pe toată faţa

pământului. Pe mai multe fețe ale lumii ei clădiră astfel, cu încetul, movili și măguri de frimituri de lut de pe marginea apelor, frământate, stoarse și făcute boț. Când te gândești că o palmă de uriaș era lată cât un sat întreg, e lesne de închipuit cât mușuroi lua odată și ce gol făcea în albia unui râu, scormonindu-l cu pietre și nisip.

Într-o zi, șirurile de bolovani clădiți pe lungimi de pustietăți nemăsurate, până la cer, fuseseră, după socoteala uriașilor, gata. Ei se adunară să înceapă bătaia cerului cu lespezi și se împărțiră pe vârfurile cele mai înalte. Cei de jos, așezați pe rânduri, porneau bolovanii din poale și le dădeau din mâini în mâini până la vârf, unde cei mai vioi dădeau de-a zvârlita, care-ncotro, ca să nimerească din mai multe părți odată bolta de sus ce trebuia dogită. Ca să știți ce erau măgurile mari și înalte, trebuie să vă spui cât acoperau ele pământ și cât erau de late: cale de zece zile umblată cu armăsarul pe fugă putea să o străbată, dacă ar fi fost loc prin grosimea lor. Iar lungimile le erau cât o cale de douăsprezece luni trecută cu câte doisprezece telegari; că începeau unele nu știu de unde și luau sfârșit la Marea de sus.

După ce au fost uriașii adunați în cete pe vârfuri, a început dezamăgirea, la care nu s-au gândit. Cu cât s-au apropiat de cer, cu atât cerurile erau mai depărtate, încât de le-ai fi luat la ochi de jos totuna era, bolovanii nu ajungeau nicăieri și se împrăștiau deasupra nasului, mare cât dovlecii, al înfricoșaților uriași.

Au bătut în gol o săptămână întreagă și n-au nimerit mai departe, după statul nostru, decât găleata cu apă pe care o aruncăm după câinii la gâlceavă. Nu se cunoștea nimic. Ațâțați de neizbândă, uriașii se sfădeau între ei că n-au văzut, ca niște proști, destul de bine, și întâia oară de când îi făcuse Cel de Sus, ei se loviră unii pe alții cu bolovanii cât niște morminte, se apucară cu unghiile de gâtlejuri, se îmbucară și se rupseră de ceafă, se sfâșiară de pântece cu dinții.

Dumnezeu putea să râdă, dar nu a râs.

Putea să-i mustreze, și nu i-a mustrat. Putea să le vorbească uriașilor din cerdacurile împărăției lui, dar nu a binevoit. Ei ar fi

cerut dinaintea ameninţărilor iertare, dar nu orice fel de lucru poate să fie iertat – şi odată iertaţi tot ar fi duşmănit pe Dumnezeu.

El dete poruncă să se împietrească măgurile şi cetăţile ridicate împotriva lui şi s-au împietrit îndată, rămânând munţii de azi. Şi atunci porunci mărilor şi tuturor apelor să se umfle şi să dea pe dinafară şi ele au dat zile întregi pe dinafară, izvorând neîntrerupt – şi au înecat toată suflarea uriaşilor, de n-au mai rămas decât câţiva într-un ostrov pe care apele nu l-au ajuns. Şi după retragerea apelor în matca lor, o pătură moale de nămol gras acoperise pământul aşternută peste toate vietăţile de pân-atunci, înmormântate adânc.

Dumnezeu dete poruncă numaidecât ca tot ce rămăsese viu să se chircească – încât uriaşii s-au făcut mai mici de doi coţi, ca noi, şi toate păsările şi dobitoacele scăzură la micşorimea puiului de o zi faţă de cloşcă, ba chiar mai mici.

—N-au voit să fie fericiţi în lene şi îmbelşugare. De azi încolo pomii nu vor mai rodi fără muncă şi iarba va creşte unde va voi ea. Am văzut, mai zise Domnul, că oamenii când nu mai au ce face se răzvrătesc. Le-am trimis muşte, purici, ţânţari, ca să nu-i mai lase tihniţi, să se scarpine şi să fugă, urmăriţi oriunde ar căuta să se ascundă. Când se va simţi mai obosit omul şi va crede că are dreptul să se odihnească într-un loc de pace, atunci să vie ploşniţa nevăzută şi să-l ciupească.

De atunci încoace, tipicul uriaş a fost înlocuit cu tipicul mic din zilele de totdeauna, care nu dă voie omului să crească peste o măsură, nici să trăiască tânăr şi voinic cât ţine timpul. I-a fost omului măsurată şi viaţa şi i s-au trimis tot felul de boli, ca să aibă de lucru mereu şi să nu stea. Tot de-atunci au început oamenii să moară.

Şi Dumnezeu nu s-a mai uitat niciodată de atunci la ei, căci nici nu-i mai zăreşte de piperniciţi ce sunt. I-a lăsat în luptă cu pământul, cu vremea, cu iarna, pe care a făcut-o tot atunci, cu arşiţa şi zăpuşeala după ger cumplit. L-a dezbrăcat şi l-a lăsat gol, silindu-l să-şi facă singur îmbrăcăminte de purtare, dacă veşmântul nemuncit nu a fost bun.

Şi omul se luptă tot timpul cu ceva, cu ceva mărunt, de seama lui, şi îşi petrece traiul fără nici o mulţumire deplină.

BANCA NOASTRĂ

Citind cu voce tare, după-masă, informațiile cu litere mai mari din ziare, am dat în gazetă de știrea că „în urma inițiativei unui grup de comercianți s-a înființat Banca Aprovizionarea". Cuvântul „inițiativă" era nou pentru copii și ei au cerut explicații.

—Cum, voi nu știți ce e o inițiativă? a întrebat cu un accent afectat tătuțu.

Baruțu se gândește ... Mițu se gândește ... Gelos că sora lui învață abecedarul și se fudulește cu consoanele, Baruțu se repede.

—Începe cu Bî, zice Baruțu... (Știa că numele lui începe cu Bî.)

—Nu încep toate vorbele cu Bî. Dar am întrebat ce credeți voi că-i o inițiativă?

Copii se cred obligați să știe și fiecare vrea să știe mai iute.

Tot Baruțu o ia înainte.

—E cu nuci! .. zice Baruțu și se face roșu.

—Ce idee! râde tătuțu.

Mițu nu mai cutează să se aventureze, după ce fratele ei a dat de două ori greș, dar nu poate totuși să renunțe.

—Parcă e albastră, spune Mițu...

—O inițiativă albastră? zice tătuțu.

—Eu parcă am văzut ceva albastru, când ai zis...

—Nu e albăstră, nici roşie. Iniţiativa e o treabă, nu e un lucru şi nici nu s-a pomenit încă iniţiativă cu nuci...

Baruţu se mai gândeşte o dată...

—Cum ai zis ? întreabă Baruţu.

Tătuţu provoacă intuiţia inutil şi, în sfârşit, face o definiţie, ca la şcoală, cu „atunci când".

—Iniţiativă e atunci când apuci să începi ceva.

—Baruţu „începe" să caşte, zice Miţu.

—Cască pentru el. Asta nu-i o iniţiativă. O iniţiativă ar fi atunci când ar vrea să caşte, nu când cască fără să vrea. Şi ar fi o iniţiativă, mai cu seamă, dacă ar vrea să ne facă să căscăm pe toţi...

Copiii, urmărind cu plictiseală, fac sforţări de atenţie.

—Cască şi Miţu, zice Baruţu.

—Nu-i adevărat! răspunde Miţu, care silabiseşte în gând ... şi biruieşte cuvântul: eu o să fac o i-ni-ţi-a-ti-vă ... Vreau să vă pup pe toţi...

—Ai înţeles, zice tătuţu... Însă o iniţiativă nu se face: se ia. Trebuie să spui aşa: „Eu o să iau o iniţiativă: vreau să vă pup pe toţi". Hai, pupă-ne.

—Am zis numai aşa ... Mai bine te pup numai pe tine.

Baruţu se vede înlăturat.

—Atunci nu e o... (Nu poate să zică şi se încurcă.) E cu „niţi"! zice Baruţu.

—Negustorii au vrut să facă o Bancă şi au luat iniţiativa să facă o Bancă.

—O Bancă Naţională? întreabă Miţu, care a trecut de câteva ori pe strada Lipscani.

—Da, o Bancă... Naţională.

—Nu facem şi noi o Bancă Naţională? propune Baruţu.

Ideea i s-a părut lui tătuţu bună şi am pus tuspatru bazele noii instituţii acasă. Am infiinţat o cooperativă cu un ghişeu. Membrii fondatori sunt în acelaşi timp şi clienţi. Măicuţa, tătuţu, Miţu şi Baruţu, deponenţi şi debitori. Capitalul se mănâncă în familie şi

fondurile circulă în cerc închis. Avem un cod al nostru și dacă, Doamne ferește, se face vreo plângere, ea e judecată tot între acționari. Am dat toate legile peste cap, am suprimat controlul de stat și ne administrăm anarhic. Tot ce putem adminte ca procuror din afară este pisica, și ea, ca un magistrat ideal, se face colac și toarce, intervenind destul de rar și numai atunci când aude muzica plăcută a cheilor de la cămară. În această cameră de chibzuire atârnă totdeauna de cuie câțiva cârnați, care interesează pe magistratul nostru mai mult decât Banca și procesul.

Banca e instalată la tătuțu în pat și ghișeul la zăbrelele de la cap. Membrii trec seara și depun spre păstrare, iar dimineața ridică ce au depus. Operația ar fi foarte corectă dacă unii deponenți n-ar avea tendințe de abuz, provocând deficite la casă. Ceea ce revoltă este nepăsarea cu care se servesc și presupunerea lor că tătuțu e un nabab. Golurile le acoperă el, din buzunare, fără să-și poată convinge asociații că într-o zi sau alta Banca poate să dea faliment. Ei râd ca de o glumă și de la sumele foarte mici, care mai puteau să fie împlinite, au trecut la totaluri considerabile.

Depunerile se fac seara cu pupături și retragerile dimineața cu aceleași monede. Frauda consistă că depui o pupătură mică și vrei să încasezi o pupătură mare. În finanțe, această substituire nepermisă se traduce cu o depunere de un leu și cu o retragere de o mie... Ce folos! de la întemeicrea Băncii deprinderile rele sporesc neîntrerupt.

Casierul plătitor e, firește, tătuțu. La restituirea capitalurilor aduse în ajun el stă culcat și mai cască din când în când, făcându-și serviciul, copiii prezentându-se la ghișeul lui cu noaptea în cap.

—Deschide prăvălia, jupâne, și dă-ne capitalul îndărăt, strigă Baruțu. Ne ducem la școală și n-avem cu ce cumpăra covrigi.

Tătuțu dă plapuma la o parte, ca un oblon și scoate capul din pernă ca orice bancher. Se uită la ceas; șase dimineața, oră la care bancherii normali se întorc pe partea cealaltă.

—O să m-apuc de altă meserie, se plânge tătuțu. Câte vrei?

Mițu primește o arvună. Baruțu vrea tot.

—Numără bine. Să nu-mi spui pe urmă că a fost o diferență. Una, două, trei, patru... și sună-le acum și tu să nu-mi spui că ți-am dat piese false. Iscălește în colțul ăsta, sub bărbie.

—Tu ai să-mi dai un rest. Prefer mărunțiș. Ai primit?

—Primit.

—Băgați de seamă să nu risipiți. V-am dat bani frumoși, noi.

Câteodată, asociații uită să plătească dobânda și pentru claritatea registrelor, care nu admit restanțe și ștersături, uitucul e întors de la ușă.

—Ai uitat procentul. Vrei să mă bagi în pușcărie.

Dobânda la Banca Tătuțu e, firește, mare: treizeci la sută și câteodată mai mult. Tătuțu nu mai e bancher, e un cămătar. Dar clienții n-au ce face și sunt pur și simplu apucați de gât.

—Treci la casă!

Clientul trece la casă și pierde în fiecare zi ceva din capital. Numai că pe măsură ce piere, capitalul se înmulțește, nu e ca la alte bănci.

De-acum, Baruțu știe cum o să plătească și în oraș, domnișoarei de la casa cofetăriei.

—Să bagi însă de seamă, Baruțule, că gologanii ăștia ai noștri, de la șaisprezece ani în sus, dacă-i pui în circulație prin oraș, dau naștere la încurcături.

OUĂLE

Când se întoarce măicuța de la găini și numără ouăle pe masa învelită cu o față de cânepă groasă, e o sărbătoare. De le-ar fi scos din cer așa de frumoase, bucuria ei n-ar fi mai îngerească. În coșul de răchită rotund adus pe sus și jucat în palmă, stau grămadă câte cincisprezece, douăzeci, treizeci de ovale de faianță... Găinile albe le dau albe; galbenele și roșiaticile: ca fildeșul și pestrițe.

—Asta e al Boghetei! fac prinsoare. Îl cunosc după picățele! strigă măicuța. Cestălalt e al coțofenei. (Avem o găină coțofană...) Pe astea le-au făcut picherile...

Măicuța nu și-a stricat graiul de-acasă într-atâta, încât să-i zică picherei bibilică și picheroiului bibiloi.

—Fetele mamii! cum se îngrijesc ele să nu dăm bani pe ouă, de Paști. Dacă ești, Baruțule, cuminte, o să roșesc pentru tine unul, ca să le spargi pe toate.

Într-un coș, deasupra, iacă un ou de patru ori mai mare decât celalate.

—Ce-i cu ăsta?

Familia e în dreptul ei să fie mișcată. Crezând că avea un gâscan și căutându-i o pereche vrednică de obârșiile lui occidentale,

ginerele s-a dovedit gâscă. Strigându-l Costache şi el răspunzând la numle de Costache bucuros, acum o să-i trebuiască numele schimbat. E tot atât de greu să-l treci dintr-un nume într-altul, ca pe creştin să-l lepezi de legea lui şi să-l faci papistaş... La noi în casă nu se taie vieţuitoare: gâscanul e om, câinii sunt oameni, oameni sunt şi cotoşmanii.

—Ştiţi ce să facem? Să-i zicem tot Costache! a hotărât Baruţu.

Boghiata e o găină cu pălăria trasă pe ochi, peste un bariş, ca o beretă ciufulită, tricotată mărunt până la cioc. Ca să zărească puţin, ea trebuie să caute pieziş, să cerceteze de aproape, cum zice măicuţa, ca o „nioapă", cu o sfinţenie încremenită a uitării de domnişoară farmacistă. Foarfeca încovoiată, îi tunde ea cu băgare de seamă ochii de jur-împrejur, acoperiţi cu barbă, o dată pe săptămână, dar izbuteşte să biruie năvala.

„Puica" neagră dă oul cel mai glumeţ, mărunţică şi de neam pitic. Bărbatul ei, plin de necazuri şi cârcotaş, e puricile neastâmpărat al cârdului de găini, mic cât pumnul şi necredincios dar ibovnic înfumurat al marilor mătuşi înfoiate, cu patru fuste la crinolină. Are o pană-n coadă de douăzeci de ori mai lungă decât el întreg, o creastă roşie aprinsă şi harţag. Pune pe fugă corciturile vestite, de viţă nobilă uriaşe, orpingtoni şi brahma, cocoşi molâi ventriloci, şi-i de temperament publicitar. După ce şi-a scos duşmanul din ceea ce i se pare circumscripţia lui, piticul se lungeşte din picioare, bate din aripi, se proslăveşte şi face evenimentul cunoscut, aruncând în văzduh o proclamaţie trâmbiţată. Niţă din Vlaşca, un dulău de cocoş, care ne-a venit de pe la Videle, i-ar fi scos ochii şi maţele demult, fără o pază severă. Fanfaronada marsilieză a domnişorului scoate din fire vlăjganul învăţat cu personaje depline, cu bivolii şi berbecii de-acasă.

Doamna Ana e-o găină anemică, palidă, ca o profesoară nemţoaică, iar mahalagioaica durdulie cu caţaveică şi-n târligi e cucoana Sultana.

Sărbătoarea ouălor cotidiană s-a potrivit cu floarea vişinilor, adunate în buchete mari date-n leagăn, înainte şi-napoi, de vânt, cu

frânghia de rufe, cu peșchirele, cu năframele și șervetele, steaguri prinse între catarge de prăjini.

Am vroi să ne deprindem fără emoții cu prezența ouălor în gospodărie, cu fabricarea lor în serie; să nu ne tulbure forma și substanța. Am vroi și noi să cuprindem aceste miracole cu gălbenuș în mărfurile alimentare. Regularitatea predestinată a elipsei, cutia ei rotundă de piatră transparentă, căptușeala de mătase și catifea fragilă, totul lucrat cu meșteșugul secret din întocmirea gingașei petale, al subtilului polen, al parfumelor, sunt de-o seamă pentru uimirea și temerea noastră de nevăzut, cu giuvaerele de lumină ale ochilor tăi, fiică a Maicii Fecioare, pensulați cu safir...

Câteodată, măicuța descoperă pe undeva, într-un loc ascuns, o puzderie de ouă. Strigătul imprundent al tăinuitoarei, satisfăcută că-și adună comoara, o trădează...

—O să rămâie Picuța, zice măicuța, cu gura căscată, mâine când n-o să le mai găsească unde și le-a pus. De două luni știu că mă înșeală și m-am ținut după ea. Își pusese hoața de gând să cadă cloșcă și să ne întâmpine într-o zi din buruieni cu douăzeci și cinci de pui de aur, ca niște diaconi. Dar mă răzgândesc. O să fiu mai șireată decât ea. Mă duc să-i pui ouăle la loc.

DULAPUL CU LENJURI

Primul dulap a fost cel mai greu de aprovizionat, al primului copil. De la destinația lui veche de „garderob" cu oglindă și de păstrător al hainelor lungi, spânzurate pe umere de lemn sau prinse într-un cleşte cu apucătorile late, el a trecut în mobilierul viitorului copil, modificat. Intercalându-i-se polițe paralele, dulapul și-a schimbat și culoarea.

S-a discutat calitatea vopselei și a fost aleasă cea mai costisitoare: un copil așteptat merită niște „Ripolin" autentic, cu treizeci de lei mai scump la cutie decât lacul „superior" indigen. Apoi, dulapul nu putea să fie vopsit decât de tătuțu, care se simțea autorizat să ia parte pe toate căile la sporirea familiei cu un membru necunoscut. Ca să fie sigur că nici o mână străină nu va colabora, în absența lui de acasă, la cărările exasperate ale unei pensule greu de disciplinat, el încuia odaia „copiilor" și lua cheia cu el.

Vopsitul a fost un chin solitar, comparabil cu zugrăvirea Giocondei, căreia maestrul Leonard i-a compus zâmbetul necesar în șapte ani de tortură. Tătuțu a muncit numai două săptămâni la opera lui, însă „Ripolinul" a fost cumpărat de patru ori, prețul vopselii sfârșind prin a costa de două ori mai mult ca dulapul. El își aducea cutiile în ghiozdan, pe furiș. Trebuiau evitate emoțiile în familie și menținut prestigiul de vopsitor. Ca într-o problemă bine rezolvată, la finele operației au rămas un dulap vopsit și trei cutii goale cu pensula lor...

Cea dintâi vopsea a curs. Pereţii netezi, încreţiţi ca de o senzaţie de frig, caricaturizau aspectul şi al lucrului şi al formei. Tătuţu a ras cu turbare tot ce făcuse, silit să cumpere şi scule de ras, o lamă triunghiulară cu latul în vârf. La întrebările iritante, el răspundea la viitor şi distrat ca un portretist adevărat, cu fraze care începeau cu „încă" şi se complicau cu „probabil". El n-a învăţat să lingă decât după zece cutii. Ritmul deveni o plăcere şi alunecuşul aderent al pensulei pe uleiul ei echivala cu o bucurie.

Tătuţu n-a ţinut socoteală de un amănunt. Era pe parchet de patru ori mai multă vopsea decât pe dulap şi măicuţa a numit opera lui o „porcărie". Tătuţu nu a insistat şi curăţitul scândurilor a ţinut şi el două săptămâni.

Abia rămânea vremea, după calendarul doctorului, pentru umplut două poliţe din dulap.

Măicuţa voia fetiţă şi tătuţu cerea băiat şi deocamdată s-a pregătit rufăria menită să-i împace pe amândoi, o rufărie fără sex, care putea să fie trecută cu acelaşi folos între picioarele oricăruia dintre ei. Douăsprezece scutece de bumbac, şase de pichet şi trei de lână subţire. A doua săptămână s-a dublat cantitatea, adăugându-se trei scufiţe de olandă şi trei de flanelă, şase mintene de pichet şi trei de lână, două făşi. În privinţa făşilor, s-au născut dispute, bătrânele susţinând că, neînfăşaţi şi nestrânşi fedeleş, copiii rămân cu picioarele strâmbe, iar tinerele care odată cu corsetul şi conciul au renunţat la toate sfaturile tradiţiei, aflaseră că nu se mai înfaşă nici un copil. În cele din urmă, au trebuit consultaţi autorii şi bătrânele au dat înapoi.

Târligii de lână, o încălţăminte care în primele săptămâni sunt şi ciorapi şi pantofi, au fost tricotaţi în casă. Totuşi, într-o zi, tătuţu a scos dintr-un buzunar şi un pachet cât un ghem; o duzină de ciorapi nr. zero, afirmând că mai mici nu s-au găsit şi că vânzătorii magazinului celui mai vast, de ciorapi şi tricotaje din Bucureşti, în parte fiecare şi dimpreună cu patronul lor, au răscolit toate miile lor de rafturi şi săltare, ca să poată încălţa un călcâi ca un trandafir, însă încă inexistent.

Naiv, tătuţu a băgat în dulap şi un cal, pentru că ţinea la ideea lui. Şi a vârât şi o sabie, întâi pentru că vroia băiat şi al doilea pentru

că tătuțu e pacifist. El credea că băiatul se va naște în vârstă de patru ani, gata de haranșament.

La douăsprezece noaptea, s-a născut însă o fetiță. „Nu ți-am spus că e fetiță?" a zis măicuța. „Nu-i nimic", a răspuns tătuțu, „tot a mea e și fetița și nu-ți dau din ea nici degetul mic de la picior". Și i-a plăcut atât de mult lui tătuțu fetița, că a rămas pironit lângă ea două săptămâni, câte îi trebuiseră să vopsească dulapul și să curețe parchetul. El se aștepta, dintr-o eroare de fiziologie, la copil congestionat, roșu, nițeluș cam scârbos câteva zile, și care îndată ce se va ivi va începe să urle și urlatul va ține zece ani.

Liniștea, parcă experimentală, a fetiței, cumpătul ei de persoană, privirea teafără și sigură, figura minusculă, înconjurată călugărește cu un tulpan alb, peste care era întocmită o basma de mătase cu cireși, invita la o convorbire în patru ochi, și tătuțu a și întrebat-o: „Ce zici? Cum te simți pe lumea asta? Nu-i așa că e bine?" Și fetița, care examina becul electric, cu o suvenire poate a stelelor întâlnite-n drum, surâse. „O să ne-nțelegem de minune amândoi", zise tătuțu, ciocnind cu doctorul o cupă cu vin...

Al doilea copil a venit după un an și a fost băiat. Dulapul se umpluse și, lângă el, a venit dintr-altă odaie un al doilea dulap – și odaia „copiilor" ajunsese odaia copiilor cu adevărat. Acum, fetița știe alfabetul întreg, dar băiatul, care confundă două litere în rostirea lui, pronunță r și n la fel. În momentul când, povestește tătuțu, în odaia copiilor e bătaie, pentru un castel, care s-a dărâmat. Băiatul vroia să-i puie o piatră roșie în vânf, și fetița o piatră galbenă, și l-a ocărât. El relatează incidentul: Miciu mi-a zis „post". Ea are un argument: „Nu înțelege prostul că o piatră roșie stă rău pe acoperiș".

Procesul s-a liniștit cu două bomboane.

E după-amiază, duminică. Tătuțu și măicuța se uită la dulapurile copiilor, unde s-au adunat și au tot rămas mici, tricourile, beretele, mănușile, pardesiile, rufăriile... Brațul măicuții stă pe umărul lui tătuțu, mâna lui tătuțu se odihnește pe șoldul măicuții, care s-a gătit cu ce are mai proaspăt, ca să-i placă lui tătuțu.

—Să-ți ghicesc gândul? întreabă tătuțu.

—Mi l-ai ghicit, răspunde măicuța.

Pentru al treilea, n-ar mai fi nevoie de cumpărat prea multe...

O CASĂ PENTRU COPII

Cizmarul Preda, pe care îl rugasem să-mi găsească o casă cu chirie, mi se recomandase specialist. Mulțimea reparațiilor la pingele și tocuri îl punea în legătură cu toți gospodarii satului unde mă gândeam să mă stabiliesc cu copiii, pentru a învăța, lucrând grădinăria.

—Îmi trebuie o casă încăpătoare, o curte mare, cu șură și coșare. Vreau să stau aci vreo doi ani. Îmi iau vite, păsări, unelte și car, și venim cu toții. Dar nu am timp de pierdut.

—Fii fără nici o grijă, domnule. Nimeni nu știe mai bine ca mine rostul comunei.

—Și dacă mi-o plăcea casa, spusei cu voce confidențială, nu mă uit la un câștig frumos pentru dumneata.

Zicând „frumos" voiam să creez în așteptările cizmarului imagini sau analogii de purcei prezentabili, ușor de corectat la urma urmei cu darul unui cățel de rasă, care cizmarului nu-i făcea trebuință.

—Numai dumneata să fii mulțumit, condiționa cizmarul. Case goale, câte poftești.

Peste o săptămână, mă duc la cizmar.

—Ce făcuși, Preda, că n-ai dat toată săptămâna pe la mine? Te-am așteptat pentru casă.

—Mai lasă câteva zile. Sâmbătă mă întâlnesc cu un om.

—Dacă azi e luni, sâmbăta ce vine cade tocmai peste șase zile. Ți-am spus că sunt foarte grăbit.

—Nu mi-ai spus.

—Mi-aduc aminte cuvintele mele: „nu am timp de pierdut".

—Totuna e?

—Atunci, de-aci încolo să știi că mă grăbesc.

Au mai trecut două săptămâni.

—Iar nu te-ai ținut, Preda, de cuvânt! Ce fel de socoteală faci? Ai găsit ori n-ai găsit?

—Drept să-ți spui că nici n-am căutat... Da ia mai spune o dată: ce trebuia să caut, că nu-mi aduc aminte bine?

—O casă, omule.

—De casă era vorba? Am găsit.

—Unde e? De ce n-ai venit să-mi spui? E frumoasă?

—Foarte frumoasă. Are șopru pentru zece care cu fân, grajd mare, fântână în curte, grădină.

Hai s-o vedem.

—Merg bucuros, însă după-amiază. Am niște tocuri de pus pentru notar.

—Bine, după-amiază. Câtă chirie cere?

—N-am întrebat.

—Era cel dintâi lucru de știut.

—Am uitat să-ți spui că nu vrea să închirieze.

—Atunci de ce vrei să ne mai ducem după-prânz?

—Așa, ca să vezi casa.

La cinci săptămâni de la prima întâlnire, mă duc la cizmar.

—Tot nimic, Preda ?

—Cum, tot nimic?

—Vorbisem de o casă. Mi-ai spus că se găsesc câte vrei.

—Ai dreptate. Am găsit una pe ulița mare.

—Frumoasă? Încăpătoare?

—Foarte bună.

—Pune ciocanul şi calapodul jos şi să mergem să vorbim.

Într-o jumătate de ceas ne aflam dinaintea unei case de închiriat.

—Am uitat să-ţi deslușesc, zise cizmarul, că închiriază numai grădina. Dar e o casă foarte bună.

După opt zile, vine Preda la mine. Renunţasem la casă în comună şi mă pregăteam să mă întroc la oraş.

—Bună ziua.

—Mulţumesc dumitale. Ce vânt?

—Nu căutai o casă? Ţi-am găsit-o.

—Casă?

—O casă de închiriat pentru dumneata.

—Bine zici, avusesem nevoie.

—Am venit să mergem să o vizităm. Ne aşteaptă proprietăreasa.

Intrăm într-o curte şi ne latră doi câini.

—Am uitat să-ţi spun un lucru, zise cizmarul: o dă fără grădină, fără şopru şi fără grajd.

—Hai să ieşim, Preda; mă faci caraghios. Ţi-am mai spus că mie îmi trebuie o gospodărie întreagă.

—Când mi-ai spus?

—Cand ziceam că vreau să-mi cumpăr vite, căruţă şi să-mi aduc familia.

—Acum o lună...

—De când vorbim de asta.

—Ştii ceva? se hotărăşte cizmarul. Ţi-am găsit negreşit! Mă duc să caut pe şchiopul de la ac. Acum doi ani, când îmi trebuia casă şi mie, mi-a găsit patru.

—Şchiopul de la ac? Ce vorbe-i asta?

—Acarul de la gară. Acum trei ani, i-a tăiat piciorul un expres.

—Iar o să mă porţi cu vorba, Preda!

—Nu mai spune nimic.

—Bine. Ia seama că o să te cinstesc frumos.

Nu știu de ce mă obseda frumosul în toate făgăduielile mele. Poate că din prudență practică evitam cuvântul „mare" ca să nu-i dau cizmarului prilejul, în ziua plății, să nădăjduiască un bacșiș enorm. Fără să fie voluminos, un bacșiș frumos face parte din bacșișurile mari, putând totuși să fie mic. Bacșiș frumos e ca tânăr inteligent, un titlu care în sine nu însemnează nimic și al cărui sens se ivește numai comparativ.

—Este sigur că ți-am găsit-o!

Bucuros însă grav, cizmarul s-a despărțit de mine, în fața casei lui.

Peste o altă săptămână, pe răzătoarea de la ușă se descleștа de noroi o pereche de bocanci. Era cizmarul.

—Intră!

—Să-ți fie de bine. Mi se pare că ai cinat.

—Și dumitale.

Cizmarul nu intrase încă în odaia mea. Privirea lui rămase sfioasă, examinând pereții.

—Șezi la o țigare.

Stilul lui s-a încălțat numaidecât cu pluralul.

—Ce faceți cu atâtea cărți? Le-ați citit pe toate?

—Dumneata îți mănânci toate orătăniile din curte și pisoii?... Nici noi nu le citim pe toate. Numai câteva se mănâncă.

—Ziceați că vă aduceți familia la țară, mi-a amintit mirat cizamarul, contemplând cu uimire numărul portretelor din odaie.

Era galeria bibliotecii, domni cu barbă, cu ochelari, unii roșii, toți cu figuri de clienți din capitală. Un intelectual trebuie neapărat să-și înnobileze pereții cu chipuri de artiști și cărturari, ca să dovedească altora și sieși că gustul lui alege și că organul lui cu chică gândește ca semenii iluștri de pe pereți.

—Ai crezut, Preda, că sunt neamurile mele. Fii liniștit.

Nici al nouălea neam: ăsta e englez, cel de lângă el e neamț, celălalt e francuz.

Preda nu înțelegea ceva, pe care nu putea să-l exprime și, nedumirit, își pipăia cu degetele marginea urechii.

—Am mai văzut din acestea și la domnul prefect și la domnul deputat: numai figuri și parcă totdeauna tot alea.

Preda credea că fotografiile se dau o dată cu diploma și deprins cu scenele vii, el nu se învoia cu măștile încremenite ale monotoniei capului. Se simțea supărat de multiplicitatea unicului.

—N-am ce face, Preda! cultura generală! Dar mi se pare că în sfârșit mi-ai găsit casa pe care o căutăm amândoi de două luni de zile.

—Găsim câte poftiți, răspunde Preda. Nu sunt amatori câte case.

—Să te vedem... Câte mi-ai adus?

—Case? mă întreabă Preda, fixând pe Bergson.

—Desigur! Altfel, de ce ai venit?

—Vă găsesc, să nu mai aveți nici o îndoială.

—Va să zică, tot nu mi-ai găsit...

—Uitasem să vă spui că șchiopul de la ac a murit anul trecut.

OMUL SUNĂTOR

El să născuse cu o infirmitate ciudată şi cu un har nemaicunoscut. Trupul, sau poate sufletul, îi suna. Fie că plasma lui avea proprietăţi analoge cu acumulatorii, care absorb şi păstrează electricitatea, fabricând la rândul lor energie şi lumină; fie, vreau să zic, că înmagazina sunetele, inconştient, în carne, sau fie că torentul sângelui se însoţea de la sine de muzica valurilor marine, omul suna ca un clopoţel, ca o vioară, ca o ţiteră şi ca toate uneltele de cântat.

Se poate că starea lui vibratilă venea numai de la suflet, ca o reminiscenţă cu cauzele pierdute, asemănându-se în această privinţă cu scoicile trandafirii de porţelan sălbatic, care fără limbă şi fără o cireaşă de fier înlăuntru, cântă necontenit în vitrinele muzeelor de ştiinţe naturale, bolnave de nostalgia mugetului de ocean.

Ca un ceasornic, vibrează orice fiinţă de carne, iar şopârlele aud un zumzet chiar în interiorul plantelor, pe care noi, oamenii, nu-l putem desluşi. Inima bate şi aleargă, vâna zvâcneşte. Omul sunător suferea şi se bucura cu totul de alte însuşiri, de strune şi de metal, care nu puteau şedea laolaltă cu prea cunoscutele, deşi neînchipuitele pulsaţii biologice, ale amforei cordului, ploscă vie, spânzurată pe întuneric, şi lacăt al tainelor asociate.

Ca și cum ar fi fost montat din organe de nichel și tablă presată, prevăzut cu șaibe, șplinturi, nituri și piulițe, încheiate în angrenaje conice, cilindrice și circulare, pasul lui suna uneori ca o cizmă de fier, umbra lui trecea prin lună ca o broboadă de zale, cu zgomote de belciuge și chei, zdruncinat în automatica lui organizație de mărunțaie mecanice, ca o uzină în momentul pornirii, la orele de ceață ale dimineții industriale.

Când își ridica mustața cu peria, în fața oglinzii, mustața lui fluiera ca stalactitele de cristal atinse, din jurul abajurelor de lampă. Dacă se netezea cu șervetul rece sportiv, la sculare, carnea lui se impresiona ca sticla plouată cu grișul de gheață al iernii. El umbla ca un lanț fără sfârșit și nevăzut, de care se ținea târâș ghiuleaua planetei.

De copil, urechea i-a fost fermecată de clopoțelul argintiu care îl însoțea pretutindeni și care și în odihnă își puncta clinchetul ritmic. Clopoțelul se scobora pe o scară infinită, purcedea ca din tărie și săritură cu săritură, din treaptă în treaptă, străbătea văzduhul, găurea pământul, însoțea apele, ieșea la capătul lumii și se întorcea, înapoi, de-a-ndăratelc, ca un mărgăritar, zburător mereu prin insul lui sufletesc, desfăcut ca burduful în zigzaguri al unei armonici, strânsă ca o carte și întinsă într-o galerie de haos.

El și-a căutat clopoțeleul în îmbrăcăminte și în rufărie, în buzunare și în mâneci; îl simțea în sân și clopoțelul scobora în cingătoare, căuta să-l prindă la coapse și aluneca în ciorapi; scotea ciorapul și sunetul cădea în pantofi; răsturna pantoful și clopoțelul se ascundea în batistă. L-a urmărit să-l prindă împrejurul pernelor, printre dantele și prin cusăturile plapomei de mătase, în pat. Clopoțelul fugea ca o corcodușă și se făcea nevăzut ca o boabă de mercur, pierdută printre tighelurile ajurate. Și era din nou în fulgii perinii, la urechea omului ațipit, roșie și cărnoasă ca măceașa, între zulufii arămii de rugină. Omul sunător fusese un copil candid și ochii lui de sidef așteptaseră zece ani ca să surprindă înfățișarea clopoțelului neodihnit.

Mai târziu, tocmai târziu și din ce în ce mai mult, sunetul s-a sporit și amplificat. În camera de odihnă rătăcea toată noaptea

fantoma sonoră, cu pieptul constelat de zurgălăi, ca de niște candeli șoptitoare. Un sunet amănunțit de bijuterii numărate, strânse, puse în sac și iarăși deșertate și numărate din nou, se petrecea până la revărsatul zilei. Omul se obișnuise cu această conlocuire și din când în când îșI apostrofa cu bunătate fantoma.

—Lasă-mă să dorm. N-ai mai isprăvit, bunică?

Îi plăcea să-și închipuie că bunica lui mai trăiește și că în toiul nopții, trezită de mâhniri și de păreri de rău, își mângâia podoabele de aur și platină, cu care strălucise în tinerețe. Zgomotul se subția până la fuior și se diviza până la pulberi, rămânând întotdeauna din zgomotul precedent un zgomot mai moale, umbră de umbră, rămășițe de resturi, scamă de scame.

Pe scara din copilărie a clopoțelului sferic se scobora la maturitate un ban de aur, în echilibru pe muche, animat de-o propulsie străină dar stăpânit și de o mișcare de sine. În marginea unei trepte, aurul se putea opri o secundă, înainte de a-și da drumul pe treapta următoare. Se întorcea ca pe ax, creștea ca un cerc, părea că se gândește și se pogora la vale, sfărâmat în mii de inele, în goană accelerată, ca o cloșcă sculată brusc, de subt penele căreia izbucnesc descoperiți puii galbeni și aleargă. Și ajuns în prăpastia scării, învârtită ca un burghiu în fundul unui puț, aurul cădea în pușculița cisternei, cu un ecou hohotitor de tezaure și catacombe.

Omul îmbătrânea fără să-și poată modera orchestra, în care acum cântau sute de cimpoaie și contrabasuri, mii de pianine, drânguri și flaute mici, privighetori de abanos, cinteze de alamă, orgi și pițigoi de coarde. Începuseră să cânte de jur-împrejurul lui și lucrurile care nu au vibrat niciodată, însuflețite ca să-l bucure și să-l mângâie: lutul și bușteanul. Pietrele dure și colțuroase, și nesimțitoare se mișcau pe o parte, se deschideau ca niște ouă și ca niște cutii cu balamale și capac și din fiecare piatră se ivea fie o pasăre, fie un șarpe alb, fie un pitic, fie o domniță care cântau și se întorceau în piatră, întovărășiți de țânțari galbeni și de fluturi brumării.

DUMINICA OCULTĂ

Le-am povestit copiilor, care s-au făcut mai mari şi acum înţeleg mai bine problemele ştiinţifice, o întâmplare din tinereţea mea de student în străinătate.

Într-o duminică, dimineaţa, mă uitam din balcon în oraş. În faţa perdelelor mele, se tăia la unghi drept bulevardul Matilda cu strada Negricioasă, aşa numită din pricina faţadelor de piatră cenuşie. Dintr-al optulea cat, oraşul părea o cutie cu jucării.

Din bulevard venea grăbit un domn, cu joben. Din strada Negricioasă sosea, perpendicular pe bulevard, un domn, de aşijderea grăbit, gătit şi purtător, şi el, de joben. Afară de aceşti doi domni, care înaintau treptat către colţul din dreptul fumului pipei mele, nu se mai zărea nimic de-a lungul străzilor, pustii de repaos, şi absenţa mişcării se întovărăşea ciudat cu prezenţa soarelui pe obloanele magazinelor închise. Fumul pipei, în care ardea încet o aromă vegetală din Antile, se insinua leneş în culoarea duminicală a zilei.

Pentru că nu aveam alt spectacol mai interesant, am urmărit cele două jobene cu domni îmbrăcaţi la fel, în pardesie de culoarea pietrei de frecat. Apropiindu-se mai mult, le-am remarcat un moment cheutoarea pieptului, înflăcărată de o rozetă; numai un moment, căci scurtându-i pe măsură cu descreşterea distanţei

dintre ei şi colţ, suprimându-le dimensiunea înălţimii şi contractându-i strict subt jobene, perspectiva i-a desfigurat.

Lucrul de care m-am temut, s-a întâmplat. Exact în colţ, domnii s-au ciocnit unul de altul. A fost o zguduire de tampoane. Pălăriile au sărit din locul lor, în spirale, înapoi. Domnii au rămas turtiţi unul pe altul şi erau pleşuvi. Creştetul fiecăruia, de fildeş, rotund, albea dintr-o pieptănătură cu artificii. A lua de vârf, în faţa oglinzii, singura şuviţă de lână, rămasă ca un barbişon de dindărăt, de la ceafă, şi a încolăci-o, artistic pe curba craniului, deghizând tâmplele şi fruntea, dă o iluzie de păr tineresc.

Recâştigându-şi forţele, anulate prin precipitare, domnii s-au despărţit pe încetul, pipăindu-se fiecare şi, probabil, cerându-şi scuze, ca oamenii binecrescuţi. Depărtându-se de-a-ndaratele puţin, au făcut câte un compliment, ca nişte actori care mulţumesc. Şi-au luat jobenele de pe jos, le-au netezit cu mâneca pardesiului jur-împrejur şi pe fund, cu o mişcare a cotului, circulară, menită să corecteze lustrul într-o singură direcţie, către centru.

După ce şi-au acoperit cheliile cu jobenul, cei doi domni s-au socotit datori să se mai salute o dată cu solemnitate, încrucişând aerul dintre dânşii.

Şi porniră, fiecare drumul lui.

Scena mi-a plăcut. Rămâneam satisfăcut de această dovadă de progres în civilizaţie, mulţumită căruia doi oameni se lovesc, fără să vrea, evident, dar fără să se supere îşi păstrează liniştea şi stăpânirea de sine necesară ca să-şi ofere unul altuia dovezile bunelor şi nobilelor procedee. Am să scriu, mă gândeam, nepotului meu o epistolă de înaltă morală, inspirată de acest admirabil incident.

Ce văd însă? Cei doi domni s-au ciocnit din nou, cu o violenţă îndoită. Am auzit chiar sunetul de ciocan de lemn al frunţilor întâlnite cu un ecou de coarne. Câtva timp cei doi domni au rămas împreună, ca doi saci de făină, sprijiniţi unul într-altul.

—E ciudat să te ciocneşti o dată. Să te ciocneşti de două ori, este considerabil. Să fim atenţi, îmi zisei. Ceva cu totul anormal se petrece.

Îi văzui despărţindu-se iarăşi, domnii. De astă dată, ei s-au prezintat unul altuia, strângându-şi mâinile cu sentiment,

parlamentând câteva minute şi indicând puncte şi distanţe, ca nişte sportsmeni, care ar vroi să joace o partidă pe teren.

În urma acestei evidente înţelegeri, ei s-au întors pe străzile întretăiate, fiecare cam cu două sute de paşi înapoi. Unul şi-a fixat ochii la firmele magazinelor şi a înaintat în această atitudine încremenită către celălalt, pornit cu capu-n pământ. A treia ciocnire! Domnii căzând îmbrăţişaţi pe asfalt şi-au păstrat poziţia culcată cinci minute. Pe figura lor se ivise o nuanţă de mistică teroare. Sculându-se de pe spate pe şezut, au stat de vorbă împreună, examinând cazul. Au scos o carte, pe care o purtau în buzunar şi au răsfoit-o. Luai binoclul, apropiai de opt ori şi citii titlul cărţii: „Formular mecanic". Atunci mă scoborâi repede în stradă, fără să am răgazul să-mi schimb pijamaua violetă şi, alăturându-mă de cei doi, m-am instalat să observ.

Ei căutau formula $Bx^2+2=A+O$, a disocierii moleculare... Intraseră pe neaşteptate în fenomenul coerenţii şi meşteşugul de căutat acum era ca să se degajeze.

Formula directă dă, după cum se vede mai sus, regula în care doi atomi intră în confuzie în interiorul legii gravităţii, uneori până la reacţie lichidă cu pricipitat, pe când termenii ecuaţiei inversate determină modul de a rupe farmecul magnetic şi de a separa doi atomi sau două molecule, restituindu-le individualitatea lor iniţială.

B reprezintă molecula pură, eventual amestecată cu x la pătrat materii străine, plus două dubii sau două certitudini. A reprezintă pe Alfa şi O pe Omega, din totalitatea pantee, însumate. Dacă răsturnăm egalitatea, jumătate din a doua parte a ecuaţiei ia locul primului termen al părţii celei dintâia şi legătura slăbeşte, raportul se demagnetizează.

Formula este utilizată la construirea oţelului în toate uzinele de arme.

Cei doi domni pricepură că indivizii lor se comportau în tripla lor consecutivă ciocnire, ca două cifre chimice matematice, pe care natura le pregăteşte, odată cu hidrargirul şi cu stearina pentru a constitui în ambianţă favorabilă un rezultat; două cifre care se ignorau şi care s-au absorbit inevitabil, pe dată ce s-au întâlnit în bulevardul Matilda. Pentru a se putea duce fiecare din cei doi

coerenţi în direcţia lui anumită, trebuia de urgenţă suprimată coerenţa.

Coerenţii se sculară de jos anevoie şi între dânşii se petrecu un dialog. Monocoerentul zise:

—Să depolarizăm...

—Să intercalăm o rădăcină cu exponent, distanţând la periferie plusul de minus, propuse bicoerentul.

—Perfect! Perfect!

S-a produs după aceea o manevră migăloasă. Coerenţii s-au aşezat fiecare de partea unui copac, împrejmuit cu un corset de zăbrele de fier şi uitându-se fix unul la altul şi la copac, care în spaţiul fizic e rădăcina cu exponenţi, ca la nişte jaloane ce trebuiesc diametral aliniate, ei s-au dat înapoi, încet, încet, centimetru cu centimetru, de-a lungul marginii bulevardului, dar destul de mult pentru ca între ei să se intercaleze un kilometru liber, adică cinci sute de metri, de fiece parte a copacului ales.

După ce au luat în posesiune punctele extreme, au mai verificat încă o dată coincidenţa în plan a celor trei puncte şi a verticalelor ideale, ridicate din ele în spaţiu. Ca nişte înotători concurenţi, pe marginea plajei, au rotit braţele de câteva ori şi s-au pus pe fugă, în direcţia copacului, accelerând direct proporţional cu mistuirea kilometrului.

Necunoscând legile secrete, descoperite de savanţi, nici vraja precisă a formulelor în stare a le clătina, eu mi-am zis că aşa cum au apucat-o cei doi coerenţi, departe de-a scăpa unul de altul, de a se sustrage influenţei mecanice şi de a se dezlipi, mai repede se vor măcelări. Eram totuşi intrigat să văd dacă subterfugiul unui calcul în teorie exact, putea să înlăture legea magnetică şi dacă, după cum se înfăţişa rezultatul problemei, coerenţii se vor găsi, atunci când vor ajunge copacul, unul în locul celuilalt, fără inconvenient, dincolo de copac.

Încercarea fuse fatală. Ei s-au izbit de rădăcina cu exponenţi... Izbitura le-a fost atât de puternică încât monocoerentului i-a intrat între zăbrele capul, retezându-i-se urechile amândouă, care căzură ca nişte tomate. Bicoerentul se alese cu nasul şi bărbia spintecate prin îngroparea unei zăbrele a coliviei de fier a copacului, în carne.

Căzând mutilați pe asfalt, mi se stinse pipa. Avui numi timpul să-mi exercit sentimentul de umanitate. M-am repezit sus, acasă, și am adus cu mine vată, tinctură de iod, un lighean, un broc cu apă caldă, vaselină și un servitor negru.

După un sfert de oră de travaliu medical coerenții aveau capul de unsprezece ori mai mare decât înaintea experienței. Nepricepându-mă la marea chirurgie, am învăluit rănile crude cu numeroase pături de vată, distribuind rotogoalele de tifon. Fără întârziere, ei se înfățișau ca niște figuranți de bal costumat, mascați cu capete de câini de bumbac.

—Lăsați jobenele la mine, le-am spus. Nu se mai potrivesc. Și veniți să le luați peste trei luni. Acum să încercăm sfărâmarea dinamicii moleculare și a coeziunii mistice, după metodele vulgare.

—Dumneata vino încoace, îi zisei monocoerentului, luându-l de mână și trecând drumul cu el. Birjar! du pe domn la adresă.

—Iar dumneata suie-te în trăsura cu calul alb, și du-te la spital, îi spusei bicoerentului rămas. Poftim și urechile: bagă-le în buzunar. I-am dat pachetul cu urechi, înfășurate în Mica publicitate a unui ziar.

Coerenții s-au așteptat ca trăsurile cuprinse de undele magnetice să dea înapoi, atrase de fatalitatea electrică și să se ciocnească vijelios. S-au înșelat. Eroarea lor venea din lipsa de încredere în virtutea anihilatorie a trecerii de pe un trotuar pe altul.

Din această relatare veridică învățăm că nu este bine să ne ducem la predică și la conferință pe jos și că trăsura ajută mult la sosirea corectă și la traiectoria rectilină. Bicoerentul era un pastor luteran, iar monocoerentul un agregat de fizico-chimice remarcabil.

DE MOȘ-AJUN

Le-am povestit copiilor că iernile noastre erau albe ca un cearșaf cu țurțuri de dantelă și că din cerul albastru – de neînchipuit – se lăsa toată ziua, toată noaptea și patru luni întregi, un material vioi, pe care nu-l puteam înfățișa în gospodăria noastră cu nimic decât cu zahărul pisat, în bucăți și căpățâni. Din octombrie, de pe la Sfântul Dumitru, începea să fluiere vântul, ca un popor de cimpoaie, și să cânte hornurile ca niște orgi – și, odată cu vântul, se porneau și făinurile astrale, stelele năpârlind de o lumină, ca să se îmbrace, după Anul nou, cu alta.

Cu puțină închipuire, puteți construi din nou, le spuneam, iernile din timpul meu, de pe când eram mic ca voi, cu nasul, cu urechile și cu unghiile degerate. Pomii plini de broboade albe creșteau dintr-o grădină albă, se mișcau printre acoperișuri albe: nu rămânea neînălbit nimic. Bunul Dumnezeu, care lăsa lumea să se mânjească opt luni de zile cu pulbere, avea grijă ca o dată pe an să o scufunde în albia cu spume.

Pe vremea zăpezii, pe care voi nu o înțelegeți, Dumnezeu făcea chiciură, fulgi și măzăriche, iar sufletul omului se vedea, umblându-i împrejurul capului, ca un fum de tămâie.

După ultimele cercetări făcute de Grivei, am ajuns, cu copiii, să rectificăm istoria într-un punct esențial, anume momentul când, goniți din Rai, Adam și Eva – prinși în pom, furând niște mere, pe

care n-au avut unde să le ascundă, lipsindu-le buzunarele, născocite de hoţii de mai târziu – ieşeau pe poartă şi nu ştiau încotro să apuce, dacă nu trecea pe-acolo, tocmai atunci, câinele Saint-Bernard. Câinele purta la grumaz un coş atârnat de curea şi în coş, un flacon cu rom de Jamaica şi un pachet de ciocolată cu lapte – şi ningea. După ce au mâncat din ciocolată şi au găsit-o bună, mai bună ca mărul stricat, pentru care se iscase gâlceava (un măr! mare lucru la un pom cu mere şi la un proprietar de livezi!), şi după ce au înghiţit din flaconul cu rom, pe care nu l-au găsit lipsit de calităţi, Adam şi Eva s-au dus cum au putut până la schitul din munte, şi de-acolo, îmbrăcaţi călugăreşte, s-au mutat mai sus, pe Mont-Blanc, asigurându-şi o provizie de tutun de pipă, parfumat cu suc de smochine şi opium. Deci primii oameni n-au murit, ci s-au schimbat în Moş-Crăciun şi baba lui.

Ieşirăm cu copiii în stradă, ca să le explicăm cum era zăpada la faţa locului, într-un parc municipal. A trebuit să ne întoarcem, să punem galoşii, să luăm umbrelele. Explicaţiile n-au găsit crezământ, copiii de după zăpadă fiind, ca şi cei de după războiul pentru dreptul popoarelor mici, increduli: unii neputându-şi reprezenta un sloi de gheaţă diamantin atârnat de streaşini, şi ceilalţi neputându-şi stăpâni surâsul când le spuneai că de cinci parale cumpărai un cornet cu bomboane.

Din vitrină în vitrină, am ajuns la o expoziţie de păpuşi de Crăciun, unde doi inşi mici, cu capetele de optzeci de ori mai voluminoase ca trupul, dădeau, fără bucurie, o reprezentaţie de publicitate pentru sufletul comerţului, de o monotonie dureroasă. Păpuşile, iscodirile variate din vitrine, sufereau toate de aceeaşi maladie a minusului de imaginaţie. Fabricaţia jucăriilor fără zăpadă şi-a pierdut avânturile de odinioară şi trece printr-o epocă de tristă mediocritate. Calul pe două şine curbe e încă un animal de văzut, ca acum o sută de ani; singure coama, pielea, coada şi copitele au degenerat. Dracul care sare din cutie pe un resort spiral, e o bucată bună, moştenită din vremuri, iar păpuşii nu i s-a adaos nimic, datând intactă din timpul femeii. „Pe vremea zăpezii, păpuşile erau mai frumoase", le spunem copiilor mai inventivi decât fabricanţii de păpuşi, siliţi să creeze obiecte gingaşe şi surâsuri naive în

fabricile Societăţilor Anonime, cu capitaluri grave, de mare prestigiu.

Un căţel cât un gogoloi de cârlţi ieşi din noroi scăpărându-i ochii din masca de păr încâlcit. După port, recunoaştem un câine de neamul griffonilor bruxelezi. „Cum ai ajuns în halul ăsta, măi băiete?" îl întrebăm. El pleacă ruşinat capul şi aşteaptă ce are să urmeze: mirosul inimii simte că aristocraţia lui a dat de preţuitori. Cumpărăm un mare ziar de dimineaţă, în optzeci şi patru de pagini, şi împachetăm noroiul câinelui până la zgardă – o cureluşă cu clopoţei. Întoarcerea acasă e grăbită de marele eveniment. Din pricina unui căţel de opt sute de grame, copiii uită miracolele industiale din vitrine. Ei sar împrejurul ziarului, din care scoate, tremurând de suvenirea frigului, câinele capul. Acasă, după o baie caldă şi un „antricot", musafirul nostru se găseşte în element, şi paturile, cu copiii valvârtej, oferă o plaje de jocuri şi răsfăţ. Şi pentru că griffonul nu avea coadă, i-am dat numele de Ciutac...

Aceste evenimente se petreceau în preajma unui Crăciun cu gigantice noroaie. Citisem în ziare suspinul iremediabil al stăpânei căţelului, cu urcarea în fiece nou anunţ a „recompensei" şi, de Moş-Ajun, jucarăm cu copiii o glumă, de care un moment au plâns, şi după aceea s-au bucurat. Plecarăm cu colindul, deghizaţi, mici şi mari, ca nişte unchieşi, cu câte o barbă de pâslă, cântarăm tuşind „Bună dimineaţa" la uşa mută a boierilor care pierduseră căţelul şi care n-au binevoit să ne răspundă, înjurându-ne cu severitate, decât după repetate scandaluri.

Moşul cel mai mic scoase Ciutacul de subt cojoc şi-l dete gazdei în mână. Ciocnirea sentimentelor paralizându-i iniţiativa, noi, moşii cei adevăraţi, ne luarăm în braţe moşii mici şi, fuga! scoborând scara, am dispărut. Am auzit, după dezmeticire, paşi în urma noastră, numeroşi. Proprietarii câinelui şi personalul lor ne căutau să ne mulţumească. Dar moşii, mai iuţi de picioare, s-au pierdut în ploaia de Paşte a întristatului Crăciun.

JUCĂRIILE DIN CARTE

Fata de demult 5
Poveste cu oi 8
Spectacole 13
Amărăciuni 17
Jucăriile 20
Pomul cu păpuşi 23
Judecata 25
O izbândă 28
Papuc 32
Fiului Ducamin 34
Cătunul de sticlă 37
Povestea bradului negru 39
Na uneche... 41
Domniţa Pulheria 45
Ştii româneşte? 49
Cexo, Bexo 52
Robul 56
O locomotivă şi o gară 59
Balonul spart 62
Un ciob de primăvară 65
Bătrânii din insulă 67
Greierişul 70
Poveşti de adormit de-a-n picioare 72
Păcăleală 75
Câinele 79
Peştele roşu 83
Şpugal 88
Abecetarul 90
Între Miţu şi Baruţu 94
Iepurii şi crapii 97
Crâmpei dramatic 100
Ghemul de păinjeniş 103
Întâia deziluzie 105

Controversă 108
Papagalul și rândunica 111
Armăsarul de bumbac 114
Piatra pițigoiului 116
Geamantanul 123
O ședință de fotografie 125
Omul de aur 128
Laboratorul nostru de cercetări 131
Zăpada 134
Dansul lui Baruțu 139
Chisoaia 142
Năvodul dragostei 144
Madona neagră 147
De profundis 150
Rugăciunea de seară 153
Neguțătorul de ochelari 155
Cum a făcut mama pe Mițu 165
Pădurea copiilor 168
Plicul 170
Unât și sumos 172
O pisică 175
Lăstunii 177
Alunița 179
Vocabularul 182
Nu este voie 185
Hoțul 188
La colț 190
Grădina cu soare 193
Într-o noapte de Florii 196
O poveste de-a mamii 200
Cheile 202
Uriașii 208
Banca noastră 212
Ouăle 216
Dulapul cu lenjuri 219
O casă pentru copii 222
Omul sunător 227
Duminica ocultă 230
De Moș-Ajun 235

Tipografia Shik & Ştefan SRL
str Nicolae Drăgan nr. 10
sector 5, Bucureşti

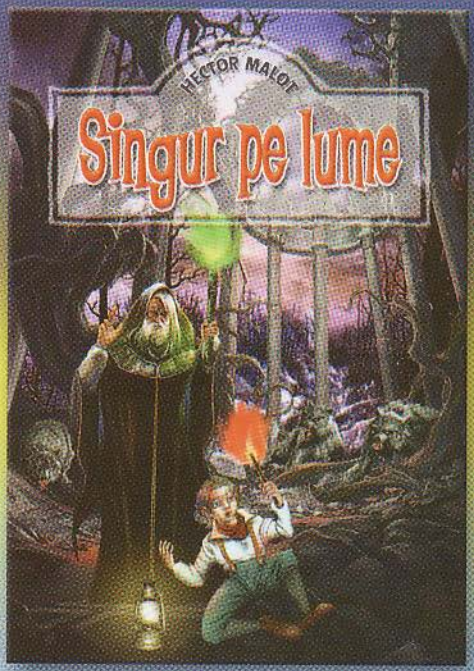

ISBN 978-973-88681-9-9

TEKEN
uploaded by Stef30